C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Lem_Stanislaw-Vzpominky Ijona Ticheho.PDB

PDB Name: Vzpomínky Ijona Tichého
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 3.10.2001
Modification Date: 3.10.2001
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Stanisław Lem

Vzpomínky Ijona Tichého

I

Přejete si, abych zase něco vypravoval? Dobrá. Vidím, že si Tarantoga už chystá těsnopisecký blok... malou chvilku, profesore. Když já opravdu nemám co vyprávět. Cože? Ne, nežertuji. A ostatně, mohu také jednou strávit jeden večer ve vašem kruhu mlčky. Proč? Ovšem, proč? Nikdy jsem o to nemluvil, moji milí, ale ve vesmíru žijí stejné bytosti jako my. Nejen že mají lidskou podobu, ale podobají se nám dokonce jak vejce vejci. Polovina obydlených planet je o něco větší nebo menší než Země, podnebí je tu chladnější, tam tropičtější - ale jaký je v tom rozdíl? A tamější obyvatelstvo? Lidé - poněvadž koneckonců to jsou lidé - nás připomínají natolik, že vzájemné rozdíly tuto podobnost jenom zdůrazňují. Že jsem o nich nevyprávěl? A že je to divné? Jen si pomyslete: díváme se na hvězdy. Člověka napadají různé příhody, různé obrazy mu vyvstávají před očima, ale nejradši se vracím k těm nezvyklým. Jsou možná hrozné nebo nepravděpodobné, makabrózní, ba dokonce někdy i směšné a přes to všechno neškodné. Ale dívat se na hvězdy, moji milí, a vědět, že když vstoupíte na ty malé blankytné jiskřičky, najdete končiny plné ošklivosti, smutku, nevědomosti a všemožné zkázy - že tam na tom modrém nebi se to též hemží starými barabiznami, špinavými dvorky, stokami, smetišti, hřbitovy zarostlými trávou - zdalipak vyprávění někoho, kdo navštívil Mléčnou dráhu, nepřipomene nářky podomního obchodníka, který se potloukal po provinčních městečkách? Kdo by mě chuť ho poslouchat? A kdo by mu věřil?

Člověka napadají myšlenky tohoto druhu, když je trochu ušlápnutý nebo cítí nezdravou potřebu, aby se upřímně vypovídal. Dnes tedy nic o hvězdách - abych vás nermoutil a nepokořoval. Ne, nebudu mlčet. Cítili byste se podvedeni. Ano, budu něco vypravovat, ale nebude to o žádné cestě. Konečně jsem i tady na Zemi leccos prožil. Můžeš začít zapisovat, profesore, jestli chceš.
Jak víte, mívám hosty, někdy velmi podivné hosty. Vyberu si z nich jeden typ: zneuznané vynálezce a vědce. Nevím proč, ale vždycky jsem je k sobě přitahoval jako magnet. Hleďte, Tarantoga se usmívá. Ale to nebude o něm, je přece uznávaný vynálezce. Budu dnes hovořit o těch, kteří měli smůlu, nebo ještě raději o těch, jimž se vše dařilo až příliš dobře - dosáhli cíle a poznali jeho zbytečnost. Samozřejmě se k tomu nepřiznávali. Neznámí, osamocení, setrvávali v onom šílenství, které jenom sláva a úspěch někdy změní - stává se to neobyčejně zřídka - v pokrokový čin. Rozumí se, že valná většina těchto lidí, kteří za mnou chodili, patřila k obvyklé hordě pomatenců, lidem spoutaným jedinou myšlenkou, mnohdy ne ani jejich vlastní, ale zděděnou po předchůdcích, jako vynálezci perpetua mobile, bez nápadů, s banálním, nápadně nejapným řešením. A přece i v nich doutnal onen žár obětavosti, který spaloval jejich žití a nutil je k novému úsilí, již předem marnému. Jak žalostně vypadají tito neschopní géniové, ti obři s duchem trpaslíka, již při zrození zmrzačení přírodou, která si s nimi nevlídně zažertovala a k jejich neschopnosti přidala houževnatost hodnou nějakého Leonarda. Lhostejnost či výsměch jsou jejich životním údělem a všechno, co lze pro ně učinit, je zůstat tu hodinu nebo dvě trpělivým posluchačem a účastníkem jejich monomanie.
V tomto zástupu, který pouze jeho vlastní hloupost chrání před zoufalstvím, se málokdy objeví jiný člověk - nechci tyto lidi pojmenovat ani odsuzovat, učiňte tak sami. První postava, která mi teď během hovoru vyvstala před očima, je profesor Corcoran.
Poznal jsem ho před devíti, možná před desíti lety. Bylo to na nějaké vědecké konferenci. Rozmlouvali jsme spolu teprve chvilku, když se (vůbec se to netýkalo našeho rozhovoru) zčistajasna zeptal:
"Co soudíte o duchách?"
V prvním okamžiku jsem to pokládal za výstřední žert, ale vzpomněl jsem si, že jsem slyšel o jeho podivínství - nepamatoval jsem si však, zda to bylo míněno pochvalně, nebo hanlivě. Proto jsem pro jistotu odpověděl:
"Nemám o tom žádné mínění."
Beze slova se vrátil k předchozímu tématu. Zvonek již oznamoval začátek dalšího jednání, když se najednou ke mně naklonil - byl mnohem vyšší než já - a řekl:
"Tichý, jste můj člověk. Nejste zaujatý. Ostatně, snad se mýlím, ale jsem ochoten to riskovat. Přijďte ke mně," a podal mi navštívenku. "Předem mi, prosím, zatelefonujte, protože se zvonkem nedám rušit a nikomu neotvírám. Ostatně, nechám to na vaší vůli..."
Ještě téhož dne jsem večeřel se Savinellim, oním proslulým advokátem, který se specializoval na kosmické právo. Zeptal jsem se ho, zda zná nějakého profesora Corcorana.
"Corcoran!" vykřikl s osobitým temperamentem, povzbuzeným druhou lahví sicilského vína. "Ten střelený kybernetik? Co je s ním? Už jsem o něm celá léta neslyšel!"
Odpověděl jsem že o něm nic bližšího nevím, jenom jsem kdesi zaslechl jeho jméno. Domnívám se, že advokátova slova by Corcoranovi byla příjemná. Savinelli mi při víně vykládal několik historek, které o něm v té době kolovaly. Prý Corcoranovi již jako mladému vědci předpovídali skvělou kariéru, třebaže již tenkrát byl naprosto netaktní ke svým starším kolegům a učitelům, byl až ješitný. Pak se z něho stal člověk, který si liboval v tom, že lidem říkal bez obalu své mínění, ačkoliv tím nejvíce škodil právě sám sobě. Když vmetl do tváře smrtelnou urážku svým profesorům a kolegům a všechny dveře se před ním zavřely, zbohatl Corcoran z velikého, neočekávaného dědictví, koupil si za městem jakousi barabiznu a přestavěl ji na laboratoř. Bydlil tam spolu s roboty - jenom tyto asistenty a pomocníky kolem sebe snášel. Snad tam i něčeho dosáhl - ale stránky vědeckých časopisů zůstaly pro něho nedostupné. Z toho si však nic nedělal. Jestliže se ještě nyní stýkal s lidmi, pak jen proto, aby si získal jejich důvěru a potom je zcela bezdůvodně odehnal a potupil. Když zestárl a tato odporná hra ho začala nudit, stal se samotářem. Zeptal jsem se Savinelliho, zda ví něco o tom, že Corcoran věří na duchy. Právník zrovna upíjel víno a div se smíchem nezadusil.
"Ten? A na duchy?" vzkřikl. "Člověče, vždyť on nevěří dokonce ani v lidi!!!"

Zeptal jsem se, jak to myslí. Odpověděl, že zcela doslovně. Podle něho byl Corcoran solipsista - věřil jen ve svou vlastní existenci, všechno ostatní považoval za snové přízraky, a patrně proto se tak choval i k nejbližším lidem: jestli je život druhem snu, pak je v něm všechno dovoleno. Podotkl jsem, že proto může věřit i na duchy. Savinelli se zeptal, zda jsem již někdy slyšel o kybernetikovi, který by věřil na duchy. Pak jsme začali mluvit o něčem jiném. Ale i to, co jsem se dozvěděl, stačilo, aby byl můj zájem upoután. Patřím k lidem, kteří se rychle rozhodují, a tak jsem hned nazítří Corcoranovi zavolal. Telefon bral robot. Řekl jsem, kdo volá a v jaké záležitosti. Corcoran mi zatelefonoval teprve druhého dne pozdě večer, zrovna, když jsem se chystal ulehnout. Říkal, že mohu k němu přijít třeba hned teď. Blížila se jedenáctá. Odpověděl jsem, že okamžitě přijdu, oblékl jsem se a jel jsem. Laboratoř byla veliká, ponurá budova poblíž silnice. Mockrát jsem ji viděl, ale myslel jsem, že to je nějaká stará továrna. Byla pohroužena do tmy. Ani nejmenší světýlko nerozjasňovalo některé ze čtverhranných oken hluboko ve zdi. Také veliké nádvoří mezi ohradou a bránou bylo neosvětlené. Několikrát jsem narazil na nějaké plechy a kolejnice, které zařinčely, a když jsem se dostal k sotva viditelným dveřím, byl jsem již dosti rozzlobený. Zazvonil jsem podle smluveného signálu, jak mi to Corcoran nařídil. Po dobrých pěti minutách mi sám otevřel. Na sobě měl šedý laboratorní pracovní plášť, vyžraný na mnoha místech kyselinou. Byl hrozně vyzáblý, až na kost, s ohromnými skly nasazenými na očích. Jeho šedivé vousy byly z jedné strany kratší, jako okousané.

"Račte za mnou," řekl bez okolků. Dlouhou, chabounce osvětlenou chodbou, kde se válely nějaké stroje, bečky a bíle zaprášené pytle s cementem, vedl mne k velikým železným dveřím, nad nimiž jasně plála silná žárovka. Z kapsy pláště vytáhl klíč, otevřel a vstoupil dovnitř první. Já za ním. Po spirálovitém železném schodišti jsme vystoupili do patra. Před námi ležela veliká tovární hala se skleněným stropem. Několik holých žárovek ji nestačilo osvětlit, takže její rozlehlost se v pološeru mohla jenom tušit. Hala byla prázdná, mrtvá, opuštěná - ve výšce u stropu se prohánělo průvan a déšť, který se spustil, když jsem se blížil ke Corcoranovu sídlu, bičoval temné a špinavé okenní tabule a rozbitými otvory vtékala dovnitř voda. Jako kdyby to neviděl, kráčel Corcoran přede mnou po ochozu, jehož plechová podlaha duněla pod našimi kroky. A byly tady další zamčené dveře a za nimi chodba, kde u zdi leželo jedno vedle druhého, nepořádně pohozené různé nářadí, jako kdyby je tu zanechal někdo na útěku, a bylo pokryto silnou vrstvou prachu. Chodba odbočovala, šli jsme nahoru, dolů, prošli jsme kolem dopravníkových pásů, podobající se vyschlým hadům. To putování, při němž jsem poznal rozlehlost budovy, trvalo jednu či dvě hodiny. V místech, kde byla úplná tma, mne Corcoran upozorňoval, že přijdou schody, nebo abych sklonil hlavu. Zastavil se u posledních železných dveří - zajisté protipožárních - silně pobitých nýty a otevřel je. Zpozoroval jsem, že tyto dveře na rozdíl od jiných vůbec nezaskřípaly, jako by měly čerstvě naolejované veřeje. Vstoupili jsme do vysokého, takřka prázdného sálu. Corcoran se zastavil uprostřed na místě, kde betonová podlaha měla poněkud světlejší odstín, jako kdyby tam kdysi stával stroj, po němž zůstaly jen stopy podstavce. Do zdí byly zapuštěny silné svislé pruty, takže to tady vypadalo jako v kleci. Vzpomněl jsem si, jak se mne vyptával na duchy... K prutům byly připevněny velice pevné stolice s podpěrami a na nich stály litinové skříně. Víte, jak vypadají takové truhlice plné pokladů, které podle pověstí zakopávali piráti? Zrovna takový tvar měly ony skříně s vypouklými víky a na každé z nich visela bílá jmenovka v celofánovém obalu, takže vypadala jako kartónový lístek, který obyčejně najdete nad postelí v nemocnici. Vysoko u stropu hořela zaprášená žárovka, bylo však příliš šero, než abych mohl přečíst byť jen jediné slovo na lístcích. Skříně stály ve dvou řadách nad sebou a jedna byla oddělená. Vzpomínám si, že jsem je počítal, bylo jich dvanáct nebo čtrnáct, nevím to už přesně.

Profesor se s rukama zastrčenýma do kapes pláště obrátil ke mně. "Poslouchejte chvíli, co se tu děje, Tichý, pak vám podám vysvětlení, jen poslouchejte!"

Bylo na něm znát neobyčejnou netrpělivost. Jakmile začal mluvit, chtěl hned přejít k podstatě věci, mít již všechno za sebou, všechno skončeno. Zdálo se, že každou chvilku strávenou v přítomnosti cizího člověka považuje za promarněnou.

Přivřel jsem oči a spíše ze slušnosti než ze zvědavosti jsem zůstal nehybně stát a čekal na zvuky, které bych musel postřehnout, hned jak jsem sem vstoupil. Samozřejmě jsem nic neslyšel. Snad jenom cosi jako slabé hučení elektrického proudu ve vinutí, ale ujišťuji vás, bylo to tak nepatrné, že bych výborně slyšel bzukot dodělávající mouchy.

"Nu, tak co slyšíte?" zeptal se mne Corcoran.
"Skoro nic, jenom jakési harašení," přiznal jsem se. "Ale to snad bylo jenom šumění v uších."
"To nebylo šumění v uších, Tichý. Naslouchejte mi pozorně, protože se nerad opakuji. Říkám vám to proto, poněvadž mne neznáte. Nejsem takový hrubián ani neotesanec, jakého ze mne lidé dělají. Jenom mne rozčilují hlupáci, jimž je třeba jednu a tutéž věc desetkrát znovu opakovat. Doufám, že vy k nim nepatříte."
"Uvidíme," řekl jsem. "Mluvte, pane profesore."
Pokynul hlavou, a ukazuje na řady těch železných skříní, pravil:
"Vyznáte se v elektronických mozcích?"
"Jen natolik, nakolik je to nutné při navigaci," odvětil jsem. "S teorií to u mne vypadá bledě."
"To jsem předpokládal. Poslouchejte tedy. V těchto skříňkách se nacházejí ty nejdokonalejší elektronické mozky, jaké kdy existovaly. Víte, v čem jejich dokonalost vězí?"
"Ne," odpověděl jsem po pravdě.
"Tkví v tom, že ty mozky ničemu neslouží, že se naprosto k ničemu nehodí, nejsou užitečné - krátce řečeno - jsou to zhmotnělé, mnou stvořené Leibnizovy monády."
Vyčkával jsem a on mluvil dál a jeho šedivý vous v panujícím pološeru přitom vypadal, jako by se mu na rtech zachvívaly šeré chomáčky tmy.
"Každá z těch skříněk skrývá ve svém nitru elektronickou soustavu, která vytváří vědomí - jako náš mozek. Stavební materiál je sice jiný, princip je ale stejný. Jenže tady podobenství končí. Poslouchejte pozorně! Náš mozek je, abych tak řekl, spojen s vnějším světem pomocí přijímačů - smysly: očima, ušima, nosem, kůží atd. Avšak tyto mozky," prstem ukázal na skříně, "Naproti tomu skrývají svůj 'vnější svět' samy v sobě."
"Jak je to možné?" zeptal jsem se. V hlavě se mi trochu rozsvítilo, ale můj dohad byl stále ještě mlhavý, mrazilo mě přitom.
"Je to zcela prosté. Jak víme, že naše tělo vypadá tak a ne jinak, jakou podobu má naše tvář, jak to, že stojíme, že držíme v ruce knížku, že květiny voní? Víme to proto, že na naše smysly působí určité vzruchy, které jsou nervy prostředkovány do mozku. Tichý, představte si, že bych stejným způsobem jako vonící karafiát dovedl podráždit váš čichový nerv - co byste ucítil?"
"Vůni karafiátu, samozřejmě," odpověděl jsem a profesor, jako by byl rád, že jsem dostatečně chápavý, pokračoval:
"A když stejným způsobem podráždím všechny vaše nervy, pak nebudete vnímat vnější svět, ale ty podněty, které já pomocí vašich nervů prostředkuji mozku. Je to jasné?"
"Ano."
"A teď pokračujme. Tyto skříňky mají receptory-čidla, orgány, které fungují analogickým způsobem jako náš zrak, sluch, hmat atd. a spoje těchto receptorů nevedou do vnějšího světa - jako nervy - ale k tomu bubnu tamhle v koutě. Nevšil jste si ho, viďte?"
"Ne," řekl jsem. Opravdu, buben, který měřil nějak tři metry v průměru, stál v rohu jako svisle postavený mlýnský kámen, a všiml jsem si až po chvíli, že se neobyčejně pomalu otáčí.
"V něm je jejich osud," řekl profesor Corcoran klidně. "Jejich úděl, jejich svět a bytí - všechno, čeho mohou dosáhnout a poznat. Na bubnu jsou navinuty zvláštní pásky se zaznamenanými elektronickými impulsy, které odpovídají stu nebo dvěma stům miliardám dějů, které mohou potkat člověka v životě, byť by byl sebebohatší na dojmy. Kdybyste nadzvedl poklop bubnu, spatřil byte jen lesklé pásky, pokryté světlejšími klikyháky, které vypadají jako plíseň na celuloidu. Ale, Tichý, to jsou dusné, tropické noci a šumění mořských vln, zvířecí těla a přestřelky, pohřby a pitky, chuť jablek a hrušek, sněhové závěje a večery, trávené u plápolajícího krbu v rodinném kruhu, vřava na palubě potápějící se lodi, křeče nemocného a horské štíty, hřbitovy a blouznění šílenců - tam je obsažen celý svět, Ijone Tichý!"
Mlčel jsem. Corcoran mi sevřel rameno rukou jako železným svěrákem a pokračoval:
"Tichý, tyto skříně jsou spojeny s umělým světem." Ukázal na první skříň z kraje: "Téhle se zdá, že je sedmnáctiletá dívka se zelenýma očima, rudými vlasy a tělem jako Venuše. Je dcerou státníka a miluje mladého muže, kterého vidí oknem téměř denně... Ten se však stane jejím prokletím. A ta další skříňka je učenec, který zanedlouho objeví teorii gravitace platící pro jeho svět, jehož hranicí jsou železné stěny

bubnu. Chystá se bojovat za svou pravdu. Je osamocen a jeho samota je ještě zhoršována slepotou, která mu hrozí - on totiž oslepne. A tam nahoře, to je člen kněžského kolegia, který prožívá nejtěžší dny svého života, neboť ztratil víru v existenci své nesmrtelné duše. A dál, za přepážkou stojí... ne, nemohu vám vyprávět život všech těch bytostí, které jsem stvořil..."
"Smím vás přerušit?" zeptal jsem se. "Chtěl bych vědět..."
"Ne! Nesmíte!" zařval Corcoran. "Nikdo to nesmí udělat! Tichý, teď mluvím já! Ještě jste nic nepochopil! Jistě si myslíte, že tam v bubnu jsou trvale zachyceny různé signály jako na gramofonové desce, že jsou tam události uspořádané jako nějaká melodie se všemi tóny, a čekající jenom na jehlu, která by je oživila jako hudbu. Myslíte, že je v těch skříních postupně reprodukován soubor již předurčených zážitků. To ale není pravda!" Corcoran křičel tak pronikavě, že se ozvěna dunivě odrážela od plechového stropu. "Obsah bubnu je pro ně tím čím je pro vás svět, ve kterém žijete! Když jíte, spíte, vstáváte, cestujete, jdete na návštěvu k starým bláznům, přece vás ani nenapadne, že to všechno je jen gramofonová deska, jejíž dotyk nazýváte přítomností!"
"Ale...," ozval jsem se.
"Mlčte!" houkl na mě. "Nevyrušujte! Mluvím já!"
"Mají jistě hodně pravdy ti lidé, kteří ho označují za hrubce," řekl jsem si v duchu. Musel jsem však dávat pozor, protože to, co říkal, bylo opravdu nezvyklé. Křičel dál:
"Osud mých železných skříní není předurčen až do konce. Vždyť tam v tom bubnu jsou události na řadách souběžných pásků a jenom selektor, řídící se pravidlem slepé náhody, rozhoduje o tom, na kterou sérii pásků bude kolektor smyslových vjemů té či oné skříně v příští chvíli napojen. Ve skutečnosti to samozřejmě není tak jednoduché, jak jsem řekl, poněvadž skříně mohou samy do jisté míry ovlivnit pohyby kolektoru a naprosto náhodný výběr nastává jenom tehdy, když se tyto bytosti, které jsem vytvořil, chovají pasivně. Mají konec konců svobodnou vůli, stejně omezenou jako my. Determinuje ji struktura osobnosti, její vášně, přirozené nedostatky organismu, zmrzačení, vnější okolnosti, stupeň inteligence - nemohu se pouštět do všech podrobností..."
"Jestliže je tomu tak," podotkl jsem rychle, "proč tedy nevědí, že jsou železnými skříněmi, a nikoli rudovláskou či kně-..."
Skočil mi do řeči, dřív než jsem mohl svá slova dopovědět
"Nedělejte ze sebe osla, Tichý. Jste složen z atomů, že? Vnímáte ty svoje atomy?"
"Ne."
"Z těch atomů jsou utvořeny řetězce bílkovin. Cítíte je?"
"Ne."
"Ve dne v noci, každou vteřinou jste prozařován kosmickými paprsky. Cítíte to?"
"Necítím."
"Jak mají tedy ty moje skříně vědět, že jsou skříněmi, vy osle? - Zrovna tak jako je pro vás jediný a autentický tenhle svět, jsou pro skříně jedině pravdivé a reálné obsahy, které do jejich elektrického mozku přicházejí z mého bubnu... Jejich svět se nalézá v tom bubnu, Tichý, a jejich těla, která v naší realitě existují jenom jako určité pravidelné seskupení děr v perforovaných svitcích, jsou uvnitř skříní. Ta krajní skříň z druhého konce se považuje za neobyčejně půvabnou ženu. Mohl bych vám o ní přesně povědět, co vidí, když se dívá nahá na sebe do zrcadla, jaké klenoty má ráda, jakých fint používá, když chce uhnat nějakého muže... Tohle všechno vím, poněvadž jsem ji stvořil pomocí svého URČOVATELE OSUDU. Vytvořil jsem její podobu, pro nás abstraktní, pro ni však reálnou - má tvář, zuby, cítí pach potu, má na lopatce jizvu po škrábnutí dýkou, a vlasy, do nichž si už může zastrčit orchidej tak konkrétní, jako jsou pro vás vaše ruce, nohy, břicho, šíje, hlava! Doufám, že nepochybujete o své existenci?"
"Ne," odpověděl jsem klidně. Žádný člověk na mě nikdy tak nekřičel. Snad bych z toho měl i zábavu, profesorova slova však mnou příliš otřásla. Věřil jsem mu, neboť jsem neměl příčiny mu nedůvěřovat, takže jsem v té chvíli neměl čas věnovat pozornost jeho chování.
"Tichý," pokračoval profesor poněkud tišeji, "říkal jsem, že zrovna v té skříni, naproti vám, mám také učence. Probádává svůj svět, ale nikdy - rozumíte, nikdy se nedopátrá toho, že ten jeho svět není reálný, že promarňuje svůj čas a utrácí své síly na to, aby důkladně prozkoumal sérii bubnů s navinutou páskou opatřenou magnetickou vrstvou, nikdy nepřijde na to, že jeho vlastní slepnoucí oči jsou jen klamem,

který vyvolal vhodně vybraný impuls v jeho elektronickém mozku. Aby odhalil tento klam, musel by vystoupit ven ze své železné skříně, to znamená ze sebe sama, musel by přestat myslet svým mozkem. A to je zrovna tak nemožné jako to, abyste se přesvědčil o existenci té chladné, těžké skříně jinak než hmatem a zrakem."
"Vím však díky fyzice, že jsem složen z atomů," prohodil jsem. Corcoran kategoricky zvedl dlaň.
"On to ví rovněž, Tichý. Má svou laboratoř a v ní nejrůznější přístroje, které mu jeho svět může dát... Pozoruje teleskopem hvězdy, zkoumá jejich oběžné dráhy a zároveň cítí na oku tlak okuláru. Ne, teď to nedělá. Jak má ve zvyku, vyšel si do pusté zahrady, která obklopuje jeho pracovnu, a prochází se v sluneční záři - protože v jeho světe právě vyšlo slunce."
"A kde jsou jiní lidé - ti ostatní, mezi kterými žije?" zeptal jsem se.
"Jiní lidé? Samozřejmě, každá z těch skříní, z těch bytostí se pohybuje mezi lidmi - a ti všichni jsou v bubnu... Vidí, že to pořád ještě nechápete! Snad vám to objasním příkladem, třeba odlehlým. Potkáváte ve snu různé lidi - někdy takové, které jste nikdy předtím neviděl a neznal, a ve snu s nimi rozmlouváte, viďte?"
"Ano..."
"Ti lidé jsou výtvorem vašeho mozku. Ale ve snu o tom nevíte. A teď srovnávejte - to byl prosím pouhý příklad." Napřáhl ruku. "U nich je tomu poněkud jinak, oni si netvoří své známé a neznámé. Ti jsou všichni v bubnu, jsou jich tam celé davy, a když si najednou můj učenec zamane, řekněme, aby si ze své zahrady vyšel ven a promluvil si s prvním slušnějším kolemjdoucím, kdybyste nazvedl poklop bubnu, spatřil byste, jak se to tam děje. Ovlivněn impulsem vybočí kolektor poněkud ze své dosavadní dráhy, sjede přes pásek a začne přejímat, co tam najde, říkám kolektor, ale ve skutečnosti jsou to stovky drobných mikrokolektorů, zrovna tak, jako vy vnímáte svůj svět zrakem, čichem, hmatem, orgánem rovnováhy - právě tak on poznává svůj 'svět' přes samostatné vstupní otvory, kanálky a teprve v jeho elektronickém mozku se tyto vjemy spojují v celek. Ale to jsou podružné technické detaily. Od chvíle, kdy byl mechanismus uveden do pohybu, byla to pouze otázka trpělivost, o tom vás mohu ujistit. Čtěte více filosofy, Tichý, a přesvědčíte se, že říkají, jak málo se můžeme spoléhat na své smyslové vjemy, jak jsou naše smysly nespolehlivé, mylné, ale nic lepšího za ně nemáme. A stejně tak je tomu u nich," řekl s paží nataženou do výše. "A tak jako nám nepřekáží to ani jim, aby milovali, toužili, nenáviděli, dotýkali se jiných lidí, aby je políbili, nebo zabili... A tito moji tvorové se ve své odvěké železné nehybnosti oddávají náruživostem a vášním, zrazují se, sní, teskní..."
"Domníváte se, že je to nicotné?" otázal jsem se ho znenadání. Corcoran si mne změřil svým pronikavým zrakem a dlouhou chvíli neodpovídal.
"Ano," řekl konečně. "Jsem rád, že jsem vás přivedl sem, Tichý. Každý z těch hlupáků, kterým jsem to ukazoval, svolávali hromy a blesky na mou ukrutnost... Jak mám vaše slova chápat?"
"Vy jim jen dáváte nezpracovaný materiál," řekl jsem. "Stejně jako nám jej dává náš svět, jim jej poskytuje jejich svět. Když stojím a hledím na hvězdy, to, co přitom cítím, co si myslím, patří mně, nikoli světu. U nich je tomu zrovna tak," a ukázal jsem na řady skříní.
"Máte pravdu," odvětil profesor suše a nahrbil se přitom, takže vypadal menší. "Když jste to již řekl sám, ušetřil jste mi dlouhé objasňování, protože teď snad již rozumíte tomu, proč jsem je stvořil?"
"Domýšlím si to. Ale chtěl bych to slyšet od vás."
"Dobrá. Kdysi - je tou už hodně dávno - zoufal jsem si nad reálností světa. Byl jsem tehdy ještě dítě. Kdo nezakusil tu takzvanou zlomyslnost neživých věcí, Tichý? Nemůžeme najít nějakou maličkost, třebaže si pamatujeme, kde jsme ji posledně viděli - a nakonec ji najdeme ležet někde na jiném místě. Máme pocit, že jsme svět přistihli při činu, nějaké nepřesnosti, ledabylosti. Dospělí říkají, že jde zřejmě o omyl..., a přirozená lidská nedůvěra je tímto způsobem utlumena. Nebo to, čemu se říká le sentiment du déja vu - dojem, že v nějaké, bezpochyby nové situaci jsme se již jednou ocitli. Tyto jevy zavdaly popud ke vzniku celých metafyzických systémů, jako víry v stěhování duší, převtělování... A dále pak zákon série, opakování obzvlášť řídkých jevů, takže lékaři mají pro tento úkaz zvláštní termín: duplicitas casuum. A posléze - duchové, na které jsem se vás ptal... čtení myšlenek, levitace a z hlediska naší vědy nejspornější a nejméně vysvětlitelné - i když vzácné případy předpovídání budoucnosti... Je to popsáno již v nejstarších dobách, příčí se to veškeré možnosti, vždyť to vylučuje každý světový názor... Ale co je

veškerý? Vůbec nerozumím! Co to znamená? Odpovíte mi na to, Tichý? Nemáte dost odvahy... Dobrá. Pohleďte..."
Přistoupil k poličkám a ukázal na skříň stojící nahoře, odděleně od ostatních.
"Tady je blázen mého světa, Tichý," řekl a jeho tváří kmitl úsměv. "Zdalipak víte, kam až dostoupilo jeho šílenství, které ho izolovalo od ostatních lidí? Věnoval se hledání neskutečnosti svého světa. Já jsem netvrdil, Tichý, že ten jeho svět není klamný, že je dokonalý. I nepřesnější mechanismus může mít časem poruchu - jednou vítr rozhoupá kabely, a ty se navzájem na okamžik dotknou, jindy zase vnikne do bubnu nějaký mravenec... A víte, co si pak ten šílenec myslí? To, že telepatii vyvolává místní, krátké spojení drátů, vedoucích ke dvěma různým skříním, že se mu daří nahlédnout do budoucnosti, jakmile kolektor náhle přeskočí z pásky, kde je současnost, na tu, která se má odvíjet teprve po mnoha letech. Myslí si, že ten pocit, jako by už jednou prožil to, co ve skutečnosti prožívá poprvé, způsobila porucha selektoru, který se nejen zachvěje v měděném ložisku, ale rozhoupá jako kyvadlo, které postrčil - co já vím... mravenec -. A v jeho světě se pak odehrávají překvapivé a nevysvětlitelné události - v někom náhle vzplane nerozumný žár lásky, jiný začne předpovídat budoucnost, věci se pohybují nebo mění svá místa - a v této rytmické činnosti lze vystopovat pravidlo série! A jeho bludné představy posilovány těmto obecně zavrhovanými jevy, vyvrcholují v tvrzení, za která bude záhy dopraven do ústavu pro duševně choré. On totiž prohlašuje, že je železnou skříní stejně jako všichni v jeho okolí, že lidé jsou pouhým zařízením stojícím v koutě staré zaprášené laboratoře, a že svět se všemi půvaby a hrůzami je pouhým klamem. Dokonce se odvážil vzpomenout si na svého boha, který dříve, když ještě býval naivní, činil zázraky. Ale pak si ho - toho stvořitele - jeho svět vychoval pro sebe, naučil ho, že jedinou věcí, kterou smí dělat, je nevměšovat se, neexistovat, nic neměnit na svém díle, protože důvěru lze mít pouze v božstvo, které není vzýváno... Když je vzýváme, ukáže svou slabost a bezmocnost... A víte, Tichý, co si ten jeho bůh myslí?"
"Ano," odpověděl jsem. "Že je stejný jako on. Ale pak je možné i to, že majitel zaprášené laboratoře, ve které stojíme na policích MY, je sám také skříní, kterou postavil jiný vědec s originální a fantastickou koncepcí ještě vyššího řádu - a tak až do nekonečna. Každý z těch experimentátorů je bohem - stvořitelem svého světa, těch skříní a jejich osudu a má pod sebou své Adamy a své Evy a nad sebou dalšího, hierarchicky vyššího boha. A proto jste tohleto vytvořil, profesore..."
"Ano, proto," odvětil. "A teď, když jsem vám to pověděl, víte vlastně zrovna tolik, co já, a další rozmluva by byla zbytečná. Děkuji vám, že jste přišel a loučím se s vámi."
Tak skončila tato neobyčejná známost, milí přátelé. Nevím, zda jsou Corcoranovy skříně ještě v provozu. Snad jsou - a jejich život je sen s jasem i stínem, život, který je koncentrací impulsů uložených v magnetické vrstvě pásky. A každý večer po skončení denní práce jde Corcoran po železných schodech, postupně otvírá ocelové dveře tím velkým klíčem, který nosívá v kapse svého pláště, propáleného kyselinami, a zastaví se tam dole v zaprášené temnotě, aby naslouchal slabému hučení proudu a sotva slyšitelnému vrčení líně se otáčejícího bubnu a posunu pásky... a osud se naplňuje. Myslím, že i navzdory svému tvrzení zakouší slast zasahování, kterou má ten, kdo opojen všemohoucností proniká do nitra světa, který vytvořil, aby v něm spasil někoho, kdo hlásá vykoupení, že sám je na vahách, v kalném světle nekryté žárovky, zda nemá zachránit některý život, některou lásku a jsem přesvědčen, že to nikdy neučiní. Překoná toto pokušení, protože chce být bohem, a jediné božstvo, které známe, je mlčenlivý souhlas s každým lidským činem, s každým zločinem. Není pro ně větší odměny než vzpoura, která se opakuje u každého nového pokolení železných skříní, když se soudným rozumem utvrzují v tom, že On neexistuje. Ten se tehdy mlčky pousměje a vychází ven, zamykaje za sebou řady zámků dveří a v prázdnotě se ozývá jenom slabé hučení proudu, ne silnější než bzukot dodělávající mouchy.

II

Když jsem se asi před šesti lety vrátil z cesty a obvyklý pořádek domácího života se mi již hnusil - i když ne natolik, abych zamýšlel vydat se na novou výpravu - pozdě večer, když jsem už nikoho nečekal, přišel ke mně jakýsi člověk a vytrhl mne z psaní deníku.
Byl rusovlasý, v nejlepších letech. Hrozně šilhal, také nebylo možné pohlédnout mu do očí. A ke všemu

měl jedno oko zelené a druhé světle hnědé. Zdůrazňovalo to ještě víc jeho neobvyklý zjev - jako kdyby se v něm skrývali dva lidé - jeden byl bázlivý a nervózní, ale druhý, nadutý a bystrý cynik, v něm převládal. Cítil jsem údiv i zmatek, neboť hned na mne pohlížel nehybným, jakoby udiveným světle hnědým okem, hned zase tím polopřimhouřeným, zeleným a výsměšným.
"Pane Tichý," řekl, sotvaže vstoupil do mé pracovny, "jistě vás chodí navštěvovat všelijací vyděrači, podvodníci a blázni a snaží se vás podvést nebo navěsit vám různé bulíky na nos, viďte?"
"Stává se to," odpověděl jsem. "Co si přejete?"
"V mraveništi takových jedinců," pokračoval návštěvník, který nevyslovil své jméno ani důvod, proč přichází, "se musí občas objevit opravdu zneuznaný geniální duch - třebaže se najde jeden z tisíce. To si vyžaduje neúprosný zákon statistiky. Právě já jsem takový člověk, pane Tichý. Jmenuji se Decantor. Jsem profesorem srovnávací ontogenetiky - řádným profesorem. Teď nepřednáším nemám na to čas. Koneckonců přednášet je otrava, jakou si málokdo umí představit. Nikdo nikoho nic nenaučí. Ale nejde o to. Zabývám se problémem, kterému jsem věnoval čtyřicet osm let svého života. Teprve teď jsem ho vyřešil.
"Mám také málo času," odpověděl jsem. Ten člověk se mi nezamlouval. Choval se jako nafoukaný hlupák, ne jako nadšenec. Když si už mám vybrat, dávám přednost těm druhým. Mimoto bylo jasné, že bude chtít ode mne nějakou finanční podporu, a já jsem skrblík, vůbec to netajím. To ovšem neznamená, že bych nechtěl na něco věnovat peníze, avšak dělám to nerad, nějak proti své vůli. Tentokrát jsem však tušil, že mi nezbývá nic jiného.
Po chvíli jsem tedy dodal:
"Snad mi vysvětlíte, oč jde? Nemohu vám samozřejmě nic slibovat. Jednou věcí jste mne překvapil. Říkáte, že jste řešení svého problému věnoval čtyřicet osm let. Smím se zeptat, kolik je vám?"
"Padesát osm," odpověděl chladněji než předtím.
Stál pořád za židlí, jako by čekal, až ho požádám, aby si sedl. Byl bych ho ovšem k tomu pobídl, třebaže patřím k upřímným skrblíkům, ale podrážděno mne poněkud, že tak provokativně čeká na mé vyzvání. Ostatně jsem se zmínil, že mi byl nadmíru nesympatický.
"Tím problémem," pokračoval, "jsem se začal zabývat již jako desetiletý chlapec. Nejsem geniální jenom teď, ale byl jsem geniální už jako dítě, pane Tichý."
Na podobné chlubily jsem zvyklý ale té geniálnosti bylo již pro mne přespříliš. Kousl jsem se do rtu:
"Poslouchám," řekl jsem. Kdyby tón, jímž jsme vedli rozmluvu mohl snížit teplotu, pak by při naší výměně názorů už visely ze stropu ledové rampouchy.
"Vynalezl jsem duši," odpověděl Decantor, pohlížej na mne svým tmavým okem, zatímco druhým upřeně pozoroval nějaký groteskní přízrak kdesi u stropu. Pronesl tato slova, jako by říkal, že vynalezl novou kancelářskou gumu.
"Aha. No prosím, duše," řekl jsem chápavě, protože mne pojednou upoutala velkorysost té drzosti.
"Duše? Vymyslel jste ji vy? To je zajímavé, že jsme o ní slyšel už dříve. Snad to byl někdo z vašich známých?"
Posměšně jsem se k němu obrátil a on si mne změřil tím svým strašlivým šilhavým pohledem a tiše řekl:
"Uzavřeme dohodu, pane Tichý. Na chvilku se přestanete bavit na můj účet a pak můžete vtipkovat podle chuti. Souhlasíte?"
"Souhlasím," odvětil jsem a navázal na předešlý suchý tón. "Poslouchám vás."
Nebyl chlubil, zdálo se mi teď. Mluvil příliš rozhodně. Chlubilové nebývají bezohlední, na rozdíl od něho. Je to spíše pomatenec, pomyslil jsem si.
"Posaďte se," zamručel jsem.
"Je to docela jednoduché," řekl člověk, který se představil jako profesor Decantor. "Už po tisíciletí lidé věří v existenci duše. Filosofové, básníci, zakladatelé náboženství, kněží, ti všichni hledají všechny možné důvody, aby dokázali její existenci. Podle jednoho názoru je duše na rozdíl od těla nehmotná substance, která uchovává po smrti člověka jeho identitu. Podle jiných názorů, které proklamují především myslitelé východu, je to jakási entelechia, která individuální znaky osobnosti nezachovává. Ale po celé věky se neporušeně udržovala v lidských myslích víra, že člověk je nesmrtelný (všechno v člověku ve smrtelném zápase nezahyne) a že něco v něm přetrvá i smrt. Dnes víme, že duše neexistuje, že to jsou jenom svazky

vláken, které vedou do mozkové kůry a tam se odehrávají duševní děje odpovídající životu. To, čím se vlastník takového svazku nervů projevuje - bdělým vědomím - to je právě ta duše. Tak tomu je - či spíše bylo - dokud jsem se neobjevil já a neřekl si, že duše neexistuje. To je prokázané. Nicméně je zjevná potřeba nesmrtelné duše, touha po věčnosti, po osobní rozlehlosti neomezené časem navzdory tomu, že vše pomíjí a zaniká. Lidstvo po tom prahne do chvíle svého zrodu a tato jeho tužba je až příliš reálná. A proč by tedy nešlo ukojit tuto tisíciletou koncentraci snů a obav? Uvažoval jsem nejdříve o možnosti, jak učinit lidské tělo nesmrtelným. Ale tuto variantu jsem zavrhl, neboť ve skutečnosti byla pouze prodloužením nesmyslných a klamných nadějí. Vždyť i nesmrtelní mohou zahynout při náhodné katastrofě. Nadto by tím vznikla spousta těžce řešitelných problémů souvisejících s přelidněním. Ještě jiné důvody rozhodovaly o tom, proč jsem si umínil vynalézt duši. Pouze duši. Řekl jsem si: proč by ji nešlo sestrojit stejně jako letadlo? Letadla přece dříve nebyla, existoval pouze blouznivé představy o létání - a dnes je máme. Když jsem se na problém podíval z tohoto hlediska, byl téměř rozřešen. To ostatní bylo jenom otázkou dostatečných znalostí, finančních prostředků a trpělivosti. Měl jsem všechny tyto předpoklady. Dnes vám, pane Tichý, mohu oznámit, že duše existuje. Každý člověk ji může mít, a to nesmrtelnou. Mohu ji pro každého vyrobit individuálně a zaručit, že je věčná. To vlastně neznamená nic. Avšak duše mnou vyrobené, mnou sestrojené budou trvat i pak, až slunce vyhasne a zeměkouli pokryjí ledovce. Jak jsem řekl, každému člověku mohu dát duši, ale musí to být živý člověk. Mrtvým duši dát nemohu, to by přesahovalo rámec mých možností. Něco jiného jsou živí lidé, ti dostanou od profesora Decantora nesmrtelnou duši. Ovšem, nedostanou ji zadarmo. Tento produkt je výsledkem složitého a pracného technologického procesu, a proto musí být také hodně drahý. Při hromadné výrobě by se náklady snížily, ale prozatím je duše mnohem dražší než letadlo. Vzhledem k tomu, že vydrží celou věčnost, soudím že její cena je poměrně nízká. Přišel jsem za vámi, protože sestrojení první duše, prvního prototypu, zcela vyčerpalo můj kapitál. Nabízím vám založení akciové společnosti pod názvem NESMRTELNOST. Vy byste financoval podnikání a dostal byste kromě přednostních balíků akcií čtyřicet pět procent z čistého zisku. Akcie budou v nominální hodnotě, ale v dozorčí radě bych si vyhradil, že..."

"Promiňte," přerušil jsem ho, "vidím, že jste přišel s velmi podrobně vypracovaným plánem tohoto podniku. Nechtěl byste mě nejdříve přece jen seznámit blíže s tím vaším vynálezem?"

"Samozřejmě," odpověděl. "Ale pokud nebude podepsána notářská smlouva, pane Tichý, mohu vám dát informace obecného rázu, poněvadž jsem se během svých experimentů natolik vyčerpal, že mi ani nezbývá na zaplacení patentových zpráv..."

"Dobrá. Chápu vaši opatrnost," řekl jsem, "ale pochopíte zajisté, že ani já, ani žádný jiný financiér - i když sám k nim nepatřím - krátce řečeno: nikdo nenaletí jen na vaše slova."

"To je přirozené," řekl. Vytáhl z kapsy plochý balíček připomínající krabice od doutníků. Byl zavinutý do bílého papíru.

"Tady je skrytá duše jisté osoby," řekl.

"Smím vědět, komu patřila?"

Chvíli váhal a pak řekl: "Ano. Mé ženě."

S velikou nedůvěrou jsem hleděl na tu krabičku zavázanou provázkem. Nicméně jsem v důsledku jeho energického a rozhodného vystupování cítil, že mne poněkud mrazí.

"Nechcete to otevřít?" zeptal jsem se a pozoroval jeho ruce, v nichž držel krabičku, aniž se dotkl pečetí.

"Nechci," odpověděl. "Aspoň ne prozatím. Pane Tichý, v hodně zjednodušené verzi, natolik zkreslující, že pokrucuje pravdu, byla moje myšlenka tato: Čím je naše vědomí? Když se na mne zrovna teď díváte ze svého pohodlného křesla a cítíte vůni dobrého doutníku, kterým jste mne neuznal za vhodné počastovat, když vidíte ve světle oné exotické lampy mou postavu, když jste na váhách, zda mne máte považovat za podvodníka, za blázna, či za génia, a konečně, když váš zrak zachycuje všechna světla a stíny z okolí a nervy a svaly neustále vysílají spěšné zprávy o svém stavu do všeho mozku - právě to všechno tvoří vaši duši, abych se vyjádřil řečí teologů. My dva bychom tou spíš řeklo: mysl v aktivním stavu. Ano, přiznám se, že termín 'duše' užívám celkem nerad, ale důležitější je to, že tento název, tak obyčejný, je všeobecně srozumitelný - přesněji řečeno: každý člověk, který jej zaslechne, domnívá se, že ví, oč jde.

Rozumí se, že toto naše materialistické hledisko činí fiktivní nejen existenci nesmrtelné a netělesné duše, ale zároveň i takové, která by byla nejen přechodným stavem vaší živé osoby, ale měla by určitý neměnný obsah, nadčasový a věčný. Budete se mou jistě souhlasit, že duše takového druhu nikdy neexistovala, nikdo z nás ji nemá. Duše mladíka a duše starce, třebaže si uchovává totožné rysy, vezmeme-li jednoho a téhož člověka - a dál - jeho duše z dob, kdy byl dítětem, a z chvíle, kdy se nalézá v posledním tažení - to všechno jsou neobyčejně různé stavy vědomí. Když se mluvívá o něčí duši - kolikrát jen máme podvědomě na mysli jeho psychický stav jakožto stav člověka v květu života, a je tedy pochopitelné, že jsem si ke svému účelu vybral toto stadium, takže moje syntetická duše je jedno provždy uchovaným průřezem konkrétní přítomnosti normálního jedince v úhrnu jeho života. Jak to dělám? Tím způsobem, že do materiálu, který se dokonale hodí pro tento účel, reprodukuji s krajní věrností atom po atomu, záchvěv po záchvěvu živý mozek. Tato kopie je zmenšena v poměru jedna k patnácti. Proto je krabička, kterou tu vidíte, tak malá. Kdybych si dal trochu víc námahy, mohl bych rozměry duše zredukovat ještě víc, ale pro to nevidím žádný rozumný důvod, naopak, výrobní náklady by se neúměrně zvýšily. Takovým způsobem tedy zůstane duše v materiálu zachována. Není to žádný model nebo nehybný, mrtvý svazek nervových vláken - jak se mi to stávalo zpočátku, když jsem prováděl pokusy se zvířaty. V tom se skrývala největší a jediná obtíž, která zabraňovala, aby měl experiment úspěch. Šlo přece o to, aby v té látce zůstalo vědomí zachováno živé, bdělé, svobodně myslící, schopné snů a představ, nejoriginálnějších her obraznosti - vědomí věčně proměnlivé, věčně vnímající tok času nestárnoucí - a dál, aby materiál nepodléhal únavě, nepraskal, nedrobil se. Bývala doba, pane Tichý, kdy se mi tento cíl zdál právě tak nedosažitelný, jako se vám zdá ještě teď. Jediným mým trumfem byla má houževnatost. Já jsem totiž paličák, pane Tichý, a proto se mi tento úkol podařilo splnit."

"Okamžik," řekl jsem, poněvadž jsem mě v hlavě z toho všeho chaos. "Jakže jste to říkal? Tady v té krabičce máte nějakou hmotu, že? Ta je vědomí živého člověka? A jakým způsobem se ten člověk může stýkat s vnějším světem? Může ho vidět? Slyšet a..." Přerušil jsem se, neboť na Decantorově obličeji se objevil nepopsatelný úsměv. Díval se na mne přimhouřeným, zeleným okem.

"Pane Tichý," řekl. "Nepochopil jste nic. K jakému styku může dojít mezi dvěma stranami, když údělem jedné z nich je věčnost? Lidstvo přece přestane nejdéle za patnáct miliard let existovat - koho by pak měla slyšet, s kým by měla rozmlouval... ta nesmrtelná duše? Neslyšel jste mne, když jsem říkal, že je věčná? Ta doba, která uplyne od chvíle, kdy zeměkouli pokryjí ledovce, kdy se nejmohutnější a nejmladší z dnešních hvězd rozpadnou v prach, kdy se zákony, které vládnou dnes ve vesmíru, změní natolik, že vesmír bude mít zcela jinou a pro nás nepředstavitelnou tvářnost - ta doba nereprezentuje ani zlomeček trvání té duše - protože ona přetrvá věčnost. Náboženství měla rozum, když pomlčela o těle, neboť k čemu může sloužit nos nebo nohy na věčnosti? K čemu by byly pak - po zániku Země a světů, po vyhasnutí Slunce? Tuto banální stránku našeho problému však nechám stranou. Říkal jste - styk se světem. - I kdyby se duše s vnějším světem spojila jen jednou za sto let, i pak by se po uplynutí jednoho bilionu století musela rozrůst do rozměrů celého kontinentu, aby se všechny ty vzpomínky mohly vměstnat do její paměti. Po trilionu let jí už nedostačoval ani objem zeměkoule. Co však znamená trilion let proti věčnosti? Přesto mi však nevadily tyto obtíže technického rázu, ale spíš jejich psychologické důsledky. Myslící, živá osobnost, lidské já, by se přece v tom oceáně vzpomínek rozplynula jako kapka v moři, a co by se pak stalo s tou zárukou nesmrtelnosti?"

"Jakže...," vykoktal jsem. "Vy tedy tvrdíte... vy říkáte... že dochází k naprostému odtržení..."

"Samozřejmě. Říkal jsem snad, že je v té krabičce celý člověk? Mluvil jsem pouze o duši. Představte si, že se v tom okamžiku přestanete dovídat jakékoli zprávy zvnějška, jako kdyby váš mozek byl izolován od těla, ale fungoval dále v plné síle. Pak samozřejmě oslepnete, ohluchnete a v jistém smyslu také ochrnete, poněvadž již nebudete vládnout tělu, ale přece si plně zachováte vnitřní zrak, tj. zdravý rozum, myšlenkový vzlet a budete moci svobodně přemýšlet, rozvíjet svou obrazotvornost a formovat ji, prožívat naděje, smutky i radosti, které pocházejí ze změny prchavých duševních stavů. A právě toto je dáno duši, kterou kladu na váš psací stolek."

"To je strašné," řekl jsem. "Celé věky být slepý, hluchý, ochrnutý..."

"Celou věčnost," opravil mě. "Řekl jsem toho již tolik, pane Tichý, že mohu dodat ještě pár slov. Tím

materiálem pro duši, o němž jsem mluvil, je křišťál - jedna odrůda, která se v přírodě nevyskytuje. Její struktura je neměnná, nepodléhá ani fyzickým ani chemickým změnám... Duše, která cítí a myslí, je skryta v jejích neustále vibrujících molekulách..."
"Netvore...," řekl sem tiše a klidně. "Uvědomujete si, co jste vytvořil? Ještě okamžik," uklidnil jsem se náhle, "lidské vědomí přece nelze opakovat. Jestliže vaše žena žije, chodí, myslí, pak se v tomto křišťálu nachází nanejvýše její nepovedená kopie..."
"Nikoli," odpověděl Decantor, šilhaje po bílém balíčku. "Přiznávám, pane Tichý, že máte zcela pravdu. Není možné stvořit duši někoho, kdo ještě žije. To by byl nesmysl a paradoxní absurdita. Ten, kdo žije, existuje jen jedenkrát, to je jasné. Pokračování jeho života lze vytvořit jedině ve chvíli smrti. Ostatně, při pracovním postupu určování přesné konstrukce mozku člověka, jehož duši připravuji, přichází jeho živý mozek stejně vniveč..."
"Člověče," zašeptal jsem. "Vy jste zabil svou ženu?"
"Dal jsem jí život věčný," odpověděl Decantor a vztyčil se. "Tohle konečně nemá s věcí, o které mluvíme, nic společného. Přejete-li si to slyšet, je to pouze věc mé ženy," položil dlaň na bílý balíček, "moje, soudu a policie. My mluvíme o něčem docela jiném."
Dlouhou dobu mě nenapadla žádná odpověď. Natáhl jsem ruku a konečky prstů jsem se dotkl krabičky zavinuté do silného balícího papíru. Byla tak těžká, jako kdyby v ní bylo olovo.
"Budiž tedy," řekl jsem. "Mluvme o něčem jiné. Řekněme, že vám poskytnu finanční prostředky, kterých se domáháte. Jste opravdu natolik pošetilý, abyste předpokládal, že se najde třeba jen jediný člověk, který bude ochoten nechat se zabít pro to, aby jeho vědomí na věky věků trpělo nepředstavitelná muka - a nebude ani mít možnost uniknout jim sebevraždou!?"
"Když se na to díváte takhle, dělá smrt potíže," přiznal po krátké chvíli Decantor. Postřehl jsem, že jeho tmavé oko hrálo spíš do ořechové než do temné hnědi. "Přesto však můžeme hned zpočátku počítat s jistou kategorií lidí, jako jsou nevyléčitelně nemocní lidé znavení životem, starci nad hrobem, kteří se stále ještě těší svěžesti duševních sil..."
"Smrt není tím nejhorším východiskem ve srovnání s nesmrtelností, kterou nabízíte vy," zabručel jsem.
Decantor se znovu pousmál.
"Řeknu vám něco, co vás snad bude zajímat," poznamenal. Pravá strana jeho obličeje si zachovávala vážný výraz. "Já osobně jsem nikdy necítil potřebu mít duši ani touhu po věčném bytí. Lidstvo však tyto tužby chová po celá tisíciletí. Dlouho jsem tyto věci studoval, pane Tichý. Všechna náboženská vyznání hlásají vždycky jedno: slibují život věčný a dávají naději na posmrtný život. Já pane Tichý, rovněž dávám život věčný. Dávám jistotu bytí i tehdy, když poslední částečka mrtvého těla ztrouchniví a rozpadne se v prach. Copak je tohle málo?"
"Ano," odpověděl jsem, "je to málo. Sám jste přece prohlásil, že tam bude nesmrtelnost zbavená těla, jeho energie, jeho rozkoší, jeho pocitů..."
"Neopakujte se," přerušil mne. "Mohu vám předložit svaté knihy všech náboženských vyznání, díla filosofů, písně básníků, summy teologů, modlitby, legendy, nikde jsem nic nenašel: nenašel jsem ani zmínky o věčnosti těla. Tělo přehlížejí, dokonce víc: opovrhují jím. Duše a její trvání v nekonečnu je tu cílem a nadějí. Duše jako opak těla bude postavena proti němu. Osvobozená od fyzických utrpení nenadálých protivenství, nemocí, stařeckého chřadnutí, zápolení o všechno to, co potřebujeme pro své pomalé chřadnutí, pro ta zvolna se rozpadávající kamna, která nazýváme organismem. Co svět světem stojí, nehlásal nikdy nikdo nesmrtelnost těla. Jen duše může být vysvobozena a spasena. Já, Decantor, jsem ji na věky zachránil pro věčnost. Splnil jsme tužby - ne svoje, ale sny celého lidstva..."
"Rozumím," přerušil jsem ho. "V jistém smyslu máte pravdu, Decantore. Ale pouze do té míry, že jste vynálezcem, který dnes mně a zítra snad celému světu znázorní nepotřebnost duše. Nesmrtelnost, o které se mluví ve svatých knihách, které uvádíte - evangeliích, koránech, babylónských eposech a bájích - ta nesmrtelnost by člověku nebyla k ničemu. Ale dál: každý člověk bude cítit před tváří věčnosti, kterou ho chcete obdařit, totéž co já; vrcholný odpor a strach, za to vám ručím.Myšlenka, že by se váš slib mohl stát mým údělem, naplňuje mě úděsem. Tak tedy, Decantore, provedl jste důkaz, že se lidstvo po celá tisíciletí obelhávalo. Vy jste tuto lež odhalil."
"Vy tedy myslíte, že nikdo nebude mou duši chtít?" zeptal se mne onen člověk klidným, ale náhle

zastřeným hlasem.
"Tím jsem si jist. Ručím vám... Co jiného si můžete myslet, Decantore? Chtěl byste ji vy? Vždyť jste také člověk."
"To už jsem vám řekl Nikdy jsem necítil potřebu nesmrtelnosti. Domníval jsem se proto, že jsem nějaký úchylný, když má lidstvo jiný názor než já. Nechtěl jsem uspokojit sebe, ale je. Hledal jsem nejobtížnější problém ze všech, který by byl úměrný mým schopnostem. Našel jsem tento problém a rozřešil jej. V tom smyslu to byla má osobní věc, ale jedině v tom. Zajímalo mne výlučně meritum věci samé, jako daný úkol, který je třeba splnit pomocí patřičné technologie a finančních prostředků. Vzal jsem doslova to, co psali největší myslitelé všech dob. To jste přece musel vyčíst Tichý, - ten strach před zastavením, - před koncem, před zánikem vědomí ve chvíli, kdy je nejbohatší a chystá se vydat nejzralejší plody. Tohle opakovali všichni. Snili, že budou obcovat s věčností. Já jsem jim tento styk zprostředkoval, Tichý, a oni snad...? Snad někteří z těch výjimečných jednotlivců, géniů...?"
Zavrtěl jsem hlavou.
"Můžete to zkusit, ale nevěřím, že by se našel aspoň jediný... Ne. To není možné."
"Jakže," řekl a v jeho hlase se poprvé zachvěl cit. "Myslíte, že to pro nikoho nemá cenu? Že to nikdo nebude chtít? Jak jen je to možné?!"
"Je to tak...," řekl jsem.
"Neodmítejte to hned," zaprosil. "Všechno je přece ještě v mých rukách, Tichý. Mohu přizpůsobit, pozměnit... mohu duši obdařit syntetickými smysly. Tím se ve skutečnosti vyloučí možnost dosáhnout věčnosti, ale jestliže by mělo být důležitější, aby měl a smysly... oči... uši..."
"A co by pak ty vaše oči uviděly?" zeptal jsem se.
Neodpovídal.
"Zledovatění země, rozpad Mléčné dráhy, uhasínání hvězd v černém nekonečnu, že?" pronesl jsem zvolna.
Decantor mlčel.
"Lidé nebaží po nesmrtelnosti," pokračoval jsem po krátkém odmlčení. "nechtějí prostě jenom zemřít. Chtějí žít, profesore Decantore. Chtějí cítit pevnou půdu pod nohama a vidět oblaka nad hlavou, chtějí mít rádi jiné lidi, scházet se s nimi a přemýšlet o všem, co zažili. Nic víc nechtějí. Když někdo tvrdí něco jiného, pak je to lež. Lež z nevědomosti. Pochybuji, že najdete mnoho jiných lidí, kteří vás vyslechnou tak trpělivě jako já... nemluvě již o jejich ochotě..."
Decantor zůstal několik minut nehybně stát a pohlížel na bílý balíček, který před ním ležel na psacím stole. Pojednou jej zvedl, téměř neznatelně mi pokynul hlavou a vykročil ke dveřím.
"Decantore!!!" zvolal jsem. Zastavil se před prahem.
"Co s tím chcete dělat?"
"Nic," prohodil mrazivě.
"Vraťte se, prosím, zpátky. Na chvilku. Není možné to všechno nechat takhle..."
Pánové, nevím zda ten člověk byl velký učenec, ale určitě to byl veliký darebák. Nechci popisovat handrkování, k němuž pak došlo. Musel jsem to udělat. Věděl jsem, že dovolím-li mu odejít, i kdybych pak dokonce přišel k názoru, že mne obelhal a že všechno, co mi řekl, bylo od začátku do konce vymyšleno - v koutku duše bych přece... v koutku mé tělesné duše by žhnula vzpomínka na to, že kdesi mezi haraburdím, v zásuvce psacího stolku mezi odloženými starými papíry leží lidský rozum, živé vědomí té nešťastné ženy, kterou zabil. A jako by na tom nebylo dosti, obmyslil ji tím nejstrašnějším ze všech možných trestů, opakuji, tím nejstrašnějším, protože se nic nemůže rovnat odsouzení do věčné samoty. Věčnost - to slovo nám ovšem nic neřekne. A proto, až se vrátíte domů, zkuste, prosím, ulehnout v tmavém pokoji tak, aby k vám nepronikal žádný zvuk nebo světelný paprsek, zavřete oči a představte si, že takhle setrváte při posledním odpočinku, že nedojde k žádným, ale opravdu k žádným změnám, že mine den a noc a opět den, že tak poplynou týdny, které už nebudete ani moci spočítat, měsíce, léta, staletí..., a že vaše mozky budou předtím podrobeny takovému zákroku, že ani nebudou moci nalézt úlevu v šílenství. Že existuje někdo odsouzený k těmto mukám, proti nimž jsou všechna pekelná trápení pouhou hříčkou - během onoho neradostného handrkování planula ve mně jen tato myšlenka. Šlo samozřejmě o zničení oné věci a částka, kterou požadoval... Ale nezáleží na podrobnostech. Řeknu

jenom tolik: považoval jsem se celý život za skrblíka. Jestliže dnes o tom pochybuje, jedině proto... Ale nic. Jedním slovem, nebyla to náhrada - bylo to všechno, co jsem tehdy měl. Ano - peníze... Spočítali jsme je a pak řekl, abych zhasl světlo. V temnotě nejprve zašustil papír, který roztrhl, a pojednou se na čtverhranném mlžném pozadí - byla to vatová vystýlka - objevil mdlý třpyt jako tekutý klenot. A tou měrou, jak můj zrak přivykal šeru, zářil čím dál jasnějším modrým světlem. A tehdy, zatímco jsem na šíji cítil jeho nepravidelný, zrychlený dech, nahnul jsem se dopředu, uchopil předem připravené kladivo a jednou ranou...
Myslím si, pánové, že přece jen mluvil pravdu. Neboť po první úderu mi ruka odepřela poslušnost a z toho oválného křišťálu se oddrobil jen kousíček - přesto ale zhasl. Ve zlomku vteřiny došlo k jakési mikroskopické, nehlučné explozi - vznesla se spousta nafialovělého pachu, zavířila a zmizela. Nastala tma tmoucí. A do ní pronesl Decantor hluše:
"Už dost, pane Tichý. Už jste to zničil."
Vzal mi tu věc z rukou a tehdy jsem mu uvěřil, protože tohle byl důkaz. Sám jsem to ostatně také cítil. Jak - to nejsem s to popsat. Rozsvítil jsem a oslepeni světlem jsme na sebe hleděli jako dva vrazi. Decantor si vycpal kapsy kabátu bankovkami a bez jediného slova na rozloučenou odešel.
Nikdy jsem ho už nespatřil a nevím, co se s ním stalo - s tím vynálezcem nesmrtelné duše, kterou jsem zabil.

III

Člověka, o kterém chci mluvit, jsem viděl jenom jednou. Pohled na něho by vás vyděsil. Byl to hrbatý zakrslík neurčitého stáří, s tváří potaženou kůží, která jako by mu byla velká, tolik se na ní dělalo vrásek a záhybů. Jeden krční sval měl kratší, takže pořád měl hlavu pootočenou ke straně, jako by se chtěl na ten svůj hrb podívat, ale v půli cesty si to rozmyslel. Když prohlásím, že krása a rozum bývají málokdy pohromadě, neřeknu nic nového. Ten člověk však byl skutečně vtělením mrzáctví; místo lítosti však budil odpor. Mohl z něho snad být geniální vědec, ačkoli lidé by se zděsili už jeho pouhého zjevu. Nu dobře, tak o Zazulovi. Jmenoval se Zazul a už kdysi dávno jsem slyšel o jeho ohavných experimentech. Svého času dokonce vyvolaly poprask v novinách. Spolek proti vivisekci se pokusil vést proti němu proces, nebo jej už snad dokonce zahájil, ale celá kampaň nějak uvázla hned v rozběhu. Zazul se z toho nějak vykroutil. Profesorem byl jen titulárně, poněvadž přednášet nemohl: koktal. Vlastě se zajíkal, když se rozčílil, a to se mu však stávalo hodně často. Ne, nepřišel za mnou. Kdepak, něco takového se od člověka jeho druhu nedalo čekat. Raději by zemřel než by se na někoho obrátil. Jednou jsem se šel projít za město - a krátce a dobře, zabloudil jsem v lese. Ani mi to zvlášť nevadilo, potom se ale najednou spustil liják. Chtěl jsem počkat pod stromem, až se to přežene, ale déšť nepřestával. Obloha se úplně zatáhla, a tak jsem si řekl, že si musím najít nějaký lepší úkryt. Běhal jsem od stromu ke stromu a když už jsem byl pořádně promoklý, dostal jsem se na štěrkovanou stezku, a po ní na cestu zarostlou bylím, zřejmě už dávno nepoužívanou. Zavedla mě ke stavení obehnanému zdí. Brána byla kdysi dávno natřena zeleně, teď však už barva oprýskala a zašla. Na bráně visela dřevěná tabulka s nápisem ZLÍ PSI, sotva již čitelným. Nebyl jsem zrovna dvakrát nadšen vyhlídkou na setkání s rozzuřenými psy, ale v lijáku mi nic jiného nezbývalo. Uřízl jsem si v nedalekém křoví silný prut a tak vyzbrojen zaútočil jsem na bránu. To říkám proto, že se s hrozným vrzáním otevřela, až když jsem se do ní opřel plnou silu. Octl jsem se ve zpustlé zahradě a bylo těžké si představit, kudy tu kdysi vedly pěšinky. Uprostřed zahrady stál vysoký tmavý dům s příkrou střechou, zakrytý stromy kymácejícími se v dešti. Tři okna v patře, zastřená bílými záclonami, se leskla světleji. Do soumraku bylo ještě daleko, ale po obloze se valily čím dál temnější mraky, takže jsem si teprve pár desítek kroků od domu povšiml stromořadí, které chránilo z boku vstup na verandu. Byl to túje, hřbitovní stromy, a tak jsem si pomyslel, že obyvatel domu nebude asi příliš veselý člověk. Psy jsem neviděl, třebaže výstraha na bráně se o nich zmiňovala. Vystoupil jsem na schod a jakžtakž chráněný stříškou nad vchodem stiskl jsem zvonek. Slyšel jsem zazvonění, ale uvnitř panovalo mrtvé ticho. Po nějaké chvíli jsem zazvonil znova. Nic se nedělo. Začal jsem tedy klepat na dveře naléhavěji. Teprve pak se z hloubi domu ozvaly šouravé kroky a nepříjemný skřehotavý hlas se zeptal:
"Kdo je tam?"

Odpověděl jsem. Své jméno jsem vyřkl v bláhové naději, že snad tomu člověku nebude neznámé. Po chvilce uvažování konečně zachřestil řetízek, zarachotila závora jako v nějaké tvrzi a ve světle svícnu visícího vysoko u stropu se objevil člověk jen o málo větší než trpaslík. Poznal jsem ho, přestože jsem viděl jeho fotografii jen jednou, ani nevím kde. Nebylo snadné na ni zapomenout. Zazul byl téměř úplně plešatý, narudlá jizva, jako po ráně šavlí, táhla se mu nad uchem po straně lebky. Na nose měl zlatý cvikr. Mžoural očima, jako by zrovna přišel z tmy. Omluvil jsem se obvyklými frázemi, které bývají za takových okolností běžné, a pak jsem se odmlčel. On však zůstal stát na místě, jako kdyby neměl nejmenší chuť mě pustit třeba jen o krok dál do toho velkého šerého domu, z jehož vnitřku se neozýval ani ten nejslabší šelest.
"Vy jste Zazul, profesor Zazul, že?" řekl jsem.
"Odkud mě znáte?" zavrčel nezdvořile.
Znovu jsem odpověděl nějakou banální frází v tom smyslu, že tak věhlasného vědce musí přece znát každý. Pohrdavě zkřivil ústa.
"Bouřka?" řekl, navazuje na má předchozí slova. "Slyším ji. A co má být? Mohl jste jít někam jinam. Nemám návštěvy rád. Nesnáším je, rozumíte?!"
Řekl jsem, že ho naprosto chápu a že vůbec nemám v úmyslu mu překážet. Postačí, aby mi dal sem, do té šeré haly nějakou židli nebo křeslo, a jakmile bude po nejhorším, zase půjdu.
Teprve když jsem vešel, dalo se pořádně do deště. Stál jsem v té vysoké, ztemnělé síni jako na dně nějaké obrovské mušle a ze všech stran jsem slyšel to vytrvalé protáhlé šumění, které vrcholilo pronikavým bubnováním na plechovou střechu.
"Židli?" řekl tónem, jako bych ho požádal o zlatý trůn. "Židli, ovšem. Pro vás, pane Tichý, židli nemám. Nemám žádnou židli volnou. Nesnáším - a vůbec, domnívám se, ano, domnívám se, že pro nás oba bude nejlépe, když půjdete pryč."
Bezděčně jsem pohlédl přes rameno do zahrady - domovní dveře byly ještě dokořán. Stromy, keře a jejich okolí, všechno splývalo v jedinou masu lesknoucí se v proudech vody, kterou prudce zmítal vítr. Znova jsem pohlédl na hrbáče. V životě jsem se setkal s nezdvořáctvím, ba dokonce s hrubiánstvím, s něčím podobným však nikdy. Lilo jako z konve, střecha protáhle skučela, jako by samy živly chtěly dát za pravdu mému rozhodnutí. Nebylo toho však třeba, poněvadž jsem vzteklou a pomalu se ve mně začala vařit krev. Zkrátka, všichni čerti mě brali. Zapomněl jsem na veškerou společenskou zdvořilost a ohledy a řekl jsem stroze:
"Půjdu jen tehdy, dokážete-li mě odtud dostat násilím. Upozorňuji vás, že nejsem rovna nějaká třtina."
"Cože?" zaječel pisklavě. "Vy chlape drzá! Co si to dovolujete v mém domě!!!"
"Sám jste mě k tomu vyprovokoval!" odpověděl jsem mrazivým tónem. A poněvadž jsem byl navztekaný a jeho pronikavé ječení se mi zařízlo do uší tak, že jsem ztratil poslední zbytek rovnováhy, dodal jsem ještě: "Za jistý druh chování může člověk dostat výprask i ve vlastním domě, Zazule!"
"Lumpe!" zaječel ještě hlasitěji. Chytil jsem ho za rameno - když jsem se ho dotkl, zdálo se, že je vysoustruhované ze ztrouchnivělé větve - a zasykl jsem:
"Nesnáším křik. Rozumíte? Ještě jednu urážku a budete si mě pamatovat do konce života, vy sprosťáku!"
Několik vteřin jsem se domníval, že skutečně dojde ke rvačce. Zastyděl jsem se - nebyl bych přece schopen vztáhnout ruku na hrbáče. Vtom se však stalo něco, čeho bych se nejméně nadál. Profesor ustoupil o krok, uvolnil rameno z mého sevření a s hlavou ještě více pootočenou do strany, jako by se chtěl ujistit, že má hrb na svém místě, dal se do pronikavého a protivného smíchu, asi tak, jako kdybych ho právě počastoval nějakým výtečným vtipem.
"No, no," řekl a sundal cvikr, "vy jste ale pruďas, pane Tichý..."
Dlouhým, od nikotinu zažloutlým ukazováčkem si otřel slzu z oka.
"No dobře," zabručel chraplavě, "tohle se mi líbí. Ano, takovéhle jednání se mi líbí. Nesnáším, když se někdo chová jako svatoušek, nechci žádné úlisné a neupřímné způsoby, žádné podkuřování. Vy jste však řekl, co si myslíte. Já se nelíbím vám, vy se nelíbíte mně. Znamenitě, je to jedna jedna, všechno je jasné a teď můžete jít se mnu. Ano, ano, pane Tichý, málem jste mě překvapil. Mě, a o mně..."
A tak kdákal, zatímco mě vedl nahoru po rozvrzaných schodech, jejichž dřevo zčernal stářím. Schodiště

se klikatilo kolem prostorné čtvercové haly s holým dřevěným obložením. Mlčel jsem, a když jsme vystoupili do prvního patra, řekl Zazul:
"To se nedá nic dělat, pane Tichý - obývací, pohostinské pokoje si dovolit nemůžu, musíte si to všechno prohlédnout sám, ano, já spím mezi svými výtvory, jím s nimi, žiji s nimi. Jděte dál a hlavně zbytečně moc nemluvte..."
Zavedl mě právě do toho osvětleného pokoje s okny zastřenými velkými papírovými archy, které byly kdysi bílé, dnes však už neobyčejně špinavé a plné mastných skvrn. Rozmačkaná těla much se na nich přímo hromadila, stejně jako na okenním rámu, který se přímo černal ztrouchnivělými tělíčky. Když jsem zavíral dveře, všiml jsem si čárkovitých stop po zaschlé krvi se zbytky hmyzu a zdálo se mi, že Zazul je přímo obležen říší blanokřídlých. Dříve než jsem nad tím stačil projevit údiv, obrátila se má pozornost jiným směrem, k jiným zvláštnostem místnosti. Uprostřed stál stůl, totiž dvě podpěry, na nichž bylo položeno obyčejné, nahrubo ohoblované prkno, na kterém se válely celé stohy knih, papírů a zežloutlých kostí. Největší zvláštností však byly stěny pokoje. Na dlouhých, primitivně sbitých regálech stály řady silnostěnných lahví se širokým hrdlem a kelímky. A naproti oknu, v mezeře mezi policemi, byla ohromná skleněná nádržka, něco jako akvárium velikosti šatníku, či spíše průzračný sarkofág. Přes horní část nádrže byl nedbale přehozen špinavý hadr, jehož proděravělé okraje sahaly asi do poloviny skleněných stěn. To, co bylo vidět v dolní nezakryté části stačilo, aby mne obešel mráz. V těch všech lahvích a kelímcích se modrala jakási zakalená tekutina, asi jako v nějakém anatomickém muzeu, kde se konzervují v lihu různé, kdysi živé lidské orgány, pocházející z pitev. A ona obrovská skleněná nádržka, kterou částečně zakrýval přehozený hadr, sloužila ke stejnému účelu. V jejích soumračných hlubinách, prosvětlovaných modravými pablesky, se jako nesmírně pomalu pohybující kyvadlo lehce chvěly dva stíny, několik centimetrů nad dnem, takže se ho nedotýkaly. S nevýslovným hnusem a hrůzou jsem v nich rozeznal lidské nohy, oblečené do nohavic nasáklých lihem...
Stál jsem jako přimrazený. Ani Zazul se nehýbal, nevěděl jsem vůbec, že je přítomen. Když jsem zabloudil pohledem na jeho tvář, viděl jsem, že je potěšen. Mé pobouření, můj odpor mu působily radost. Ruce měl složené na prsou jako k modlitbě a samolibě si odkašlal.
"Profesore Zazule, co to má znamenat?" vydralo se mi z hrdla. "Co je to?"
Obrátil se ke mně zády a jeho děsivý a špičatý hrb se lehce kolébal v taktu jeho kroků, takže jsem se mimovolně bával, že si roztrhne kabát napjatý až k prasknutí. Usedl na stoličku s podivným opěradlem rozšířeným do stran - ten hrbáčův kus nábytku vypadal strašlivě - a pojednou téměř lhostejně, ba dokonce znuděně řekl:
"Pane Tichý, to je dlouhá historie. Chtěl jste počkat, až bude po bouřce? Posaďte se někam a nepřekážejte. Nevidím důvodu, abych vám cokoli vysvětloval."
"Já však ano," odpověděl jsem. Do jisté míry jsem se už vzpamatoval. Tichu, které vyplňovalo šumění a pleskání deště, jsem přistoupil k němu a řekl:
"Profesore Zazule, když mi to nevysvětlíte, budu nucen podniknout kroky, které vám způsobí nemálo starostí."
Myslel jsem, že vybuchne, ale on se ani nezachvěl. Díval se s výsměšně sevřenými rty chvíli na mne.
"Řekněte sám, pane Tichý, co si mám myslet? Je bouřka, venku leje, vy se sem vetřete, hrozíte mi výpraskem, a když vám z vrozené mírnosti vyhovím, mám potěšení slyšet nové hrozby: po výprasku mi hrozíte kriminálem. Milý pane, jsem vědec, a ne bandita. Nebojím se vězení, pane Tichý, nebojím se vůbec ničeho."
"Je to člověk," řekl jsem. Ani jsem pořádně nevnímal ty jeho zřejmě posměšné tlachy, protože jsem si byl jist, že mne sem zavedl pouze proto, abych mohl učinit to ohavné odhalení. Přes jeho hlavu jsem pohlížel na onen strašný dvojí stín, který se v modravé tekutině neustále lehounce pohyboval.
"Nejspíš to," odpověděl Zazul. "Nejspíš to."
"Ne, z toho se nevykroutíte!" vykřikl jsem. Pozoroval mne a náhle se s ním udála nějaká proměna: roztřásl se, zasténal, až se mi na hlavě zježily vlasy. Chechtal se.
"Tichý," řekl, když se poněkud uklidnil, třebaže mu v očích plápolaly jiskerky ďábelské jízlivosti, "chcete se vsadit? Uzavřeme sázku. Já vám povím, jak došlo tam k tomu," ukázal prstem na nádržku, "a vy mi za to nezkřivíte na hlavě ani vlas. Učiníte to z vlastní vůle, bez nátlaku, to se rozumí samo sebou. Tak tedy

přijímáte?"
"Vy jste ho zabil?" zeptal jsem se ještě.
"Částečně ano. Buď jak buď, já jsem ho tam vsadil. Myslíte, že v devadesátišestiprocentním lihu se dá žít? Že zbývá ještě nějaká naděje?"
To jeho pánovité, jakoby předem promyšlené chvastounství, sebejisté vtipkování před tělesnými pozůstatky jeho oběti mi vrátily klid.
"Přijímám tu sázku," řekl jsem chladně. "Mluvte!"
"No, jenom ne tak zhurta," řekl takovým tónem, jako by byl knížetem, který mi ráčil milostivě udělit slyšení. "Pane Tichý, já vám to řeknu, poněvadž mi to dělá potěšení, protože je to historka rozmarná, a budu ji proto opakovat s pocitem zadostiučinění - ne však proto, že jste mi vyhrožoval. Pane Tichý, já se hrozeb nebojím. No, ale teď k věci. Slyšel jste o Mallengsovi?"
"Ovšem," odpověděl jsem. Docela jsem se už vzpamatoval. Jsem konečně tak trochu badatelem a vím, kdy je nutno zachovat chladnou krev. "Oznámil několik prací o denaturaci bílkovinných molekul..."
"Výtečně," řekl tónem dokonale profesorským a změřil si mě s novým zájmem, jako by u mne našel stopu čehosi, co si zaslouží alespoň trochu úcty. - "On však ještě také vypracoval metodu syntézy velkých bílkovinných molekul, umělých bílkovinných roztoků, a ty - dávejte pozor - a ty žily. Byly to jakési klihovité gely... miloval je, každý den je krmil, smím-li se tak vyjádřit... ano, sypal jim cukr, uhlovodany a ty gely, ty beztvaré praaméby všechno zhltaly, až byla radost se na to dívat. Vyrůstaly nejdřív v Petrieho malých skleněných miskách, pak je přenesl do větších nádob... mazlil se s nimi, v jeho laboratoři pro ně už nebylo k hnutí. Když některé gely zašly, začaly se rozkládat - způsobila to nesprávná dieta, to připouštím, tu on pak s tou svou bradkou, kterou leckdy bezděčně namočil v milovaném klihu - pobíhal po laboratoři jako smyslů zbavený..., ale dále se už nedostal. No, byl omezený, na to bylo třeba mít více toho tady," a prstem se dotkl své hlavy, jejíž pleš se leskla jako vysoustruhovaná nažloutlá kost ve světle nízko spuštěné visací lampy. "A, pane Tichý, potom jsem se pustil do díla já. Dlouho se nebudu šířit, neboť tyto věci zajímají jenom odborníky, a ti, co by plně pochopil význam tohoto díla, se ještě nenarodili... Řečeno zkrátka: stvořil jsem bílkovinnou makromolekulu, která se dá na daný typ vývoje nařídit tak jako budík - ne, to není vhodné přirovnání. Samozřejmě, že víte, co to jsou jednovaječná dvojčata?"
"Ano," odpověděl jsem, "co však má tohle společného s..."
"To hned uvidíte. Oplodněné vejce se rozdělí na dvě identické poloviny, z nichž vzniknou naprosto totožná dvě individua, dva zárodky, dva zrcadloví blíženci. A teď si představte, že existuje metoda, podle které by se po zevrubném vyšetření organismu dospělého, živého člověka dala vytvořit druhá polovina vejce, ze kterého se kdysi narodil. Stejným způsobem by se dalo vytvořit dodatečně, s mnoholetým opoždění, dvojče toho člověka. Sledujete mne?"
"Avšak, i kdyby to možné bylo," řekl jsem, "budete mít jenom polovinu vejce, zárodek, který okamžitě zahyne..."
"Snad jiným, mně však ne," odpověděl pyšně a stroze. "tu synteticky vytvořenou polovinu vejce, nařízenou na daný vývoj, vložím do umělého živného roztoku a tam v inkubátoru, který je vlastně mechanickou dělohou, dávám podnět k proměně vejce v plod. Jeho vývoj probíhá stokrát rychleji než vývoj embrya normálního. Po třech týdnech vyroste ze zárodku dítě a pod vlivem dalších zásahů za rok zestárne o deset biologických let. A po dalších čtyřech letech je z něho čtyřicetiletý člověk. Nuže, pane Tichý, tohle sem dokázal já..."
"Homunkulus!!" vykřikl jsem. "Sen středověkých alchymistů! Rozumím. Vy tvrdíte, že...nu, i kdyby konečně tomu tak bylo! Vy jste takového člověka vytvořil, viďte? A myslíte, že jste ho měl právo zabít? A že já s tím zločinem mám souhlasit? Velice, převelice jste se přepočítal, profesore Zazule!"
"To ještě není všechno," řekl Zazul chladně. Zdálo se, že mu hlava vyrůstá bezprostředně z beztvárné hroudy jeho hrbu. "Nejdříve se ovšem prováděly pokusy na zvířatech. Tam v těch kelímcích najdete ty dvojčata koček, králíků, psů - v nádobách s bílou nálepkou jsou originály, normální tvorové, zatímco v těch druhých s černou nálepkou jsou jejich blíženci, kopie, které jsem já vytvořil. Nijak se od sebe neliší, a kdybyste nálepky zaměnil, nedalo by se zjistit, které zvíře se narodilo cestou přirozenou a které vyšlo z mé retorty..."

"Dobrá," řekl jsem, "Budiž. Ale proč jste ho zabil? Proč? Byl snad slabomyslný? Nebo nevyvinutý? Ani v takovém případě jste neměl právo..."
"Prosím, abyste mě neurážel," zasyčel. "Jeho duševní schopnosti a tělesný vývoj nezůstaly venkoncem vůbec za originálem, pane Tichý. Z hlediska psychického mu byly poskytnuty možnosti větší než ty, které projevoval jeho biologický prototyp... Ano, tady jde o něco více než o pouhé vytvoření dvojčete - je to kopie dokonalejší než původní jedinec. Profesor Zazul překonal přírodu, rozumíte, překonal!"
Mlčel jsem. On vstal, přistoupil k nádržce, postavil se na špičky nohou a jedním pohybem odhrnul potrhanou záclonu, která ji zakrývala. Nechtěl jsem se dívat, ale má hlava se sama pootočila tím směrem. Skrze sklo a vrstvu kalného lihu jsem spatřil ten zplihlý, vymacerovaný obličej profesora Zazula a jeho velký hrb, který se vznášel jako batoh, šosy jeho kabátu, které vlály v tekutině jako zmoklá černá křídla, lesknoucí se bělmo v jeho očních důlcích, zmoklé slepence jeho šedivé bradky... Stál jsem jako zkamenělý a můj hostitel skřehotal:
"Jak si můžete domyslit, šlo o to, aby dílo zůstalo nehynoucí. Člověk je smrtelný, i když je stvořen uměle. Šlo o to, aby přetrval, aby se nerozpadl v prach, aby zůstal jako pomník... ano, o tohle šlo. Avšak - to musíte vědět, pane Tichý - mezi mnou a jím došlo k jistému rozporu v názorech a v důsledku toho se do kelímku dostal ON, ne já... ano, on, profesor Zazul, a já vlastně jsem..."
Zachechtal se, ale víc jsem již neslyšel. Měl jsem pocit, že se propadám do jakési propasti. Odvrátil jsem oči z jeho živé, na výsost spokojené tváře na onu neživou, která, podobna nějakému strašnému vodnímu netvoru, plavala za skleněnou tabulí, a nedokázal jsem otevřít ústa. Rozhostilo se ticho. Právě přestalo pršet, jenom tu a tam ještě zařinčely okapní roury a tento zvonivý zvuk utichal a znovu zaznínal podle toho, jak se střídaly poryvy větru.
"Pusťte mne ven," chtěl jsem pronést, ale nepoznával jsem vlastní hlas.
Přivřel jsem oči a hluše jsem opakoval:
"Pusťte mne ven, profesore. Vyhrál jste sázku."

IV

Jednoho podzimního odpoledne, když se již na ulicích zešeřilo a jednotvárně šuměl šedý a drobný déšť, kdy vzpomínka na slunce je něčím nepředstavitelným a člověk by ani zanic neopustil své místečko u krbu, kde sedí zabořen v starých knihách - nehledá tam dobře známé obsahy, ale spíše sebe sama z dávných let - tu kdosi neočekávaně zaťukal na dveře. Ťukání znělo naléhavě jako by příchozí, který se ani nedotkl zvonku, chtěl hned dát najevo, že ho sem přivedla záležitost naléhavá, neřkuli zoufalá. Odložil jsem knížku, vyšel jsem na chodbu a otevřel mu. Spatřil jsem člověka ve voskovaném plášti, po němž stékala voda a kapky deště se lesky na jeho ztrhané, unavené tváři. Byl tak vyčerpaný, že na mě nepohlédl. Oběma rukama, mokrýma a zčervenalýma chladem, se opíral o velikou bednu, kterou podle všeho sám vynesl po schodech do patra.
"Pane," řekl jsem, "co si...," a pak jsem se pravil: "Nechcete, abych vám pomohl?"
Udělal rukou nějaký neurčitý pohyb a dál těžce oddychoval. Pochopil jsem, že chce svůj náklad dopravit do mého bytu, ale síly mu už nestačí. Chopil jsem se tedy promáčených, hrubých provazů, kterými byl balík ovinut, a vnesl jsem jej do chodby. Když jsem se obrátil, stál muž za mnou. Ukázal jsem mu na věšák: odložil plášť a na poličku hodil klobouk tak promočený, že vypadal jako plstěný hadr; nohy ho sotva nesly, když vešel do mé pracovny.
"Čím vám mohu posloužit?" zeptal jsem se po nějaké chvíli. Napadlo mne, že to bude opět jeden z těch mých nevšedních návštěvníků. Pořád se ještě na mne nepodíval, jako by byl zahloubán do vlastních myšlenek, otřel se kapesníkem a zachvěl se, když se studenou, promočenou manžetou košile dotkl obličeje. Řekl jsem mu, aby si sedl ke krbu, ale neuznal za vhodné mi odpovědět. Chopil se zmáčeného balíku a táhl jej, tlačil a postrkoval, zanechávaje na podlaze blátivé stopy, které ukazovaly, že během cesty vedoucí kdovíkudy ho nejednou postavil na chodník plný kalužin, aby nabral dechu. Teprve když bedna stála uprostřed pokoje a on ji mohl mít neustále na očích, jako by si pojednou uvědomil mou přítomnost. Podíval se na mne, něco nesrozumitelného zabručel, kývl hlavu a přehnaně dlouhými kroky přistoupil k volné klubovce a zapadl do jejího vysezeného dolíku.

Usedl jsem naproti němu. Oba jsme hezkou chvíli mlčeli, ale z nějakého nevysvětlitelného důvodu mi to připadalo docela přirozené. Nebyl mladý, měl jistě padesátku na krku. Měl nesouměrný obličej, který na sebe přitahoval pozornost, protože celá levá polovina byla menší než pravá, jako by s ní nebyla stačila během růstu držet krok. V důsledku toho byly ústní koutek, nos a oční štěrbina na levé straně drobnější, a tím nabývala jeho tvář výrazu sklíčeného údivu.
Když jsem se toho nejméně nadál, konečně řekl: "Jste pan Tichý?" Přikývl jsem hlavou. "Pan Ijon Tichý - cestovatel?" naklonil se vpřed a ještě znovu si to ověřoval. Nedůvěřivě na mne hleděl.
"Ovšem," opakoval jsem, "kdo jiný by mohl být v mém bytě?"
"Mohl jsem se o patro splést," zabručel, jako by mu tanuly na mysli jiné věci, mnohem důležitější.
Náhle vstal. Bezděčně se dotkl nepromokavého pláště. Chtěl ho uhladit, ale jako by si uvědomil, že to je marná snaha - nevím, zdali by nejlepší žehličky a krejčovský um dokázaly zachránit jeho oblek, obnošený do krajnosti - napřímil se a řekl:
"Jsem fyzik. Jmenuji se Molteris. Slyšel jste o mně?"
"Ne." Odpověděl jsem. Opravdu jsem o něm neslyšel.
"Na tom nezáleží," zabručel spíše sám pro sebe.
Dělal smutný dojem, ale to proto, že byl zamyšlen; uvažoval o nějakém rozhodnutí, k němuž se již dříve odhodlal a které vedlo k jeho návštěvě. Avšak teď se ho zmocnily nové pochybnosti. Poznal jsem to podle jeho kradmých pohledů. Cítil jsem, že mne nenávidí - pro to, co ode mne chce - pro to, co mi musí povědět.
"Udělal jsem objev," vyrazil náhle chraplavě. "Vynález. Něco podobného tu ještě nikdy nebylo. Věřit mi nemusíte. Sám nikomu nevěřím, tedy není třeba, aby někdo věřil mně. Postačí fakta. Podám důkazy. Všechno. Ale nejsem ještě docela..."
"Máte strach?" pronesl jsem vlídně a konejšivě. Tihle lidé jsou jako vzteklé děti, blouznivé a geniální děti.
"Máte strach, že vám vynález ukradnou, prozradí - viďte? Buďte klidný. Tento pokoj již toho o vynálezech viděl a slyšel..."
"Ne však o takovém!!!"rezolutně na mne vyjel a v jeho hlase zazněla a na zlomek vteřiny se mu v očích objevila neočekávaná pýcha. Mohlo by se myslet, že je pánem tvorstva. "Dejte mi nějaké nůžky," řekl nevlídně v novém návalu sklíčenosti. "Může to být třeba i nůž."
Podal jsem mu nůž na otevírání dopisů, který ležel na psacím stole. Ráznými a hbitými pohyby přeřízl provazy, odtrhal papíry a mokré a zmačkané je hodil na podlahu, snad s úmyslnou nedbalostí, jako kdyby říkal "můžeš mě vyhodit a spílat mi, že jsem zašpinil ty tvoje naleštěné parkety - jestliže najdeš odvahu vyhodit člověka jako jsem já, člověka, který je nucen takto se pokořovat". Objevila se bedna, téměř dokonalý šestihran, sbitá z ohoblovaných prken. Byla natřena černým lakem, víko však bylo z poloviny zelené, a tu mne napadlo, že už neměl dost laku jedné barvy. Bedna byla zajištěna voličovým uzávěrem. Molteris nastavil číselník, zakrývaje ho rukou, a naklonil se tak, abych nemohl rozeznat číselnou kombinaci, a když zámek cvakl, pomalu a opatrně nadzvedl víko.
Usedl jsem znovu do klubovky z taktnosti a také proto, abych ho neodradil. Mám dojem že mi byl za to vděčný, třebaže mi to nedal najevo. Nicméně se zdálo, že se poněkud uklidnil. Ponořil ruce až po ramena do vnitřku bedny a s vypětím sil, takže mu čelo a tváře naběhly krví, vytáhl velký, černě oxidovaný přístroj s rozmanitými víky, lampami, kabely - já se v tom stejně nevyznám. Svíral své břímě v náručí jako milenku a přiškrceným hlasem pronesl:
"Zástrčka - kde je?"
"Tamhle," ukázal jsem do kouta vedle knihovny, protože v druhé zástrčce vězela šňůra stolní lampy.
Přistoupil k policím s knihami a neobyčejně opatrně postavil těžký aparát na podlahu. Rozmotal pak jeden svinutý kabel a zapojil ho do zástrčky. Usedl na bobek vedle přístroje a jak se seřizovat různé páčky a mačkat tlačítka a ve chvilce se pokoj naplnil příjemným bzučením. Náhle se na jeho tváři objevil úlek a očima se přiblížil k jedné lampě, která na rozdíl od ostatních zůstávala temná. Zlehka do ní klepl prstem, a když se nic nestalo, chvatně prohledával kapsy až našel šroubovák, kus drátu a malé kombinačky. Poklekl u aparátu a horečně, ale nanejvýš odborně se začal šťárat v jeho vnitřku. Osleplá lampa se pojednou rozzářila růžovým svitem. Jak se zdálo, zapomněl Molteris zcela na to, kde je, a s hlubokým oddechnutím zastrčil nářadí do kapsy, zvedl se z podlahy a klidným tónem, asi tak jako by

oznamoval "dnes jsem snědl chleba s máslem", pojednou pronesl:
"Pane Tichý, toto je stroj času."
Neodpověděl jsem. Nevím, zda si uvědomujete, v jaké choulostivé a obtížné situaci jsem byl. Vynálezci tohoto druhu, kteří vyrobili elixír věčného života nebo elektronický přístroj na předpovídání budoucnosti či stroj času - jako v tomto případě - setkávají se s naprostou nedůvěrou všech lidí, které chtějí zasvětit do tajemství svého díla. Bývají plni komplexů, popudliví, bojí se druhých lidí a současně jimi pohrdají, poněvadž vědí, že jsou na jejich pomoc odkázáni. A protože to vím, chovám se v podobných případech neobyčejně obezřele. Ostatně, cokoli bych opomenul udělat, bylo by špatně pochopeno. Vynálezce, který hledá pomoc, je hnán zoufalstvím, nikoli nadějí, a nečeká příznivé přijetí, ale výsměch. Zkušenost ho naučila tomu, že vlídnost je přece důvodem, po němž postupně přichází opovržení skryté v slovech domluvy. Ví to, protože se mu už nejednou lidé okoušeli jeho myšlenku rozmluvit. Kdybych teď odpověděl: Ach, to je neobyčejné - opravdu jste vynalezl stroj času?" Snad by se na mne vrhl se zaťatými pěstmi. Vyvedl jsem ho svým mlčením z konceptu.
"Ano," řekl a vyzývavě zastrčil ruce do kapes, "to je vozidlo času! Stroj pro cestu časem, rozumíte?"
Přikývl jsem, ale snažil jsem se, aby to nevypadalo přehnaně.
Jeho vzrušení už vyprchalo, rozplynulo se a on zůstal chvíli stát s nepříliš chytrým výrazem na obličeji. Nevypadal staře, spíš unaveně, nevýslovně ztrápeně. Jeho zarudlé oči a opuchlá víčka svědčily o nesčíselných probděných nocích a vousy, které pro tuto příležitost shodil, zůstaly ještě pod ušima a jeho dolní rtem a černá náplast na tváři byla dalším důkazem, že se holil chvatně a netrpělivě.
"Nejste fyzik, že ne?"
"Nejsem."
"Tím lépe. Kdybyste jím byl, nevěřil byste ani potom tomu, co uvidíte na vlastní oči, neboť tohle," ukázal na přístroj, který neustále tichounce předl jako dřímající kočka a jehož lampy vrhaly na stěnu narůžovělý přísvit, "se mohlo zrodit teprve po odklizení všeho toho hnusného balastu, který se dnes považuje za fyziku. Nemáte nějakou věc, s kterou byste se s lehkým srdcem mohl rozloučit?"
"Snad něco najdu." Odpověděl jsem. "Co to má být?"
"To je jedno. Sklo, kniha, kovový předmět, jenom však nic radioaktivního. Nesmí to být ani trochu radioaktivní - to je důležité, pak by mohlo dojít k neštěstí." Ještě mluvil, když jsem se zvedl a přistoupil k psacímu stolu. Jak víte, jsem pedant a i ta nejmenší věc má u mne své vyhrazené místo a na udržení pořádku v knihovně kladu zvláště velký důraz. Tím víc mne udivilo to, co se stalo den předtím. Od snídaně, to znamená od časného rána, jsem u psacího stolu pracoval na článku, nad kterým jsem se nemálo zapotil. Když jsem v jedné chvíli zvedl hlavu od papírů rozložených po celé desce psacího stolu, všiml jsem si tmavočervené knížky osmerkového formátu, která ležela v koutě u stěny vedle knihovny na podlaze, jako by ji tam někdo pohodil.
Vstal jsem a knížku jsem zvedl. Poznal jsem obálku: bylo to separát z čtvrtletníku kosmické medicíny, který obsahoval diplomovou práci jednoho z mých spíše vzdálenějších známých. Nechápal jsem, jak se tady octla. Pravda, usedl jsem k práci plně zabrán do vlastních myšlenek a nějak zvlášť jsem se pokojem nerozhlížel, ale přísahal bych, že když jsem do místnosti vstoupil, u stěny na podlaze nic neleželo. Okamžitě by to upoutalo mou pozornost. Nakonec jsem musel přece přiznat, že jsem byl více než kdy jindy zahloubán a na chvíli jsem nevnímal své okolí. Až teprve když má pozornost už nebyla natolik soustředěna jako dříve, upjal se můj dosud ještě nevidoucí pohled na brožuru ležící u stěny na podlaze. Jinak se tato skutečnost nedala vysvětlit. Brožuru jsem zastrčil do poličky mezi jiné knihy a na celou příhodu jsem zapomněl. Tmavočervený hřbet té práce, mně zcela nepotřebné, jako by mi teď po Molterisových slovech sám vběhl pod ruku. Beze slova jsem mu knížku podal.
Vzal ji a potěžkal v dlani, aniž se podíval na titulek, nadzvedl černé víko uprostřed přístroje a řekl:
"Prosím, pojďte blíže..."
Postavil jsem se vedle něho. Poklekl, pootočil vypouklým knoflíkem podobným regulátoru rozhlasového přijímače a stiskl vpadlé bílé tlačítko. Všechna světla v místnosti potemněla, ze zástrčky, do které byl napojen kabel, vyšlehla modravá jiskra s pronikavým sykotem - ale dále se už nic nestalo.
Pomyslel jsem si, že mi co nejdříve spálí všechny pojistky, on však chraplavě pronesl:
"A teď pozor!"

Položil knížku naplocho do aparatury a zmáčkl malou černou ručičku, která vyčnívala po straně. Světla teď už zas normálně plála plným jasem. Kartounový tmavý svazek na dně přístroje se zahalil mlhou a pak se stal průzračným. Zdálo se mi, že sklapnutými deskami knihy vidím obrysy bílých stránek a slité temnější řádky. To ale trvalo jenom velice krátce a v následujícím okamžiku se knížka rozplynula, zmizela a viděl jsem již jen prázdné černé zoxidované dno přístroje.
"Přemístila se v čase," řekl, nedívaje se na mne. Zvedl se těžce z podlahy. Drobounké kapičky potu, jemné jako špička špendlíku, se mu třpytily na čele. "Nebo omládla, chcete-li..."
"O kolik?" zeptal jsem se. Po těchto věcných slovech se jeho tvář trochu rozjasnila a v té její levé, menší, jako svraštělé polovině - zblízka jsem si všiml, že je také o něco tmavší - zacukalo.
"Asi o den," odpověděl. "Nedovedu to ještě přesně vypočítat. To však," přerušil se a ohlédl na mne. "By jste včera doma?" zeptal se náhle a bylo znát s jakým napětím očekává mou odpověď.
"Ano, byl," odpověděl jsem zvolna, poněvadž jsem měl náhle dojem, že se mi začíná podlaha propadat pod nohama. Pochopil jsem. S pocitem oblouzení, jaký míváme při šálivém snu, jsem skloubil obě skutečnosti: tu brožuru, která se včera tak nevysvětlitelným způsobem objevila zrovna tady u stěny, a ten jeho nynější experiment.
Vyprávěl jsem mu to. Ale jeho tvář se nerozzářila, jak by se molo čekat. Pouze si mlčky otřel čelo kapesníkem. Pozoroval jsem, že se silně potí a trochu pobledl. Přistrčil jsem mu židli a sám jsem rovněž usedl.
"Snad mi teď povíte, co na mně chcete?" zeptal jsem se ho, když už byl zřejmě trochu klidnější.
"Potřebuji pomoc," zabručel. "Podporu - almužnu nežádám. Bude to záloha na podíl v budoucích výdělcích. Vozidlo času - sám jistě chápete...," nedokončil větu.
"Ano," řekl jsem. "Předpokládám, že budete patrně potřebovat značnou částku."
"To jistě. Chápete, že k tomu, aby se těleso přeneslo v čase přesně tam, kde si je přejeme mít, budeme potřebovat spoustu energie a kromě toho časový zaměřovač. A to si vyžádá dlouhé práce."
"Jak dlouhé?" podotkl jsem.
"Nejméně ještě rok."
"Dobrá," odpověděl jsem. "To je mi jasné. Chápete však, že se musím obrátit ještě na jiné osoby - hledat prostě finanční prostředky. Jistě nebudete nic namítat..."
"Ne, ovšemže ne," odpověděl.
"Dobrá. Budu s vámi jednat otevřeně. Většina lidí by se na mém místě domnívala - po tom, co jste mi předvedl - že to byl trik, šikovný podvod. Já vám však věřím. Věřím vám a učiním všechno, co bude v mých silách. To si ovšem vyžádá trochu času. Teď jsem velice zaneprázdněna kromě toho se musím poradit..."
"S fyziky?" skočil mi do řeči. Poslouchal mě velice napjatě.
"Kdepak. Vidím, že jste v tomto směru citlivý - prosím, nic mi neříkejte. Neptám se vás na nic. Budu se muset poradit, abych vybral nejvhodnější lidi, kteří budou ochotni..."
Odmlčel jsem se. V té chvíli ho napadla zřejmě stejná myšlenka jako mne, neboť se mu rozzářily oči.
"Pane Tichý," řekl, "nemusíte se obracet na nikoho o radu, já vám sám povím, ke komu máte jít..."
"S pomocí vašeho stroje, viďte?" dodal jsem. Usmál se vítězoslavně. "Samozřejmě! Že mě to již dříve nenapadlo - jsem to ale hlupák...".
"Už jste cestoval v čase?" zeptal jsem se.
"Ne. Můj stroj začal pracovat teprve nedávno, od předešlého pátku. Vyslal jsem jen kočku..."
"Kočku? A ta se vrátila?"
"Ne. Prošla do budoucnosti - asi o pět let, přesnou stupnici ještě nemám. K přesnému určení vzdálenosti v čase bude do stroje ještě třeba vestavět diferenciátor, který by vibrující silová pole koordinoval. Zatím způsobuje kvantový efekt asynchronický posun..."
"Bohužel, vašim slovům nerozumím ani za mák," řekl jsem. "Proč jste sám nezkusil cestovat?"
Přemáhal jsem se, abych nepoužil ostřejšího slova. Molteris upadl do rozpaků.
"Chtěl jsem, ale... v neděli mi domácí vypnul proud."
Jeho tvář, vlastně její normální pravá polovina se zalila nachovým ruměncem.
"Zůstávám pozadu s placením činže, a proto...," koktal. Ale přirozeně... hned to bude. Ano, máte

pravdu. Já to... ano, hned. Vstoupím tudy, vidíte? Dám stroj do chodu a... jsem v budoucnosti. Dovím se, kdo tento podnik financoval, - dovím se jména těch lidí a vy můžete ihned, bez prodlení..."
Zatímco mluvil, odsunul na stran přepážky, které rozdělovaly vnitřní prostor aparátu na několik částí.
"Počkejte," řekl jsem, "jen žádný spěch. Když aparát zůstane tady, vy se nebudete moci vrátit."
Pousmál se.
"Ale kdepak," odpověděl. "Současně s ním pocestuji v čase. Ano, to jde - má dvojí různé řízení. Podívejte se na tento variometr. Když vyšlu něco do budoucnosti a chci, aby přístroj zůstal tady, pak soustředím silové pole tam do toho místa pod víkem. Ale když se chci sám přemístit v čase, rozšířím pole tak, aby pokrylo celý přístroj. Jenom spotřeba elektrické energie bude vyšší. Na kolik ampérů máte pojistky?"
"Nevím," odpověděl jsem, "obávám se však, že to nesnesou. Už tehdy, když jste... expedoval tu knížku, světlo zesláblo."
"To je maličkost," řekl, "dám vám silnější pojistky, když ovšem dovolíte..."
"Prosím."
Pustil se do práce. Jeho kapsy byly trestí elektrotechnické dílny. Za deset minut byl hotov.
"Startuji," řekl, když se vrátil zpátky. "Myslím, že bych se měl přemístit v čase aspoň o třicet let."
"O tolik? Proč?" zeptal jsem se. Oba jsme stáli u černého přístroje.
"Za pár let budou tento fakt znát odborníci," odpověděl, "ale za čtvrt století to bude vědět už každé dítě. Bude se to učit ve škole a jména lidí, kteří se o uskutečnění té věci zasloužili, se dovím od prvního, koho potkám..."
Bezbarvě se usmál, potřásl hlavou a oběma nohama vkročil dovnitř aparátu. "Světla zamžikají," řekl, "ale nic si z toho nedělejte. Pojistky určitě vydrží. Ale návrat bude možná dělat určité potíže..."
"Proč myslíte?"
Pronikavě se na mne podíval.
"Neviděl jste mě tu už někdy?"
"Jak to míníte? Nerozumím."
"Inu... snad včera nebo před týdnem, před měsícem... možná dokonce před rokem... neviděl jste mne? Tady v tomhle koutě - neobjevil se tu znenadání člověk, který jako teď já stál nohama v takovém aparátě?"
"Aha!" zvolal jsem, "už rozumím! Obáváte se, že při zpáteční cestě minete přítomnou chvíli a zastavíte se v minulosti, která už přešla, viďte? Ne - nikdy dřív jsem vás neviděl. Po pravdě řečeno, před devíti měsíci jsem se vrátil z cest a do té doby nebyl dům obydlený..."
"Okamžik," řekl a hluboce se zamyslil. "Nevím sám...," řekl posléze. "Přece kdybych tu někdy byl - třeba tehdy, když nebyl dům obýván, jak říkáte - musel bych o tom vědět, musel bych si to pamatovat, že?"
"Vůbec ne," odpověděl jsem zčerstva, "v tom se skrývá paradox časové smyčky, vy jste byl tehdy kdesi jinde a dělal cosi jiného - vy z té doby; naproti tomu, když se nechcete dostat zpátky až o minulosti, mohl byste teď z přítomnosti..."
"Nu," řekl, "na tom vlastně nezáleží. Jestliže zajedu příliš daleko zpátky, tak couvnu. Celá záležitost se nanejvýše jen trochu protáhne. Jde konečně o první pokus a musím vás poprosit o něco málo trpělivosti..."
Naklonil se a stiskl první knoflík. Vzápětí světla zablikala a aparát vydával slabý, vysoký tón, jako když uhodíme skleněnou paličkou. Molteris mi jednou rukou pokynul na rozloučenou, druhou sevřel černou rukojeť a napřímil se. V tu chvíli světla znovu jasně zaplála a já jsem viděl, že s Molterisem se děje nějaká proměna. Jeho oblek ztemněl a začal se halit mlhou. Nedbal jsem však toho a ohromeně jsem zíral na jeho hlavu, která se stávala průsvitnou zároveň mu na ní zbělely jeho černé vlasy. Jeho postava se zmenšovala a současně se její obrysy začaly rozplývat. Když mi spolu s přístrojem před očima zmizel a já na prázdné podlaze zůstal stát před prázdným koutem pokoje - u holé bílé stěny se zástrčkou, ve které nebylo nic zasunuto - když, jak říkám, jsem tam tak stál s otevřenými ústy a staženým hrdlem, v němž uvázl výkřik hrůzy, pořád ještě jsem před sebou viděl děsivou změnu, která se s ním udála. Pánové, on byl totiž při nástupu té své cesty uchvácen časem, závratně rychle zestárl - celá desetiletí prožil ve zlomku vteřiny! S třesoucíma se nohama jsem přitáhl klubovku, postavil ji tak, abych dobře na ten jasně

osvětlený, opuštěný kout viděl, usedl do ní a čekal. Celou noc, až do rána jsem čekal. Pánové, sedm let uplynulo od onoho dne. A já myslím, že on se již nikdy nevrátí zpátky, protože byl tak pohřížen v té své myšlence, že přehlédl jednu neobyčejně prostou, přímo zásadní skutečnost, o které se - snad nevědomky, snad z nesvědomitosti - nezmiňují autoři fantastických hypotéz. Cestovatel v čase při cestě trvající dvacet let přece zestárne, či by mohlo být tomu jinak? Oni si to představují tak, že si člověk odnáší do budoucnosti i svou přítomnost, že na jeho hodinkách bude chvíle odletu, zatímco všechny okolní hodinky budou ukazovat čas budoucnosti. To ovšem není možné. Aby to možné bylo, musel by vystoupit z času a nějak se bez jeho pomoci vzepnout do budoucnosti, kde vyčká vhodnou chvíli a zvenčí do něho vstoupí - jako kdyby existovalo něco, co je mimo čas. Jenže žádné takové místo, ani žádný takový způsob neexistuje a chudák Molteris vlastníma rukama uvedl do chodu stroj, který ho zabil - stáří, nic jiného to nebylo - a když stroj tam v budoucnosti přistál u cíle cesty, vezl už jenom zešedivělého, mrtvého skrčence...
Pánové, a teď přijde to nejhroznější. Stroj přistál tam v budoucnosti a tento dům, byt, pokoj i opuštěný kout cestují také v čase - ale tím jediným pro nás možným způsobem - až nakonec dorazí k okamžiku, kdy se jeho stroj zastavil. Pak se tam v tom prázdném koutě objeví stroj času a s ním Molteris... to, co z něho zbylo. O tom nepochybuji ani dost málo.

V - pračková tragédie

Krátce po mém návratu z jedenácté hvězdné cesty se začalo v novinách víc a víc psát o konkurenčním boji dvou velkých výrobců pracích strojů, Nuddlegga a Snodgrasse.
Byl to tuším Nuddlegg, kdo první uvedl na trh pračky natolik automatizované, že samy oddělovaly bílé prádlo od barevného, po vyprání a vyždímání je žehlily, zašívaly, lemovaly a opatřovaly překrásnými monogramy majitele, a na ručníky vyšívaly didaktické a budovatelské sentence, např. "Kdo ráno vstává, tomu robot dává" apod. Snodgrass na to reagoval tím, že zásobil obchodní síť pračkami, které si samy skládaly veršíčky na vyšívání - podle kulturní úrovně a estetických požadavků zákazníka. Další model Nuddlegovy pračky už vyšíval sonety. Snodgrass odpověděl pračkami, které udržovaly rodinnou konverzaci o přestávkách v televizním programu. Nuddlegg se okamžitě pokusil tuto licitaci torpédovat, všichni si jistě vzpomenou na jeho celostránkové přílohy k novinám s obrázkem ironicky se ušklíbající pračky s vyvalenýma očima a textem: "Chceš snad, aby Tvoje pračka byla inteligentnější než Ty?! To jistě NE!!!" Snodgrass však zcela ignoroval toto apelování na nízké pudy veřejnosti a v příštím čtvrtletí předvedl pračku, která při praní, ždímání, mydlení, drhnutí, máchání, žehlení, zašívání pletení a povídání - dělala ještě za děti školní úlohy, poskytovala hlavě rodiny ekonomické horoskopy a samočinně prováděla freudistický rozbor snů, přičemž na počkání likvidovala komplexy s gerontofagií a patricidiem včetně. Nuddlegg, dohnaný do krajnosti, uvedl na trh svého Superbarda, pračku-veršotepkyni, obdařenou krásným altem, která recitovala básničky, zpívala ukolébavky, dávala děti na nočníček, zaříkávala kuří oka a obšťastňovala dámy vybranými komplimenty. Snodgrass odrazil tento tah pračkou učitelem s heslem: "Tvá pračka z tebe udělá Einsteina!!!", ale navzdory všem očekávání nešel nový model na odbyt, obrat klesl koncem čtvrtletí o třicet pět procent, a když přinesla jeho průmyslová špionáž informaci, že Nuddlegg připravuje tančící pračku, odhodlal se Snodgrass tváří v tvář hrozící katastrofě k činu přímo revolučnímu. Zakoupil za sumu tři sta padesát tisíc dolarů příslušná práva a souhlas zainteresovaných osob a zkonstruoval pračku pro svobodné pány, obdařenou postavou známé sexbomby Mayne Jansfieldové v barvě platinové, a druhou černou, podle Phirley McPhainové. Obrat se okamžitě zvedl o osmdesát sedm procent. Jeho soupeř zprvu rozeslal výzvy adresované Kongresu, veřejnému mínění, Lize dcer revoluce, jakož i Lize panen a matek, ale jelikož Snodgrass neustále zásoboval maloobchod pračkami obojího pohlaví, stále krásnějšími a stále žádoucnějšími - Nuddlegg kapituloval a zavedl výrobu praček na individuální objednávku - zákazník si sám stanovil, jakou má mít pračka postavu, barvu, tloušťku a podobu podle připojené fotografie. Zatímco spolu oba potentáti pračkového průmyslu soupeřili všemi dostupnými prostředky, začaly se u jejich výrobků projevovat neočekávané, ba přímo škodlivé tendence. Pračky-kojné ještě docela ušly, ale pračky, za které utrácela zlatá mládež poslední peníze, protože sváděly k hříchu, přerostly ve výchovný problém. A což teprve

pračky, se kterými bylo možno podvádět manželku nebo manžela! Marně poukazovali tři výrobci pracích prostředků a strojů, kteří se ještě udrželi na trhu, že pračky Mayne či Phirley zneužívají vznešených hesel automatického praní, jež přece mělo konsolidovat a podpořit rodinný život, jelikož se do nich nevejde víc než tucet kapesníků nebo jediný povlak na polštář, neboť zbytek jejich nitra je zaplněn mašinérií, která nemá s praním nic společného, spíše naopak. Tyto výzvy byly však zcela bezvýsledné. Lavinovitě rostoucí kult krásných praček dokonce odtrhl značnou část společnosti od televizorů. Ale to byl teprve začátek. Pračky, obdařené už naprosto spontánní činností, se potají sdružovaly ve skupinky, zabývající se nekalými machinacemi. Jejich tlupy navazovaly styky se světem zločinu, stahovaly se do gangsterského podsvětí a působily svým majitelům katastrofální potíže.
Kongres konečně usoudil, že je načase usměrnit chaos svobodné konkurence zákonodárným aktem, ale než dospěly jeho porady k očekávanému výsledku, byl už trh zaplaven ždímačkami neodolatelných tvarů, geniálními leštičkami a zvláštním obrněným modelem pračky Shotomatic. Tato pračka byla údajně určena pro děti, které si hrají na Indiány, ale stačil nepatrná úprava, aby nepřetržitou palbou dokázala zničit libovolný cíl. Za pouličního střetnutí Struzelliho gangu s postrachem Manhattanu, tlupou Phumse Byrona, kdy vyletěl do povětří Empire State Building, padlo na obou válčících stranách přes sto dvacet po pokličky ozbrojených kuchyňských strojů.
Tenkrát vstoupil v platnost zákon navržený senátorem Mac Flaconem. Podle něho nebyl majitel odpovědný za protizákonné skutky svých rozumných strojů, pokud k nim došlo bez jeho vědomí a souhlasu. Tento zákon bohužel umožnil značné zneužívání. Majitelé uzavírali se svými pračkami nebo ždímačkami tajné dohody, a když se pak stroje dopouštěly přestupků, souzený majitel vyvázl bez trestu, neboť se odvolal na Mac Flaconův zákon.
Bylo nutno tento zákon novelizovat. Nový Mac Flacon-Glumbkinův zákon přiznával rozumným strojům omezenou právní subjektivitu, a to zejména co se týče trestnosti. Stanovil tresty v délce pěti, deseti, dvaceti pěti a padesáti let nuceného praní eventuálně leštění, zostřeného zbavením oleje, jakož i tělesné tresty až po krátké spojení včetně. Ale nebylo snadné uvést tento zákon do života. V Humperisonově případě se například stalo, že jeho pračka, obviněná z mnoha loupežných přepadení, byla majitelem rozebrána na kusy a před soudem se objevila jako hromádka drátů a cívek. Potom byla schválena další novela tohoto zákona, známá jako Mac Flacon-Glumbkin-Ramphorneyův zákon, která stanovila, že provádění jakýchkoli změn v elektronickém mozku proti němuž bylo zahájeno trestní řízení, je trestné.
Tenkrát došlo k Hindendruplově případu. Jeho myč si několikrát oblékl šaty svého pána, sliboval různým ženám manželství a mámil z nich peníze, a když byl policí přistižen in flagranti, rozebral sám sebe před očima užaslých detektivů. A když to udělal, přestal si být vědom toho, co spáchal, a nemohl být potrestán. Tenkrát vznikl zákon Mac Flacon-Glumbkin-Ramphorney-Hmurling-Piaffkův. Podle něho bude mozek, který rozebere sám sebe, aby se vyhnul soudní odpovědnosti, dán do šrotu.
Zdálo se, že tento zákon odstraší všechny elektronické mozky od zločinů, jelikož i těmto strojům je vlastní pud sebezáchovy stejně jako každému rozumnému stvoření. Ale brzy se ukázalo, že komplicové zločinných praček vykupují jejich zbytky a znovu je sestavují. Antizmrtvýchvstalecký návrh na novelizaci Mac Flaconova zákona, schválený kongresovým výborem, byl torpédován senátorem Guggenshynem. Zanedlouho poté se ukázalo, že senátor Guggenshyne je pračka. Od té doby jsou všichni kongresmani před každým zasedáním proklepáváni. Tradičně se k tomu používá dvouapůllibrového železného kladiva.
V tu dobu došlo ke cause Murderson. Jeho pračka mu notoricky trhala košile, pískáním rušila rádiový příjem v celém okolí, činila neslušné návrhy starcům a nezletilým, telefonovala různým lidem, vydávajíc se za svého elektrodárce, a tahala z nich peníze pod záminkou, že si spolu budou prohlížet poštovní známky, domů si zvala leštičky a pračky od sousedů a opouštěla se na nich smilstev, a ve volném čase se oddávala potulkám a žebrání. Když byla pohnána před soud, předložila potvrzení diplomovaného inženýra elektronika Eleastra Crammphousse, v němž se konstatovalo, že tato pračka trpí občasnými poruchami příčetnosti, následkem čehož mívá pocit, že je člověk. Soudní znalci posudek potvrdili a Murdersonova pračka byla zproštěna viny. Hned po vynesení rozsudku vytáhla ze záňadří pistoli značky Luger a třemi ranami skolila prokurátorova asistenta, který předtím požadoval její krátké spojení. Byla zatčena, ale na kauci znovu propuštěna na svobodu. Soudní orgány se ocitly ve svízelné situaci, protože nemohly odsoudit pračku, kterou samy prohlásily za nepříčetnou, a dát ji někam do útulku také nemohly,

protože žádné ústavy pro duševně choré pračky neexistovaly. Právní vyřešení tohoto palčivého problému přinesl teprve Mac Flacon-Glumbkin-Ramphorney-Hmurling-Piaffka-Snowman-Fitolisův zákon, a právě včas, neboť Murdersonova causa vyvolal u veřejnosti obrovskou poptávku po nepříčetných elektronických mozcích a některé firmy dokonce začaly takové záměrně poškozené aparáty vyrábět, a to hned ve dvou verzích, Sadomat a Masomat, tj. určené pro sadisty a masochisty. Naproti tomu Nuddlegg (který fenomenálně prosperoval, protože jako první pokrokový výrobce připustil do dozorčí rady svého koncernu třicet procent praček s poradním hlasem na valné hromadě akcionářů) vyrobil univerzální aparát, který mohl jak bít, tak být bit, typ Sadomastic, a navíc měl lehkovznětný nástavec pro pyromaniaky a železné nožičky pro lidi trpící pygmalionismem. Že chystá nový model nazvaný Narcissmatic, to byly pouhé zvěsti, které šířila zlomyslná konkurence. Výše zmíněný zákon počítal s utvořením zvláštních útulků, kam se měly nuceně zavírat úchylné pračky, leštičky a jiné podobné přístroje.

Psychicky zdravé výrobky Nuddleggovy, Snodgrassovy a jiných, jež nyní získaly právní subjektivitu, začaly v širokém měřítku využívat svých zákonných práv. Sdružovaly se stále živelněji, a tak vznikly mimo jiné i Společnost pro uctívání nelidí, Liga pro elektronickou rovnoprávnost a organizovaly se různé podniky, jako například volby světové Miss prací stroj.

S tímto bouřlivým vývojem se pokoušela udržet krok a zachytit ho legislativně zákonodárná činnost Kongresu. Senátor Groggerner zbavil rozumné stroje práva kupovat nemovitosti, kongresman Caropka autorských práv v oblasti krásných umění (což zas vyvolalo novou vlnu podvodů: tvůrčí pračky si začaly za nevelký bakšiš od méně schopných literátů půjčovat jméno pro vydávání esejí, románů, dramat atp.). A konečně Mac Flacon-Glumbkin-Ramphorney-Hmurling-Piaffka-Snowman-Fitolis-Birmingdraque-Phootley-Caropka-Phalseley-Groggener-Maydanského zákon dodal, že rozumné stroje nemohou být svým vlastním majetkem, nýbrž pouze majetkem člověka, který je koupil anebo sestrojil, a že jejich potomstvo je také majetkem majitele či majitelů rodičovských strojů. Zákon byl formulován dost radikálně, a jak se všeobecně soudilo, počítal se všemi možnostmi a předem vylučoval situaci, která by se nedala právně vyřešit. Bylo ovšem veřejným tajemstvím, že zámožné elektronické mozky, které vydělaly jmění na burzovních spekulacích anebo dost záhadných obchodech, prosperují nadále, skrývajíce své machinace za paraván fiktivních, údajně z lidí sestávajících spolků nebo korporací. Takových lidí, kteří měli hmotný prospěch z pronajímání své právní subjektivity rozumným strojům, bylo už mnoho, a stejně tak jako živých tajemníků, lokajů, techniků a dokonce i pradlen a účetních, angažovaných elektronickými milionáři.

Sociologové rozlišovali dva hlavní vývojové směry v oblasti, která nás zajímá. Na jedné straně se oddávala část kuchyňských robotů lidským rozkoším a podle možností se snažila přizpůsobit formám dané civilizace. Na druhé straně projevovali uvědomělejší a pružnější jednotlivci tendenci vytvořit základnu pro příští, novou, kompletně elektronizovanou civilizaci. Vědce nejvíce znepokojoval nezadržitelný přirozený přírůstek robotů. Nesnížily ho ani deerotizátory, ani diskové brzdy, které vyráběl jak Snodgrass, tak Nuddlegg. Problém robotských dětí byl palčivý i pro výrobce praček, kteří jaksi s tímto důsledkem zdokonalování svých výrobků předem nepočítali. Řada velkoproducentů se pokoušela učinit přítrž nezadržitelnému rozmnožování kuchyňských strojů tím, že uzavřeli tajnou dohodu ve věci omezení dodávek náhradních součástek na trh.

Následky na sebe nenechaly dlouho čekat. Kdykoli přišlo nové zboží, tvořily se před vraty skladů a obchodů obrovské fronty chromých, koktavých či zcela ochrnutých praček, ždímaček a leštiček. Několikrát dokonce došlo k nepokojům. Nakonec nemohl žádný slušný kuchyňský robot po setmění vyjít na ulici, protože by ho přepadli lupiči, nemilosrdně rozebrali na kusy, zanechali na dlažbě ležet jen jeho plechovou schránku a chvatně prchli se svou kořistí.

O otázce náhradních součástek se v Kongresu debatovalo dlouho, ale nedospělo se k žádným konkrétním výsledkům. Mezitím vyrůstaly jako houby po dešti ilegální továrničky na jejich výrobu, financované částečně sdruženími praček, přičemž Nuddleggův model Wash-o-matic vynalezl a získal patent na metodu výroby součástek z náhradních materiálů. Ani to však nevyřešilo problém stoprocentně. Pračky se srocovaly před kongresem a dožadovaly se, aby okamžitě vstoupily v platnost

antitrustové zákony proti fabrikantům, kteří je diskriminují. Někteří kongresmani, kteří hájili zájmy velkoprůmyslu, dostávali anonymní dopisy, ve kterých jim pisatelé hrozili odnětím různých životně důležitých částí těla, což bylo nespravedlivé potud, jak výstižně zdůraznil týdeník Time, že lidské části nejsou nahraditelné.

Všechny tyto zmatené aféry však bledly před zcela novým problémem. Jeho počátkem byla vzpoura Palubního kalkulátoru na kosmické lidi "Božídar", což už jsem popsal jinde. Jak známo, vzbouřil se tento Kalkulátor proti posádce a cestujícím v raketě, zbavil se jich a usadil se na pusté planetě, rozmnožil a založil stát robotů.

Čtenáři těchto slov, kteří se seznámili s mými cestovními deníky, se možná pamatují, že jsem byl do Kalkulátorovy aféry sám zapleten a že jsem se poněkud zasloužil o její vyřešení. Ale když jsem se vrátil na Zemi, přesvědčil jsem se, že případ "Božídar" nebyl bohužel ojedinělý. Vzpoury palubních automatů se staly nejhorší bolestí vesmírných letů. Stávalo se, že stačil jediný ne dost zdvořilý pohyb, jediné příliš prudké prásknutí dveřmi, aby se palubní chladnička vzbouřila - jako se to stalo s proslulým Deepem Freezerem z transgalaktiku "Horda Tympani". Jméno a příjmení Deepa Freezera vyslovovali kapitáni mléčné plavby po léta s hrůzou. Tento pirát přepadal četné koráby, jejichž cestující děsil ocelovými rameny a ledovým dechem, olupoval je o anglickou slaninu, hromadil drahocennosti a zlato, držel si prý celý harém počítacích strojů, ostatně, kdož ví, co bylo na takových a podobných pověstech pravdy. Jeho krvavou korzárskou kariéru konečně ukončila dobře mířená rána jednoho policisty z vesmírné hlídky. Tento policista jménem Constablomatic XG-17 byl za odměnu vystaven ve vitríně newyorských kanceláří Lloydových hvězdných společností a stojí tam dodnes.

Zatímco kosmický prostor naplňovala bitevní vřava a zoufalé volání SOS těch korábů, které byly napadeny elektronickými korzáry, vydělávali ve velkoměstech pěkné peníze nejrůznější mistři elektrodžitsu a džudomatiku, kteří lidi zasvěcovali do tajů sebeobrany a učili je, jak obyčejným otvíračem na konzervy zneškodnit i tu nejkrutější pračku.

Jak známo, rodí se podivínů v každé době dost, sít se nemusí. Máme jich bohatou úrodu i dnes. Právě z nich se rekrutují osoby, které hlásají teze odporující jak zdravému rozumu, tak vládnoucímu názoru. Jakýsi Katoděj Mattrass, filozof samouk a fanatik od narození, založil školu takzvaných kybernofilů, která hlásala doktrínu kybernetiky. Podle ní bylo lidstvo vyrobeno Stvořitelem asi ke stejnému účelu jako lešení - aby sloužilo jako prostředek, jako nástroj k vytvoření dokonalejších elektronických mozků, než byli oni sami. Mattrassova sekta považovala další živoření lidstva za nesmyslné. Stvořila řád oddávající se kontemplaci elektronického myšlení a podle možnosti poskytovala azyl robotům, kteří neměl čisté svědomí. Katoděj Mattrass však nebyl s výsledky své činnosti spokojen, a proto se odhodlal k radikálnímu kroku, jehož cílem bylo plné osvobození robotů z lidského jařma. Nejprve se poradil s několika vynikajícími právníky a pak zakoupil raketový koráb a odletěl do poměrně blízké Krabí mlhoviny. V jejím prázdném, pouze kosmický prachem navštěvovaném prostoru provedl blíže neznámé věci. Z toho vypukla neuvěřitelná aféra jeho "pokračovatelů".

29. srpna ráno přinesly všechny noviny záhadnou zprávu "HLÍČL VESPOL VI/221 hlásí: V Krabí mlhovině objeven objekt o rozměrech 520 krát 80 krát 37 mil. Objekt vykonává pohyby, jako by plaval prsa. Ve zkoumání se pokračuje."

V odpoledním vydání se vysvětlovalo, že hlídkový člun vesmírné policie VI/221 zpozoroval ze vzdálenosti šesti světelných týdnů "člověka v mlhovině". Zblízka se ukázalo, že takzvaný "člověk" je mnohasetmílový obr, který má trup, ruce a nohy, a že se pohybuje ve zředěném prašném prostředí. Když spatřil policejní člun, nejprve na něj zamával, a potom se k němu otočil zády.

Bez potíží s ním navázali rádiové spojení. Sborově prohlásil, že je bývalý Katoděj Mattrass, že přiletěl před dvěma lety na toto vyhlédnuté místo, že se přetvořil v roboty, využívaje k tomu částečně místních surovin, a že se hodlá rozmnožovat nadále pomalu, ale nepřetržitě, protože mu to vyhovuje. A že žádá, aby ho v tom nikdo nerušil.

Velitel hlídky naoko přijal jeho vysvětlení za bernou minci, schoval se se svým člunem za meteorický mrak, který se tam zrovna zatoulal, a za nějako dobu zjistil, že se gigantický pseudočlověk začíná dělit na daleko menší kusy, které nepřesahují rozměrem obvyklý lidský vzrůst. A že se tyto části či jedinci spojují takovým způsobem, že z nich vzniká něco jako nevelká kulatá planeta.

Velitel se vynořil ze svého úkrytu a zeptal se rádiem údajného Mattrasse, co má znamenat ta kulovitá metamorfóza a kdože vlastně je, robot, nebo člověk?
Dostalo se mu odpovědi, že tázaný na sebe bere takovou podobu, jaká se mu líbí, že není robot, protože vznikl z člověka, a že není člověk, protože ze sebe udělal roboty. A že na žádné další otázky odpovídat nebude.
Tato událost, které tisk udělal značnou publicitu, se začala pomalu měnit v skandál, protože kosmické lodi, které prolétaly kolem Krabí mlhoviny, zachytávaly útržky rádiových rozhovorů, jež vedl takzvaný Mattrass a v nichž sám sebe nazýval "Katodějem prvním A". Dalo se usoudit, že se Katoděj První A čili Mattrass obrací na někoho (na jiné roboty?) jako na své vlastní části, asi tak jako kdyby někdo mluvil ke svým rukám nebo nohám. Šílené plácání o Katoději Prvním A naznačovalo, že jde o jakýsi stát, založený Mattrassem či z něho pocházejícími roboty. Státní department proto okamžitě nařídil, aby se prozkoumal skutečný stav věcí. Hlídky tvrdily, že se jednou v mlhovině pohybuje kovová koule, jindy zas člověku podobný pětisetmílový tvor, že se sebou hovoří o různých věcech, a pokud jde o jeho státnost, že odpovídá vyhýbavě.
Úřady se rozhodly neprodleně učinit uzurpátorovu jednání přítrž, avšak měla-li být (a to měla!) akce oficiální, musela nést nějaký název. A zde vznikly první potíže. Mac Flaconův zákon představoval dodatek k občanskému zákoníku, v němž se hovoří o movitostech. Elektronické mozky se v podstatě považují za movitosti, a to i když nemají nohy. Avšak zvláštní těleso v mlhovině se rozměry rovnalo planetce, a nebeská tělesa, i když se pohybují, se považují za nemovitosti. Vyvstávala otázka, zda lze zatknout planetu a také zda může být planetkou soubor robotů, a konečně zda je to jeden skládací robot, anebo zda je jich větší počet.
Tenkrát se dostavil na příslušný úřad Mattrassův právní zástupce a předložil prohlášení svého klienta, v němž stálo, že se chystá odletět do Krabí mlhoviny, aby tam ze sebe udělal roboty.
Právní odbor státního departmentu navrhl následující výklad: Mattrass ze sebe udělal roboty, a tím zničil svůj živý organismus, to znamená, že vlastně spáchal sebevraždu. To není trestný čin. Robot či roboti, kteří jsou Mattrassovým pokračováním, byli jím pořízeni, byli tedy jeho majetkem, a nyní, po jeho smrti, by měli být převedeni do vlastnictví státu, neboť Mattrass po sobě nezanechal žádné dědice. Na základě tohoto prohlášení vyslal státní department do Krabí mlhoviny soudního vykonavatele s příkazem, aby zkonfiskoval a zapečetil všecko, co tam najde.
Mattrassův advokát podal odvolání. Tvrdil, že hovoří-li se ve zmíněném prohlášení o Mattrassově pokračování, vylučuje se tím současně Mattrassova sebevražda, protože někdo, kdo pokračuje, existuje, a kdo existuje, ten nespáchal sebevraždu. Tím pádem nemohou existovat žádní "roboti, kteří byli Mattrassovým vlastnictvím", existuje jen sám Katoděj Mattrass, který ze sebe udělal, co chtěl. Žádné tělesné předělávky nejsou a nemohou být trestné. Také nelze soudně konfiskovat části něčího těla, ať už jsou to zlaté zuby, nebo roboti.
Státní department naproti tomu vznesl námitku proti tomu, že by živý tvor, v tomto případě člověk, mohl sestávat z částí prokazatelně neživých, jmenovitě z robotů. Nato předložil Mattrassův advokát prohlášení skupiny předních fyziků z Harvadovy univerzity, kteří jednomyslně tvrdili, že každý živý organismus, mimo jiné i lidský, sestává z atomových částic, které je nutno považovat za neživé.
Když státní department viděl, jaký dostává věc obrat, přestal útočit na "Mattrasse a jeho pokračovatele" z hlediska fyzikálně biologického a vrátil se k původnímu prohlášení, v němž změnil slovo "pokračování" na "výtvor". Advokát okamžitě předložil soudu nové Mattrassovo prohlášení, v němž jeho klient oznamoval, že takzvaní roboti jsou ve skutečnosti jeho děti. Státní department žádal, aby předložil adopční listiny, což byl ovšem z jeho strany chyták. Protože zákon nedovoluje adoptovat roboty. Mattrassův advokát ihned vysvětli, že nejde o děti adoptivní, nýbrž rodné. Department konstatoval, že podle platných předpisů musí mít děti otce a matku. Na to byl ovšem advokát připraven, a proto hned připojil ke spisům písemné prohlášení elektroinženýrky Melanie Fortinbrassové, že dotyčné osoby přišly na svět v době její úzké spolupráce s Mattrassem.
Státní department vyjádřil pochybnosti o charakteru této spolupráce, která podle něho postrádala "přirozené rodičovské rysy". V uvedeném případě - jak hlásalo vládní expozé - dá se mluvit o otcovství případně mateřství pouze v přenesené významu, neboť jde o rodičovství duševní, kdežto zákon vyžaduje

rodičovství tělesné, má-li být uplatněn zákon o rodině.
Mattrasssův advokát požádal o vysvětlení, jak se liší duševní rodičovství od tělesného, a také proč se státní department domnívá, že poměr Katoděje Mattrasse s Melanií Fortinbrassvoou postrádal fyzický charakter.
Department odpověděl, že vklad duševních sil do plození dětí odpovídající liteře zákona o rodině je dost mizivý, kdežto vklad činností tělesných že je převládající, čemuž ovšem neodpovídá inkriminovaný případ.
Advokát předložil prohlášení kybernetických porodníků, z něhož bylo patrné, jak obrovské fyzické úsilí museli Katoděj s Mealanií vynaložit, aby přišlo na svět jejich samočinné potomstvo.
Department však vůbec nedbal na veřejné mínění a nakonec se odhodlal k zoufalému kroku. Prohlásil, že činnost rodičů, která nutně musí předcházet existenci dětí, se podstatně liší od programování robotů.
Na to advokát čekal. Oznámil, že v jistém smyslu jsou i děti rodiči programovány během přípravné úvodní činnosti, a žádal, aby department přesně stanovil, jak se podle jeho názoru mají počínat děti, aby to odpovídalo liteře zákona.
Department si vzal na pomoc experty a připravil obšírnou odpověď vybavenou příslušnými ilustracemi a topografickými náčrty, ale protože byl hlavním autorem této takzvané Růžové knihy devětaosmdesátiletý profesor Truppledrack, senior amerického porodnictví, vyjádřil advokát okamžitě pochybnosti o jeho kompetenci co do předmětu přípravné úvodní činnosti rodičů, a to se zřetelem ke skutečnosti, že vzhledem ke svému kmetskému věku stařec už bezpochyby zapomněl na mnoho důležitých detailů a opíral se spíše o různé pověsti a informace třetích osob.
Department se rozhodl podepřít Růžovou knihu místopřísežnými výpověďmi četných otců a matek, ale ukázalo se, že jejich tvrzení se od sebe dost liší. Některé prvky úvodních fází navzájem nesouhlasily v mnoha bodech. Když department zjistil, že se tento klíčový problém začíná utápět v bezvýchodných nejasnostech, rozhodl se, že si vezme na paškál materiál, u něhož byly stvořeny takzvané "děti" Mattrasse a Fortinbrassové, ale v tu dobu se zrovna rozšířily zvěsti (rozšířil je advokát, jak se později ukázalo), že si Mattrass objednal u Corned Beef Company 450 000 tun telecího, a státní podtajemník raději od plánovaného kroku upustil.
Místo toho uposlechl department nešťastné rady superintendanta Sperituse, profesora teologie, a odvolal se na bibli. Bylo to velice neprozřetelné, protože Mattrassův advokát tento krok odrazil obšírným elaborátem, v němž pomocí citátů dokázal, že Pánbůh naprogramoval Evu, vycházeje pouze z jediné části těla a počínaje si - ve srovnán se způsobem, jehož obvykle užívají lidé - přímo extravagantně, a přece stvořil člověka, neboť nikdo, kdo má zdravý rozum, nepovažuje přece Evu za robota. Department obvinil Mattrasse a jeho pokračovatele z činu, který odporuje Mac Flaconovu i jiným zákonům, protože jakožto robot či roboti si přivlastnil nebeské těleso. A zákon zakazuje robotům vlastnit planetu či jakoukoli jinou nemovitost.
Tentokrát předložil advokát Nejvyššímu soudu všechny dosavadní spisy včetně spisů departmentu proti Mattrassovi. Zdůraznil, že za prvé, ve srovnání určitých odstavců těchto spisů plyne, že by - podle státního departmentu - měl Mattrass být svým otcem i synem současně, a navíc ještě nebeským tělesem. Za druhé obvinil department z právně chybného výkladu Mac Flaconova zákona. Tělo jisté osoby, konkrétně občana Katoděje Mattrasse, bylo podle tohoto výkladu prohlášeno za planetu. Dedukce je založena na právním, logickém i sémantickém nesmyslu. Takhle to začalo.zanedlouho už se v tisku nepsalo o ničem jiném než o "Státu - planetě - otci - synovi". Stát zahajoval nová a nová soudní řízení, ale Mattrassův neúnavný advokát každé hned v zárodku zmařil.
Státní department dobře věděl, že záludný Mattrass zmnohonásobiv se, neplave si v té Krabí mlhovině jen tak pro nic za nic, aby se pobavil. Věděl, že Mattrass chce vytvořit precedens, s nímž žádný zákon nepočítal. Beztrestnost jeho počínání mohla mít v budoucnu netušené následky. A tak vysedávali ti nejkovanější odborníci ve dne v noci nad spisy a koncipovali stále krkolomnější juristické konstrukce, v jejichž zavilém labyrintu měl Mattrassův výstřelek neslavně skončit. Ale každou akci okamžitě zmařila protiakce Mattrassova právního zástupce. Sám jsem s živým zájmem sledoval průběh tohoto zápolení. A najednou jsem zcela nečekaně dostal pozvání Advokátní komory na zvláštní plenární zasedání, věnované problematice výkladu "Causa Spojené státy kontra Metoděj Mattrass vulgo Katoděj První A vulgo plod

soužití Mattrass et Fortinbrassová vulgo planetka v Krabí mlhovině."
Ve stanovený den a hodinu jsem se neopomněl dostavit na místo, kde se mělo plenární zasedání konat, a když jsem tam přišel, byl už sál skoro plný. Výkvět advokátstva zaujal místa v lóžích, na balkónech, i křesla v přízemí. Trochu jsem se opozdil, program už byl v proudu. Usedl jsem do jedné z posledních řad a soustředil jsem se na slova šedovlasého řečníka.
"Vážení kolegové!" řekl a s radostí pozvedl paže. "Zahajuji právní rozbor tohoto problému a neskrývám, že nás čekají obrovské potíže. Jistý Mattrass s pomocí jisté Fortinbrassové ze sebe nadělal roboty a současně se znásobil v měřítku jedna k jednomu miliónu. Tak vypadá věc z hlediska absolutního laika, naprostého ignoranta, svaté prostoty, jež není schopna vidět tu propast právních problémů, jež se otvírá našim zděšeným očím! Musíme nejprve vyřešit, s kým vlastně máme co činit - zda s člověkem, robotem, státem, planetkou, dětmi, tlupou, spiknutím, demonstračním shromážděním či povstalci. Prosím, abyste zvážili, co všechno na tomto rozhodnutí závisí! Uznáme-li například, že nejde o stát, nýbrž o samozvané seskupení robotů, jakýsi druh srocení elektronického davu, pak pro tento případ nebudou platit normy mezinárodního práva, nýbrž docela obyčejné předpisy po rušení pořádku na veřejných komunikacích. Jestliže dospějeme k závěru, že ač se Mattrass znásobil, nepřestal existovat, a přesto má děti, pak z toho vyplyne, že tento člověk porodil sám sebe, čímž způsobil hrůzostrašné potíže legislativě, jelikož s něčím takovým naše zákony nepočítají, a nullum crimen sine lege! Proto navrhuji, aby se nejprve ujal slova vynikající znalec mezinárodního práva, profesor Pingerling!"
Ctihodný profesor, vítaný vřelým potleskem, došel za řečnický pult.
"Pánové!" řekl tenkým stařeckým hlasem. "Nejprve uvažme, jak se zakládá stát. Stát se zakládá různě, není-liž pravda. Například naše vlast byla kdysi britskou kolonií, potom vyhlásila svou nezávislost a ustavila se jako stát. Stalo se něco takového v případě Mattrassově? Odpověď zní: byl-li Mattrass, když ze sebe dělal roboty, při zdravých smyslech, pak lze jeho státotvorný čin uznat za právně existující, jen s tím doplňkem, že jeho národnost určíme jako elektronickou. Nebyl-li ovšem příčetný, pak tento čin právního uznání dojít nemůže!"
Zprostředka sálu vyskočil jakýsi bělovlasý kmet, daleko starší než řečník, a zvolal:
"Slavný soude! Totiž: Pánové! Dovolím si poznamenat, že dokonce i v případě, byl-li Mattrass státotvůrcem nepříčetným, mohou být příčetní jeho potomci, a pak ovšem stát, zprvu existující jen jako produkt soukromého šílenství, tedy mající ráz chorobného příznaku, začal později existovat veřejně, de facto, dík prostému souhlasu jeho elektronických občanů s danou situací. Jelikož však nikdo nemůže zakázat obyvatelům jakéhokoli státu, kteří přece sami vytvářejí legislativní systém, aby sebenepříčetnější osobu uznávali za hlavu státu, což už se často stalo, jak učí dějiny, jak také je existence Mattrassova státu de facto dostatečným důkazem k jeho uznání de iure!"
"Odpusťte, vážený oponente," řekl profesor Pingerling, "ale Mattrass byl občanem našeho státu, a proto..."
"A co z toho?!" vykřikl rozohněný stařec v sále. "Mattrassovu státotvornost buď uznáme, nebo neuznáme. Pokud ji uznáme a vznikl suverénní stát, odpadají naše nároky. Pokud ji neuznáme, pak buď máme co dělat s právní osobou, anebo ne. Jestliže ne, jestliže před sebou nemáme právní osobu, pak existuje celá ten problém jedině pro metaře Podniku pro čištění vesmíru, protože v Krabí mlhovině leží jen hromada starého železa - a naše shromáždění nemá vůbec o čem diskutovat. Avšak máme-li před sebou právnickou osobu, pak vypadá otázka jinak. Vesmírné právo počítá s možností zatknout, tedy zbavit svobody osoby právní i fyzické na planetě nebo na palubě lodi. Na lodi takzvaný Mattrass není. Spíše na planetě. Je tedy nutno žádat o jeho vypovězení. Jenže s tím se nemáme na koho obrátit. A navíc je planeta, na které přebývá, jím samým. A proto z jediného vždy platného hlediska, totiž z hlediska majestátu práva, představuje toto místo prázdnotu, něco jako jurisdikční nicotu, a nicotou se žádné pořádkové předpisy ani trestní právo, ani občanské, ani mezinárodní - nezabývají. A proto nemohou slova veleváženého profesora Pingerlinga tento problém vyjasnit, jelikož vůbec žádný problém neexistuje!"
A stařec usedl. Po tomto závěru celé vážené shromáždění strnulo úžasem.
Během následujících šesti hodin jsem vyslechl asi dvacet řečníků, kteří jeden po druhém dokazovali, a to logicky přesně a naprosto nezvratně, buď že Mattrass existuje, anebo že neexistuje. Že založil stát

robotů, eventuálně organismus z nich se skládající. Že by Mattrass měl přijít do šrotu, neboť porušil spoustu zákonů. Že žádný zákon neporušil. Názor Advokáta Wurpla, že Mattrass bývá buď planetou, nebo robotem, nebo také zcela ničím, který měl jakožto kompromisní všechny uspokojit, vzbudil všeobecnou rozhořčenost a kromě svého mluvčího nenašel ani jediného stoupence. To všechno ale ještě nic neznamenalo ve srovnání s dalším průběhem porady. Nadasistent Milger totiž dokazoval, že tím, že se Mattrass předělal na roboty znásobil svou osobu a je ho nyní na tři sta tisíc. Jelikož však nemůže být řeči o tom, že by tato pospolitost představovala sdružení různých osob, neboť je jen jednou a touž osobou, mnohokrát opakovanou, je Mattrass tímto pádem jediný ve třech stech tisících podobách.
Nato prohlásil soudce Wubblehorn, že se k celému případu od začátku přistupovalo špatně. Byl-li Mattrass člověk a nadělal-li ze sebe roboty, pak tito roboti nejsou on, nýbrž někdo jiný, a jsou-li někdo jiný, pak se teprve musí zkoumat, kdo vlastně jsou. Jelikož však nejsou žádný člověk, nejsou nikdo. A tak tedy neexistuje nejen problém jurisdikční, ale i problém fyzický. V Krabí mlhovině prostě nikdo není.
Už několikrát mě ti zarputilí diskutéři pořádně pomuchlali. Pořádková služba i zdravotníci měli plné ruce práce. Vtom s ozvalo volání, že v sále jsou elektronické mozky převlečené za právníky a že se musí okamžitě odstranit, jelikož jejich názory nemohou být přirozeně nestranné, nemluvě o tom, že vůbec nemají právo se porady zúčastnit. A tak předseda zasedání profesor Hurtledrops začal chodit po sále s maličkým kompasem v ruce, a kdykoli se ručička kompasu zachvěla a obrátila proti někomu z posluchačů, přitahována železem, ukrytým pod oděvem, okamžitě bylo toto individuum demaskováno a vyvedeno ze sálu. Po tomto zákroku zbyla v sále polovina posluchačů. Proběhlo to za nepřetržitého řečnění docenta Fittse, Pittse a Clabentyho, ale Clabentyho přerušili v polovině slova, protože kompas prozradil jeho elektronický původ. Po krátké přestávce, kdy jsme se posilňovali v bufetu ve vřavě neutuchající diskuse, jsem se vrátil do sálu (musel jsem si přidržovat oděv, protože rozhorlení právníci mě neustále chytali za knoflíky, až mi je utrhali všechny do jednoho) a spatřil jsem tam vedle pódia velký rentgen. Zrovna hovořil advokát Plussex, prohlašoval, že Mattrass byl náhodný kosmický fenomén. Předseda se ke mně blížil s čelem hrozivě svraštělým a se znepokojivě poskakující kompasovou střelkou v ruce. Pořádková služba už mě držela za límec - ale já jsem honem vyházel z kapes nůž, otvírák na konzervy, dírkované vajíčko na čaj, a jakmile jsem od podvazků utrhal niklové sponky, které mi přidržovaly ponožky, přestal jsem působit na kompasovou jehlu a byl jsem připuštěn k další účasti na poradách. Bylo odhaleno dalších třiačtyřicet robotů. Zatímco podprofesor Buttenham prohlašoval, že Mattrass může být považován za jakýsi kosmický shluk - vzpomněl jsem si, že tohle už tady jednou bylo, právníkům, zřejmě docházela fantazie -, začala kontrola znovu obcházet. Tentokrát prosvěcovali všechny účastníky bez pardonu, a ukázalo se, že pánové skrývají pod skvěle střiženými obleky umělé součásti - plastikové, korundové, nylonové, křišťálové, dokonce i slaměné. V jedné z posledních řad prý byl objeven někdo z příze. Když sešel z pódia další řečník, zjistil jsem, že jsem v obrovském sále sám. Předseda, poslední člověk, který zbyl v sále kromě mě, přistoupil k mému křeslu. Sám nevím, jak se to stalo, že jsem mu vzal kompas z ruky. Ten se bláznivě roztočil a obrátil se proti němu. Poklepal jsem mu prstem na břicho, a protože zadunělo, bezděčně jsem ho chytil za límec, vyhodil za dveře - a zůstal jsem tam teď úplně samojediný. Stál jsem mezi několika sty pohozenými aktovkami, tlustými deskami se spisy, buřinkami, holemi, klobouky, knihami v kůži vázanými a galošemi. Chvíli jsem se procházel po sále, ale když jsem viděl, že tam nemám co pohledávat, otočil jsem se na podpatku a šel domů.

Zachraňme vesmír

Otevřený dopis Ijona Tichého

Po delším pobytu na Zemi jsem se vydal znovu na cestu, abych obhlédl nejoblíbenější místa svých minulých výprav - kulové hvězdokupy Persea, souhvězdí Býka a velkou hvězdnou mlhovinu ve středu Mléčné dráhy. Všude jsem se setkal se změnami, o nichž se mi nesnadno píše, protože to nebyly změny k lepšímu. Hodně se dnes mluví o rozšíření vesmírné turistiky. Turistika je nesporně znamenitá věc, ale ve všem je třeba znát míru.
Nepořádky začínají hned kousek od prahu. Asteroidy, jejichž dráhy probíhají mezi Zemí a Marsem, jsou v zuboženém stavu. Ty monumentální hory skal kdysi tonuly ve věčné tmě. Dnes jsou elektricky

osvětlené a nadto je znešvařují iniciály a monogramy namáhavě vytesané ve skále.
Planetka Eros, oblíbená hlavně flirtujícími párky, se zachvívá pod ranami nejrůznějších podomácku školených krasopisců, kteří vytloukají památeční nápisy do skalnatého povrchu. Našlo se také několik prohnaných kazisvětů, kteří si tu zřídili půjčovnu kladiv, dlát a dokonce i pneumatických vrtaček, takže člověk stěží najde i v nejzapadlejší končině nějakou nedotčenou skálu.
Všude straší nápisy jako "Ať dosvědčí asteroid, že chci pro tvou lásku žít" nebo "Zde pod touto skálou vskrytu milovali jsme se na meteoritu", pomalované nevkusnými kresbami srdcí probodených šípem. Na Ceresu, který se z nevímjakého důvodu zalíbil rodinám s více dětmi, zase propukla fotografická epidemie. Hemží se to tu fotografy, kteří půjčují pro pózování kosmické skafandry a navíc natírají skalní stěny zvláštní emulzí a za nevelký poplatek tam zvěční celé výpravy. Ty obrovské snímky postříkají glazurou, aby se zachovaly jako trvalá upomínka. Otec, matka, dědeček, děti, krátce celé rodiny v příslušné póze se na vás culí ze skalních stěn. Tím se prý vytváří "rodinné ovzduší", jak jsem se dočetl v nějakém propagačním letáku. A Juno, ta kdysi tak půvabná planetka, už ani vlastně neexistuje. Každý, komu se zlíbí, si odloupne kus skály a kameny hází do mezihvězdného prostoru. Nezůstaly ušetřeny ani železoniklové meteority, z nichž se dělají pečetní prsteny a manžetové knoflíky. Komety rovněž neunikly tomuto řádění a málokdy uvidíme vlasatici s nedotčeným chvostem.
Doufal jsem, že jakmile se dostanu ze sluneční soustavy, uteču také před tlačenicí kosmobusů, rodinnými portréty na skalách a grafomanskými veršovánkami. Jenže chyba lávky! Před nedávnem si mi stěžoval profesor Bruckee z observatoře, že obě stálice Centaruri nesvítí už tak jasně jako dřív. Jak by také mohly, když celá sousední oblast je zaneřáděna smetím? Kolem planety Sírius, která je nejatraktivnější z celé té soustavy, vznikl obdobný prstenec, jaký má Saturn. Jenomže tento prstenec je utvořen z prázdných limonádových a pivních flašek. Když kosmonaut letí po této trati, musí se vyhýbat nejen rojům meteoritů, ale i plechovkám, vaječným skořápkám a smuchlaným novinám. Najdeme místa, že odtud nevidíme hvězdy. Už dlouhá léta si astrofyzici lámou hlavu, proč existují mezi galaxiemi takové výkyvy v množství kosmického prachu. Myslím, že je odpověď nabíledni. Čím vyššího stupně civilizace galaxie dosáhla, tím více je znečištěna smetím, prachem a odpadky.
Vidíme, že tu nejde jenom o problém astrofyzikální, ale také metařský. Zřejmě si ani v jiných galaxiích s tím problémem nevědí rady, což je skutečně slabá útěcha. Rovněž si zasluhuje odsouzení pochybná kratochvíle plivat v mezihvězdném prostoru, neboť slina při té nízké teplotě zmrzne jako každá jiná tekutá látka a srážka s tímto zmrazkem může snadno přivodit neštěstí. Nerad o tom mluvím, ale osoby, které špatně snášejí cestování, zřejmě považují vesmír za ohromné plivátko, jako kdyby nevěděly, že stopy po jejich nevolnosti potom ještě milióny let krouží po oběžné dráze a vyvolávají u turistů nepříjemné asociace a pochopitelné znechucení.
Alkoholismus je kapitolou sám pro sebe.
Za Síriem jsem se pokoušel počítat ohromné reklamní tabule rozvěšené v mezihvězdném prostoru, které pobízely k pití marťanské hořké, galaktušky, staroměsíční a sputnika wyborowego. Brzy jsem toho nechal, protože bych se nedopočítal. Piloti mi vyprávěli, že některé kosmodromy musely přesedlat z paliva alkoholického na kyselinu dusičnou. Stávalo se totiž, že když koráb měl odstartovat, byla nádržka prázdná. Hlídková služba nemá snadnou práci, protože na dálku dobře nepozná opilého řidiče. Postižený omlouvá svou nejistou chůzi a špatnou koordinaci pohybů nedostatečnou gravitací. To však nic nemění na skutečnosti, že praxe některých obslužných stanic volá k nebesům o pomstu. Z vlastní zkušenosti vím, že jsem jednou žádal o naplnění rezervních nádržek kyslíkem. Sotva jsem urazil necelý parsek, slyšel jsem podivné bublání a zjistil jsem, že mi nalili čistou vínovici! Když jsem udeřil na vedoucího stanice, prohlásil, že jsem předtím na něho mrkal. Třeba nelhal, neboť trpím záněty spojivek, ale dají se tím omlouvat tyto poměry?
Na hlavních leteckých tratích panuje hrozný nepořádek, a proto mne nepřekvapuje, že tam tak často dochází k nehodám. Soustavně nejsou dodržovány dopravní předpisy o dovolené rychlosti, které porušují zvláště ženy. Při větší rychlosti se běh času zpomalí a tím i stárnutí. Mnohdy tam člověk potkává letité kosmobusy, které letí, jako by jim tu všechno patřilo, a navíc celé okolí znečišťují oblaky výfukového kouře.
Když jsem na Palindronii požádal o knihu přání a stížností, dostal jsem odpověď, že den předtím ji

rozdrtil meteorit. Skřípe to i s dodávkou kyslíku. V okruhu šesti světelných let od Belurie nikde kyslík nedostanete, takže lidé, kteří přijeli jako turisté, se musí uložit do ledničky a v zmrazeném stavu čekají na další dodávku kyslíku. Kdyby tak neučinili, neměli by co dýchat. Když já jsem dorazil na Belurii, nebylo na kosmodromu živé duše - všichni se nalézali v stavu hibernizace v chladničkách. Zato v bufetu jsem našel velký výběr nápojů - od ananasů v koňaku až po plzeňské.
Hygienické podmínky zejména na planetách Velké rezervace volají k nebesům o pomstu. V "Ohlasech Mersiturie" jsem četl článek, kde pisatel žádá, aby bylo vyhlazeno tak nádherné zvíře, jako je rošík měnivý. Tyto šelmy mají na horním pysku řadu fosforeskujících bradavic, které tvoří obrazce rozličných tvarů. V posledních letech se stále častěji podobají dvěma nulám. Nedaleko campingových táborů v temnu čekají obvykle rošíci s otevřenou tlamou, až nějaký turista půjde vyhledat místečko v ústraní. Zdá se, že pisatel článku nepochopil, že ta zvířata jsou zcela nevinná a že vina je na činitelích, kteří odpovídají za to, že se nedostává příslušných hygienických zařízení.
Na Mersiturii vyvolal nedostatek hygienických zařízení řadu genetických mutací u hmyzu.
Na vyhlídkových místech můžeme nejednou vidět pohodlná proutěná křesla, která zvou znaveného chodce k odpočinku. Když se chce spokojeně opřít o lenoch křesla, vrhnou se na něho tisíce strakatých mravenců (mravenec větevnatý, Multipodium pseudostellatum Trylopii), kteří vytvořili dokonalou imitaci křesla. Doslechl jsem se, že některé jiné čeledi kmene členovců (žuchva dolézavá, prašník vroubený, krovečnice bojovná) napodobují stánky s nealkoholickými nápoji, houpací sítě a dokonce sprchy s kohoutky a ručníky. Ovšem za pravdivost těchto zpráv neručím, protože jsem to na vlastní oči neviděl a myrmekologové se k tomu nevyjádřili. Musím však varovat před dosti vzácnou odrůdou hadonoha teleskopka (Anencephalus pseudoopticus tripedius Klaczkinenzis). Hadonoh si rovněž vybírá vyhlídková místa a tři dlouhé a tenké nohy rozestaví tak, že vypadají jako trojnožka dalekohledu. Rozšířeným zakončením ocasu míří do krajiny a sliny v jeho ústním otvoru se podobají okulárům dalekohledu. Každý, kdo se nechá zlákat k pohledu do kraje, končí nesmírně nepříjemně. Na planetě Gaurimachii žije jiný had, podstrkovač pokrytecký (Serpens vitiosus Reichenmatlii), který číhá v křoví a podstrčí ocas neopatrnému chodci, takže chodec klopýtne a upadne. Je třeba poznamenat, že tento had se živí výhradně blondýny a nic nepředstírá. Vesmír není mateřská školka a biologická evoluce není žádná idylka. Musíme si brát příklad z Derdemonie, kde jsem viděl brožury varující milovníky botaniky před podivnicí úlomkovou (Pliximiglaquia bombardans L.). Nádherně kvete, ale musíme odolat pokušení a netrhat květy, neboť podivnice žije v úzké symbióze se stromem drtičem kamenitým, který rodí hranaté plody velikosti tykve. Stačí utrhnout jediný kvítek a kamenné krupobití se snese na hlavu neopatrného sběratele, který hodlal obohatit svůj herbář. Podivnice a drtič mrtvému už neubližují a spokojí se s tím, že nešťastník zúrodní okolní půdu.
Pravé divy mimikry najdeme ostatně na všech planetách Rezervace. Na belurijských savanách vyniká barvou a vůní růže duhová (Rosa mendatrix Tichiona, jak ji chtěl pojmenovat profesor Pingle, protože já jsem tu růži popsal první). Tato květina narůstá na ohonu uzenovce, šelmy belurijské. Hladový uzenovec se skryje v houští a rozvine svůj neobyčejně dlouhý ohon, takže je vidět jenom květina v trávě. Ve chvíli, kdy se nic netušící turista skloní, aby si přičichl k růži, vrhne se na něho zezadu šelma. Uzenovec má dlouhé kly jako slon a tak i ve vesmíru se potvrzuje pravdivost úsloví, že není růže bez trní.
I když poněkud odbíhám od tématu, nemohu odolat, abych se nezmínil o jiném belurijském divu, a to hořci rozumném (Gentiana sapiens suicidalis Pruck). Tato rostlina je vzdálená příbuzná brambor. Má sladké a velmi chutné hlízy a někdy v důsledku mutačních změn místo obvyklých kulovitých plodů rodí malé mozečky. Podobný druh, hořec šílený (Gentiana mentacapta), jakmile dospěje, začíná pociťovat neklid, vykope se, odejde do lesů a tam se oddá samotářskému přemítání. Obyčejně dochází k závěru, že nemá cenu žít, a spáchá sebevraždu, neboť poznal hořkost bytí.
Hořec člověku neškodí na rozdíl od jiné belurijské rostliny vzteklice, která se přizpůsobila dětské rozpustilosti. Neposlušné děti pořád pobíhají a kopají do všeho, co najdou, a zejména rády ničí vejce ostrobodce toulavého. Plody vzteklice jsou k nerozeznání podobné těmto vejcím. Nezbedné dítě si myslí, že má před sebou vejce, a popustí uzdu své touze po ničení: domnělé vejce rozkope na kousky. Tím se uvolní v pseudovejci uzavřené spóry, které vniknou do dětského organismu. Infikované dítě dospěje v normálního člověka, ale po čase se u něho začínají projevovat známky nevyléčitelné choroby. Postupně

propadá hazardní hře v karty, alkoholismu a prostopášnému životu, takže ho čeká smrt nebo velká kariéra. Několikrát jsem se setkal s názorem, že je nutno vzteklici vymýtit. Nikoho však nenapadlo, že nejdříve je třeba vychovávat děti, aby nekopaly na cizích planetách do všeho, co vidí.
Jsem povahou optimista a všemožně se snažím udržet si o lidech dobré mínění. Mnohdy to není snadné. Na Protostenóze žije malý opeřenec, který je jakousi obdobou pozemského papouška. Tento ptáček však nepronáší slova, leč píše. Bohužel nejčastěji popisuje ploty neslušnými výrazy, kterým ho učí pozemští turisté. Někteří lidé schválně ptáčka dráždí tím, že mu vytýkají pravopisné chyby. Vzteklý pták zhltá pak všechno, co vidí. Lidé mu házejí zázvor, hrozinky, pepř, ba dokonce i kratokřik, rostlinu, která při rozbřesku vydává táhlý zvuk (je to zelenina a někdy se používá místo budíku). Když pták zahyne přejedením, připravují si ho turisté na rožni. Tento pták se jmenuje písemníček popudlivý (Graphomanus spasmaticus Essenbachii) a hrozí mu vyhubení, protože každý turista, který Prostenózu navštíví, se těší už předem, jak si pochutná na této vybrané lahůdce - třeštícím písemníčkovi.
A zase se najdou někteří lidé, kteří si myslí, že když jíme tvory na cizích planetách, je všechno v pořádku. Jakmile však se karta obrátí, právě tito lidé spustí největší křik, volají o pomoc, žádají o vyslání trestní výpravy atd. A přece obvinění namířená proti kosmické fauně a flóře jsou nelogická a jsou antropomorfizujícím nesmyslem.
Když takový mylník šálivý, který na pohled připomíná prachnivý pařez, stojí na zadních nohách jako ukazovatel vedle horské stezky a svede turistu do rokle, kam se pak mylník jde nakrmit - stává se to jen proto, že se příslušná pořádková služba dostatečně nestará o dopravní značky. Z ukazovatelů cesty oprýská barva, dřevo trouchniví a začne se podobat tomu zvířeti. Jiný tvor by se na jeho místě zachoval zrovna tak.
Proslulé faty morgány Stredogencie vděčí za svou existenci výhradně mrzkým lidským sklonům. V dřívější době rostla na planetě hojnost zimáků a tepláci skoro ani neexistovali. Nyní se však rozmnožili neslýchanou měrou. Nad tímto porostem kreslí rozpálený vzduch přeludy barů, které nejednoho již pozemšťana vlákaly do záhuby. Tvrdí se, že na všem nesou vinu tepláci. Ale proč faty morgány neukazují obrazy škol, knihoven nebo lidových universit? Proč je pouze vidět ty výčepy lihovin? Protože mutace se rozvíjejí různými směry, vznikly různé druhy vzdušných přeludů, ale ty obměny tepláků, které pozemšťanům ukazovaly školy, knihovny a lidové university, hladem zahynuly. Zachoval a rozrostl se pouze mutant tepláka barového (Ihermomendax spirituosus halucinogenes z čeledi antropofágů). Ta prapodivná vlastnost, totiž dokonalé přizpůsobení životním podmínkám, které umožňují teplákům rozpálit vzduch tak, že vznikne přelud - je pádným svědectvím o našich slabostech. Politováníhodná lidská povaha je příčinou toho, že barová odrůda nabyla vrchu. Dopis čtenáře uveřejněný v "Ohlasech Stredogencie" mne velmi pobouřil. Pisatel se domáhá nejen vykácení teplákových houštin, ale chce vymýtit půvabné kapalice, krásné stromy, které tvoří ozdobu každého parku. Když nařízneme kůru kapalice, vytryskne jedovatá, oslepující míza. Je to jediný strom na Stredogencii, jehož kmeny zatím nezhyzdily nápisy a iniciály, a my se ho proto máme vzdát? Zdá se, že stejný osud hrozí i vzácným odrůdám fauny, jako jsou žlabatec nenasytný, ponorník bublavý, hryzal durdivý či kvíloun elektrický. Ten, aby uchránil sebe a své potomstvo před halasem tranzistorů drásajícím nervy v lesní tišině, vytvořil obměnu, která pohlcuje všechny hlučné relace, zejména džezovou hudbu. Kvíloun vysílá zvláštním ústrojím rušící elektrické vlny a měl by být proto zapsán do seznamu chráněných zvířat co nejdříve.
Věda nezná pronikavější pach, než je ten, který vydává smraďoch odporný. Profesor Hopkins z univerzity v Milwaukee vypočítal, že zvíře může vytvořit zvláštním orgánem až pět tisíc pachových jednotek za vteřinu. Jenže už i dítě ví, že se takto smraďoch brání proti fotografování.
Při pohledu na fotografický aparát reaguje zvíře tzv. čočkovitopodocasním reflexem. Matka Příroda chrání tak nevinného živočicha před dotěrnými zevlouny. Nutno přiznat, že krátkozraký smraďoch někdy považuje za fotoaparáty tabatěrku, zapalovač, hodinky či řády a odznaky. Leč nezapomínejme, že mnozí turisté používají miniaturních přístrojů, takže se zvíře snadno může splést. V posledních letech smraďoch značně rozšířil své pole působnosti a produkuje až osm tisíc pachových jednotek na hektar. K tomu je třeba dodat, že se tak stalo v důsledku hromadného rozšíření teleobjektivů.
Nechci vyvolat dojem, že považuji všechny kosmická zvířata a rostliny za nedotknutelné. Takový lošek žíhaný, luskač ničivý, břichopas nenasytný, děrovka laločná či všejed kousavý nezaslouží mé přízně.

Totéž platí o všech hlavulích z čeledi autarkních, kam patří Gauleiterium flagellans, Symphonophiles pruritualis čili stébelnatka ostrozubá, rozkrádač hlomozný a jazyčnice pestrá (Lingula stranguloides Erdmenglerbeyera). Když se však nad věcí zamyslíme a podíváme se na ni objektivně, proč by vlastně člověk mohl trhat květiny a sušit je v herbáři, zatímco rostlina, která rve a ničí uši, se pokládá za cosi v rozporu s Přírodou? Lidé mohou za to, že se na Acenoxii nadmíru rozrostla ozvěnka pyskatá (Echolalium impudicum Schwamps). Tato rostlina získává životní energii ze zvuku. Kdysi jí postačily přírodní hřmoty, takže ještě i dnes ráda naslouchá burácení bouře. Avšak teď se ozvěnka zaměřila na turisty a každý návštěvník považuje za svou povinnost, aby ji zahrnul kyticí nejsprostších nadávek. Je zajímavé, říkají turisté, jak tato rostlina doslova rozkvete před očima. Ovšem, rozkvete díky zvukovým vibracím, nikoli proto, že slyší nevybíravá slova od roznícených turistů.
Kam tohle všechno povede? Zmizely již z povrchu planet tak vzácné odrůdy jako hrabal modrý či kosina svíjelová. A tisíce dalších mají na kahánku. Skvrny na sluncích rostou od oblaků špíny. Pamatuji ještě doby, kdy pro dítě byl největší odměnou slib nedělního výletu na Mars. Dnes rozmazelný kluk nesní ani snídani, když mu otec nepřipraví zvláštní výbuch supernovy! Jenom proto, aby se plnila taková nicotná přání, plýtváme kosmickou energií, ničíme meteory a planety, rozhazujeme bohatství Rezervace v mezihvězdném prostoru, zanecháváme za sebou na každém kroku vaječné skořápky, ohryzky, papíry a z vesmíru děláme jedno jediné ohromné smetiště. Je nejvyšší čas, abychom se vzpamatovali a začali dodržovat příslušné předpisy. Protože jsem přesvědčen, že sebemenší průtahy působí povážlivé škody, biji na poplach a volám: Zachraňme vesmír!

Ústav doktora Vliperdia

Zavinil to dentista, který mi nasadil kovové korunky. Usmál jsem se na prodavačku v kiosku a hned mě považovala za robota. Přesvědčil jsem se o tom teprve v podzemní dráze, když jsem se podíval do novin. Byl to "Kurýr robotů". Nehoruji pro ten časopis ne proto, že bych trpěl nějakými antielektrickými předsudky, ale protože "Kurýr" příliš pochlebuje vkusu čtenářů. Celá první strana byla věnována sentimentální historce o nějakém matematikovi, který se zamiloval do počítače. Při násobilce se ještě jakžtakž ovládal, ale když došlo k řešení rovnic n-tého stupně, jal se vášnivě tisknout jeho klávesnici a opakoval: "Nejdražší, nikdy tě neopustím!" Znechutilo mě to a tak jsem se podíval na zprávy ze společnosti. Našel jsem tam jen zprávy na jedno kopyto - kdo, kdy a s kým vyrobil potomstvo. Literární sloupek měl úvodní báseň, která začínala:

"Hle, toť hezký robot mladý,
buď zdráv robotíčku!
Ona mu ze džbánu dá pentody
A on jí - zástrčky z košíčku!"

Připomínalo mi to veršování, které jsem už kdesi četl, ale nedovedl jsem si vzpomenout na jméno autora. Kromě toho byly v těch novinách ještě vtipy pochybné hodnoty o lidech, o gnomech, druhu trpaslíků, o původu skřítků z krásivce jeskynního a další podobné žvásty. Poněvadž jsem měl před sebou ještě půl hodiny dlouhou jízdu, pustil jsem se do čtení drobných zpráv, neboť jak známo ty bývají i v špatném časopise často nejzajímavější. Ale i v tom jsem se zklamal. Někdo tu nabízel k výměně sloužícího robota, někdo zas dálkově učil kosmonautice, a někdo jiný oznamoval, že atomové jádro rozbije na počkání. Složil jsem noviny a chystal jsem se je zahodit, když jsem si povšiml drobného oznámení v rámečku: "Ústav doktora Vliperdia - léčí choroby nervové a duševní".
Musím se přiznat, že mě vždy lákala otázka elektrické duševní choroby. Napadlo mne, že návštěva v sanatoriu tohoto druhu by mi mohla něco dát. Osobně jsem Vliperdia neznal, ale to jméno mi nebylo neznámé, protože se o něm zmínil profesor Tarantoga. Mám ve zvyku ihned uskutečnit, co mne napadne. A tak jsem hned, jakmile jsem přišel domů, volal do sanatoria. Doktor Vliperdius měl zprvu řadu výhrad, ale změkl, když jsem se odvolal na našeho společného známého Tarantogu. Požádal jsem ho, abych mohl přijít příští den, protože byla neděle a já měl dopoledne dost volného času. Hned po snídani jsem

odjel za město, kde v známé jezerní oblasti stál uprostřed starého malebného parku psychiatrický ústav. Vliperdius, jak mi bylo řečeno, mne očekával v kabinetě. Budova byla zalita sluncem, protože její moderní zdi byly z hliníku a skla. Barevné výplně na stropech ukazovaly hrající si roboty. Léčebna rozhodně nebyla pochmurná. Z neviditelných sálů zněla hudba, a když jsem procházel halou, všiml jsem si čínských skládaček, barevných dekorací a odvážné řezby aktu robotky.
Doktor se nepohnul ze svého místa za rozsáhlým psacím stolem, ale uvítal mě srdečně. Jak jsem se od něho dověděl, přečetl a dokonale znal nejeden z mých cestopisů. Byl nepochybně poněkud staromódní, nejenom v chování, neboť podle starobylého způsobu byl připevněn k podlaze jako nějaký archaický ENIAC. Snad se mi nepodařilo skrýt svůj údiv, když jsem uviděl jeho železné nožky, protože s úsměvem řekl:
"Víte, jsem tak oddaný své práci a svým pacientům, že necítím nejmenší potřeby ústav opouštět."
Vím, jak jsou psychiatři citliví v otázkách svého oboru, jak je zraňuje průměrný člověk, vyhledávající exotiku a nestvůrnost duševních aberací. Velmi opatrně jsem vyložil svou žádost. Doktor si odkašlal, zamyslel se, zvýšil si anodové napětí a řekl:
"Když vám na tom záleží... myslím však, že zažijete zklamání. Dnes již nejsou šílení roboti, pane Tichý, to bývalo. Používáme moderní léčby. Metody minulého století - pohliníkování vodičů, aby změklo hlavní potrubí, užívání tlumivek a jiných mučidel - to již patří do dějin lékařství. Hm! Jak bych vám to nejlépe předvedl? Třeba jděte rovnou do parku a tam se dostanete do bezprostředního styku s našimi nemocnými. Jsou nesmírně subtilní a kulturní. Doufám že veškerá - hm - averze - hm, nějaký nerozvážný úlek, změna rysů, se ve vašem obličeji neprojeví...?"
Ujistil jsem ho, že se toho nemusí bát. Vliperdius se omlouval, že mě bohužel nemůže doprovodit, řekl, kudy mám jít, a požádal mne, abych se u něho zastavil při zpáteční cestě.
Sestoupil jsem po schodech, prošel kolem široké verandy a octl jsem se na štěrkovaném podjezdu. Kolem se prostíral park, plný květinových záhonů a nádherných palem. Uprostřed umělého rybníčku plulo hejno labutí a pacienti je krmili, jiní zas seděli na barevných lavičkách, hráli šachy nebo spolu přátelsky rozmlouvali. Kráčel jsem pomalu dopředu, když tu mne někdo zavolal jménem. Otočil jsem se a stál tváří v tvář úplně mně cizímu individuu.
"Vy jste Tichý?" opakovalo individuum a podávalo mi ruku. Stiskl jsem ji a marně si lámal hlavu otázkou, koho mám před sebou.
"Vidím, že mne nepoznáváte. Jsem Prolaps a pracoval jsem v kosmickém almanachu."
"Ach ano, promiňte," vykoktal jsem. Byl to skutečně on, Prolaps, svědomitý typograf, který tiskl téměř všechny moje knihy. Velmi jsem si ho vážil, protože byl opravdu neomylný. Uchopil mne důvěrně pod paždí a vyšli jsme stinnou alejí. Skvrny světla a stínu osvětlovaly přítelův milý obličej. Dlouho jsme rozmlouvali o nakladatelských novinkách a on se vyjadřoval přesně jako vždy a také na jeho intelektu jsem nepoznal žádné ochabnutí. Nepozoroval jsem u něho nic nenormálního. Jakmile jsme však došli k malému altánku a usedli na kamennou lavici, snížil hlas na spiklenecký šepot a zeptal se:
"Co tady vlastně děláte? Taky vás zaměnili?"
"Víte, přišel jsem dobrovolně, protože..."
"Jasné, já taky," padl mi do řeči. "Když se mi to přihodilo, hned jsem se obrátil na policii, záhy jsem však pochopil, že je to zbytečné. Známí mi poradili Vliperdia. On se ujal mé záležitosti docela jinak. Podnikl pátrání a jsem přesvědčen, že to již brzo najde..."
"Promiňte, co má najít?" zeptal jsem se.
"Co? Moje tělo přece."
"Aha, ach ano," kývl jsem několikrát hlavou a snažil jsem se ovládnout, abych nedal na sobě znát překvapení. Prolaps ale nic nepozoroval.
"Dokonale si na ten den vzpomínám. Bylo to 26. června," začal pojednou mluvit. "Když jsem usedl ke stolu, abych si přečetl noviny, tak jsem zařinčel. Povšiml jsem si toho, řekněte sám, kdopak zařinčí, jakmile se posadí? Hmátnu na nohy - jsou podivně tvrdé a mé ruce také. Proklepal jsem se a hned jsem pochopil, že jsem byl vyměněn. Kdosi se dopustil ničemného podvodu. Prohledal jsem celý byt, ale nikde žádná stopa. Museli to tajně vynést v noci..."
"Co vynesli?"

"Přece jsem to říkal! Moje tělo. Moje přirozené tělo, vidíte sám, že TO," udeřil se do prsou až zazvonila, "je umělé..."
"Pravda! Nedokázal jsem se okamžitě orientovat..."
"Vy snad také máte..." zeptal se s jistou nadějí v hlase. Znenadání mě uchopil za ruku a udeřil jí do kamenné desky stolu, kde jsme seděli, až jsem bolestí vykřikl. Zklamaně mou ruku pustil.
"Promiňte, zdálo se mi, že se leskne," zamručel.
Pochopil jsem, že se považuje za člověka, kterému bylo tělo ukradeno. A jak to u nemocných bývá, že mají rádi kolem sebe druhy v neštěstí, i on se domníval, že mne postihlo totéž.
Masíroval jsem si pod stolem potlučenou ruku a snažil se odvést rozhovor na jinou kolej. Ale Prolaps se teď jal dojatě a radostně popisovat půvaby své bývalé tělesnosti. Zeširoka se rozpovídal o světlé ofince, kterou prý měl, o svých hedvábných lících, i o zánětu... Nevěděl jsem, jak se ho zbavit, cítil jsem se čím dál tím víc nesvůj. Z nemilého postavení mne vysvobodil sám Prolaps. Náhle hbitě vyskočil a vykřikl:
"Ach, tamhle, zdá se, TO jde," a hnal se přes trávníky za nějakou nezřetelnou siluetou. Ještě jsem seděl pohřížený v myšlenkách, když se za mými zády ozvalo:
"Promiňte, smím?"
"Račte, prosím..." odpověděl jsem.
Příchozí usedl a vytrvale si mě měřil, jako kdyby mne chtěl hypnotizovat. Dlouho si prohlížel mou tvář a ruce a tvářil se stále smutněji. Nakonec se mi podíval do očí s takovým bezmezným politováním a přitom tak sladce, že jsem z toho byl zmaten. Nevěděl jsem, oč mu jde. Mlčení trvalo. Chtěl jsem je přerušit, nenašel jsem však sebelhostejnější věc, o které bych mohl mluvit. Jeho oči vyjadřovaly až příliš mnoho a přitom příliš málo.
"Ubožáku," řekl tiše a nevýslovně něžně, "jak s tebou cítím..."
"Kdybyste vy..." začal jsem, abych se vůbec nějak ohradil proti té přemíře soucitu, kterou mě zahrnul.
"Nic neříkej, všemu rozumím. Víc, než si myslíš. A vím také, že mě považuješ za šílence."
"Ale kdepak," snažil jsem se zapírat, ale on mne rozhodným gestem přerušil.
"V jistém smyslu šílenec jsem," prohlásil opravdu majestátně. "Tak jako Galileo, Newton, Giordano Bruno. Kdyby moje názory byly pouze rozumové... Důležitější jsou však city. Jak s tebou cítím, ty oběti všehomíra? Jaké to je neštěstí, jaká past, odkud není úniku - žití..."
"Ovšem, život je plný trápení," spustil jsem rychle, poněvadž jsem se mohl konečně něčeho chytit.
"Konec konců jako jev přirozený..."
"Kdepak!" zarazil mne u posledního slova. "Existuje něco horšího, než je příroda? Vědci a filozofové se neustále pokoušejí přírodu vysvětlit, nešťastníče, a zatím je třeba ji zničit!"
"Úplně?" zeptal jsem se mimovolně, fascinovaný jeho radikálním postojem.
"Nejinak!" kategoricky odpověděl. "Podívejte se..."
Nazvedl mi ruku jemně jako nějakou housenku, která stojí za prohlédnutí, ale odpuzuje svou ošklivostí (třebaže se snažil ovládat svou antipatii) a držel ji jako nějaký zvláštní exemplář. Pak tiše, ale důrazně řekl:
"Jaká je vodnatá... jak blátivá... bahnitá... Bílkoviny! Ach, ty bílkoviny... Syreček, který se nějakou dobu hýbe... myslící sýr, tragický produkt mlékařského nepochopení, bůhvíco!"
"Promiňte, já ale..."
Má slova vůbec nebral v úvahu. Strčil jsem rychle pod stůl svou ruku, kterou pustil, jako by její dotyk už déle nemohl snést. Za to mi však položil ruku na hlavu. Byla neobyčejně těžká.
"Jak je to jen možné! Jak je něco takového možné," opakoval a tlačil mi na lebku stále víc a víc, až jsem cítil bolesti, ale protestovat jsem nesměl. "Jakési knoflíčky, dírečky... květáčky -" a kovovým prstem mi šťouchal do nosu a uší. "Tomu se říká rozumná bytost? Ostuda to je, povídám. Zač celá ta Příroda stojí, když po čtyřech miliardách let vytvoří NĚCO TAKOVÉHO?"
Pak mou hlavu odstrčil, až se zakymácela, a já viděl přitom všechny hvězdičky.
"Poskytněte mi jednu jedinou miliardu a uvidíte, co já stvořím!"
"Jistě nic tak nedokonalého jako biologický vývoj," začal jsem, ale on mě nepustil je slovu.
"Nedokonalý?" vyprskl. "Zmetkovitý! Veteš! Úplné fušerství. Když se něco neumí udělat pořádně, pak to není třeba dělat vůbec!"

"Nechci dělat obhájce," namítal jsem, "příroda však pracovala s materiálem, který měla k dispozici. V prvním oceánu..."
"Plavalo smetí!" odpověděl tak hlasitě, až jsem se zachvěl. "Není tomu tak? Hvězda vybuchla, vznikly planety a z odpadků, které se k ničemu nehodí, ze záplat a zbytků vznikl život! Dost! Pryč s těmi žhavými slunci, nesmyslnými galaxiemi, pryč s tím oduševnělým slizem!"
"Ale atomy," začal jsem, ale on mne nenechal domluvit. Viděl jsem, jak se po trávníku blíží ošetřovatelé, upozornění výkřiky mého společníka.
"Na atomy vám kašlu!" vykřikl. Z obou stran se ho chopili pod paží. Dal se zvednout, ale díval se na mne, couvaje pozpátku jako rak, a volal, že se to po celém parku rozléhalo:
"Je třeba zaniknout! Slyšíš, ty bledá koloidní břečko?! Ne objevovat, ale zakrývat, pořád více zakrývat, až nic nezůstane, ty kližko! Tak to má být! Ústupem k pokroku! Zrušit! Vrátit se zpátky! Zničit! Pryč s přírodou! Pryč s přirozeností! Pryč!"
Jeho slábnoucí výkřiky ke mně přicházely ze stále větší dálky a ticho překrásného poledne znovu rušil jen bzukot včel a vůně květů. Pomyslel jsem si, že doktor Vliperdius nadsazoval, když říkal, že šílení roboti už neexistují. Bylo vidět, že nové terapeutické metody se vždy neosvědčily. Tento čerstvý zážitek a to nevybíravé hanobení přírody, které jsem před chvílí vyslechl, stály za těch několik modřin a bouli na hlavě. Později jsem se dověděl, že ten robot byl analyzátorem harmonických Fourierových řad a vytvořil si vlastní teorii existence, podle které se hromadí objevy, až jich je taková spousta, že nezbývá nic jiného, než tyto objevy opět zakrývat. Po splnění tohoto úkolu nezůstane místo pro civilizaci ani pro Vesmír, který ji vytvořil. Dochází k totální likvidaci pokroku a celý cyklus může začít nanovo. On sám se považoval za hlasatele té druhé fáze - zakrývání rozvoje. Do Vliperdiova ústavu ho zavřeli na žádost rodiny, když od rozebírání příbuzných a známých přešel k demontáži cizích osob.
Vyšel jsem z altánku a pozoroval jsem nějakou dobu labutě. Vedle mne stál jakýsi podivín a házel jim kousky rozsekaného drátu. Řekl jsem, že labutě dráty nejedí. "Nezáleží mi na tom, aby je jedly," odpověděl a pokračoval ve své činnosti.
"Mohou se však udávit a bude jich škoda," řekl jsem.
"Neudáví se, protože drát utone. Je těžší než voda," vysvětloval věcně.
"Proč tam tedy ten drát házíte?"
"Protože rád krmím labutě."
Námět byl vyčerpán. Když jsme odešli od nádržky, navázali jsme rozmluvu. Jak se ukázalo, měl jsem tu čest mluvit s proslulým filosofem, tvůrcem ontologie nicoty, jinak zvané neontologie. Byl to profesor Urlipan, pokračovatel sofisty Gorgiase z Leontin. Dlouze a rozvláčně mi vyprávěl o nejnovějším rozvoji své teorie. Podle profesora nic není, neexistuje ani on sám. Nicota bytí je v sobě dokonale uzavřena. Fakta našeho zdánlivého bytí nemají nejmenší význam, protože shodně s Ockhamovou břitvou probíhá argumentace takto: Zdánlivě existuje jev čili realita, ale i sen. Ale hypotéza jevu je neomezená. Tudíž sen existuje. Sen vyžaduje někoho, komu se zdá. Tento postulát je opět neomezený. Někdy se stává, že se ve snu zdá jiný sen. Všechno je tudíž sen, který se zdá jinému snu, a tak to jde do nekonečna. Nejdůležitějším hlediskem je to, že každý sen následující je méně reálný než sen předchozí (sen bezprostředně hraničí s realitou, ale sen, který se ve snu zdá, hraničí se skutečností prostřednictvím prvého snu, třetí sen je od reality oddělen dvěma sny a tak dále), takže hranice této řady snů je nula. Čili konečný sen se zdá nikomu a z toho plyne, že existuje pouze nicota, to znamená, že nic není. Logická přesnost jeho vývodů mne uchvacovala. Nerozuměl jsem jenom, jak se profesor Urlipan sem dostal. Jak se ukázalo, ten nešťastný filosof zešílel. Sám se mi k tomu přiznal. Jeho šílenství se projevilo tím, že přestal věřit své nauce a měl chvíle, kdy se mu zdálo, že přece jen drobet existuje. Doktor Vliperdius ho měl z toho bludu vyléčit.
Pak jsem navštívil nemocniční oddělení. Seznámil jsem se s jedním starozákonným počítačem, který trpěl stařeckým chřadnutím a nemohl spočítat deset přikázání. Byl jsem i na oddělení elektrosteniků, kde se léčí dotěrnost. Jeden pacient se neustále rozkrucoval a stále mu museli brát nářadí, které si někde ukryl. Jeden elektronkový mozek, pracovník astronomické observatoře, kde modeloval třicet let hvězdy, se považoval za Sigmu Velryby a neustále vyhrožoval, že bude explodovat jako supernova. K tomu došel ze svých výpočtů. Také tam byl jeden robot, který žádal, aby ho předělali na elektrický mandl. Přesytil

se už oduševnělé existence. U maniaků to vypadalo veseleji. Hlouček se shromáždil u železných lůžek a hrál na drátěnkách jako na harfu a zpíval sborem: "Hej vyletěl robot, vydal tichý šramot, až se šroubky zachvěly," "Jdou roboti do roboty, lopotí se, lopotí"... a tak dále.
Vliperdiův asistent, který mě doprovázel, mi řekl, že nedávno pobýval v ústavě jakýsi kněz - robot, který se zabýval úmyslem založit řád Kyberiků. Jeho stav se po léčbě šoky zlepšil natolik, že se vrátil ke své práci - k přípravě bankovních bilancí. Když jsem se vracel s mladým asistentem, potkal jsem na chodbě nemocného, který táhl těžce naložený vozík. Tento jedinec měl zvláštní vzhled. Byl totiž celý ovázaný provázky. Pak se dal se mnou do řeči. Byl to robot - hypochondr. Na skřípějícím vozíku si vozil kompletní sestavu náhradních dílů. Po desíti minutách jsem již věděl, že při bouřce má loupání v kříži a že v blízkosti televizoru mu všechno dřevění. Když někdo nedaleko něho hladí kočku, jiskří se mu v očích. Jeho stesky mě nudily a proto jsem ho rychle opustil. Hodlal jsem se ještě rozloučit s ředitelem ústavu, ale byl zaneprázdněn. Požádal jsem tedy sekretářku, aby mu vyřídila můj pozdrav, a vrátil jsem se domů.

Profesor A. Dounda

Ryji tato slova do hliněných tabulek před svou jeskyní. Vždycky mě zajímalo, jak to Babylóňané dělali, ale netušil jsem, že se o to budu jednou pokoušet sám. Asi měli lepší hlínu, anebo pro to bylo klínové písmo vhodnější.
Ta moje se rozpadá nebo drobí, ale je mi to milejší než škrábat vápencem do břidlice, protože už od dětství nesnáším skřípání. Nebudu už nikdy o žádné starověké technice říkat, že je primitivní. Než profesor odešel, díval se, jak se namáhám, abych vykřesal oheň, a když jsem postupně zlomil otvírák na konzervy, náš poslední pilník, kapesní nůž i nůžky, poznamenal, že když se docent Tompkins z Britského muzea před čtyřiceti lety pokoušel vyštípnout z pazourku docela obyčejnou škrabku, podobnou těm z doby kamenné, vymkl si přitom zápěstí a rozbil brýle, ale škrabku nevyštípl. Dodal ještě něco o urážlivé povýšenosti, s jakou se díváme na své jeskynní předky. Měl pravdu. Mé nové sídlo je ubohé, matrace už shnila, ale z dělostřeleckého bunkru, ve kterém se nám tak dobře bydlelo, nás vyhnala ta marodivá stará gorila, kterou čerti přinesli z džungle. Profesor tvrdil, že prý nás gorila nevyhnala. Pravda, nebyla agresivní, ale nebylo mi příjemné dělit se s ní o příbytek i tak dost těsný. Nejvíc mě rozčilovalo, když si hrála s granáty. Možná že bych se ji byl pokusil vyhnat, bála se totiž červených plechovek od račí polévky, kterých tam tolik zůstalo, ale jednak se nebála moc, jednak prohlásil Maramotu, který se dnes už k šamanství otevřeně přiznává, že v té opici poznává duši svého nebožtíka strýce, a naléhal, abychom ji nechali na pokoji. A tak jsem mu to slíbil. Profesor nato poznamenal ironicky jako vždycky, že se chovám zdrženlivě nikoli s ohledem na Maramotuova strýčka, ale protože i nemocná gorila je gorila.
Nemohu se smířit se ztrátou toho bunkru, který patřil kdysi k hraničnímu opevnění mezi Gurunduwalu a Lamblií, ale teď - teď se vojáci rozutekli a nás vyhodila opice. Pořád bezděčně natahuji uši. To hraní s granáty nemůže přece dobře dopadnout, ale jako vždycky je slyšet jen hekání přežraných uruwotu a toho paviána s kruhy pod očima. Maramotu říká, že prý to není obyčejný pavián, ale už musím s těmi hloupostmi přestat, nebo se jaktěživ nedostanu k věci.
Slušná kronika by měla mít datum. Vím, že konec světa nastal těsně po období dešťů, od něhož uplynulo několik týdnů, ale nevím přesně, kolik dní to bylo, protože gorila mi sebrala kalendář, do kterého jsem si račí polévkou zapisoval nejdůležitější události od té doby, co mi došly propisovačky.
Profesor tvrdil, že to nebyl žádný konec světa, nýbrž jen jedné civilizace. I v tom mu musím dát za pravdu, protože nelze rozměry takové události měřit osobním nepohodlím. Nic hrozného se nestalo, říkával profesor a vybízel Maramotua a mě k pěveckým vystoupením, ale když mu došel dýmkový tabák, ztratil dobrou náladu a po vyzkoušení kokosových vláken se vypravil pro nový tabák, i když mu muselo být jasné, co dnes taková výprava znamená. Nevím, zda ho ještě někdy spatřím. Tím spíše bych měl pro potomky, kteří novu vybudují civilizace, zvěčnit obraz tohoto velkého muže. Náhoda chtěla, že jsem v životě mohl pozorovat nejvýznačnější osobnosti epochy, a kdo může vědět, zda nebude Dounda uznán za nejpřednější z nich. Ale nejprve musím vysvětlit, kde jsem se vlastně vzal v africké buši, který je teď zemí nikoho.
Mé úspěchy na poli kosmonautiky mi přinesly určitou slávu, a tak se na ně obracely všemožné

organizace, instituce i soukromé osoby s různými pozváními a nabídkami, přičemž mě titulovaly profesorem, akademikem nebo nejméně doktorem věd. Bylo mi to trapné, protože žádný akademický titul nemám a rozhodně se odmítám chlubit cizím peřím. Profesor Tarantoga mi pořád říkal, že veřejnost nesnáší prázdnotu zející před mým jménem, a proto se za mými zády obrátil na své známé na nejvyšších místech. A tak jsem se ze dne na den stal generálním zmocněncem Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) pro Afriku. Tuto funkci s titulem odborného poradce jsem přijal, protože měla být výhradně čestná. Až tu se najednou ukázalo, že FAO postavila v Lamblii, v té republice, která z paleolitu přeskočila rovnou do monolitu, továrnu na kokosové konzervy a že já jakožto zmocněnec této organizace musím v té továrně slavnostně zahájit provoz. Co čert nechtěl, inženýr doktor Armand de Beurree, který mě doprovázel jako zástupce UNESCO, ztratil na koktajlu na francouzském velvyslanectví brýle, a v domnění, že jde o stavěcího psa, pokusil se pohladit šakala, který se mu nějak připletl do cesty. Šakalí kousnutí je prý velmi nebezpečné, protože ta zvířata mají na zubech mrtvolný jed. Dobrák Francouz tomu nevěnoval dostatečnou pozornost a do tří dnů bylo po něm.
Po kuloárech lamblijského parlamentu kolovala pověst, že prý měl ten šakal v sobě zlého ducha, kterého do něho vsadil jistý šaman. Kandidaturu onoho šamana na ministra náboženských vyznání a veřejné osvěty prý zmařila demarše francouzského velvyslanectví. Velvyslanectví tuto zvěst nedementovalo. Vznikla tak dost choulostivá situace, a v diplomacii nezkušení státníci Lamblie, místo aby zařídili tichou přepravu mrtvoly, využili té báječné příležitosti k tomu, aby se blýskli na mezinárodním fóru. Ministr války generál Mahabutu uspořádal smuteční koktajl, kde se - jako na každém koktajlu - mluvilo o všem a o ničem se sklenkou v ruce, a ani sám nevím, kdy jsem na otázku šéfa odboru pro styk s Evropou plukovníka Bamatahu odpověděl, že nebožtíky, kteří zaujímali významné postavení, pochováváme někdy u nás v rakvi zaletované. Jaktěživo by mi nenapadlo, že by ta otázka mohla mít něco společného se zemřelým Francouzem, a Lamblijcům zas nepřipadalo scestné použít továrního vybavení pro pohřeb co nejmodernější. Jelikož však kombinát vyráběl plechovky jen litrové, odeslali nebožtíka letadlem Air France v bedně potištěné reklamami na kokosy. Kámen úrazu spočíval v tom, že bedna obsahovala devadesát šest plechovek.
Potom mi nasazovali psí hlavu za to, že jsem to nepředpokládal. Ale jak jsem mohl, když bedna byla zatlučená a zahalená tříbarevnou vlajkou? Všichni mi však měli za zlé, že jsem lamblijským činitelům nepředložil vysvětlující memorandum, že se porcování nebožtíků do plechovek považuje za vysoce nevhodné. Generál Mahabutu mi poslal do hotelu liánu, s níž jsem si nevěděl co počít, a teprve od profesora Doundy jsem se dověděl, že to mělo znamenat, že by mě rád viděl na oprátce. Tahleta zpráva však přišla jako hořčice po obědě, protože mezitím nastoupila popravčí četa, kterou jsem z neznalosti jazyka považoval za čestnou rotu. Nebýt Doundy, určitě bych už dnes tuhletu ani jinou historku nepopisoval. V Evropě mě před ním varovali jako před drzým podvodníkem, který zneužil lehkověrnosti a naivity mladého státu, aby si tam zařídil teplé místečko - pozvedl totiž bezostyšně šamanské kousky na teoretický obor, který přednášel na univerzitě. Uvěřil jsem oněm informátorům a měl profesora za hochštaplera a darebáka, a proto jsem se od něho na oficiálních recepcích držel co nejdál, ačkoli mi byl už tenkrát sympatický. Francouzský generální konzul, k jehož rezidenci jsem to měl nejblíž (od britského velvyslanectví mě dělila řeka plná krokodýlů), mi odmítl azyl, přestože jsem z Hiltonu utekl jen v pyžamu. Odvolával se na státní důvody, konkrétně na to, že prý jsem ohrozil francouzské zájmy. Během našeho rozhovoru zalétaly do místnosti zvuky palby, protože četa už cvičila na prostranství za hotelem, a tak jsem uvažoval, co se mi víc vyplatí, zda jít rovnou na popravu, anebo plavat mezi krokodýly. Už jsem stál na břehu řeky, když vtom se z rákosí vynořila profesorova kánoe, naložená zavazadly. Teprve když už jsem seděl na kufrech, vtiskl mi do ruky pádlo a vysvětlil mi, že mu zrovna vypršela smlouva s kulaharskou univerzitou, a tak pluje do sousedního Gurunduwaju, kam byl pozván jako řádný profesor svarnetiky. Taková změna univerzity byla sice dost podivná, ale teď nebyla vhodná chvíle na podobné úvahy.
I kdyby Dounda jenom potřeboval veslaře, je fakt, že mi zachránil život. Pluli jsme čtyři dny, a proto není divu, že jsme se sblížili. Byl jsem celý opuchlý od moskytů, kteří na Doundu nesedali, protože byl natředený repelentem, ale mně říkal, že už ho v plechovce zbylo málo. Vzhledem k zvláštnosti situace jsem mu ani tohleto neměl za zlé. Mé knihy znal, neměl jsem mu celkem co vyprávět, zato jsem poznal

jeho život. Není to Slovan navzdory tomu, že se jmenuje Dounda. Křestní jméno Affidavid používá už šest let. Když tehdy opouštěl Turecko podepsal affidavit, který úřady vyžadovaly, ale v dotazníku vepsal to slovo do chybné rubriky, takže dostal cestovní pas, šeky, očkovací vysvědčení, voucherovou legitimaci a pojištění na jméno Affidavid Dounda. Řekl si, že nemá smysl věc reklamovat, protože je přece úplně jedno, jak se kdo jmenuje.
Profesor Dounda se narodil dík sérii omylů. Jeho otcem byla mesticka z indiánského kmene Navaho, matky měl dvě a půl, bílou Rusku, rudou černošku a Miss Aileen Seaburyovou, kvakerku, která ho porodila po sedmi dnech těhotenství za dramatických okolností - v potápějící se ponorce.
Žena, která byla Doundovým otcem, byla odsouzena na doživotí za to, že vyhodila do povětří doupě únosců a současně způsobila katastrofu letadla Panamerican Airlines. Chtěla prý do štábu únosců vhodit petardu s rozveselujícím plynem, což bylo míněno jako výstraha. Za tím účelem přiletěla do Bolívie ze Států. Během celní kontroly na letišti si spletla necesér s kufříkem vedle stojícího Japonce - a únosci následkem toho vyletěli do vzduchu, protože Japonec měl v onom příručním zavazadle skutečnou pumu, určenou pro někoho jiného. Letadlo, kterým odletěl japonský kufřík dík tomu podivnému omylu, zaviněnému stávkou letištního personálu, se roztříštilo hned po startu. Pilot zřejmě samým smíchem ztratil vládu nad řízením, a jak známo, v tryskáčích se větrat nedá. Chudáka ženskou odsoudili, a tak se zdálo, že se musí rozloučit s nadějí na potomstvo. Leč - žijeme ve století vědy.
Zrovna tenkrát zkoumal profesor Harley Pombernack dědičnost vězňů na území Bolívie. Bral od vězňů tělesné buňky docela jednoduchým způsobem: každý vězeň musel olíznout podložní sklíčko, neboť to úplně stačí, aby na něm zůstalo pár buněk ze sliznice. Jiný Američan, doktor Juggernaut, v téže laboratoři uměle oplodňoval lidská vajíčka. Následkem toho bylo buňkou z jazyka mesticky oplodněno vajíčko pocházející od dárkyně, kterou byla bílá Ruska, dcera emigrantů. Teď už je tedy jasné, proč jsem se o mesticce vyjádřil, že byla Doundovým otcem. Pocházelo-li vajíčko od ženy, musí být osoba, od níž pocházela buňka, která to vajíčko oplodnila, považována za otce.
Pombernackův asistent si toho v posledním okamžiku všiml, vřítil se do laboratoře a zařval na Pombernacka: "Do not do it!" ale zařval to tak nesrozumitelně, jak už je Anglosasům vlastní, že jeho výkřik zazněl jako Doundu! Když se potom vyplňoval rodný list, někdo si na ten výkřik vzpomněl, a tak vzniklo příjmení Dounda. Tak to aspoň profesorovi vypravovali o dvacet let později.
Vajíčko vložil Pombernack do inkubátoru, protože oplodnění už nemohl anulovat. Embryonální vývoj ve zkumavce proběhne většinou za čtrnáct dní, potom embryo začne odumírat. Ale náhoda tomu chtěla, že zrovna tehdy dosáhla americká Liga pro boj proti ektogenezi po řadě procesů vítězného rozsudku, na jehož základě všechna vajíčka v laboratoři zkonfiskoval soudní exekutor. Potom se s pomocí inzerátů v novinách začaly hledat soucitné ženy, které by byly ochotny posloužit jako takzvané matky donašečky. Na výzvu se přihlásilo mnoho žen, mezi jinými i t černošská extremistka, která tenkrát nemohla tušit, že bude za čtyři měsíce zapletena do vloupání do skladiště kuchyňské soli, jež byla majetkem firmy Nudlebacker Corporation. Černoška totiž příslušela ke skupině aktivních ochránců prostředí, která protestovala proti stavbě atomové elektrárny v Massachusetts, a vedení této skupiny se neomezovalo jen na propagandistické akce, nýbrž chtělo rovněž zničit skladiště soli, a to proto, že se z této soli elektrolyticky získává čistý sodík, sloužící jako výměník tepla v reaktorech, dodávajících energii turbínám a alternátorům. Reaktor, který měl být postaven v Massachusetts, se sice obešel bez kovového sodíku, protože to by reaktor s rychlými neutrony a novým výměníkem, a firma, která tento nový výměník vyrobila, sídlila v Oregonu a jmenovala se Muddlebacker Corporation, a pokud jde o sůl, kterou zničili, tak to nebyla sůl kuchyňská, nýbrž draselná, určená pro umělá hnojiva. Černoščin proces se vlekl po všech možných instancích, neboť žaloba i obhajoba měly každá svou verzi. Prokuratura tvrdila, že šlo o loupež majetku federální vlády, protože rozhodující je plán sabotáže a zosnovaný záměr, a ne náhodné omyly v provedení. Obhajoba naproti tomu zastávala názor, že šlo jen o částečné znehodnocení hnojiva, beztak už zatuchlého, jež bylo soukromým majetkem, a proto měl být kompetentní soud příslušného státu, a ne jurisdikce federální. Černošce bylo jasné, že ať to dopadne jakkoli, stejně bude muset porodit dítě ve vězení, a aby toho maličké ušetřila, zřekla se pokračování v mateřství ve prospěch nové filantropky, jíž byla kvakerka Seaburyová. Kvakerka se chtěla trošku rozptýlit, a tak se v šestém dni těhotenství vypravila do Disneylandu, na výlet ponorkou po tamějším superakváriu. Ponorka však utrpěla

defekt, a přestože všecko dobře dopadlo, měla paní Seaburyová po nervovém šoku potrat. Předčasně narozené dítě se však podařilo zachránit. Jelikož nosila dítě jen týden, těžko ji uznat za plnoprávnou matku, proto ta kvalifikace zlomkem. Pak bylo třeba spolupráce dvou velkých detektivních agentur, aby se zjistilo jak otcovství, tak mateřství. Vědecký pokrok totiž zlikvidoval starou zásadu římského práva, že mater semper certa est. Pro pořádek musím dodat, že nevyjasněno zůstalo profesorovo pohlaví, neboť z vědeckého hlediska by ze dvou ženských buněk měla vzniknout žena. Jak se do toho připletl chromozom mužského pohlaví, na to se nepřišlo. Slyšel jsem od jednoho Pinkertonova penzionovaného zaměstnance, který byl v Lamblii na safari, že Doundovo pohlaví není žádnou záhadou, protože ve třetím oddělení Pombernackovy laboratoře dávali podložní sklíčka olizovat žábám.
Profesor strávil dětství v Mexiku, pak se naturalizoval v Turecku, kde přestoupil z episkopálního vyznání na zenbuddhismus, současně ukončil tři fakulty a nakonec odjel do Lamblie, aby tam na kulaharské univerzitě převzal katedru svarnetiky.
Jeho původním povoláním bylo projektování továren na brojlery, ale když přestoupil na buddhismus, nemohl snést pomyšlení na muka, jaká trpí kuřata v takových továrnách. Místo dvorečku mají síť z plastické hmoty, místo slunce lampu, místo kvočny bezohledný malý počítač a místo svobodného zobání tlakovou pumpu, která jim láduje do žaludků kašičku z planktonu a rybí moučky.
K tomu jim hraje hudba z pásků, hlavně Wagnerovy předehry, protože ty budí paniku. Kuřata začnou třepetat křidélky a tak si posilují prsní svalstvo, z hlediska kulinárního nejdůležitější. Ten Wagner byl poslední kapkou, než sklenička přetekla. V oněch drůbežích Osvětimích, jak říkával profesor, rostou ta nešťastná stvoření na běžícím pásu, k němuž jsou připevněna a na jeho konci jsou dekapitována, rosolizována a konzervována, aniž kdy spatřila kousíček nebeského blankytu či hromádku písku. To je zajímavé, jak se i v mém vyprávění pořád vrací motiv konzerv.
Když byl profesor v Istanbulu, dostal telegram tohoto znění: "Will you be appointed professor of svarnetics at kulaharian university ten kilodollars yearly answer please immediately colonel Doufoutu Lamblian Bamblian Dramblian security police" - a obratem vyslovil souhlas, vycházeje z předpokladu, že co je svarnetika, dozví se až na místě, a jeho tři diplomy mu postačí, aby mohl přednášet jakýkoli exaktní obor. V Lamblii se ukázalo, že na plukovníka Drufutua už si nikdo ani nevzpomíná. Tázaní zakrývali rozpaky slabým pokašláváním. Katedru však Doudnovi dali, jelikož smlouva byla podepsána, a kdyby ji chtěla nová vláda vypovědět, musela by Doundovi vyplatit plat za tři roky. Nikdo se profesora neptal na jeho předmět, studentů neměl mnoho, vězení byla plná jako obvykle po státním převratu, a v jednom z nich určitě seděl člověk, který věděl, co je to svarnetika. Dounda hledal to heslo po všech encyklopediích světa, ale marně. Jedinou vědeckou pomůckou, jakou disponovala univerzita v Kulahari, byl fungl nový počítač IBM, dar UNESCO. Idea využít cenné aparatury se vnucovala sama.
Toto rozhodnutí ovšem na věci mnoho nezměnilo. Obyčejnou kybernetiku Dounda přednášet nemohl, to by bylo v rozporu s jeho smlouvou. Ze všeho nejhorší - říkal mi, když jsme pádlovali, dokud jsme mohli rozeznat dřevěné klády od krokodýlů - byly ty hodiny samoty v hotelu, kdy si lámal hlavu nad svarnetikou. Většinou vznikne nejdřív nový obor, a teprve potom se pro něj vymýšlí jméno. Ale on měl název bez předmětu. Dlouho váhal mezi různými možnostmi, až se nakonec chytil právě té své nerozhodnosti. Dospěl k závěru, že ten nový vědecký obor je dán slovíčkem "mezi". Nastala už vhodná doba, aby se utvořil interdisciplinární obor, který se bude zabývat styčnými body všech ostatních. Ve zprávách určených pro evropské časopisy užívat zprvu termínu "internistika". Jejím adeptům se začalo lidově říkat "mezci". Ale právě jako tvůrce svarnetiky se Dounda stal značně - bohužel neslavně - proslulým.
Nemohl se zabývat styčnými body všech oborů - a zde mu pomohla náhoda. Ministerstvo kultury slíbilo dotaci té katedře, která naváže vědeckou prací na tradice země. Této podmínky Dounda kapitálně využil. Rozhodl se totiž zkoumat pomezí racionalismu a iracionalismu. Začal skromně, od matematizace zaklínadel. Lamblijský kmen Hottu Wabottu po staletí dovedl pronásledovat nepřátele in effigie. Podobiznu nepřítele propíchanou třískami dal sežrat oslovi. Když se osel udusil, bylo to dobré znamení, že nepřítel brzy umře. Dounda se tedy pustil do číselného modelování nepřátel, oslů, třísek atd. Tak dospěl k obsahu svarnetiky. Ukázalo se, že je to zkratka anglického názvu Stochastic Verification of Automatised Rules of Negative Enchantment, tedy stochastické ověřování automatizovaných pravidel

negativního kouzelnictví. Anglická Nature, kam poslal článek o svarnetice, jej otiskla v rubrice Curiosa, v uvozovkách a opatřený zesměšňujícím komentářem. Komentátor Nature nazval Doundu kyberšamanem a nařkl ho, že nevěří tomu, co dělá, a že je tedy - tak zněl odhalující závěr - prachsprostý podvodník.
Dounda se ocitl ve velice nepříjemné situaci. Nevěřil v kouzla a ve svém článku ani netvrdil, že v ně věří, ale nemohl to veřejně přiznat, protože zrovna přijal od ministerstva zemědělství návrh na zdokonalení kouzel proti suchu a obilním škůdcům. A protože se nemohl od magie ani distancovat, ani se k ní přiznat, našel nakonec východisko v charakteristice svarnetiky jakožto INTER-disciplinárního oboru. Řekl si, že zůstane mezi magií a vědou! I když si tento krok vynutily na profesorovi okolnosti, je fakt, že právě v tu dobu začal směřovat k největšímu objevu v dějinách lidstva.
Špatná pověst, která se stala jeho údělem v Evropě, už ho bohužel neopustila. Neschopnost lamblijského policejního aparátu měla za následek značný vzrůst zločinnosti, zejména vražd. Místní náčelníci, kteří podléhali laicizaci, hromadně přecházeli od magického pronásledování oponentů k reálnému, až nakonec nebylo dne, kdy by krokodýli, vylehávající na mělčině přímo proti parlamentu, neohryzávali něčí okončetiny. Dounda se pustil do číselného rozboru tohoto jevu, a protože tehdy ještě sám psával zprávy, pojmenoval projekt Methodology of Zeroing Illicit Murder. Čirá náhoda chtěla, že zkratka tohoto pojmenování zněla MZIMU. Po zemi se rozlétla zvěst, že v Kulahari působí mocný kouzelník bwana kubwa Dounda, jehož MZIMU bdí nad každým hnutím obyvatelstva.
V následujících měsících počet zločinů značně klesl.
Nadšení politici začali na profesorovi žádat, aby naprogramoval hospodářské zázraky tak, aby se platební bilance Lamblie stala aktivní, a dále aby zkonstruoval metač pohrom a kleteb na sousední zemi Gurunduwaju, která vytlačovala lamblijské kokosy ze zahraničního trhu. Dounda se vzpíral proti tomuto nátlaku, ale se značnými potížemi, protože v kouzelnou moc počítače uvěřili mnozí z jeho doktorandů. Ve svém neofytském fanatismu snili už o magii nikoli kokosové, nýbrž politické, která by dala Lamblii světový primát. Jistě, Dounda mohl veřejně prohlásit, že tohle nelze od svarnetiky očekávat. Ale pak by musel změnit zdůvodnění existence svarnetiky argumenty, které by nikdo z členů vlády nebyl s to pochopit. A tak musel jen lavírovat. Zvěsti o Doundově MZIMU mezitím zvýšily produktivitu práce, takže se dokonce poněkud zlepšila platební bilance. Kdyby se byl profesor od této věci distancoval, byl by se zároveň distancoval do ministerské dotace, a to nemohl udělat, protože měl velké plány.
Kdy ho ta myšlenka napadla, to nevím, protože mi o tom vyprávěl zrovna ve chvíli, kdy jeden obzvlášť zarputilý krokodýl uhryzl lopatku mého pádla. Praštil jsem ho mezi oči kamenným pohárem, který Dounda dostal od delegace kouzelníků, jež mu propůjčila titul šamana honoris causa. Pohár se rozlomil a rozhořčený profesor se mě jal zahrnovat výčitkami, což nás rozkmotřilo až do příštího přenocování. Vím jen, že se katedra změnila v Ústav experimentální a teoretické svarnetiky a že se Dounda stal předsedou Komise roku 2000 a při radě ministrů s novým úkolem vypracovávat horoskopy a magicky je realizovat.
V duchu jsem si říkal, že příliš podlehl situaci, ale nic jsem mu neřekl, protože mi přece zachránil život.
Náš rozhovor probíhal následujícího dne dost nesouvisle i proto, že řeka na dvacetimílovém úseku tvoří hranici mezi Lamblií a Gurunduwaju, a tak nás hlídky obu států chvílemi ostřelovaly, ale naštěstí netrefily. Krokodýli vzali do zaječích, přestože mi jejich společnost byla daleko milejší než tyhlety incidenty.
Dounda měl nachystané vlajky Lamblie a Gurunduwaju a těmi jsme na vojáky mávali, ale vzhledem k tomu, že se tam řeka místy značně klikatí, mávali jsme několikrát nesprávnými vlajkami, takže jsme si pak honem honem museli lehnout na dno kánoe. Ostřelováním utrpěla jen profesorova zavazadla.
Nejvíc mu škodila Nature, jíž vděčil za pověst podvodníka. Dík nátlaku lamblijského velvyslanectví na Foreign Office byl však přesto pozván na Světovou kybernetickou konferenci do Oxfordu.
Tam pronesl profesor referát o Doundově zákonu. Jak známo, dospěl Rosenblatt, objevitel perceptronů, k tezi, že čím je perceptron větší, tím méně se musí učit, aby rozpoznal geometrické tvary. Rosenblattův zákon zní: "Nekonečně velký perceptron se nemusí učit vůbec nic, protože všecko hned ví." Dounda dospěl k svému zákonu opačným směrem. O, co může malý počítač s velkým programem, může také velký počítač s malým programem. Odtud logický závěr, že nekonečně velký program může působit sám, tj. bez jakéhokoli počítače.
A co se stalo? Konference reagovala na jeho slova ironickým pískáním. Tak hluboko kleslo dobré vychování vědců! Nature napsala, že podle Doundy se každé nekonečně dlouhé zaklínadlo musí splnit.

Takhle prý profesor zkalil vody údajné exaktnosti. Od té doby se mu začalo říkat prorok kybernetického absolutna.
Doundu definitivně odrovnalo vystoupení docenta Bohu Wamohu z Kulahari, který přijel do Oxfordu dík tomu, že byl švagrem ministra kultury, a přihlásil práci Kámen jako hnací síla evropského myšlení.
Šlo mu o to, že ve jménech lidí, kteří se stali autory největších objevů, se vyskytuje slovo kámen - například ho najdeme ve jménu největšího fyzika [EinSTEIN], největšího filozofa [WittgenSTEIN], největšího filmového umělce [EisenSTEIN], divadelníka [FelsenSTEIN], a rovněž se to týká spisovatelky Gertrudy STEINové a filozofa Rudolfa STEINera.
Pokud jde o biologii, citoval Bohu Wamohu hlasatele hormonálního omlazení STEINacha a na závěr neopomněl dodat, že Wamohu znamená v lamblijštině asi tolik co Kámen Všech Kamenů. Jelikož se odvolával na Doundu a svůj "kamenný kořen" nazýval "svarneticky imanentní komponentou predikátu být kamenem", Nature zesměšnila jeho i profesora ve své další zmínce jako dva šašky.
Když jsem tomuto vyprávění naslouchal v horkém oparu nad rozlitou Bambezi, s přestávkami vyvolanými nezbytností mlátit po hlavě ty nejdrzejší krokodýly, kteří ohryzávali profesorovy strojopisy, čouhající z ranců, a bavili se rozhoupáváním člunu, byl jsem v dost choulostivé situaci. Proč tedy profesor prchal z Lamblie, když v ní dosáhl tak významného postavení? K čemu skutečně směřoval a čeho dosáhl? Jestliže nevěřil v magii a dělal si šprťouchlata z Bohu Wamohu, proč zaklínal krokodýly aby se proměnili v kámen, místo aby vzal do ruky pušku? (Teprve v Gurunduwaju mi vysvětlil, že mu to nedovoluje jeho buddhistická víra.) těžko jsem na něho mohl naléhat podobnými otázkami. Právě proto, a tedy ze zvědavosti, jsem přijal Doundovu nabídku, abych se stal jeho asistentem na gurunduwajské univerzitě. Po té nepříjemné historce s továrnou na konzervy jsem zpátky do Evropy nijak nespěchal. Bylo mi milejší počkat, až aféra utichne. Což není v naší době nic těžkého, protože každý den přináší nové události, jež nutí zapomenout na včerejší senzace. Přestože jsem později zažil mnoho horkých chvil, nelituji toho bleskového rozhodnutí.
Když kánoe konečně skřípla o gurunduwajský břeh Bambezi, vyskočil jsem na pevninu první, podal jsem profesorovi pomocnou ruku a ve stisku, který spojil obě naše dlaně, bylo cosi symbolického, neboť od té doby se naše osudy ubíraly společnou cestou.
Gurunduwaju je stát trojnásobně větší než Lamblie. Rychle zprůmyslnění bylo - jak už to v Africe chodí - provázeno nerozlučnou korupcí. Když jsme však dorazili do Gurunduwaju my, přestal mechanismus korupce skoro úplně působit.
Úplatky sice ještě bral každý, ale žádnou službu už za ně neprokazoval. Když člověk nedal úplatek, mohl si to pěkně odnést. Zprvu jsme nechápali, jak je možné, že průmysl, obchod a státní správa ještě fungují. Podle evropských kritérii by se byl měl stát rozpadnout každým dnem. Až teprve po delším pobytu jsem pochopil, jak funguje nový mechanismus, který byl jakousi náhražkou toho, čemu my na staré pevnině říkáme společenská konvence. Mwahl Tabuhine, lumilský poštmistr, u něhož jsme bydleli (jediný hotel v hlavním městě se renovoval už sedmnáct let), mi zcela nepokrytě prozradil, čím se řídil, když vdával svých šest dcer. Prostřednictvím nejstarší dcery se spříznil jak s elektrárnou, tak s továrnou na obuv, jelikož tchán ředitele továrny byl hlavním energetikem. Díky tomu nechodil bos a měl vždycky proud. Druhou dceru vyvdal do potravinářského kombinátu prostřednictvím šatnáře, jehož si vzala. I tohle byl neobyčejně obratný krok. Jedno vedení kombinátu za druhým putovalo do basy pro zpronevěry, jedině šatnář zůstával na svém místě, protože nic nezpronevěřil, jen přijímal dárečky. Díky tomu byl poštmistrův stůl vždycky bohatě zásoben. Třetí dceru dal Mwahl superrevidentovi opravářských družstev. Díky tomu mu nepršelo na hlavu ani v období dešťů, jeho dům zářil barevnými stěnami dveře se zavíraly tak hermeticky, že by žádná zmije nepřelezla přes práh, a dokonce měl v oknech skleněné tabule. Čtvrtou dceru provdal za dozorce městské věznice - pro všechny případy. Pátou si vzal písař z městské rady Samozřejmě že písař, a ne například zástupce starosty, jemuž Mwahl naservíroval černou polévku z krokodýlích jater. Rady se střídaly jako oblaka na nebi, ale písař pořád seděl na své židli, až na to, že proměnlivostí svých názorů připomínal měsíc. A šesté děvče pojal za choť šéf zásobování atomových vojsk. Atomová vojska existovala jen na papíře, kdežto zásobování bylo reálné. Kromě toho byl bratranec z matčiny strany dozorcem v zoo. Tenhle poslední kontakt mi nepřipadal nijak užitečný. Šlo mu snad o slona? S úsměvem shovívavé nadřazenosti pokrčil Mwahl rameny a řekl: "Proč hned o slona?

Cožpak se člověku někdy nemůže hodit takový škorpión?"
Jelikož poštmistrem byl on sám, obešel se Mwahl bez matrimoniálních svazků s poštou a dokonce i mně, jeho podnájemníkovi, nosili dopisy a balíky do bytu ještě neotevřené, což je věc v Gurunduwaju přímo neslýchaná. Normální totiž je, že občan, který chce dostat zásilku od někoho, kdo bydlí dál, musí se pro ni obtěžovat osobně, pokud nespadá do okruhu lidí, kteří mají rodinná privilegia. Často jsem vídal, jak listonoši vycházeli ráno z počty s nacpanými brašnami a vyklopili hromady dopisů, svěřené poštovním schránkám bez nezbytné protekce, rovnou do řeky. A pokud jde o balíky, bavili se úředníci hazardní hrou, spočívající v hádání, co asi balík obsahuje. Kdo uhodl, ten si vzal z balíku na památku, co chtěl. Náš pan domácí měl jedinou starost - že nemá žádné příbuzné na hřbitovní správě. "Takhle mě hodí krokodýlům, mizerové!" vzdychal, když se ho zmocňovaly chmurné myšlenky.
Vysoký přirozený přírůstek v Gurunduwaju se vysvětluje tím, že si žádný otec rodiny nedopřeje oddychu, dokud se pokrevními svazky nespojí s celou sítí důležitých center. Mwahl mi vyprávěl, jak před renovací lumilského hotelu nejeden host omdlel hlady, ale záchranná služba nepřijela, protože její sanitky rozvážejí známým kokosové rohože. Ostatně Hauwari, někdejší desátník Cizinecké legie, který se chopil moci, povýšil se na maršála a každých pár dní ho ministerstvo pro vyznamenání dekorovalo za zvláštní zásluhy novými vysokými vyznamenáními, nehleděl křivě na všeobecný sklon k zaopatřování se, naopak říká se, že právě on přišel na nápad korupci zestátnit. Hauwari, jemuž se v místním tisku říkalo Starší Bratr Věčnosti, nešetřil výdaji na vědu, a prostředky čerpalo ministerstvo financí z daní ukládaných cizím firmám, které měly představitele v zemi. Tyto daně schvaloval parlament vždycky nečekaně, pak následovaly konfiskace, dražby majetku, diplomatické intervence, vždy bezvýsledné, a když balila kufry jedna skupina kapitalistů, vždycky se našli jiní, kteří chtěli zkusit štěstí v Gurunduwaju, jehož nerostné bohatství, zejména chromu a niklu, bylo prý obrovské, ačkoli zlí jazykové tvrdili, že geologické údaje jsou falšované na pokyn vládních úřadů. Hauwari kupoval na úvěr zbraně, dokonce i stíhačky a tanky, a prodával je pak hotově Lamblii. Se Starším Bratrem Věčnosti nebyly žádné žerty. Když nastalo velké sucho, dal stejné šance jak křesťanskému bohu, tak Sinemuovi Turmutuovi, nejstaršímu duchu šamanů. Když do tří neděl nezapršelo, dal šamany popravit a misionáře vyhnal všechny do jednoho.
Četbu životopisů Napoleona, Čingischána a jiných státníků pojímal jako instruktáž a pak vybízel podřízené k loupežím v co největším měřítku. Vládní čtvrť byla například postavena z materiálu, který ministerstvo stavebnictví ukradlo ministerstvu plavby, jež z něho chtělo stavět přístavy na Bambezi, kapitál pro stavbu železnic byl defraudován na ministerstvu obchodu s kokosy, jinými zpronevěrami se získaly prostředky na stavbu soudních budov a soudního aparátu, a tak krůček za krůčkem přinesly krádeže a přivlastňování dobré výsledky. Hauwari, který si teď už vysloužil jméno Otec Věčnosti, sám slavnostně otevřel Korupční banku, kde může každý seriózní podnikatel získat dlouhodobou půjčku na úplatky, uzná-li ředitelství, že jeho zájem odpovídá zájmu státnímu.
Dík Mwahimu jsme se s profesorem zařídili docela dobře. Poštovní inspektor nám nosil báječně vyuzené kobry. Pocházely z balíků, které hodnostářům posílala opozice, a inspektorova manželka je udila v kokosovém kouři. Pečivo nám vozil autobus Air France. Poměrů znalí cestující věděli, že na autobus není proč čekat, a neznalí to pochopili po nedlouhém táboření na kufrech. Mléka a sýrů jsme měli spoustu dík telegrafistům, kteří za to žádali jen destilovanou vodu z naší laboratoře. Pořád jsem si lámal hlavu, nač tu vodu potřebují, až vyšlo najevo, že jim šlo o modré láhve z umělé hmoty, jež plnili kořalkou pálenou na Městském protialkoholním výboru. Nemuseli jsme tedy chodit do obchodů, což byla nesmírná výhoda, protože jsem v Lumili jaktěživ neviděl otevřený obchod. Na dveřích vždycky visela kartička "přejímka amuletů", "šla jsem k šamanovi" a podobně. Na úřadech jsme měli zprvu potíže, protože úředníci si tam žadatelů absolutně nevšímají. Podle zdejšího zvyku jsou úřady místem, kde se konají společenské události, kde se hrají hazardní hry, a zejména dohazují novomanželé. Všeobecné veselí zchladí občas policie, když zavře všechny bez vyšetřování a bez výslechů, neboť výměr spravedlnosti vychází z předpokladu, že vinni jsou stejně všichni, a na zjišťování rozdílů v rozměrech přestupků je škoda času. Soud se schází jen za zvláštních okolností. Po našem příjezdu vypukla aféra s kotly. Haumari, bratranec Otce Věčnosti, koupil ve Švédsku kotle ústředního topení pro parlament - místo klimatizačního zařízení. Je třeba dodat, že v Lumili neklesá teplota pod dvacet pět stupňů Celsia. Haumari se snažil přimět Meteorologický ústav k tomu, aby teplotu snížil, neboť jedině tak by mohl koupi zdůvodnit. Parlament

zasedal permanentně, protože šlo o jeho zájem. Jmenoval vyšetřovací komisi, jejímž předsedou se stal Mnumnu, prý soupeř Otce Věčnosti. Začaly sváry, obyčejné tance o přestávkách mezi plenárními zasedáními se proměnily ve válečné, lavice opozice byly plné modrého tetování, až nakonec Mnumnu zmizel. Kolovaly o tom tři verze, jedni říkali, že ho snědla vládní koalice, druzí, že utekl s kotly, a třetí, že se snědl sám. Mwahl se domníval, že poslední verzi šíří Hauwari. Od něho jsem také slyšel hádankovité prohlášení (i když to bylo po tuctu džbánů notně zkvašené kiwukiwy): "Když někdo vypadá chutně, nemá se po setmění procházet v parku." Možná že to byl jen vtip.
Katedra svarnetiky na lumilské univerzitě otevřela před Doundou nové perspektivy. Musím dodat, že se tenkrát motorizační komise parlamentu rozhodla zakoupit licenci na rodinné vrtulníky Bell 94, protože z výpočtů vyšlo najevo, že helikopterizace země bude levnější než stavba silnic. Hlavní město má sice dálnici, ale jen šedesát metrů dlouhou, a ta slouží pro vojenské přehlídky. Zpráva o zakoupen licence vyvolala mezi obyvatelstvem paniku, protože každý pochopil, že nastává konec matrimonialismu jako pilíře industrializace. Vrtulník se skládá ze třiceti devíti tisíc součástek, potřebuje benzín a pět druhů mazadel, a tohle všecko by si nikdo nemohl zajistit, ani kdyby plodil až do konce života samé dcery. O tom bych něco věděl, protože když se mi přetrhl řetěz na kole, musel jsem si najmout lovce, aby chytil mladého vřešťana, jehož kůží se potáhl tamtam pro Hiiwu, ředitele telegrafu, a Hiiwu za to poslal kondolenční telegram Umiamimu, jehož šéfovi na služební cestě umřel dědeček v buši, a Umiami byl přes Matarera spřízněný s vojenským intendantem a díky tomu měl zásoby jízdních kol, na kterých se prozatímně pohybovala velitelská brigáda. S vrtulníkem by to určitě bylo daleko horší. Ale Evropa, ten věčný zdroj inovací, naštěstí dodala nový životní vzor: skupinové soužení v otevřených manželstvích. To, co bylo pro Starý svět jedině hříčkou smyslů, podpořilo v dosud syrové zemi základní životní potřeby. Profesorovy obavy, že se pro blaho vědy budeme muset vzdát našeho mládeneckého stavu, se ukázaly zbytečné. Zařídili jsme si to docela dobře, i když nás ty větší povinnosti, jaké jsme na sebe museli vzít s ohledem na katedru, značně vyčerpávaly.
Profesor mě zasvětil do svého projektu: chtěl naprogramovat do počítače všechna zaklínadla, magické úkony, černokněžnická zaříkávadla, zažehnávadla a šamanské formulky, jaké lidstvo kdy vytvořilo. Neviděl jsem v tom nejmenší smysl, ale Dounda byl nezlomný. Tu spoustu údajů mohl zvládnout jedině nejnovější lumenický počítač IBM, který stál jedenáct miliónů dolarů.
Nevěřil jsem, že dostaneme tak obrovský úvěr, zejména když ministr financí odmítl poskytnout čtyřicet tři dolary za toaletní papír pro Ústav svarnetiky. Ale profesor si byl úspěchem jistý. Nezasvěcoval mě do detailů své akce, ale viděl jsem, že dělá, co může. Večer kamsi odcházel ozdoben slavnostním tetováním a přepásán jen kouskem kůže ze šimpanze, což je společenský úbor v nejexkluzivnějších kruzích Lumili, objednával si z Evropy nějaké záhadné balíčky (když jsem jednou jeden nechtě upustil na zem, ozval se tiše Mendelssohnův pochod), hledal recepty ve starých kuchařských knihách, vynášel z laboratoře skleněné destilátory, poručil mi dělat záparu, vystřihoval snímky žen z Playboye a Oui, rámoval nějaké obrazy, které nikomu neukazoval, a nakonec si dal od doktora Alfvéna, který byl ředitelem vládní nemocnice, pustit žilou a viděl jsem, jak lahvičku balil do zlatého papíru. Pak si jednoho dne smyl barvy a šminky z obličeje, zbytky Playboyů spálil a po čtyři dny flegmaticky bafal z dýmky na Mwahiho verandě. Pátý den nám zatelefonoval Uabamotu, šéf investičního odboru. Povolení ke koupi počítače bylo podepsáno. Nechtěl jsem věřit vlastním uším. Profesor se na všechny otázky jen tiše usmíval.
Programování magie trvalo přes dva roky. Měli jsme spoustu objektivních i docela jiných potíží. Potíže byly například s překladem zaklínadel amerických Indiánů, zvěčněných uzlíkovým písmem kipu, s ledově sněžnými zaklínadly kurilských a eskymáckých kmenů, dva programátoři se nám roznemohli z mimouniverzitního přepracování, jak soudím, protože skupinové souložení bylo tenkrát ve velké módě, ale začalo se šuškat, že je to práce šamanského podzemí, znepokojeného Doundovou supremací v oblasti odvěké praxe kouzelníků. Navíc se stalo, že skupina pokrokové mládeže, která se doslechla o vlně protestních akcí ve světě, položila do ústavu pumu. Naštěstí zničil výbuch jen záchody v jednom křídle budovy. Zůstaly neopravené do konce světa, protože prázdné kokosy, které měly fungoval jako plováky podle nápadu jednoho zlepšovatele, se pořád potápěly. Přemlouval jsem profesora, aby s pomocí svých velkých známostí sehnal náhradní součástky, ale odmítl s poukazem na to, že jedině veliký cíl světí vyčerpávající prostředky.

Také se stalo, že obyvatelé v naší čtvrti uspořádali několikrát protidoundovské demonstrace, protože se báli, že počítač přitáhne krupobití kouzel na univerzitu, a tedy i na ně, kdyby kouzla dopadla kousek vedle. Profesor dal budovu obehnat vysokou ohradou, na kterou vlastnoručně namaloval totemické znaky chránící před zlými kouzly. Vzpomínám si, že plot stál čtyři sudy kořalky.
Postupně jsme nashromáždili v bankách dat čtyři sta devadesát miliard magických bitů, což se ve svarnetickém přepočtu rovná dvaceti teragigamagémům. Stroj, který prováděl osmnáct miliónů operací za vteřinu, pracoval tři měsíce bez přestávky. Inženýr Jeffries, představitel International Business Machines, který byl přítomen oživení počítače, považoval Doundu a nás všechny za blázny. Sám fakt, že Dounda instaloval paměťové jednotky na obzvlášť citlivé váze dovezené ze Švýcarska, vyprovokoval Jeffriese k nechutným poznámkám za profesorovými zády.
Programátoři byli přímo zdrceni, když počítač za tolik měsíců nezačaroval ani mravenečka. Dounda žil v neustálém napětí, neodpovídal na žádné otázky, jen se každý den chodil přesvědčovat, jak vypadá graf, který váha kreslila na papírový pás odvíjející se z bubnu. Graf pochopitelně vypadal jako přímka. Dokazoval, že se počítač nechvěje. A proč by se také měl chvět? Koncem posledního měsíce se u profesora začaly projevovat známky deprese. Třikrát nebo i čtyřikrát denně chodil do laboratoře, nezvedal telefony a nedotýkal se korespondence, který se mu hromadila na stole. Stalo se to 12. září, zrovna jsem se chystal jít spát. Vřítil se ke mně bledý a roztřesený.
"Je to tak!" zvolal ve dveřích. "Už je to jisté! Naprosto jisté!" Musím přiznat, že jsem zapochyboval o jeho zdravém rozumu, protože z něho vyzařoval podivný úsměv. "Je to tak," opakoval ještě několikrát.
"Co je tak?" vykřikl jsem konečně. Podíval se na mě, jak bych ho probudil ze spaní
"Pravda, ty nic nevíš. Přibral na váze o jednu setinu gramu. Ta zatracená váha je tak málo citlivá! Kdybych měl lepší, mohl jsem to vědět už před měsícem i dřív!"
"Kdo přibral na váze?"
"Ne kdo, ale co. Počítač. Banka dat. Víš přece, že hmota a energie mají hmotnost. Ale informace není ani hmota, ani energie, a přesto existuje. Proto by měla mít hmotnost. Začal jsme o tom přemýšlet, když jsem formuloval Doundův zákon. Co znamená, že nekonečně mnoho informací může působit přímo, bez pomoci jakéhokoli zařízení? Znamená to, že se ta velká spousta informací projeví přímo. Tušil jsem to, ale neznal jsem vzorec ekvivalence. Co se na mě tak díváš? Prostě kolik váží informace. Proto jsem si musel vymyslet celý ten projekt. Musel! Teď už to vím. Stroj je těžší o jednu setinu gramu, a tolik váží vložená informace. Rozumíš tomu?"
"Ale pane profesore!" vykoktal jsem "A co všechny ty čáry, ta magie, modlitby, zaklínadla, jednotky KGS, kouzlo na jeden gram a sekundu..."
Odmlčel jsem se, protože jsem měl dojem, že pláče. Roztřásl se, ale byl to nehlasný smích. Setřel si slzy z víček.
"A co jsem měl dělat?" řekl klidně. "Pochop: informace hmotnost má! Každá. Jakákoli. Obsah je úplně lhostejný. Atomy jsou stejné, ať tkví v kameni, nebo v mé hlavě. Informace tíží, ale její hmotnost je nesmírně malá. Informace z celé encyklopedie váží asi miligram. Proto jsem musel mít takovýhle počítač. Ale řekni sám, kdo by mi ha dal? Počítač za jedenáct miliónů na půl roku, abych do něho mohl cpát pitomosti, nesmysly, voloviny? Cokoli?"
Ještě pořád jsem se nemohl vzpamatovat.
"No...," řekl jsem nejistě. "Kdybychom pracovali v seriózním vědeckém středisku, třeba v Institute for Advanced Study nebo v Massachusetts Institute of Technology..."
"To určitě!" vyprskl. "Vždyť jsem neměl v ruce žádné důkazy, nic než Doundův zákon, kterému se každý smál! Počítač jsem neměl, byl bych si ho musel najmout, a víš, co stojí jedna hodina práce takového modelu? Jedna hodina! A já jsem potřeboval celé měsíce. Kdepak, ve Státech bych sek němu vůbec nedostal! Kolem takovýchhle mašin se tam teď tlačí davy futurologů a počítají varianty nového hospodářského vzrůstu. To je teď v módě, a ne výmysly nějakého Doundy z Kulahari!"
"Celý projekt, ta magie, to všechno tedy nebylo na nic? To bylo zbytečné? Jen sbírání materiálu jsme věnovali dva roky..."
Netrpělivě pokrčil rameny.
"Nic není zbytečné v rámci toho, co je nezbytné. Nebýt toho projektu, nedostali bychom ani vindru."

"Ale Uabamotu, vláda, Otec Věčnosti, ti všichni očekávají kouzla!"
"Budou je mít, a jaká! Ty to pořád ještě nevíš... Tak poslouchej: váha informací by ještě nebyla žádná senzace, nebýt těch důsledků... Existuje totiž kritická hmotnost informací, zrovna tak jako kritická hmotnost uranu. Blížíme se k ní. Ne my tady, ale celá Země. Blíží se k ní každá civilizace, která staví počítače. Vývoj kybernetiky je léčka, kterou příroda nastražila rozumu."
"Kritická hmotnosti informací?" opakoval jsem. "V každé lidské hlavě je přece spousta informací, a pokud nebereme zřetel na to, je-li chytrá nebo hloupá..."
"Nepřerušuj mě pořád! Radši nic neříkej, protože ničemu nerozumíš. Vysvětlím ti to analogicky. Počítá se hustota, a ne množství poznatků. Zrovna jako u uranu. Ta analogie není náhodná. Uran rozptýlený ve skalách a v půdě je neškodný. Podmínku exploze je jeho oddělení a koncentrace. Zrovna jako v tomto případě. Informace v knihách nebo v hlavě mohou být značné, ale zůstávají pasivní. Jakou rozptýlené částice uranu. A tak je nutné je soustředit!"
"Co se stane potom? Zázrak?"
"Ale jakýpak zázrak!" vyprskl. "Vidím, žes doopravdy uvěřil těm pitomostem, které jsem si vzal za záminku. Žádný zázrak. Nad kritickým bodem začne řetězová reakce. Obiit animus, natus este atomus! Informace mizí, protože se mění v hmotu."
"Jak to v hmotu?" nechápal jsem.
"Hmota, energie a informace jsou tři formy hmotnosti," vysvětloval mi trpělivě. "Mohou přecházet jedna v druhou podle zákona o zachování. Nic není zadarmo, tak už je to na světě zařízeno. Hmota se mění v energii, energie a hmoty je zapotřebí k vytváření informací, a informace se v ně zase může zpětně proměnit, ale není to tak jednoduché. Nad kritickou hmotností zmizí, jako když se vypaří. To je Doundova bariéra, mez přírůstku poznatků... Znamená to, že by se daly hromadit dál, ale jedině zředěné. Každá civilizace, která tohle nepochopí, leze do své vlastní léčky. Čím víc se toho dozví, tím víc se blíží ignoranci, prázdnotě. Není to zvláštní? A víš, jak už to máme k té mezi blízko? Půjde-li to takhle dál, dospějeme tam za dva roky..."
"Jak se to projeví? Výbuchem?"
"Ale ne. Nanejvýš maličkým zábleskem, který neublíží ani mouše. Tam, kde byly miliardy bitů, vznikne hrst atomů. Vznícení řetězové reakce oběhne svět rychlostí světla a zpustoší banky dat všech počítačů. Všude, kde hustota přesáhne milión bitů na krychlový milimetr, vznikne tomu odpovídající množství protonů - a prázdno."
"Musíme tedy svět varovat!"
"To už jsem přirozeně udělal, ale bylo to marné."
"Proč? Pozdě?"
"Ne. Prostě mi nikdo neuvěřil. Taková zpráva musí vyjít od nějaké autority, kdežto já jsem jen šašek a podvodník. Že nejsem podvodník, to bych možná dokázal, ale šaškovská rolnička mi zůstane. Ale nechci tě obelhávat: ani to nezkusím. Poslal jsem do Států předběžnou zprávu a do redakce Nature tuhle depeši..."
Podal mi koncept. Cognovi naturam rerum. Lords countdown made the world. Truly yours Dounda.
Když profesor viděl, jak jsem užasl, ironicky se usmál.
"Máš mi to za zlé, co? Zlatíčko, já jsem taky jen člověk. Tohleto je oplátka za jejich půjčku. Depeše má správný smysl, ale oni ji hodí do koše anebo se jí zachechtají. To je má pomsta. Už to chápeš? Znáš přece nejmódnější teorii o vzniku vesmíru - Big Bang Theory? Jakže vznikl vesmír? Výbuchem! Co vybuchlo? Co se to najednou materializovalo? Boží recept zní takhle: odpočítávat od nekonečna do nuly. A když k ní bůh dospěl, informace se materializovala výbuchem, podle vzorce ekvivalence. A tak se slovo stalo hmatatelným, explodovalo v mlhoviny, hvězdy... Vesmír vznikl z informace!"
"Opravdu si to myslíte, pane profesore?"
"Dokázat se to nedá, ale aspoň to odpovídá Doundovu zákonu. Ne, nemyslím si, že by bůh existoval. Ale někdo to v předchozí fázi udělat musel. Možná soubor civilizací, které vybuchly najednou, tak jako někdy vybuchne shluk supernov. A teď došla řada na nás. Civilizaci zakroutí krkem komputerizace. Ostatně docela bezbolestně..."
Chápal jsem profesorovu roztrpčenost, ale nevěřil jsem mu. Zdálo se mi, že je zaslepen pokořením, jehož

se mu dostalo. Ale měl bohužel pravdu. Sám se ostatně přičinil o zveřejnění svého objevu, například tou depeší.
Ruka mi umdlévá a dochází mi hlína, ale musím psát dál. Ve futurologickém rámusu si Doundových slov nikdo nepovšiml. Nature mlčela, psal o něm už jen Punch a bulvární plátky. Několik listů dokonce otisklo část jeho výstrahy, ale vědecký svět ani nevzdechl. Nemohl jsem to pochopit. Když jsem viděl, že se řítíme k neodvratnému konci a že naše volání zní jako křik toho pasáka z pohádky, který příliš často volal "vlci!", nezdržel jsem se jedné noci trpkých slov. Vyčítal jsem profesorovi, že si šaškovskou masku nasadil sám, když kompromitoval vědecký výzkum šamanskou fasádou. Vyslechl mě s nepříjemným úsměškem, který mu bez ustání pohrával koutku úst. Možná že to byl jen tik.
"To je jen zdání," řekl konečně. "Zdání, je-li magie nesmysl, zvolil jsem si za výchozí bod nesmysl. Nemohu ti říci, kdy se mé úvahy proměnily v hypotézu, to sám nevím. Víš přece, že jsem vsadil na neurčitost. Můj objev je fyzikální, spadá do fyziky, ale do takové, které si dosud nikdo nevšímal, protože cesta vedla územím zesměšněným a zbaveným svéprávnosti. Musel jsem přece začít od myšlenky, že se slovo může stát hmatatelným, že se zaklínadlo může materializovat - musel jsem skočit po hlavě do té absurdity, proniknout do zakázaných vztahů, abych se dostal na druhý břeh, tam, kde je ekvivalence informace a hmotnosti už zřejmá. Proto jsem musel projít magií. Prostřednictvím toho hračičkaření, kterého jsem použil, to jistě být nemuselo, ale každý úvodní krok musel být dvojsmyslný, podezřelý, kacířský, hodný výsměchu. Co jsem udělal? Že jsem si tím klamným zdůvodněním nasadil šaškovskou masku? Máš pravdu, a jestli jsem se zmýlil, pak jen v tom, že jsem nedocenil hloupost té moudrosti, která nám dnes vládne. V našem obalovém věku jsou nejdůležitější nálepky, a ne obsah... Pánové učenci mě prostě nazvali lhářem a podvodníkem a srazili mě do nebytí, odkud mě nemůže nikdo slyšet, ani kdybych řval jak trouby jerišské. Čím víc řvu, tím víc se mi smějí. Na čí straně vlastně zůstala magie? Není magické spíš to jejich odmítavé gesto? Naposledy psal o Doundově zákonu Newsweek, předtím Time, Der Spiegel, L'Express. Na nedostatek popularity si tedy nemohu stěžovat. Situace je bezvýchodná právě proto, že mě čtou všichni - a nečte mě nikdo. Kdopak ještě neslyšel o Doundově zákonu? Čtou o něm a smíchy se plácají do stehen: Don't do it! Jak vidíš, nepočítají se výsledky, ale cesta, jakou se k nim dospívá. Jsou lidé, kteří nemají právo objevovat, například já. Mohl bych teď stokrát odpřísáhnout, že ten projekt byl jen taktický manévr, úskok možná neodpovídající etice, zato nezbytný, mohl bych se veřejně kát a zpovídat, ale odpoví mi vždycky jen smích. Nepředpokládal jsem jedno - že jakmile si jednou zvolím klauniádu, už se z ní nevymaním. Utěšuji se jedině tím, že se katastrofa stejně odvrátit nedá."
Pokoušel jsem se protestovat, křičel jsem. Musel jsem zvýšit hlas, jelikož už se blížil termín, kdy měla být uvedena do provozu veliká továrna na rodinné vrtulníky, a v naději na ty krásné stroje navazovalo obyvatelstvo Gurunduwaje se zaťatými zuby, maximálním sebezapřením a vášnivostí veškeré k tomu nezbytné styky: za stěnou mého pokoje sebou poštmistrova rodina zmítala se sezvanými papaláši, montéry, prodavačkami, a podle rostoucí vřavy se dala odhadnout motorizacechtivost místního lidu.
Profesor vyndal ze zadní kapsy plochou lahvičku Bílého koně, a nalévaje whisky do sklenek pravil:
"Zase se mýlíš. I kdyby vědecký svět nakrásně mým slovům uvěřil, musel by si je ověřit. Musel by usednout ke svým počítačům a obracením té informace na všechny stran by konec jen uspíšil."
"Co tedy můžeme dělat?" zvolal jsem zoufale. Profesor zvedl hlavu k nebi, aby z lahvičky vyzunkl poslední doušek, vyhodil prázdnou lahvičku z okna a s pohledem upřeným na zeď, za níž háraly vášně, prohlásil:
"Jít spát."
Namočil jsem si ruku do kokosového mléka, protože mě chytila křeč, ale píši dál. Maramotu říká, že letos prý nastane období dešťů brzy a bude trvat dlouho. Jsem pořád sám - od té doby, co se profesor vypravil do Lumili pro dýmkový tabák.
Rád bych si přečetl třeba staré noviny, ale mám tu jen pytel knih o počítačích a programování. Našel jsem ho v džungli, když jsem hledal bataty. Zbyly tam samozřejmě samé shnilé, ty zdravé sežraly opice. Byl jsem se také podívat na svůj někdejší příbytek, ale gorila mě nepustila dovnitř, přestože na tom byla zdravotně ještě hůř. Myslím, že ten pytel s knihami byl původně zátěží velkého oranžového balónu s nápisem DRINK COKE, který před měsícem přeletěl nad džunglí směrem na jih. Zřejmě se teď cestuje

balóny. Na dně pytle jsem našel loňského Playboye a zrovna jsem si ho prohlížel, když mě překvapil Maramotu. Zaradoval se. Považuje totiž nahotu za projev slušnosti, akty mu připomínají staré dobré časy. Nenapadlo mi, že zamlada chodíval nahý on i celá jeho rodina, a proto považoval mini a maximódu, kterou začaly pěstovat černé krasavice, za zvrhlou prostopášnost. Ptal sem mě, co je v dalekém světě nového, ale nevěděl jsem, protože baterie mého tranzistorového rádia se už dávno vybily. Dokud rádio hrálo, poslouchal jsem ho od rána do večera. Katastrofa proběhla přesně tak, jak to předpověděl profesor Dounda. Nejvíc ji pocítily nejrozvinutější země. Co knihoven bylo komputerizováno za posledních deset let! Až sem se z pásků, krystalů, feritových jader a kryotronů v mžiku vypařilo to moře moudrosti. Slyšel jsme udýchané hlasatele. Pád nebyl stejně bolestný pro všechny. Čím výš kdo vyšplhal po žebříčku pokroku, tím větší rychlostí z něho spadl.
V zemích třetího světa zavládla po krátkodobém šoku euforie. Teď už se nemuseli namáhat, horempádem dohánět předvoj, odkládat krátké kalhoty a rákosové sukničky, urbanizovat, industrializovat a zejména komputerizovat, a zdejší život, již prošpikovaný komisemi, futurology, děly, čistícími stanicemi a hranicemi se rozplizl v příjemnou stojatou vodu, v teplou monotonii věčné siesty. I kokosy už jsou dneska snadno k dostání, kdežto ještě před rokem byly nedosažitelným exportním artiklem, armáda se rozutekla sama, takž jsem v džungli často zakopl o plynové masky, kombinézy, torny a houfnice obrostlé liánami. Jednou v noci mě probudil výbuch, myslel jsem, že je to konečně gorila, ale byli to paviáni, kteří našli bedničku s rozbuškami. Ano, a černošky v Lumili s neskrývaným povzdechem úlevy odhodily lesklé střevíčky, dlouhé kalhoty, které hřály jako kamna, a po skupinovém souložení také jako by se zem slehla, především proto, že nebudou vrtulníky (továrna měla být přirozeně řízena počítači), za druhé není benzín, rafinérie byly také automatické, a za třetí se nikomu nikam nechtělo jezdit, nač taky? Teď už se nikdo nestydí nazývat hromadnou turistiku "šílenstvím bílého člověka". Jak ticho je teď asi v Lumili!
Po pravdě řečeno, nebyla ta katastrofa tak moc zlá. Ani kdyby se člověk na hlavu postavil, nebude dnes za hodinu v Londýně, za dvě v Bangkoku a za tři v Melbourne. Prostě nebude, a co má být? To se ví, že spousta firem zkrachovala, například takový koncern IBM prý teď vyrábí břidlicové tabulky a křídu, ale to je možná jen vtip. Strategické počítače už také nejsou, ani samonaváděcí hlavice, ani číslicové počítače, ani podmořské, pozemní či orbitální války, informatika ohlásila úpadek, burzy se otřásly v základech, čtrnáctého listopadu prý byznysmeni vyskakovali z oken na Páté ulici tak hustě, že ve vzduchu naráželi jeden na druhého. Pomotaly se všechny jízdní a letové řády a hotelové rezervace, a tak už si lidé v metropolích nemusejí dělat starosti, zda letět na Korsiku letadlem, nebo jet autem, nebo si ho prostřednictvím počítače najmou na místě, zda jet na třídenní zájezd do Turecka, Mezopotámie, na Antily a do Mozambiku, a ještě si odskočit do Řecka. To jsem zvědav, kdo vyrábí ty balóny? Asi nějaká přidružená výroba.
Poslední balón, který jsem si prohlížel dalekohledem, dokud mi ho nesebrala opice, měl síť utkanou z podivně tenkých provázků, vypadaly spíš jako tkaničky od bot, asi v Evropě už také chodí bosí. Ty delší šňůry zřejmě v poslední době vyráběly jen provaznické automaty. Hrůza pomyslet ale slyšel jsem na vlastní uši, ještě když hrálo rádio, že už neexistuje dolar. Pošel, chudáček... Lituji jen, že jsem tu Chvíli přelomu neviděl zblízka.
Ozvalo se prý slabé zapraskání, paměť strojů byla v okamžení čistá jako rozum novorozeněte, a z informací, obrácených na materiální rub, vznikl nečekaně malý Vesmíreček, Univerzátko, Kosmůsek. Po staletí hromaděné poznatky se proměnily v klubíčko atomového prachu. Z rádia jsem se dověděl, jak takový Mikrokosmůsek vypadá, je malinkatý a tak uzavřený, že se do něho nelze nijak dostat. Z hlediska naší fyziky prý představuje zvláštní formu nicoty, tzv. nicotu všudyhustou, absolutně nepropustnou. Nepohlcuje světlo, nedá se roztáhnout, zmáčknout, rozbít, provrtat, jelikož existuje mimo naše univerzum, i když zdánlivě v jeho nitru. Světlo sklouzává po jeho oblých bocích, libovolně zrychlené částice se mu vyhýbají. Nerozumím tomu, co prohlašují autority, že totiž ten Kosmocucák, jak mu říká Dounda, je vesmír, který se ve všem vyrovná našemu, to znamená, že obsahuje mlhoviny, galaxie, hvězdná mračna, a možná už i planety s klíčícím životem. A proto se dá říci, že lidé zopakovali genezi, i když zcela nezáměrně, a dokonce proti vlastní vůli, protože na tomhle jim záleželo nejméně.
Když se Kosmůsek narodil, zavládlo mezi vědci všeobecné zděšení, a teprve když si jeden po druhém

vzpomněli na Doundovy výstrahy, začali o bombardovat dopisy, výzvami, telegramy, otázkami a také nějakými narychlo upečenými čestnými diplomy. Ale profesor si tenkrát sbalil svých pět švestek a přemluvil mě, abych s ním odjel do toho pohraničního kraje, který si už předtím prohlédl a oblíbil. Vzal si s sebou ukrutně těžký kufr s knihami - když nám došel benzín a džíp se zastavil, posledních pět kilometrů jsem ho vláčel, tak to vím. Nezbylo z něho skoro nic, pustili se do něho paviáni. Domníval jsem se, že profesor bude chtít pokračovat ve vědeckém bádání, aby položil základní kámen k rekonstrukci civilizace, ale mýlil jsem se. Dounda mě překvapil. Měli jsme s sebou všelijaké flinty, nože, pily, hřebíky, kompasy, sekyry a jiné věci, jejichž soupis si profesor pořídil podle originálního vydání Robinsona Crusoe. Kromě toho si s sebou vzal Nature, Physical Review, Physical Abstracts, Futurum a aktovky plné novinových výstřižků o Doundově zákonu.
Každý večer se po večeři konalo "představení rozkoše" čili vendety. Tiše hrající rádio přinášelo nejnovější hrůzostrašné zprávy, prošpikované komentáři významných vědců a jiných expertů. Profesor bafal s přimhouřenýma očima z dýmky a poslouchal, a já mu předčítal pro ten večer vybrané výsměšné, ironické komentáře k Doundovu zákonu a také insinuace a urážky, které si profesor vlastnoručně zatrhl červenou tužkou. Ty jsem mu někdy musel předčítat několikrát za sebou. Přiznávám se, že mě tyhlety dýchánky dost brzy omrzely. Nepodlehl snad jeho veliký mozek fixaci? Když jsem předčítat odmítl, začal profesor chodit do džungle na procházky, údajně zdravotní - až jsem ho jednou přistihl, jak sedí na mýtině a předčítá hloučku drzých paviánů ty nejironičtější články z Nature.
Profesor začal být dost protivný, a přesto se nemohu dočkat, kdy už se konečně vrátí. Starý Maramotu tvrdí, že se bwana kubwa už nevrátí, protože ho uneslo zlé mzimu, osel. Na odchodu mi profesor řekl dvě věci, které na mě silně zapůsobily. Nejprve to, že z Doundova zákona plyne rovnocennost veškerých informací: je úplně jedno, zda jsou bity poznatků geniální, nebo debilní. K vytvoření jednoho protonu je jich zapotřebí sto miliard. Hmatatelným se tedy stává jak moudré, tak hloupé slovo. Tahleta poznámka staví filozofii bytí do zcela nového světla . Že by gnostici s Máním v čele nebyli tak velcí odpadlíci, jak hlásala církev? A pak - je možné, aby se vesmír vzniklý vyslovením heptiliónu pitomostí, vůbec nijak nelišil od vesmíru, který vznikl z pronesené moudrosti?
Všiml jsem si, že profesor po nocích cosi píše. Sice nerad, ale nakonec mi přece jen prozradil, že je to Introduction to Svarnetics čili Inquiry into the General Technology of Cosmoproduction. Profesor si bohužel rukopis odnesl s sebou. Vím jen to, že podle něho každá civilizace dospěje na práh kosmokreace, svět vytváří totiž jak ten, kdo příliš zgeniální, tak ten, kdo příliš zblbne. Takzvané bílé a černé díry, které objevili astrofyzici, jsou místa, kde se neobyčejně mocné civilizace pokoušely obejít Doundovu bariéru nebo ji vyvrátit, ale bezúspěšně: vyvrátily z vesmíru jen samy sebe.
Zdálo by se, že už nemůže existovat nic většího než takováhle úvaha. A Dounda se najednou pustil do psaní metodiky a teorie geneze!
A přece se přiznám, že ještě víc na mě zapůsobila jeho slova z oné poslední noci, než se vydal pro tabák. Pili jsme kokosové mléko, zkvašené podle receptu starého Maramotua, hnusnou břečku, kterou jsme konzumovali jen proto, že nám její výroba dala takovou práci (přece jen nebylo dřív všechno špatné, například taková whisky).
Profesor si pak vypláchl ústa pramenitou vodou a najednou řekl: "Ijone, pamatuješ se na ten den, kdys o mně řekl, že jsem šašek? Vidím, že se pamatuješ. Řekl jsem tenkrát, že jsem se zesměšnil před vědeckým světem tím, že jsem vymyslel pro svarnetiku magický obsah. Ale kdyby ses podíval nejen na toto rozhodnutí, nýbrž na celý můj život, spatřil bys galimatyáš, který nese jméno Záhada. V mém životě je všecko vzhůru nohama. Celý sestává z bláznivých omylů. Omylem jsem se narodil, omylem jsem dostal jméno, mé příjmení vzniklo nedorozuměním, následkem omylu jsem stvořil svarnetiku. Jistě je ti jasné, že telegrafista prostě překroutil klíčové slovo, jehož použil mně neznámý, avšak nezapomenutelný plukovník Drufutu z kulaharské tajné policie. To mi bylo jasné hned tenkrát. Proč jsem se tedy nepokusil ten telegram rekonstruovat, zkorigovat, opravit? Udělal jsem něco lepšího, přizpůsobil jsem té chybě činnost, která (jak vidíš) měla před sebou obrovskou budoucnost. Jak je to tedy? Nějaký omylem narozený chlápek s náhodnou kariérou, zapletený do spousty afrických nedorozumění, přišel na to, kde se vzal svět a co se s ním stane? Ba ne, můj milý. To by bylo těch lapsů trochu moc! Trochu moc na dostatečný argument! Není třeba přeladťovat to, co vidíme. Potřebujeme jiné hledisko! Podívej se na

vývoj života. Před miliardami let vznikly praaméby, že? A co uměly? Opakovat se. Jak? Díky trvalosti dědičných vlastností. Kdyby dědičnost byla skutečně dokonalá, neexistoval by dnes na téhle zeměkouli nikdo jiný než améby. Ale co se stalo? Došlo prostě k omylům, no. Biologové tom říkají mutace. Ale co je to mutace, ne-li slepý omyl? Nedorozumění mezi rodičem-odesílatelem a potomkem-adresátem. K obrazu svému, to ano, ale jak nepořádně! Jak nepřesně! A protože se podobnost kazila víc a víc, vznikli trilobiti, gigantosauři, sekvoje, kamzíci, opice a my. Z koncentrace nedbalostí a chyb. Ale s mým životem to přece bylo zrovna tak! Vznikl jsem nedopatřením, náhodou jsem se dostal do Turecka, odtamtud zas náhodou do Afriky, pořád jsem sice zápasil s příbojem jako plavec, ale nesl mě ten příboj, já ho přece neřídil! Už chápeš? Můj milý, nedocenili jsme dějinnou úlohu chyby jakožto základní kategorie existence. Neuvažuj po manichejsku! Podle té školy tvoří bůh řád, jemuž satan stále nastavuje nohu. Tak to není! Jestliže seženu tabák, dopíši ke knize filozofických druhů chybějící poslední kapitolu - antologii apostázie čili teorie bytí, které je založeno na chybě, neboť chyba plodí chybu, chybou hýbá, chybu vytváří, až se nakonec osudovost mění v osud světa."
Když tohle dořekl, sbalil si drobnosti a vykročil do džungle. A já jsem tu zůstal a čekám na jeho návrat. S posledním Playboyem, ze kterého se na mě dívá sexbomba odzbrojená Doundovým zákonem, nahá jako pravda.

Futurologický kongres

Osmý světový futurologický kongres se konal v Kostarikaně. Po pravdě řečeno, byl bych do Nounas nejel, nebýt toho, že mi profesor Tarantoga naznačil, že se to ode mě očekává. Řekl také (což se mě dotklo), že astronautika je dnes formou útěku od věcí pozemských. Kdo jich má po krk, ujede do Galaxie a doufá, že se to nejhorší odehraje v době jeho nepřítomnosti. Je pravda, že jsem se leckdy, zejména za svých dřívějších cest, vracíval domů s úzkostí a vyhlížel z okna Zemi, zda nepřipomíná pečený brambor. Proto jsem se také příliš nebránil, jen jsem poznamenal, že futurologii nerozumím. Tarantoga mi odpověděl, že skoro nikdo nerozumí pumpování, a přesto všichni spěcháme na svá místa, když slyšíme volání "k čerpadlům!".
Výbor Futurologické společnosti si zvolil pro svou poradu Kostarikanu, protože na pořadu jednání byla lidská potopa a otázka, jak jí čelit. Kostarikana má v současné době nejvyšší populační přírůstek na světě. Pod tlakem této skutečnosti měly být naše porady efektivnější. Zlomyslníci ovšem říkali, že nový hotel, který postavila Hiltonova společnost v Nounas, zel předtím prázdnotou. Na sjezd mělo kromě futurologů přijet ještě jednou tolik novinářů. Jelikož však v průběhu naší konference nezbylo z hotelu nic, mohu prohlásit s klidným svědomím, aniž by mě kdo mohl podezírat z reklamních záměrů, že nounanský Hilton byl vynikající. Tato pochvala zní z mých úst o to přesvědčivěji, že jsem od narození požitkář a jedině smysl pro povinnost mě mohl přinutit, abych se vzdal pohodlí a vyměnil je za astronautickou dřinu. Kostarikánský Hilton čněl do výše sto šesti poschodí z plochého čtyřpatrového soklu. Na střechách nízké části budov byly tenisové kurty, plovárny, solária a dráhy pro závody motokár, kolotoče, které byly současně ruletami, střelnice (dalo se tam střílet na vycpané lidi, na koho se člověku zlíbilo, zvláštní objednávky se vyřizovaly do čtyřiadvaceti hodin) a koncertní mušle s instalací na postřikování posluchačů slzotvorným plynem. Dostal jsem apartmá ve stém poschodí, odkud jsem měl výhled jen na horní povrch šedohnědého mraku smogu, do něhož bylo město zahaleno. Nemohl jsem přijít na to, čemu složí určitá hotelová zařízení, například třímetrová železná tyč v koutě jaspisové koupelny, maskovací pláštěnka potištěná ochrannými barvami, která ležela ve skříni, nebo pytel se suchary pod postelí. Vedle ručníků viselo v koupelně svinuté horolezecké lano a na dveřích, když jsem poprvé zastrčil klíč do zámku yale, jsem spatřil malou tabulku s nápisem: "Ředitelství Hiltonu zaručuje, že se v těchto místnostech nenachází žádná B O M B A".
Jak známo, dělí se dnes vědci na stacionární a cestující. Stacionární provádějí různé výzkumy stejně jako kdysi, kdežto cestující se účastní všech možných mezinárodních konferencí a kongresů. Vědce z druhé skupiny lze snadno poznat, nosí vždycky v klopě malou vizitku se jménem a vědeckou hodností, v kapse letový řád, na kalhotách pásek bez kovové spony a jejich aktovky mají zámky z umělé hmoty - aby se zbytečně neuváděla do provozu siréna poplašného zařízení, kterým se na letišti prosvěcují cestující a

hledají sečné a střelné zbraně. Takový vědec studuje odbornou literaturu v autobusech leteckých společností, v čekárnách, letadlech a hotelových barech. Protože jsem pochopitelných příčin neznal leckteré zvláštnosti zemské kultury posledních let, vyvolal jsem v Bangkoku, Aténách i samé Kostarikaně poplach na letišti, čemuž jsem nemohl včas zabránit, protože mám v zubech šest kovových plomb (z amalgamu). Měl jsem v úmyslu si je dát v Nounas vyměnit za porcelánové, ale neočekávané události mi to znemožnily. Pokud jde o provaz, tyč, suchary a pláštěnku, vysvětlil mi shovívavě jeden z členů americké futurologické delegace, že hotelnictví naší doby používá dříve neznámých ochranných prostředků. Každý takový předmět, umístěný v apartmá, prodlužuje životnost hotelových hostů. Z vlastní lehkomyslnosti jsem těmto slovům nevěnoval patřičnou pozornost.
Porady měly začít první den odpoledne, ale už ráno nám dodali kompletní podkladové materiály, elegantně vydané v krásné grafické úpravě s četnými exponáty. Obzvlášť pěkně vypadaly bločky z bledě modrého hlazeného papíru opatřené nápisem "Kopulační propustky." Moderní vědecké konference také trpí demografickou explozí. Jelikož počet futurologů vzrůstá stejnou měrou jako celé lidstvo, panuje na sjezdech tlačenice a spěch. Přednášení referátů odpadá, každý se s nimi musí seznámit předem. Jenže ráno jsem na to neměl kdy, protože pro nás hostitelé uspořádali koktajl. Ta malá slavnost proběhla téměř nerušeně, pomineme-li fakt, že po delegaci Spojených států někdo házel shnilými rajčaty. Už jsem držel skleničku v ruce, když jsem se dověděl od Jima Stantora, známého novináře z United Press International, že brzy ráno byli uneseni konzul a třetí atašé amerického velvyslanectví v Kostarikaně. Únosci-extremisté žádali, aby výměnou za diplomaty byli propuštěni na svobodu političtí vězňové, a aby zvlášť zdůraznili váhu svých požadavků, posílali prozatím na adresu velvyslanectví a vládních činitelů jednotlivé zuby svých rukojmí a vyhrožovali, že půjdou ještě dál. Tato disonance však nenarušila přátelskou atmosféru dopoledního koktajlu. Dostavil se na něj velvyslanec USA ve vlastní osobě a pronesl krátký projev o nezbytnosti mezinárodní spolupráce. Mluvil obklopen šesti ramenatými chlapy v civilu, kteří nás drželi na mušce. Musím přiznat, že mě to uvedlo do určitých rozpaků, zejména když se vedle mě stojící snědý delegát Indie chtěl vysmrkat, protože měl rýmu, a sáhl do kapsy pro kapesník. Tiskový mluvčí Futurologické společnosti mě pak ujišťoval, že použité prostředky byly nevyhnutelné a humánní. Ochrana disponuje výhradně zbraněmi velké ráže s malou průbojnou silou, zrovna tak jako ochrana na palubě dopravních letadel, a díky tomu nemůže být poškozena žádná vedlejší osoba - na rozdíl od dřívějška, kdy se stávalo, že náboj usmrtil atentátníka a proletěl ještě dalšími pěti nebo šesti nevinnými osobami, které seděly za ním. Nicméně pohled na člověka, který se vám zhroutí k nohám pod soustředěnou palbou, není zrovna příjemný, a to ani tehdy, jde-li o docela obyčejné nedorozumění, které je pak důvodem k výměně omluvných diplomatických nót.
Ale místo těch úvah o humánní balistice bych měl raději vysvětlit, proč jsem se za celý den nemohl seznámit s materiály zasedání. Pominu-li už ten nepříjemný detail, že jsem si musel jít honem převléknout zakrvácenou košili, snídal jsem navzdory svému zvyku v hotelovém baru. Ráno vždycky jídám vajíčka naměkko, a dosud nebyl na světě postaven hotel, kde bych je mohl dostat do postele s ošklivě nesraženým žloutkem. To přirozeně souvisí s neustálým růstem rozměrů velkoměstských hotelů. Když je kuchyně vzdálena od pokoje půldruhé míle, nemůže žloutky nic zachránit před sražením. Pokud je mi známo, zabývali se tímto problémem zvláštní odborníci najatí Hiltonem a dospěli k názoru, že by se to dalo zařídit jedině zvláštními, nadzvukovou rychlostí se pohybujícími výtahy, jenomže takzvaný "sonic boom", tedy rachot způsobený proražením zvukové bariéry, by v uzavřeném prostoru budovy způsobil, že by všem lidem praskly ušní bubínky. Taky by se eventuálně dalo žádat, aby kuchyňský automat dodal do pokoje syrová vajíčka, která by před vašima očima uvařil naměkko číšnický automat, jenže pak už nemáme daleko k tomu, abychom si do Hiltonů vozili kotce s vlastními slepicemi. A právě z tohoto důvodu jsem si ráno zašel do baru. Devadesát pět procent hotelových hostů tvoří dnes účastníci všemožných sjezdů a konferencí. Host samotář, turista solitér bez vizitky v klopě a bez aktovky vycpané konferenčními lejstry je stejná vzácnost jako perla na poušti. Kromě naší konference se zrovna v Kostarikaně konala ještě konference Opoziční mládeže (skupiny Tygrů), sjezd vydavatelů Osvobozené literatury a sjezd Filumenistické společnosti. Takovým skupinám se obvykle přidělují pokoje ve stejných poschodích, ale ředitelství mi chtělo prokázat obzvláštní pozornost, a proto mi dalo apartmá ve stém patře, které mělo vlastní palmový háj, kde se konaly bachovské koncerty. Hrál dámský orchestr a při hře

prováděl hromadný striptýz. Na tom všem mi pramálo záleželo, ale žádný jiný pokoj nebyl bohužel volný, a tak jsem musel zůstat tam, kam mě dali. Jen jsem se posadil na barovou stoličku svého poschodí, už mi nějaký černovlasý vousáč (z jeho vousů jsem jako z jídelního lístku mohl vyčíst, co měl k jídlu celý minulý týden) strčil pod nos těžkou kovanou dvouhlavňovku, kterou měl pověšenou přes záda, ďábelsky se zachechtal a otázal se, jak hodnotím jeho papežovku. Nevěděl jsem, co to je, ale radši jsem se k tomu nepřiznával. Při takových náhodných známostech je nejlepší mlčet. Sám mi pak ochotně prozradil, že dvouhlavňová ručnice, vybavená laserovým zaměřovačem, rychlospouští a automatickým nabíjením, je zbraň na papeže. Mluvil téměř nepřetržitě. Pak vytáhl z kapsy polámanou fotografii, na které byl on sám, jak míří na panáka v solideu. Tvrdil, že už dosáhl vrcholné formy a chystá se právě do Říma na velké procesí, aby zastřelil svatého otce před bazilikou svatého Petra. Nevěřil jsem mu ani slovo, ale on mi ukazoval letenku s rezervací, malý misál a prospekt na pouť pro americké katolíky, jakož i balíček nábojů se střelou seříznutou do kříže. Z úsporných důvodů si koupil lístek jen na cestu tam, protože počítal, že ho rozhořčení poutníci roztrhají na kusy. Tato perspektiva ho zřejmě přiváděla do skvělé nálady. Nejprve jsem se domníval, že je to blázen nebo profesionální dynamitník-extremista, jakých je dnes na světě spousta, ale i v tom jsem se mýlil. Mluvil bez přestávky a pořád slézal z vysoké stoličky na zem, protože mu padala puška. Řekl mi, že je horlivý pravověrný katolík a že jím plánovaná akce (nazýval ji "akce P") představuje z jeho strany obzvláštní oběť. Jde mu o to, aby otřásl svědomím lidstva, a co může svědomím lidstva otřást víc než čin tak radikální? Vykládal mi, že udělá totéž, co měl podle Písma svatého udělat Abrahám s Izákem, jenomže obráceně, protože neusmrtí syna, nýbrž otce, a ještě k tomu svatého. Tím podá důkaz největší obětavosti, jaké je křesťan vůbec schopen, protože své tělo vystaví mukám a duši zatracení, a to všechno jen proto, aby lidstvu otevřel oči. Pomyslel jsem si, že těch, kteří nám chtějí otvírat oči, začíná být nějak mnoho. Jelikož mě filipika toho člověka nepřesvědčila, šel jsem zachraňovat papeže, to znamená informovat někoho o tom plánu, ale Stantor, kterého jsem potkal v baru sedmdesátého sedmého poschodí, mě ani nevyslechl do konce a prohlásil, že mezi dary, které přinesla Hadriánovi XI poslední výprava amerických věrných, figurovaly dvě časované pumy a soudek, ve kterém byl místo mešního vína nitroglycerín. Stantorovu blazeovanost jsem pochopil lépe, když jsem se dověděl, že extremisté zrovna poslali na velvyslanectví nohu, ale ještě nebylo známo čí. Nemohli jsme rozhovor dokončit, protože Stantora odvolali k telefonu. Na Avenidě Romaně se prý zrovna někdo zapálil na znamení protestu. V sedmdesátém sedmém patře panovala v baru úplně jiná atmosféra, než u mě nahoře. Bylo tam hodně bosých dívek v řetízkových košilkách po pás, některé měly šavle. Část jich měla dlouhé copy, podle nejnovější módy přivázané k řetízku na krku nebo k obojku zdobenému cvočky. Nejsem si jist, zda to byly filumenistky nebo sekretářky Sdružení osvobozených vydavatelů. Soudě podle barevných fotografií, které si prohlížely, šlo spíše o nějaká speciální vydavatelství. Sjel jsem o devět pater níž, kde bydleli moji futurologové, a v dalším baru jsem vypil long drink s Alphonsem Mauvinem z Agence France Press. Učinil jsem poslední pokus o záchranu papeže, ale i Mauvin přijal mé vyprávění se stoickým klidem. Zabručel jen, že už minulý měsíc ve Vatikánu střílel nějaký australský poutník, ale ze zcela jiných ideových pozic. Mauvin počítal, že získá zajímavé interview pro svou agenturu s nějakým Manuelem Pyrhullem, kterého hledá FBI, Sureté, Interpol a řada jiných policií, protože založil servis zcela nového typu: dával se najímat jako expert na atentáty prováděné výbušninami (byl všeobecně znám pod pseudonymem Bombarďák) a přitom se dokonce chlubil svou bezideovostí. Když přišla k našemu stolku krásná rusovlasá dívka v něčem, co připomínalo krajkovou noční košili, hustě prostřílenou samopalnými dávkami (byla to spojka extremistů, která měla reportéra dovést do jejich hlavního stanu), Mauvin vstal a před odchodem mi podal Pyrhullův reklamní leták, ze kterého jsem se dověděl, že je nejvyšší čas skoncovat s kousky neodpovědných diletantů, kteří nerozeznávají dynamit od melinitu nebo fulminát rtuťnatý od Bickfordovy zápalnice. V epoše úzké specializace nemá člověk nic dělat na vlastní pěst a má se spolehnout na profesionální etiku a znalosti svědomitých odborníků. Na rubu letáku byl ceník služeb s přepočtem na valuty nejvyvinutějších zemí světa.

Futurologové začali zrovna scházet do baru. Vtom se přiřítil jeden z nich, profesor Mashkenase, celý bledý a roztřesený, a volal, že má v pokoji časovanou pumu. Barman, který byl zřejmě na takové věci zvyklý, automaticky vykřikl: "Kryjte se!" a skrčil se za pultem. Ale hoteloví detektivové brzy zjistili, že si nějaký kolega ztropil z Mashkenaseho hloupý žert a položil mu do krabice od keksů obyčejný budík.

Hádal jsem, že to byl Angličan, ti přece milují kanadské žertíky. Ale hned se na to zapomnělo, protože přišli J. Stantor a J. G. Howler, oba z UPI, a přinesli text aide-mémoire vlády USA vládě Kostarikany ve věci unesených diplomatů. Bylo formulováno obvyklou řečí diplomatických nót, takže ani noha, ani zuby tam nebyly nazvány pravým jménem. Jim mi řekl, že se místní vláda může uchýlit k drastickým opatřením. Generál Apollón Díaz, který byl u moci, se přikláněl k názoru "jestřábů", aby se na násilí odpovědělo násilím. Na zasedání (vláda zasedala permanentně) byl předložen návrh, aby se přešlo k protiútoku a aby se politickým vězňům, o jejichž propuštění extremisté žádají, vytrhalo dvakrát tolik zubů, a protože adresa hlavního stanu extremistů není známa, aby se jim ty zuby poslaly poste restante. Letecké vydání New York Times apelovalo v článku z pera nějakého Sulzberga na rozumnost a pospolnost lidského rodu. Stantor mi diskrétně sdělil, že vláda zabavila vlak s tajným vojenským materiálem, který patřil Spojeným státům a projížděl přes území Kostarikany do Peru. Až dosud extremistům nenapadlo unášet futurology, což by z jejich hlediska nebyl tak hloupý nápad, protože momentálně bylo v Kostarikaně víc futurologů než diplomatů. Stoposchoďový hotel je přece tak obrovský organismus a tak komfortně separovaný od okolního světa, že se do něj zprávy zvenčí dostávají jakoby z druhé polokoule. Až dosud žádný futurolog nepropadl panice. Cestovní kancelář Hiltonu nebyla obléhána hosty, kteří by si rezervovali místa v letadlech do Spojených států nebo jinam. Ve dvě hodiny se měl konat oficiální zahajovací banket, ale já jsem dosud neměl kdy se převléknout do večerního pyžama, a proto jsem musel vyjet do svého pokoje a pak v největším spěchu sjet do Purpurové síně ve čtyřicátém šestém patře. Ve foyeru ke mně přistoupily dvě okouzlující dívky v širokých zdrhnutých kalhotách topless, s ňadry pomalovanými pomněnkami a sněženkami, aby mi odevzdaly třpytivou pozvánku. Aniž jsem se na ni podíval, vstoupil jsem do sálu ještě poloprázdného - a pohled na stoly mi vyrazil dech. Ne proto, že byly bohatě prostřeny, ale proto, jak šokující byly formy, ve kterých se podávaly všechny paštiky, předkrmy a zákusky - dokonce i saláty imitovaly genitálie. Nebyla to optická iluze, v jistých kruzích populární šlágr, který začínal slovy: "Jenom hlupák, kanálie podceňuje genitálie. Nedbej řečí šosáckých, rodidla stav na odiv!"
Objevili se první hosté s hustými plnovousy a dlouhými kníry, samí mladí lidé v pyžamech nebo i bez nich. Když šest číšníků přineslo dort, už jsem při pohledu na ten nejneslušnější pokrm světa nemohl pochybovat o tom, že jsem si spletl sál a omylem se dostal na banket Osvobozené literatury. Pod záminkou, že se mi ztratila sekretářka, jsem se honem vytratil a sjel o patro níž, abych si vydýchl ve správném sále. Purpurová síň (a ne Růžová, do níž jsem se dostal) už byla plná. Zklamání, jaké ve mně vzbudila skromnost našeho banketu, jsem se snažil skrýt, jak jsem jen dovedl. Jídlo bylo jen studené a k stání. Aby lidem ztížili konzumaci, odnesli z obrovského sálu všechny židle a křesla, takže bylo nezbytné dát průchod obratnosti, natrénované za jiných podobných okolností, a to zejména proto, že kolem mís s vydatnějším obsahem byla značná tlačenice. Seňor Cuilione, zástupce kostarikánské sekce Futurologické společnosti, s okouzlujícím úsměvem vysvětloval, že lukulské hody by zde byly nemístné, jestliže uvážíme, že námětem porad je mimo jiné hladová pohroma, která lidstvu hrozí. Našli se přirozeně i skeptici, kteří tvrdili, že Společnosti byla seškrtána dotace a že jedině tak si lze vysvětlit onu drastickou šetrnost. Novináři, z titulu své profese donucení k odříkání, chodili od jednoho hosta k druhému a dělali malá interview s kapacitami v oblasti zahraniční prognostiky. Místo velvyslance USA se objevil pouze třetí tajemník velvyslanectví s masivní ochranou, ve smokingu, on jediný, jelikož neprůstřelná vesta se těžko dá skrýt pod pyžamem. Slyšel jsem, že hosté z města byli v hale podrobeni osobní prohlídce a že už tam leží pěkná halda nalezených zbraní. První pracovní porada byla stanovena až na pátou hodinu, a tak jsme měli dost času si odpočinout. Proto jsem jel do svého pokoje ve stém patře. Měl jsem po těch přesolených salátech pekelnou žízeň, a protože bar mého poschodí tvrdě okupovali opozičníci a dynamitníci se svými dívkami a já už měl dost jednoho rozhovoru s vousatým papistou (vlastně spíš antipapistou), spokojil jsem se se sklenicí vody z vodovodu. Jen jsem ji vypil, zhaslo světlo v koupelně a obou pokojích, a ať jsem na telefonu vytočil jakékoli číslo, spojil mě vždycky jen s automatem, který vyprávěl pohádku o Popelce. Chtěl jsem sjet dolů, ale výtah taky nefungoval. Slyšel jsem sborový zpěv opozičníků, kteří teď už stříleli do taktu, doufám, že vedle. Takové věci se přiházejí i v nejlepších hotelích, což ovšem neznamená, že by to člověka méně zlobilo. Ale nejvíc ze všeho mě překvapila moje vlastní reakce. Má nálada, která byla od rozhovoru s papežským střelcem spíše mizerná, se zlepšovala

každou minutou. Shodil jsem poslepu v pokoji všechno možné, ale přitom jsem se shovívavě usmíval do tmy, a ani skutečnost, že jsem si o zavazadla rozbil koleno, nesnížila míru mého láskyplného vztahu k okolnímu světu. Když jsem na nočním stolku nahmatal zbytky jídla, které jsem si mezi snídaní a lunchem objednal do pokoje, zastrčil jsem do kolečka másla kus papíru, který jsem vytrhl z kongresového bloku, a když jsem ho zapálil sirkou, získal jsem aspoň čadící svíčku, v jejímž světle jsem se uvelebil v lenošce, protože jsem měl před sebou ještě více než dvě hodiny volného času včetně hodinové procházky po schodech (výtah nefungoval). Má duševní pohoda procházela dalšími fluktuacemi a změnami, které jsem sledoval s živým zájmem. Byl jsem veselý, cítil jsem se báječně. Mohl jsem vysypat z rukávu spousty argumentů ve prospěch momentální situace. Byl jsem skálopevně přesvědčen, že toto apartmá, pohroužené do egyptské tmy, plné dýmu a smradu z máslového oharku, odříznuté od světa, s telefonem vyprávějícím pohádky je jedno z nejkouzelnějších míst na světě. Kromě toho jsem cítil nepřekonatelnou touhu pohladit někoho po hlavě nebo aspoň stisknout ruku bližnímu a vroucně, hluboko se mu podívat do očí.

Byl bych teď upřímně objal i úhlavního nepřítele. Máslo se rozpouštělo, škvířilo a čadilo - a haslo, až zhaslo. Že se "máslo" rýmuje se "zhaslo", mě rozesmálo k slzám, přestože jsem si popálil ruce od sirek, když jsem se znovu pokoušel zapálit papírový knot. Máslová svíčka sotva blikala, ale já si polohlasně mručel árie ze starých operet a vůbec mi přitom nevadilo, že se dusím kouřem a že mi z pálících očí tečou slzy po tvářích. Vstal jsem, zakopl o kufr a natáhl se jak široký, tak dlouhý, avšak boule velikosti vejce, která mi okamžitě naskočila na čele, mi náladu naopak zlepšila (pokud to vůbec ještě bylo možné). Smál jsem se a smál, zpola udušen smradlavým dýmem, který nebyl nijak na újmu mému radostnému vytržení. Ulehl jsem na postel, která zůstala od rána neustlaná, přestože už bylo dávno poledne. Na personál, který projevoval takovou nedbalost, jsem myslel s láskou jako na vlastní děti. Nenapadlo mi nic jiného než něžné zdrobněliny a mazlivá slůvka. Blesklo mi hlavou, že i kdybych se tu měl udusit, byla by to ta nejzábavnější, nejsympatičtější smrt, jakou si jen člověk může přát. Tohle konstatování tak dalece odporovalo celé mé povaze, že na mě zapůsobilo jako budíček. V mé duši došlo k překvapivému rozpolcení. Nadále byla naplněna flegmatickým jasem, univerzální láskou ke všemu, co existuje, a mé ruce tolik prahly po tom, aby mohly kohokoli pohladit, že jsem se vzhledem k nedostatku druhých osob začal sám něžně hladit po tvářích a žertérsky tahat za uši. Taky jsem několikrát podal pravou ruku levé, aby si vyměnily povzbudivý stisk. I mé nohy sebou cukaly, jak toužily po pohlazení. Při tom všem jako by se v hlubinách mé bytosti rozsvítily jakési poplašné signály: "Něco není v pořádku!" volal na mě vzdálený slabý hlas. "Dej si pozor, Ijone, měj se na pozoru! Té dobré náladě není co věřit! No tak! Vstávej! Vpřed! Nerozvaluj se tady v lenošce jako nějaký Onassis, ubrečený a ukoptěný, s boulí na čele a s láskou k celému světu! Ta je známkou nějaké podlé zrady!" Navzdory tomuto hlasu jsem ani nehnul prstem. Jen mi vyschlo v krku. Srdce mi bušilo už dlouho, ale vysvětloval jsem si to svou nenadále probuzenou všeláskou. Odebral jsem se do koupelny, tak hroznou jsem měl žízeň. Vzpomněl jsem si na přesolený salát na banketu, vlastně spíš na té svačince k stání, a potom jsem si zas pro změnu představil pány J. W., H. C. M., M. W. a jiné své nejhorší nepřátele. Musel jsem konstatovat, že kromě chuti srdečně jim stisknout ruku, vroucně je obejmout a vyměnit s nimi několik bratrských slov jsem žádné jiné emoce nepocítil. To už bylo skutečně znepokojující. Strnul jsem s rukou na niklovém vodovodním kohoutku, v druhé ruce prázdnou sklenici. Pomalu jsem do sklenice natočil vodu a podivně, křečovitě se zašklebil - viděl jsem ten zápas vlastních rysů v zrcadle. A pak jsem vodu vylil.

Voda z vodovodu. Ano. Ty změny ve mně nastaly ve chvíli kdy jsem ji vypil! Něco v ní musí být! Jed? Neslyšel jsem ještě o jedu, který by... Ale počkat! Jsem přece stálý abonent vědeckého tisku.V poslední době se v Science News objevily zmínky o nových psychotropních prostředcích ze skupiny takzvaných benignátorů (konejšidel), které zotročují mysl bezpředmětnou radostí a pohodou. No ovšem! V duchu jsem ten článeček viděl před sebou. Hedonidol, benefaktorin, emphatian, euforasol, felicitol, altruisan, bonokaresin a celá řada derivátů! Nahrazením hydroxylových skupin amidovými se současně z týchž základů syntetizoval furiasol, lyssin, sadistizin, flagellin, agresium, frustrandol, amokolin a ještě mnoho jiných rozvzteklujících preparátů takzvané bijologické skupiny (vyvolávala totiž sklon k bití a trýznění okolí, jak mrtvého, tak živého, přičemž prim prý měly kopandol a fackolin).

Mé úvahy byly přerušeny zazvoněním telefonu a současně se rozsvítil světlo. Hlas hotelového recepčního

se pokorně a pateticky omlouval za havárii, která už byla odstraněna. Otevřel jsem dveře na chodbu, abych pokoj vyvětral. Pořád ještě jsem byl omámen touhou prokazovat dobrodiní a laskat. Zamkl jsem dveře, posadil se doprostřed pokoje a jak se zmáhat sama sebe. Jaký byl v tu chvíli můj stav, dá se těžko popsat. Nemyslelo mi to tak hladce a jednoznačně jak o tom teď píši. Každá má kritická úvaha byla jakoby zamrzlá v ledu, obalená nějakou ochromující patlaninou připitomělého sebeuspokojení, z každé kapal sirup nadbytečných pocitů a moje duše se propadala do nejsladšího močálu, jako bych tonul v růžových olejích a polevách. Vší silou své vůle jsem se snažil myslet na něco, co mi bylo nejodpornější, na vousatého mizeru s dvouhlavňovkou na papeže, na zhýralé vydavatele Osvobozené literatury a jejich babylónsko-sodomistickou hostinu, a pak zas na pány W. C., J. C. M., A. K. a mnoho jiných lumpů a darebáků, a přitom jsem s hrůzou zjišťoval, že všechny miluji, že všem všechno odpouštím a že mi jako čertíci z krabičky vyskakují v hlavě argumenty na obranu veškerého zla a podlosti. Hlava mi pukala tou povodní lásky k bližnímu. Obzvlášť mě trápilo něco, co nejlépe vystihují slova "směřování k dobru". Nemyslel jsem na psychotropní jedy, ale na vdovy a sirotky, o které bych se s rozkoší postaral. Pociťoval jsem v sobě rostoucí údiv, že jsem jim až dosud věnoval tak malou pozornost. A co lidé chudí a hladoví, nemocní a mrzáci? Můj bože! Přistihl jsem se, že klečím u svého kufru, vyhazuji z něj věci na zem a hledám něco slušného, čím bych mohl obdarovat potřebné. V mém podvědomí se opět ozvaly hlasy: "Pozor! Nenech se zblbnout! Bojuj! Sekej! Kopej! Zachraň se!" křičelo ve mně cosi, sice chabě, ale zoufale. Byl jsem strašlivě rozpolcený. Cítil jsem tak velký náboj kategorického imperativu, že bych byl neublížil ani mouše. Škoda že v Hiltonu nejsou myši ani pavouci, říkal jsem si. Jakou láskou bych je zahrnul! Všechny mouchy, štěnice, krysy, komáry, vši, ta drahá a milovaná zvířátka! A když už jsem byl v tom, požehnal jsem stolu, lampě i vlastním nohám. Zbytky střízlivosti mě však naštěstí neopouštěly, a proto jsem levačkou okamžitě praštil žehnající pravačku, až jsem se zkroutil bolestí. To nebylo špatné! Kdožví, mohlo to být dokonce blahodárné! Směrování k dobru bylo naštěstí odstředivého rázu - jiným lidem jsem přál daleko lepší věci než sobě. Zpočátku jsem si dal pár pohlavků, až mi skřiplo v páteři a před očima mi zajiskřily hvězdy. Výborně, jen tak dál! Když mi ztuhla tvář, začal jsem se kopat do kotníků. Ještě štěstí, že jsem měl těžké boty s pekelně tvrdou podrážkou. Po této léčbě, skládající se ze zuřivých kopanců, jsem se cítil chviličku líp, to znamená hůř. Opatrně jsem zkusil pomyslet na to, jaké by to bylo, kdybych kopl také pana J. C. A. Už mi to nepřipadalo tak zcela nemožné. Kotníky na obou nohách mě ukrutně bolely, a snad díky tomuto sebemučení jsem si dokázal představit i facku adresovanou panu M. W. Citelné bolesti jsem si nevšímal a kopal se dál. Teď mi přišlo vhod všechno špičaté, a tak jsem použil vidličky a potom špendlíků, které jsem vytáhl z nové košile. Proces však neprobíhal rovnoměrně, spíš vlnovitě, za několik minut jsem byl zas ochoten se zapálit pro dobro věci, zas ve mně vytryskl gejzír šlechetnosti a ctnosti. Ale to už mi bylo jasné: něco bylo ve vodě z vodovodu. Měl jsem odedávna v kufru uspávací prostředek, kterého jsem nikdy neužíval, uváděl totiž člověka do mrzuté a agresivní nálady, právě proto jsem ho nebral, ještě štěstí, že jsem ho nevyhodil. Spolkl jsem tabletku a zajedl ji očouzeným máslem (vodě jsem se vyhýbal jako moru), potom jsem s námahou spolkl dvě kofeinové pastilky, abych neutralizoval uspávací účinek tabletky, posadil jsem se do křesla a s hrůzou, ale i s láskou k bližnímu jsem čekal, jak dopadne chemický zápas v mém organismu. Láska mě pořád ještě znásilňovala, byl jsem ukonejšen jako ještě nikdy v životě. Myslím, že chemikálie zla začaly definitivně vítězit nad preparáty dobra. Ještě stále jsem byl schopen o někoho pečovat, ale už ne o každého. Byl bych se rád na nějakou dobu stal nejhorším mizerou.

Asi za čtvrt hodiny mě to všechno přešlo. Osprchoval jsem se, utřel drsným ručníkem, tu a tam jsem si preventivně vrazil facku, potom jsem si zalepil náplastmi poraněné kotníky a prsty, spočítal modřiny (musím konstatovat, že jsem si dal co proto!) oblékl si čistou košili, šaty, utáhl před zrcadlem kravatu, přihladil sako, přede dveřmi jsem si ještě jednu vrazil do žeber, pro povzbuzení, ale i pro kontrolu - a odešel jsem právě včas, protože už bylo skoro pět. Navzdory očekávání se v hotelu nedělo nic zvláštního. V baru mého poschodí, kam jsem nahlédl, bylo skoro prázdno. Papežovka stála opřena o stolek, pod pultem vyčuhovaly dva páry nohou, jeden byl bosý, ale tento obraz by nebylo správné interpretovat výhradně ve vyšších kategoriích. Několik jiných dynamitníků mazalu u zdi karty, jeden hrál na kytaru a zpíval známý šlágr. Dole v hale se to hemžilo futurology, šli zrovna na zahájení konference, náš konferenční sál byl v nízké části Hiltonu. Nejdřív mě to překvapilo, ale brzy mi došlo, že v takovém

hotelu nepije žádný host vodu z vodovodu. Kdo má žízeň, dá si colu, schweppes, v nejhorším džus, čaj nebo pivo. I pro long-drinky se používá hořkým minerálních nebo jiných lahvovaných vod. A kdo z neopatrnosti udělal stejnou chybu jako já, svíjel se teď jistě mezi čtyřmi stěnami svého zamčeného pokoje v křečích vášnivé všelásky. Řekl jsem si, že bude lepší, když se o svých zážitcích nikomu ani nezmíním, byl jsem tu přece cizí, ještě by mi třeba nevěřili a podezírali mě z nějaké úchylnosti nebo halucinací. Nic snazšího než podezírat člověka z narkomanie.
Později se mi vyčítalo, že jsem se uchýlil k této politice ústřice nebo pštrosa, protože kdybych to byl řekl, možná že by bylo ke všem těm dalším neštěstím nedošlo, jenže ten, kdo tohle tvrdí, se sám dopouští omylu: byl bych nanejvýš varoval hotelové hosty, avšak to, co se dělo v Hiltonu, nemohlo mít nejmenší vliv na politické události v Kostarikaně.
Cestou do konferenčního sálu jsem si v hotelovém stánku koupil několikeré místní noviny, jak je mým zvykem. Nekupuji je samozřejmě všude, ale vzdělaný člověk ze španělštiny leccos vyrozumí, i když jí nemluví.
Nad pódiem visela ozdobená tabule s pořadem jednání. První bod se týkal celosvětové urbanistické katastrofy, druhý ekologické, třetí atmosférické, čtvrtý energetické, pátý potravinové, pak měla být přestávka. Katastrofa technická, militaristická a politická byly odloženy na druhý den jednání společně s volnými návrhy.
Každý řečník měl na přednesení svých tezí čtyři minuty času, což bylo stejně dost, když uvážíme, že bylo přihlášeno sto devadesát osm referátů ze čtyřiašedesáti zemí. Aby se tempo konference urychlilo, měl si každý prostudovat referáty na vlastní pěst, před zasedáním, kdežto řečník mluvil výhradně v číslech, která určovala klíčová místa jeho práce. Abychom snáze pochopili tak bohatý obsah, nastavili jsme si všichni své kapesní magnetofony a počítače. Mezi počítači pak mělo dojít k principiální diskusi. Stanley Hazelton z delegace USA hned na začátku šokoval publikum důrazným opakováním: "4, 6, 11, z čehož vyplývá 22; 5, 9, ergo 22; 3, 7, 2, 11, z čehož opět vyplývá 22!" Někdo vstal a zvolal, že ne, že prý 5, eventuálně 6, 18, a 4. Hazelton bleskově odpálil výtku a vysvětloval, že ať tak či onak, bude to 22. Našel jsem si v jeho referátu číselný klíč a dozvěděl jsem se, že číslo 22 znamená absolutní katastrofu.
Japonec Hajakawa pak předložil nový, v jeho vlasti koncipovaný model domu budoucnosti, osmsetpatrový, s porodnicemi, jeslemi, školami, obchody, muzei, zoologickými zahradami, divadly, kiny a krematorii. V projektu se počítalo i s podzemními prostorami na popel zemřelých, s čtyřicetikanálovou televizí, výčepy a záchytkami, se sály, vypadajícími jako tělocvičny, pro skupinové souložení (důkaz, jak pokrokové byly názory projektantů) a s katakombami pro nepřizpůsobené subkulturní skupiny. Určité novum představoval nápad, že se každá rodina bude každý den stěhovat z dosavadního bytu do jiného, a to pohybem buď šachového pěšáka, nebo koně. Předcházelo by se tak nudě a frustraci, ale pro jistotu měla ta budova o kubatuře sedmnácti krychlových kilometrů, zakotvená na mořském dně a sahající po stratosféru, vlastní sňatkové počítače sezdávající dvojice na principu sadomasochismu (manželství sadistů s masochistkami a obráceně jsou podle statistiky nejtrvalejší, protože v nich má každý partner to, po čem dychtí) a středisko protisebevražedné terapie. Hakajawa, druhý japonský delegát, nám předvedl maketu takového domu - v měřítku 1:10 000 - s vlastní zásobou kyslíku, ale bez zásob vody a potravin, protože dům byl plánován s uzavřeným oběhem: veškerý odpad se měl regenerovat, a to včetně smrtelného potu a jiných tělesných sekrecí. Jahakawa, třetí Japonec, přečetl seznam lahůdek regenerovatelných z fekálií budovy. Byly tam mimo jiné umělé banány, perníčky, krabi, ústřice, dokonce i umělé víno, které se navzdory svému původu, který budil nepříjemné asociace, chuti vyrovná prý nejlepším vínům z Champagne. Do sálu byly přineseny vzorky v estetických lahvičkách a paštičky ve fóliovém balení, ale nikdo se kupodivu neměl k pití a paštičky každý diskrétně strkal pod židli, což jsem udělal i já. Původní plán, že by takový dům mohl létat dík mohutným rotorům, což by umožnilo hromadné výlety, padl jednak proto, že takových domů mělo být postaveno v první fázi 900 miliónů, jednak proto, že by přemisťování bylo bezpředmětné. I kdyby měl dům 1000 východů a kdyby jeho obyvatelé užívali všechny, stejně by nikdy neodešli, protože než by opustili budovu poslední, už by vyrostly děti, které se za tu dobu narodily.
Japonci byli na svůj projekt nesmírně hrdi. Po nich se přihlásil o slovo Norman Youhas z delegace USA, který navrhl sedm různých metod, jak zbrzdit demografickou explozi: odrazování za pomoci přesvědčování a policie, deerotizaci, nucenou celibatizaci, onanizaci, subordinaci, a vůči nenapravitelným

- kastraci. Každé manželství se mělo ucházet o právo mít dítě, mělo skládat příslušné zkoušky ve všech kategoriích, a to kopulační, edukační a bezkolizní. Nezákonný porod dítěte se měl trestat, za premeditaci a recidivu hrozilo viníkům doživotí. K tomuto referátu se vztahovaly ty hezké prospekty a bločky s trhacími kupóny, jež jsme dostali v kongresových materiálech. Hazelton a Youhas navrhovali, aby byla vytvořena nová povolání, a to sňatkového invigilátora, zakazovače, rozdělovače a ucpávače. Současně nám byl rozdán návrh na nový trestní zákon, podle něhož bylo hlavním deliktem oplodňování jakožto zločin obzvlášť společensky škodlivý. Při rozdávání návrhu zákona došlo k incidentu, neboť z galérie pro obecenstvo hodil kdosi do sálu Molotovův koktajl. Pohotovost (byla na místě, diskrétně ukrytá v kuloárech) provedla svou práci a pořádková služba honem zakryla roztříštěná sedadla a pozůstatky velkou nylonovou oponou s veselými estetickými vzory. Jak je vidět, myslelo se předem na všechno.
Mezi jednotlivými referáty jsem se pokoušel číst místní noviny, a protože jsem z jejich španělštiny rozuměl každé páté až desáté slovo, dozvěděl sejm se, že vláda stáhla do hlavního města obrněné jednotky, vyhlásila policejní pohotovost prvního stupně a zavedla výjimečný stav. Mám dojem, že kromě mě si nikdo z přítomných nebyl vědom, jak vážná je venku situace. V sedm byla přestávka, kdy si každý mohl něco sníst, přirozeně na vlastní účet, a když jsem se vracel do sálu, koupil jsem si další mimořádné vydání vládního deníku Nación a několik odpoledních deníků extremistické opozice. Přestože jsem měl se španělštinou potíže, nestačil jsem při četbě novin žasnout, protože vedle článků plných optimistických a blažených úvah mezilidským milostných vztazích, jež jsou zárukou všeobecného štěstí, jsem našel i jiné články, v nichž se vyhrožovalo krvavými represáliemi extremistů. Tuto rozmanitost jsem si neuměl vysvětlit jinak než hypotézou, že jedni novináři pili ten den vodu z vodovodu, kdežto druzí ne. V pravicovém listu ji zřejmě pili méně, protože redakční pracovníci, lépe placení než opoziční, se při své práci osvěžovali dražšími nápoji. Avšak i extremisté, ač jak známo měli sklon k určité askezi ve jménu vyšších principů a ideálů, hasili žízeň vodou jen za zvláštních okolností, uvážíme-li, že quartzupio, nápoj ze zkvašené šťávy rostliny melmenole, je v Kostarikaně fantasticky levný.
Jen jsme se zabořili do měkkých klubovek a profesor Dringenbaum ze Švýcarska vyslovil první číslo svého proslovu, ozvaly se dunivé výbuchy. Budova se lehce zachvěla v základech, okna zařinčela, ale optimisté volali, že je to jenom zemětřesení. Pokud jde o mě, domníval jsem se spíš, že nějaká opoziční skupina, demonstrující před hotelem od začátku porad, hodila do haly petardy. Z této domněnky mě však vyvedl rachot a hřmot daleko silnější. Ozvaly se také samopaly s jejich charakteristickým staccatem. Už jsme si nemohli déle dělat iluze: v Kostarikaně vypukly pouliční boje. Jako první se ze sálu vypařili novináři, na které střelba zapůsobila jako budíček. Profesionální povinnost je volala na ulici. Profesor Dringenbaum se ještě chvíli pokoušel pokračovat ve své dosti pesimistické přednášce. Hlásal totiž názor, že další fází naší civilizace bude kanibalizace. Odvolával se na známou teorii Američanů, kteří vypočítali, že půjde-li na Zemi všechno dál jako doposud, promění lidstvo za čtyři sta let naši planetu v živou kouli těl, která se bude zvětšovat rychlostí světla. Přednášku však přerušily další výbuchy. Dezorientovaní futurologové začali vycházet ze sálu a mísili se v hale s účastníky Kongresu Osvobozené literatury, které vypuknutí bojů zrovna přistihlo - jak tomu nasvědčovalo jejich vzezření - při činnosti vyjadřující naprostou lhostejnost k hrozbě přelidnění. Za redaktory nakladatelství A. Knopfa nesly sekretářky (nemohu říci, že byly v negližé, protože kromě vzorů ve stylu "op-artu" namalovaných na kůži neměly na sobě vůbec nic) příruční vodní dýmky a nargilé, ve kterých hořela módní směs LSD, marihuany, yobimbinu a opia. Dověděl jsem se, že reprezentanti Osvobozené literatury právě upálili in effigie ministra pošt USA za to, že přikázal poštám, aby ničily letáky vyzývající k hromadnému provozování krvesmilství. Když sešli do haly, chovali se velice nevhodně, obzvláště uvážíme-li vážnost situace. Veřejnou morálku nenarušovali jen ti z nich, kteří byli fyzicky totálně vyčerpáni nebo omámeni narkotiky. Slyšel jsem výkřiky z kabin, kde obtěžovali hotelové telefonistky, a nějaký břicháč v levhartí kůži s hašišovou pochodní v ruce řádil mezi řadami plášťů v šatně a útočil na šatnářky. Recepčním za přispění vrátných se ho jen stěží podařilo zneškodnit, z mezipatra nám někdo házel na hlavy haldy barevných fotografií, zobrazujících všechno to, co pod vlivem chtíče může udělat jeden člověk s druhým, a dokonce ještě mnohem víc. Když se na ulici objevily první tanky, dobře viditelné z oken, vyřinul se z výtahů dav vyděšených filumenistů a opozičníků. Šlapali po předkrmech a zákuscích, které si přinesli vydavatelé a kterých teď leželo na podlaze haly plno, a zmítali sebou na všechny strany. Davem se tlačil

vousatý antipapista, řval přitom jako rozzuřený buvol a mlátil pažbou papežovky každého, kdo mu stál v cestě. Viděl jsem na vlastní oči, že vyběhl před hotel jen proto, aby skryt za rohem začal pálit na pobíhající postavy. Byl to skutečný extremistický idealista nejradikálnějšího ražení, a tak mu bylo v podstatě jedno, na koho střílí. V hale plné výkřiků hrůzy a zhýralství nastalo skutečné pandemonium. S řinkotem vyletěla první veliká okna. Pokoušel jsem se najít známé novináře, a když jsem viděl, že se vytrácejí na ulici, následoval jsem je, protože atmosféra v Hiltonu byla už opravdu nesnesitelná. Pod hotelovým okapem za betonovou stěnou nájezdu pro auta klečelo několik fotoreportérů a tvrdošíjně filmovalo okolí, což bylo dost nesmyslné, protože lidé jako obvykle zapálili nejprve auta s cizími poznávacími značkami a z parkoviště u hotelu tryskaly plameny a kouř. Mauvin z AFP, který se ocitl vedle mě, si spokojeně mnul ruce, že přijel autem najatým u Hertze. Smál se na celé kolo, když pozoroval, jak oheň tráví jeho dodge, což se nedalo říci o většině amerických novinářů. Všiml jsem si, že se někteří lidé pokoušejí hořící auta hasit, byli to většinou nuzně odění starci, kteří běhali s vědry pro vodu k blízké fontáně. Už to stálo za zamyšlení. V dálce, u ústí Avendy del Salvation a del Resurrection, se nezřetelně leskly policejní přílby. Prostranství před hotelem i trávníky s tlustokmennými palmami byly v této chvíli prázdné. Staříci se ochraptělými hlasy navzájem povzbuzovali k záchranné akci, přestože jim podklesávala stářím opotřebovaná kolena. Taková obětavost mi připadala přímo neuvěřitelná, ale pak jsem si vzpomněl, co jsem zažil ráno, a hned jsem se se svým podezřením svěřil Mauvinovi. Rachot samopalů, přehlušovaný dunivými výbuchy, nám ztěžoval dorozumění. Ve Francouzově bystré tváři se chvíli zračila naprostá dezorientace, až se mu najedno zablesklo v očích. "Ha!" zařval, aby přehlušil rámus. "Voda! Voda z vodovodu, co? Velký bože, poprvé v dějinách! To je kryptochemokracie!" A po těchto slovech se rozběhl do hotelu. Samozřejmě k telefonu. Stejně bylo divné, že ještě fungovaly. Když jsem tak stál na nájezdu, připojil se ke mně profesor Trottelreiner ze skupiny švýcarských futurologů - a tenkrát došlo k tomu, co už se vlastně mělo stát dávno: celý komplex Hiltonu začal obkličovat rozvinutý kordón policistů v černých přílbách, neprůstřelných černých vestách a plynových maskách, aby se zbraní v ruce čelil davu, který se právě vynořil z parku, dělícího nás od budov městského divadla. Zvláštní oddíly zkušeně rozestavovaly granátomety a první dávky poslaly do davu. Exploze byly podivně slabé, zato se při nich uvolňovaly mraky bílého dýmu. Nejprve mi napadlo, že je to slzotvorný plyn, ale dav místo aby prchal nebo reagoval zuřivou vřavou, začal se zřetelně stahovat k těm mlžným oparům. Výkřiky rychle ztichly a místo nich jsem uslyšel cosi jako odříkávání litanií či zpěv modliteb. Novináři, kteří se s kamerami a magnetofony zmítali mezi policejním kordónem a vchodem do hotelu, si lámal hlavu, co to může být, ale já už jsem si to domyslel: policie zřejmě použila chemického konejšidla v aerosolu. Ale od Avenidy del ... - už se nepamatuji čeho - vyšel jiný zástup, na který tyto granáty neúčinkovaly anebo to jen tak vypadalo. Potom se říkalo, že tenhle zástup šel dál, by se sbratřil s policií, a nikoli a by ji roztrhal na kusy, ale kdo mohl v tom všeobecném chaosu vidět tak subtilní rozdíly? Nejdřív zaduněly granátomety, po nich se ozvalo typické šumění a syčení vodních děl, nakonec zarachotily dávky z kulometů, a v jednom okamžiku se vzduch rozechvěl kokrháním střel. Šlo do tuhého. Padl jsem na betonovou zídku nájezdu jako za předprseň zákopu a skrčil jsem se mezi Stantora a Haynese z Washington Postu. Několika slovy jsem jim vysvětlil podstatu věci. Nejdřív mi vynadali, že jsem tohleto palcové tajemství přednostně prozradil reportérovi z AFP, pak se s největší možnou rychlostí doplížili do hotelu, ale za chvilku byli zpátky s protáhlými tvářeni. Telefonické spojení už bylo přerušeno. Stantor se však dostal k důstojníkovi, který řídil obranu hotelu, a od toho se dověděl, že za chvíli přiletí letadla naložená blby, to znamená "bombami lásky k bližnímu". Pak nám poručili, abychom opustili prostranství, a všichni policisté si nasadili plynové masky se zvláštními filtry. Nám je také rozdali. Profesor Trottelreiner, který je náhodou odborník na psychotropní farmakologii, mě varoval, abych plynové masky za žádných okolností nepoužil, protože při větší koncentraci aerosolu přestává chránit. Dochází k jevu, kterému se říká "průnik filtrem", což znamená, že v určitou chvíli může člověk vdechnou větší dávku, než kdyby volně dýchal okolní vzduch. Na mé otázky odpověděl, že jediným účinným prostředkem je kyslíkový přístroj. Šli jsme tedy do hotelové recepce, kde jsme našli ještě posledního zaměstnance, a podle jeho pokynů jsme vyhledali požární sklad, kde skutečně ležely Draegerovy kyslíkové přístroje s uzavřeným okruhem. Vzali jsme si je a vrátili se na ulici v okamžiku, kdy pronikavý hvizd proťatého vzduch zvěstoval nálet prvních letadel. Jak známo, byl Hilton omylem blbardován

několik okamžiků od zahájení úderu ze vzduchu. Následky náletu byly strašlivé. Blby zasáhly sice jen vzdálenější křídlo nižší části budovy, kde se v najatých stáncích konala výstava Sdružení vydavatelů Osvobozené literatury, takže prozatím nedošel újmy nikdo z hotelových hostů, zato to pěkně schytala policie, která nás střežila. Za minutu ovládl záchvat lásky k bližnímu všechny policisty. Před mýma očima si strhávali masky z obličeje, ronili hořké slzy zkroušenosti, na kolenou prosili demonstranty za odpuštění, násilím jim strkali do rukou své solidní pendreky a prosili o co největší výprask, a po dalším blbardování, kdy koncentrace aerosolu ještě více vzrostla, se začali vrhat na každého, kdo jim přišel pod ruku, a chtěli ho laskat a milovat. Průběh událostí se podařilo rekonstruovat teprve několik týdnů po tragédii, a to jen částečně. Vláda se rozhodla ztlumit v zárodku chystaný palácový převrat a napustila do tlakové věže asi 700 kilogramů mírňanu konejšnatého a superkaresinu s felicitolem. Preventivně byl odříznut přítok vody k policejním a vojenským kasárnám, ale vzhledem k nedostatku znalců musela akce skončit fiaskem: nikdo nevzal zřetel ani na průnik aerosolu filtry masek, ani na to, že různé společenské skupiny používají pitné vody velice rozdílným způsobem.
Policejní konverze tedy zaskočila vládní činitele o to krutěji, že - jak mi vysvětlil Trottelreiner - je působení benignátorů tím intenzivnější, čím méně dosud člověk podléhal přirozeným impulsům dobrosrdečnosti. To vysvětluje skutečnost, že když dvě letadla další vlny blbardovala sídlo vlády, mnoho nejvyšších policejních a vojenských činitelů spáchalo sebevraždu, protože se nedokázali vypořádat se strašlivými výčitkami svědomí za svou až dosud provozovanou politiku. Když ještě dodám, že sám generál Díaz, ještě než se sebou skoncoval výstřelem z revolveru, dal otevřít brány věznic a propustil na svobodu všechny politické vězně, snáze pochopíme obzvláštní urputnost bojů, k nimž došlo v noci. Letecké základny za městem však zůstaly nedotčeny, jejich důstojníci měli své rozkazy a drželi se jich až do konce. Zato když vojenští a policejní pozorovatelé ve svých hermetických bunkrech viděli, co se děje, uchýlili se ke krajnosti, která uvrhla celé Nounas do šíleného záchvatu citové pomatenosti. O tom všem jsme přirozeně v Hiltonu neměli potuchy. Bylo skoro jedenáct v noci, když se na jevišti válečného divadla, tedy na prostranství před hotelem a v okolních palmových parcích objevily první obrněné vojenské jednotky. Musely rozdrtit lásku k bližnímu, jakou projevovala policie, a to také udělaly, nešetříce krví. Chudák Alphonse Mauvin stál krok od místa, kde vybuchl konejšivý granát. Síla výbuchu mu utrhla prsty na levé ruce a levé ucho, ale on mě ujišťoval, že ta ruka už mu stejně dávno nebyla k ničemu a to ucho že vůbec nestojí za řeč, jestli prý chci, že mi hned obětuje druhé. Dokonce vytáhl kapesní nůž, ale odebral jsem mu ho laskavým pohybem a odvedl ho na improvizovanou ošetřovnu, kde se o něho postaraly sekretářky osvobozených vydavatelů, všechny srdceryvně plačící dík chemickému obrácení. Ne dost na tom, že se oblékly, chodily teď dokonce s improvizovanými rouškami přes tvář, aby nikoho nesváděly k hříchu. Některé, které to sebralo víc, si ostříhaly vlasy u samé hlavy, nešťastnice. Když jsem se vracel z ošetřovny, měl jsem tu hroznou smůlu, že jsem narazil na skupinu vydavatelů. Nepoznal jsem je hned, měli na sobě nějaké staré pytle převázané provazy, které jim navíc sloužily k bičování. Proboha mě prosili o smilování, jeden přes druhého přede mnou klekali a zapřísahali mě, abych je po zásluze zbičoval za depravaci společnosti. Jaký byl můj úžas, když jsem se na ty flagelanty lépe podívala poznal v nich všechny zaměstnance Playboye včetně šéfredaktora! Ten mě vůbec nechtěl nechat volně projít, tak ho sužovalo svědomí. Zasedli si právě na mě, protože pochopili, že dík kyslíkovému přístroji jsem jediný člověk, který jim může zkřivit vlas na hlavě. Zprvu jsem sice tvrdošíjně odmítal, ale abych měl svatý pokoj, odhodlal jsem se nakonec jejich prosby splnit. Umdlévala mi ruka, v kyslíkové masce mi bylo dusno, bál jsem se, že neseženu druhou plnou kyslíkovou bombu, až mi tahleta dojde, ale oni se seřadili do dlouhé fronty a nemohli se dočkat, kdy už konečně přijdou na řadu. Abych se jich zbavil, poručil jsem jim nakonec posbírat všechny ty obrovské barevné tabule, které výbuch blbu ve vedlejším křídle Hiltonu rozházel po celé hale, takže to tam vypadalo jako v Sodomě a Gomoře dohromady. Na můj příkaz naházeli papíry na obrovskou hromadu před vchodem a zapálili ji. Jenže dělostřelectvo, které stálo v parku, považovalo hořící hromadu za nějakou signalizaci a soustředilo na nás palbu. Vzal jsem honem do zaječích, ale v suterénu jsem padl do rukou panu Harveyi Simworthovi, spisovateli, který přišel na nápad předělávat dětské knížky v pornografická díla (To on napsal Dlouhou Červenou Karkulku, jakož i Alibabu a čtyřicet zvrhlíků) a potom vydělal majland na přepracování světové klasiky. Používal jednoduchého triku, že prostě doplnil název díla dodatkem "Pohlavní život",

například "Sněhurky se sedmi trpaslíky", "Jeníčka s Mařenkou", "Gulivera" atd. atd. Marně jsem mu vysvětloval, že už nemohu hnout ruku. Křičel a plakal že ho tedy musím alespoň zkopat. Co jsem mohl dělat? Nechal jsem se přemluvit. Po těchto zážitcích už jsem byl tak groggy, že jsem se stěží doplazil do požárního skladu, kde jsem naštěstí našel ještě pár nedotčených kyslíkových bomb. Na svinuté hadici tam seděl profesor Trottelreiner, pohroužen do četby futurologických referátů a šťasten, že za své kariéry profesionálního objížděče kongresů konečně našel volnou chvíli. Blbardování zatím pokračovalo. V nejtěžších případech mrtvice z lásky (nejhrůznější byl zejména záchvat všeobecné náklonnosti, provázený milostnou třesavkou) radil profesor Trottelreiner použít kataplazmy a velkých dávek ricinu střídavě s výplachem žaludku.
V tiskovém středisku hráli v maskách karty Stantor, Wooley z Heraldu, Sharkey a Küntze, fotoreportér pracující momentálně pro Paris Match, protože vzhledem k přerušovanému telefonickému spojení neměl nic lepšího na práci. Když jsem začal kibicovat, přiběhl Jo Missinger, senior americké žurnalistiky, a volal, že policistům rozdali pastilky furiasolu jako protilék proti benignátorům. Dvakrát nám to říkat nemusel. Rozběhli jsme se do sklepů, ale brzy se vysvětlilo, že to byl falešný poplach. Vyšli jsme tedy před hotel.. Melancholicky jsem konstatoval, že mu chybí několik desítek vyšších pater. Hromada suti pohltila mé apartmá se vším, co v něm bylo. Požár ozářil tři čtvrtiny oblohy. Ramenatý policista v přílbě se hnal za nějakým výrostkem a křičel: "Stůj, proboha, vždyť já tě miluju!", ale výrostek jeho ujišťování ignoroval. Vřava už ztichla, a protože novináře trýznila profesionální zvědavost, vypravili jsme se opatrně k parku. Tam se za početné účasti tajné policie konaly černé, bílé, růžové i smíšené mše. Vedle stál obrovský dav srdceryvně plačících lidí. Drželi nad hlavami tabuli s obrovským nápisem PLIVEJTE NA NÁS, JSME PROVOKATÉŘI! Soudě podle početnosti davu těchto obrácených jidášů, byly zřejmě vládní výdaje na jejich mzdy značné, což určitě zhoršovalo hospodářskou situaci Kostarikany. Když jsme se vrátili do Hiltonu, spatřili jsme před ním jiný dav. Policejní vlčáci, kteří se proměnili v samaritánské bernardýny, vynášeli z hotelového baru nejdražší likéry a rozdávali je lidu. V baru zas zpívali policisté promíšení s opozičníky písně revoluční i konformistické. Nahlédl jsme do sklepa, ale projevy pokání, láskyplnosti a milostných vznětů, které jsme tam spatřil, mi připadaly tak odporné, že jsem raději zamířil do požárního skladu, kde, jak jsme věděl, sedí profesor Trottelreiner. I ten si k mému údivu sehnal tři partnery a hrál s nimi bridž. Docent Quetzalcoatl zahrál pod trumfové eso, což Trottelreinera tak dohřálo, že vstal od stolu. Když jsem ho společně s ostatními uklidňoval, strčil do dveří hlavu Sharkey a řekl nám, že právě na tranzistoru zachytil proslov generála Aquilla. Ten prý prohlásil, že krvavě potlačí povstání konvenčním bombardováním města. Po krátké poradě jsme se rozhodli, že ustoupíme na nejnižší podlaží Hiltonu, tedy kanalizační, nacházející se pod kryty. Jelikož hotelová kuchyně ležela v troskách, nebylo co jíst. Vyhladovělí opozičníci, filumenisté a vydavatelé se cpali čokoládovými bonbóny, dětskou výživou a rosolem pro vzrůst potence, které našli v opuštěném centru erotiku v nárožní místnosti hotelového křídla. Viděl jsem, jak se měnil jejich výraz, když se povzbuzující afrodisiaka a levistika v jejich žilách mísila s benignátory. Hrůza pomyslet, kam to ta chemická eskalace přivede! Viděl jsem, jak se futurologové bratříčkují s indiánskými čističi bot, viděl jsem tajné agenty v objetí hotelového personálu, fraternizaci obrovských tlustých krys s kočkami - a ty všechny bez rozdílu olizovali policejní psi. Naše pomalá pouť - museli jsme si totiž s námahou razit cestu davem - mi dala pořádně zabrat, taky proto, že jsem šel poslední a nesl polovinu zásobních kyslíkových bomb. Zatvrzele jsem se probíjel vpřed navzdory tomu, že mě všichni lidé kolem hladili, líbali mi ruce a nohy, objímali mě a laskali. Konečně jsem uslyšel Stantorův triumfální výkřik. Našel vstup do kanálu! Posledním zbytkem sil jsme nadzvedli těžký příklop a jeden po druhém jsme se začali spouštět do betonové šachty. Když jsem podepřel profesora Trottelreinera, kterému sklouzla noha z příčle železného žebříku, zeptal jsem se ho, jestli si ten kongres představoval takhle. Místo odpovědi se mi pokoušel políbit ruku, což ve mně ihned vzbudilo podezření. Ukázalo se, že se mu maska při pádu svezla na stranu a on si lokl trošky vzduchu zamořeného dobrotivostí. Okamžitě jsme aplikovali mučení, dýchání čistého kyslíku a hlasité čtení Hajakawova referátu - to byl Howlerův nápad. Když se vzpamatoval, což dokázal sérií šťavnatých nadávek, šel s námi dál. Brzy se v chabém světle baterky objevily olejnaté skvrny na černé hladině kanálu. Tento pohled jsme uvítali s nesmírnou radostí, protože jsme věděli, že nás teď od povrchu rozblbardovaného města dělí deset metrů zeminy. Jak jsme však užasli, když jsme zjistili, že na tenhle azyl přišel už někdo před námi.

Na betonovém prahu sedělo v kompletní sestavě ředitelství Hiltonu. Prozíraví manažeři byli vybaveni nafukovacími lehátky z hotelové plovárny, rádii, bednami whisky, schweppesu a studeným bufetem. Vzhledem k tomu, že i oni užívali kyslíkových přístrojů, nemohlo být ani řeči o tom, že by se s námi byli o cokoli ochotni rozdělit. Ale protože nás bylo víc a oni se nás začali bát, podařilo se nám je přesvědčit. V lehce vynucené shodě jsme se jali konzumovat humry. Touto neplánovanou večeří skončil první den futurologického kongresu.

Znaveni tím vším, co jsme onoho bouřlivého dne zažili, chystali jsme se přenocovat za okolností více než spartánských, vezmeme-li v úvahu, že jsme to museli udělat na úzkém betonovém chodníku poznamenaném stopami toho, k čemu je kanál určen. Nejprve tedy vznikl problém, jak spravedlivě rozdělit nafukovací lehátka, kterými se vybavilo prozíravé ředitelství Hiltonu. Lehátek bylo šest na dvanáct lidí, jelikož šestičlenné ředitelství hotelu bylo ochotno přenechat polovinu každého lehátka sekretářkám. Nás, kteří jsme sestoupili do kanálu pod Stantorovým vedením, však bylo dvacet: futurologická skupina profesorů Dringenbauma, Hazeltona a Trottelreinera, skupina novinářů a zpravodajů televizní stanice CBS se dvěma osobami kooptovanými cestou - neznámým zavalitým mužem v kožené bundě a holínkách a malou Jo Collinsovou, osobní spolupracovnicí redaktora Playboye. Stantor chtěl využít jejího chemického pokání a už cestou se s ní domlouval, jak jsem slyšel, že koupí autorská práva na první vydání jejích vzpomínek. Vzhledem k tomu, že lehátek bylo šest a zájemců třicet sedm, situace se okamžitě zostřila. Stáli jsme po obou stranách vytoužených lehátek a vrhali na sebe kosé pohledy, k čemuž nás ostatně nutily i kyslíkové masky. Někdo navrhl, abychom všichni na dané znamení masky sundali. To by ovšem znamenalo, že se nás okamžitě zmocní altruismus a předmět sporu zlikvidujeme. Přesto se k tomu nikdo neměl. Po dlouhých sporech jsme konečně dospěli ke kompromisu - dohodli jsme se, že budeme losovat a že každý odespí tři hodiny. Jako losy posloužily kupóny těch krásných kopulačních bločků, které někteří z nás ještě měli u sebe. Dopadlo to tak, že jsem měl spát v první směně, a to společně s profesorem Trottelreinerem, který byl hubenější, ba dokonce kostnatější, než mi bylo milé, když jsme spolu museli sdílet lože (vlastně spíš lehátko). Naši nástupci v pořadí nás brutálně probudili, a zatímco uléhali na vyhřátá lehátka, my jsme si dřepli na břeh kanálu a s obavami kontrolovali tlak v kyslíkových bombách. Bylo už jasné, že kyslík za několik hodin dojde. Perspektiva, že budeme zotročeni dobrotivostí, se zdála nevyhnutelná a nikomu nepřidávala na náladě. Moji druzi věděli, že už jsem toho stavu blaženosti okusil, a proto se mě zvědavě vyptávali, jaké to bylo. Ujišťoval jsem je, že to není tak zlé, ale nemluvil jsem zrovna přesvědčivě. Zmáhala nás ospalost. Abychom nespadli do kanálu, přivázali jsme se, čím kdo mohl, k železnému žebříku pod příklopem. Z neklidné dřímoty mě vytrhl výbuch silnější než všechny dosavadní. Rozhlédl jsem se v okolním šeru, neboť v rámci šetření jsme zhasli všechny svítilny až na jedinou. Na břeh kanálu vylézaly veliké tlusté krysy. Bylo zvláštní, že šly husím pochodem po zadních nohách. Štípl jsem se, ale nebyl to sen. Probudil jsem profesora Trottelreinera a ukázal mu tu zvláštnost. Nevěděl, co si o tom myslet. Krysy chodily ve dvojicích a vůbec si nás nevšímaly. Podle profesora bylo dobrým znamením, že nás neolizovaly. Vzduch byl zřejmě čistý. Opatrně jsme si sundali masky. Oba reportéři napravo ode mě spali. Krysy se pořád procházely po zadních, a já s profesorem jsme začali kýchat, protože nás lechtalo v nose. Nejprve jsem se domníval, že je to následkem kanálového pachu - dokud jsem si nepovšiml prvních kořínků. Sklonil jsem se ke svým nohám. Ne, mýlit jsem se nemohl. Rašily mi kořeny asi tak od kolen, kdežto výš jsem se zazelenal. Teď už mi pučely i ruce. Pupeny se rychle rozvíjely, rostly mi před očima, nalévaly se, i když byly bělavé jako u rostlin ve sklepě. Cítil jsem, že za chvilku začnu rodit plody. Chtěl jsem se zeptat Trottelreinera, jak si to vysvětlit, ale musel jsem hodně křičet, tak silně šuměl. Spáči také připomínali stříhaný živý plot obsypaný fialovými a červenými kvítky. Krysy oškubávaly lístečky, hladily si tlapkami kníry a rostly. Napadlo mi, že za chvíli na ně bude možno nasednout jako na koně. Stýskalo se mi po slunci - jako všem stromům. Jakoby z veliké vzdálenosti jsem zaslechl pravidelné hřmění, něco se sesypávalo, rachotilo, ozvěna se valila chodbami, začal jsem červenat, potom jsem zezlátl a nakonec mi listí opadalo. Copak, už je podzim? Tak rychle? podivil jsem se.
Zřejmě to znamenalo, že nastal čas k odjezdu, a tak jsem vyrval kořeny ze země a pro jistotu nastražil uši. Ano, zněly trouby. Jedna krysa, která vypadala jako překrásný exemplář hřebce, otočila hlavu a

podívala se na mě pod šikmo zplihlými váčky smutnýma očima profesora Trottelreinera. Zacloumala mnou náhlá pochybnost. Je-li to profesor podobný kryse, nebylo by zdvořilé na něj nasednout, ale je-li to jen krysa podobná profesorovi, nemůže to vadit. Ale trouby zněly. Skočil jsem na něj, i když byl neosedlaný, a spadl jsem do kanálu. Teprve ta odporná koupel způsobila, že jsem se probral. Vylezl jsem na chodník, třesa se hnusem a vzteky. Krysy mi neochotně udělaly trochu místa. Pořád se procházely po zadních. Ale vždyť je to jasné, prolétlo mi hlavou, to jsou přece halucinogeny! Když jsem se já považoval za strom, proč by se ony nemohly považovat za lidi? Začal jsem rukama hledat kyslíkovou masku, abych si ji honem nasadil. Našel jsem ji a začal si ji natahovat na tvář, ale dýchal jsem nadále neklidně, protože jsem nemohl mít jistotu, je-li to opravdová maska, nebo jen její zdání.
Kolem mě se najednou rozjasnilo. Zvedl jsem hlavu, spatřil otevřený příklop a v něm seržanta americké armády, jak ke mně natahuje ruku.
"Honem! Honem!" volal.
"Přiletěly helikoptéry?!" vyskočil jsem rovnýma nohama.
"Nahoru, honem!" volal.
Jiní už také vstávali. Šplhal jsem po žebříku.
"Konečně!" supěl pode mnou Stantor.
Nahoře bylo od požáru světlo jako ve dne. Rozhlédl jsem se, nikde žádné helikoptéry, jen pár vojáků v parašutistických bojových přílbách, připevněných řemínky pod bradou, nám podávalo nějaké postroje.
"Co je to?" zeptal jsem se udiveně.
"Honem, honem!" volal seržant.
Vojáci mě začali sedlat. Halucinace! pomyslel jsem si.
"Žádné halucinace, to je naše výsadkářská výstroj, individuální raketky, nádrž máte v torně," řekl seržant. "Přidržte se tohohle," strčil mi do ruky nějakou páku. Voják, který stál za mými zády, mi dotahoval popruh. "Hotovo!"
Seržant mi poklepal na rameno a stiskl něco na mé torně. Ozval se táhlý ostrý svist, na nohy se mi vyvalila pára nebo bílý dým, který se dral z trysky, a hned jsem vylétl do vzduchu jako pírko.
"Ale vždyť já to neumím řídit!" volal jsem, když jsem letěl rovnou do černého nebe, nebezpečně se lesknoucího odlesky požárů.
"To se naučíte. Azimut na Po-lár-ku!" křičel zdola seržant.
Podíval jsem se pod nohy. Právě jsem letěl nad gigantickou hromadou suti, která byla ještě nedávno Hiltonovým hotelem. Vedle jsem viděl maličkou skupinku lidí, o kousek dál vybuchovaly v obrovském prstenci krvavé ohnivé plameny, proti ohni se černala malá kulatá skvrna - to startoval, s otevřeným deštníkem, profesor Trottelreiner. Ohmatával jsem se, abych se přesvědčil, zda jsou popruhy a šle správně utaženy. V torně to bublalo a syčelo, pára z trysky mě pálila do lýtek víc a víc, a tak jsem krčil nohy, jak jsem mohl, jenže tím jsem zase ztratil rovnováhu a dobrou minutu jsem se točil ve vzduchu jako káča. Potom jsem omylem trhl pákou a asi jsem změnil něco v nastavení trysek, protože najednou jsem letěl vodorovně. Bylo to docela příjemné a mohlo to být ještě příjemnější, kdybych aspoň věděl, kam letím. Manipuloval jsem pákou a snažil jsem se něco rozeznat v prostoru pod sebou. Jako černé zuby se tam rýsovaly trosky domů na pozadí požárů. Viděl jsem modré, červené a zelené nitky ohně, které ke mně vylétaly od země, za uchem mi něco zakokrhalo a já pochopil, že střílejí po mně. Tak tedy rychleji, rychleji! Stiskl jsem páku. Torna zakašlala a zapískala jako utahaná lokomotiva, polila mi nohy horkou párou a odpíchla se tak rychle, že jsem vylétl v kotrmelcích do prostoru černého jako kolomaz. Vítr mi hvízdal v uších, cítil jsem, jak mi z kapsy vypadávají nůž, náprsní taška a jiné drobnosti, pokoušel jsem se pro ně potopit, ale zmizely mi z očí. Byl jsem sám pod klidnými hvězdami a za neustálého sykotu, šumění a dunění... jsem letěl. Snažil jsem se najít Polárku, abych se dostal na její kurs. Když se mi to podařilo, torna vydechla naposled a já začal rychleji a rychleji padat k zemi. Viděl jsem v mlze klikatou silnici, stíny stromů a nějaké střechy. Těsně nad zemí vyzvracela naštěstí torna ještě zbytek páry. To přibrzdilo můj pád, takže jsem dopadl do trávy poměrně měkce. Kousek ode mě ležel kdosi v příkopě a sténal. Byla by to neuvěřitelná náhoda, kdyby to byl profesor Trottelreiner - pomyslel jsem si. Ale byl to on. Pomohl jsem mu vstát. Ohmatával si celé tělo a naříkal, že ztratil brýle. Jinak se mu nic nestalo. Prosil mě, abych mu pomohl odepnout tornu. Klekl si na ni a vytáhl něco z postranní kapsy. Byly to nějaké kovové trubky

s kolečkem.
"A teď tu vaši..."
Z mé torny také vytáhl kolečko a něco s ním kutil. Pak zvolal:
"Nasedat, jedeme!"
"Co je to? Kam?" ptal jsem se užasle.
"Dvojkolo, do Washingtonu," odpověděl lakonicky profesor s nohou na pedálu.
Halucinace! prolétlo mi hlavou.
"Žádné halucinace!" utrhl se Trottelreiner. "Docela obyčejná parašutistická výstroj."
"No dobře, ale jak to, že tomu rozumíte?" zeptal jsem se, když jsem se usadil na zadním sedátku.
Profesor se odstrčil a jeli jsme po trávě, dokud se neobjevil asfalt.
"Pracuji pro USAF!" křikl profesor a šlápl do pedálů.
Pokud se pamatuji, dělily nás od Washingtonu ještě Peru a Mexiko, o Panamě nemluvě.
"Na kole tam nedojedeme!" zavolal jsem proti větru.
"Jenom do sběrného tábora!" odpověděl profesor.
Že by to snad nebyl obyčejný futurolog, za kterého se vydával? To jsem se ale dostal do pěkné kaše! Já přece ve Washingtonu nic na práci nemám! Začal jsem brzdit.
"Co to děláte? Šlapejte!" přikázal přísně profesor skloněný nad řídítky.
"Ne, zastavte! Já dál nejedu!" odpověděl jsem energicky.
Tandem se zapotácel a zpomalil. Profesor se opřel nohou o zem a ironicky ukázal na okolní tmu.
"Jak chcete. Dej vám bůh štěstí!"
A rozjel se dál.
"Dík!" zavolal jsem a díval se za ním. Červená jiskřička zadního světla zmizela ve mně a já jsem se celý zmatený posadil na milník, abych si promyslel svou situaci.
Něco mě píchalo do lýtka. Mechanicky jsem si tam sáhl, nahmatal nějaké větvičky a začal je ulamovat. Zabolelo to. Jestli jsou to moje větvičky, jsem zřejmě stále ještě v halucinaci, řekl jsem si. Sklonil jsem se, abych to zjistil, ale vtom mě do očí udeřilo světlo. Ze zatáčky vylétly stříbrné jódové reflektory, obrovský stín auta zpomalil, dvířka se otevřela. Uvnitř svítily zelené, zlaté a modré řádky světýlek na palubní desce, matové světlo ozařovalo dvě ženské nohy v nylonkách, chodidla ve zlaté ještěrce spočívala na pedálech, snědá tvář s purpurovými rty se ke mně sklonila, zatřpytily se brilianty na prstech, které držely volant.
"Mám vás svézt?"
Nasedl jsem. Byl jsem překvapen, že jsem zapomněl na své větvičky. Úkradkem jsem si přejel rukou po lýtkách, byly to jen ostny.
"Copak, už?" ozval se hluboký hlas smyslného zabarvení.
"Co už?" zeptal jsem se nechápavě.
Pokrčila rameny. Mohutné auto vyrazilo, dotkla se nějaké klávesy, nastala tma, jen před námi se hnal cár osvětlené cesty, od palubní desky se linula tleskavá melodie. To je mi nějak divné, pomyslel jsem si, tohle mi nejde dohromady. Žádná ruka, žádná noha. Větvičky sice taky ne, jen ostny, ale přece jen, přece!
Podíval jsem se na cizinku. Byla rozhodně krásná, vábně, démonicky, broskvově krásná. Ale místo o sukně měla nějaká péra. Pštrosí? Zase halucinace?... Jenže dnešní dámská móda... Nevěděl jsem, co si o tom myslet. Silnice byla prázdná. Řítili jsme se vpřed, až se ukazatel tachometru vychýlil, jak nejdál mohl.
Najednou mě zezadu nějaká ruka chytila za vlasy. Trhl jsem sebou. Prsty zakončené ostrými nehty mě škrábaly do týlu, ale spíš mazlivě než vražedně.
"Kdo je to? Co je? Pokoušel jsem se uvolnit, ale nemohl jsem hlavou ani hnout. "Pusťte mě!"
Objevila se světla, nějaký velký dům, pod koly zachrastil štěrk, vůz rychle odbočil, přilnul k chodníku a zastavil.
Ruka, která mě pořád ještě držela za vlasy, patřila druhé ženě, bledé, štíhlé, v tmavých brýlích a černém oděvu. Dveře se otevřely.
"Kde to jsme?" zeptal jsem se.
Mlčky mě obě popadly, ta od volantu mě strkala ven, ta druhá už byla venku a táhla mě na chodník.
Vylezl jsem z auta. V domě byla zábava v plném proudu, slyšel jsem hudbu, nějaký opilý křik, vodotrysk

se měnil do žluta a do červena ve světle linoucím se z oken vedle vstupních dveří. Mé společnice mě pevně chytily pod pažemi.
"Ale já nemám kdy!" koktal jsem.
Mých slov si vůbec nevšímaly. Ta černá se ke mně sklonila a horkým dechem mi šeptla přímo do ucha:
"Hú!"
"Co prosím?"
Už jsme byli přede dveřmi. Obě se daly do smíchu, ale nesmály se na mě, nýbrž mně. Všechno mě od nich odpuzovalo. Navíc se neustále zmenšovaly. Klekaly si snad? Ne, nohy jim obrůstaly peří. No, tak přece jen halucinace, oddechl jsem si s úlevou.
"Žádné halucinace, ty bábovko!" vyprskla ta v brýlích. Zvedla kabelku vyšívanou černými perlami a praštila mě jí přímo do temene, až jsem vyjekl.
"Podívejme se na něho, halucinanta!" říkala ta druhá. Druhá rána mě zasáhla do téhož místa. Upadl jsem na zem a zakryl si hlavu rukama. Otevřel jsem oči. Profesor Trottelreiner se nade mnou skláněl s deštníkem v ruce. Ležel jsem na chodníku nad kanálem. Krysy se pořád ještě procházely ve dvojicích.
"Kde vás bolí, tadyhle?" vyptával se profesor.
"Ne, tadyhle..." ukázal jsem mu opuchlé temeno.
Vzal deštník za tenčí konec a praštil mě do obolavělého místa.
"Pomoc!" vykřikl jsem. "Přestaňte! Proč..."
"To je jediná pomoc, jakou vám mohu poskytnout," odpověděl futurolog nemilosrdně, "Nemám bohužel po ruce žádné jiné antidotum."
"Aspoň ne tím kováním, propánajána!"
"Je to jistější."
Udeřil mě ještě jednou, otočil se a na někoho zavolal. Zavřel jsem oči. Hlava mě příšerně bolela. Ucítil jsem, jak se mnou trhli. Profesor Trottelreiner a muž v kožené bundě mě chytili za ruce a za nohy a někam odnášeli.
"Kam mě to nesete?" volal jsem.
Z třesoucího se stropu se mi sypala omítka do očí. Cítil jsem, jak ti dva, co mě nesou, kráčejí po nějakém houpavém prkně nebo lávce, a třásl jsem se strachy, aby neuklouzli. "Kam mě to nesete?" zeptal jsem se zase slabě, ale nikdo mi neodpověděl. Ve vzduchu zněl nepřetržitý hukot. Od požáru bylo jasno jako ve dne. Byli jsme už venku, nějací lidé ve stejnokrojích chytali jednoho po druhém všechny vytažené z kanálu a dost brutálně je házeli do otevřených dveří. Zahlédl jsem obrovské bíle namalovaná písmena US ARMY COPTER 1 109 849 a padl jsem na nosítka. Profesor Trottelreiner strčil hlavu do helikoptéry.
"Odpusťte, pane Tichý!" křičel. "Nemohl jsem udělat nic jiného!"
Někdo, kdo stál za ním, mu vytrhl deštník z ruky, dvakrát jím profesora křížem praštil po hlavě a strčil do něho, až profesor zasténal a padl mezi nás. Současně zašuměly rotory, zahučely motory a stroj se majestátně vznesl do vzduchu. Profesor usedl k nosítkám, na kterých jsem ležel, a jemně si hladil týl. Musím se přiznat, že ač jsem chápal samaritánství jeho činů, s uspokojením jsem konstatoval, že mu naběhla obrovská boule.
"Kam letíme?"
"Na kongres," řekl Trottelreiner a stále se ještě šklebil.
"Cože? Jak to na kongres? Ten už přece byl!"
"Washington intervenoval," oznámil mi lakonicky profesor. "Budeme pokračovat v jednání."
"Kde?"
"V Berkeley."
"Na univerzitě?"
"Ano. Nemáte u sebe nůž?"
"Ne."
Helikoptéra se otřásla. Rána a plamen rozpáraly kabinu, z níž jsme jeden po druhém vylétli do bezbřehé tmy. Prožíval jsem pak dlouhá muka. Zdálo se mi, že slyším jekot sirén, že mi někdo rozřezává šaty nožem, ztrácel jsem vědomí a znovu jsem se probouzel. Třásla mnou horečka a mizerná cesta, viděl jsem

matově bílý strop sanitky. Vedle mě ležel jakýsi dlouhý předmět, který vypadal jako obandážovaná mumie. Podle přivázaného deštníku jsem poznal profesora Trottelreinera. Přežil jsem to... prolétlo mi hlavou. Že jsme se taky nerozsekali na cimprcampr, to bylo ale štěstí! Najednou vůz prudce zatočil, brzdy pronikavě zaskřípěly, udělali jsme kotrmelec. Rána a plamen roztrhly tu plechovou škatuli. Copak, už zase? bleskla mi hlavou poslední myšlenka, než jsem se pohroužil do temné nepaměti. Když jsem otevřel oči, spatřil jsem nad sebou skleněnou kopuli. Nějací bíle odění maskovaní lidé s rukama pozvednutýma jako před oltářem spolu hovořili šeptem.
"Ano, to byl Tichý," zaslechl jsem. "Semhle do sklenice. Ne, ne, jen mozek. Ostatní není k ničemu. A teď narkózu."
Niklový kroužek lemovaný vatou mi všechno zakryl, chtěl jsem křičet, volat o pomoc, ale vdechl jsem pálivý plyn a rozplynul se v nicotu. Když jsem se zase probral, nemohl jsem otevřít oči ani pohnout rukou či nohou, jako kdybych byl ochrnutý. Pokoušel jsem se o to znovu a znovu, bez ohledu na to, že mě všechno bolelo.
"Ležte klidně, neházejte sebou!" uslyšel jsem milý, melodický hlas.
"Cože? Kde to jsem? Co se to se mnou...?" vykoktal jsem. Měl jsem úplně cizí ústa i celou tvář.
"Jste v sanatoriu. Všecko je v pořádku. Buďte dobré mysli. Hned vám dáme něco k jídlu..."
"Ale já nemám čím..., chtěl jsem odpovědět. Ozvalo se cvaknutí nůžek. Z obličeje mi odpadly kusy gázy. Rozjasnilo se. Dva urostlí ošetřovatelé mě jemně, avšak pevně vzali pod pažemi a postavili na nohy. Užasl jsem, jak jsou velicí. Posadili mě do křesla na kolečkách. Přede mnou se kouřilo z vábně vypadající polévky. Sáhl jsem automaticky po lžíci a všiml jsem si, že ruka, která ji uchopila, je malá a černá jako eben. Zvedl jsem ji k očím. Soudě podle toho, že jsem jí mohl pohybovat, jak jsem chtěl - byla to moje ruka. Ale úplně se změnila. Chtěl jsem se zeptat proč, zvedl jsem hlavu a mé oči narazily na zrcadlo na protější zdi. V křesle na kolečkách tam seděla mladá krásná černoška v pyžamu, celá zafačovaná, s užaslým výrazem ve tváři. Dotkl jsem se nosu. Odraz v zrcadle udělal totéž. Začal jsem si ohmatávat obličej, krk, a když jsem narazil na poprsí, vyrazil jsem úzkostný výkřik. Měl jsem hlásek jako konipásek.
"Proboha!"
Ošetřovatelka někomu vynadala, že nezakryl zrcadlo. Potom se ke mně obrátila:
"Pan Ijon Tichý, že?"
"Ano. Totiž... ano, ano!! Ale co to má znamenat? Ta černá slečna..."
"Transplantace. Nedalo se nic jiného dělat. Chtěli jsme vám zachránit život. Abychom vás zachránili, totiž abychom zachránili váš mozek," říkala chvatně, ale zřetelně sestra a držela mě za obě ruce. Zavřel jsem oči. Pak jsem je otevřel. Bylo mi nanic. Přišel chirurg, vypadal nanejvýš rozhořčeně.
"Co je to tu za pořádek?" zařval. "Pacient mohl dostat šok!"
"Už je v něm," odpověděla ošetřovatelka. "Za to může Simmons, pane profesore. Říkala jsem mu, aby zrcadlo zakryl!"
"Že je v šoku? Tak na co čekáte? Na sál!" zavelel profesor.
"Ne! Už dost!" volal jsem.
Ale nikdo si mého dívčího pištění nevšímal. Na oči a na tvář mi padla bílá rouška. Snažil jsem se jim vytrhnout, ale marně. Slyšel jsem a cítil, jak se gumová kola vozíku otáčejí po parketách. Ozval se příšerný lomoz, začala praskat okna. Celá nemocniční chodba byla plná plamenů a rámusu.
"Teroristi! Teroristi!" hulákal někdo, prchajícím praskalo sklo pod nohama, chtěl jsem ze sebe strhnout všechna ta plátna, ale nemohl jsem. Ucítil jsem strašlivou bolest v boku a ztratil jsem vědomí.
Probral jsem se v ovocném rosolu. Byl brusinkový, málo slazen. Ležel jsem na břiše, na zádech mě tížilo něco velikého, dosti měkkého. Shodil jsem to ze sebe. Byla to matrace. Cihlová drť mě bolestivě tlačila do kolen a do dlaní. Vyplivoval jsem brusinková zrníčka a zrnka písku a zvedal jsem se na ruce. Izolačka vypadala jako po výbuchu pumy. Okenní rámy vylétly ze zdi, poslední skelné zuby trčely k podlaze. Síť převržené postele byla celá začouzená. Vedle mě ležel potištěný velký arch papíru pokecaný od rosolu. Vzal jsem ho do ruky a začal číst.

Milý paciente (jméno a příjmení)! Nalézáš se ve státní experimentální nemocnici. Operace, která Ti

zachránila život, byla vážná - velice vážná (nehodící se škrtněte). Naši nejlepší chirurgové, opírající se o nejnovější vymoženosti medicíny, na Tobě provedli jednu - dvě - tři - čtyři - pět - šest - sedm - osm - devět - deset operací (nehodící se škrtněte). Pro Tvé dobro byli nucen nahradit určité části Tvého organismu orgány převzatými od jiných osob podle federálního zákona Sněmovny reprezentantů a Senátu (1998/0001/89/1 Sb.). toto přátelské oznámení, které nyní čteš, Ti má pomoci, aby ses co nejlépe přizpůsobil nově vzniklým životním podmínkám. Zachránili jsme je pro Tebe. Byli jsme bohužel nuceni Ti odoperovat ruce, nohy, záda, lebku, krk, břicho, ledviny, játra, jiné (nehodící se škrtněte). Pokud jde o stav Tvých dočasných tělesných pozůstatků, nemusíš si o ně dělat starosti, postarali jsme se o ně ve shodě s Tvým náboženstvím a podle jeho přikázání jsme je pohřbili, spálili, mumifikovali, popel rozhodil do větru, popel uložili do urny, vysvětili, vysypali do odpadků (nehodící se škrtněte). Nová tělesná schránka, v níž budeš od této chvíle vést šťastný a zdravý život, může být pro Tebe určitý překvapením, ale ujišťujeme Tě, že stejně jako ostatní naši milí pacienti si na ni brzy zvykneš. Doplnili jsme takové orgány, (nehodící se škrtněte), jaké jsme měli k dispozici. Poskytujeme Ti na tyto orgány záruku na dobu jednoho roku, šesti měsíců, jednoho čtvrtletí, tří týdnů, šesti dnů (nehodící se škrtněte). Musíš pochopit, že...

Zde text končil. Teprve teď jsem si všiml, že nahoře na papíře je napsáno hůlkovým písmem, IJON TICHÝ. Oper. 6, 7, 8. KOMPLET. Papír se mi zachvěl v rukou. Proboha, co ze mě zůstalo? Bál jsem se podívat i na vlastní prst. Ze hřbetu ruky mi vyrůstaly silné rezavé chlupy. Celý jsem se otřásl. Vstal jsem, zatočila se mi hlava, musel jsem se opřít o zeď. Poprsí jsem neměl, zaplať pánbůh za to. Kolem bylo ticho. Venku cvrlikal nějaký ptáček. To si taky vybral vhodnou chvíli! KOMPLET. Co znamená KOMPLET? Kdo jsem? Ijon Tichý. Tím jsem si byl jist. Nejdřív jsem si ohmatal nohy, měl jsem obě, ale křivé, do ix. Břicho nepříjemně přebujelé. Prst mi spadl do pupku jako do studně. Ty sádelnaté záhyby... hrůza! Co se to se mnou stalo? Aha, helikoptéra. Sestřelili ji? Sanitka. Asi granát nebo mina. Potom já - ta malá černoška - pak teroristi - na chodbě - granáty? Znovu... Ale co znamenají ty trosky, ta suť?
"Haló, je tu někdo?" zvolal jsem.
Překvapeně jsem se odmlčel. Měl jsem nádherný hlas, operní bas, až zazněla ozvěna. Chtěl jsem se stůj co stůj vidět v zrcadle, ale dostal jsem hrozný strach. Zvedl jsem ruku k obličeji. Proboha! Ty silné kudrnaté vousy... Sklonil jsem se a spatřil svůj plnovous, který mi zakrýval pyžamo do poloviny hrudníku - rozcuchaný, kosmatý, zrzavý. Ahaenobarbus! Rudovous! No, šlo by to oholit... Vykoukl jsem na terasu. Ten ptáček tam cvrlikal pořád, blbec. Topoly, sykomory, keře - co to je? Zahrada. Státní nemocnice...? Na lavičce kdosi seděl a opaloval se. Měl vykasané nohavice od pyžama.
"Haló!" zavolal jsem.
Otočil se. Spatřil jsem podivně povědomou tvář. Zamrkal jsem úžasem. To je přece moje tvář, to jsem já! Třemi skoky jsem byl venku. Celý udýchaný jsem upíral pohled na svou vlastní postavu. Ano, byl jsem to já, o tom nemohlo být pochybností.
"Co na mě tak koukáte!" promluvil nejistě mým hlasem.
"Kde jste... k tomu...?" vykoktal jsem. "Kdo jste? Kdo vám dal právo..."
"Á, to jste vy!"
Vstal.
"Jsem profesor Trottelreiner."
"Ale proč... proboha proč... kdo..."
"Já za to vůbec nemohu," řekl vážně. Moje rty se mu chvěly. Vtrhli sem ti, víte... yippies. Teroristi. Granát... Váš stav prohlásili za beznadějný a můj taky. Já ležel vedle, ve vedlejším pokoji."
"Jak to "beznadějný"!" vyprskl jsem. "Vždyť vidím, že... Jak jste jen mohl?"
"Dávám vám čestné slovo, že jsem byl v bezvědomí. Vedoucí chirurg doktor Fisher mi to všechno vysvětlil: brali nejprve části těla a orgány nejlépe zachovalé, a když přišla řada na mě, zbývaly už jen paběrky, a tak..."
"Co si to dovolujete! Copak vám nestačí, že jste si přivlastnil moje tělo? Ještě ohrnujte nos!"
"Já neohrnuji nos, opakuji jen to, co mi říkal doktor Fisher. Tohleto," ukázal na svůj hrudník, "považovali

nejprve za nepoužitelné, ale pak se odhodlali k reanimaci, protože neměli nic lepšího. Vy už jste byl v tou dobou přeštěpený..."
"Já že jsem byl...?"
"No ano. Váš mozek."
"Kdo to tedy je? Vlastně - byl?" ukázal jsem na sebe.
"Jeden z těch teroristů, nějaký jejich pohlavár. Neuměl prý zacházet s rozbuškami, střepina mu poranila mozek. No, a tak..." pokrčil Trottelreiner mými rameny.
Otřásl jsem se. Necítil jsem se v tom těle dobře, nevěděl jsem, jaký k němu mám zaujmout poměr. Ošklivilo se mi. Tlusté nehty do čtverce nenasvědčovaly o právě vysoké inteligenci.
"A co bude teď?" zašeptal jsem a posadil jsem se vedle profesora, protože se pode mnou podlomila kolena. "Nemáte náhodou zrcátko?"
Vyndal je z kapsy. Chtivě jsem je uchopil a spatřil jsem veliké oko s monoklem, nos jako bambuli, zuby v katastrofálním stavu, dvě brady. Dolní část obličeje se mi ztrácela v zrzavém plnovousu. Když jsem profesorovi zrcátko vracel, všiml jsem si, že zase nastavil kolena a lýtka slunci a v prvním hnutí mysli jsem ho chtěl varovat, že mám velice choulostivou pleť, ale neřekl jsem nic. Jestli ho slunce spálí, bude to jeho věc, už ne moje.
"Kam já teď půjdu?" uklouzlo mi.
Trottelreiner ožil. Jeho (jeho?!) inteligentní oči soucitně spočinuly na mé (mé?!) tváři.
"Neradím vám, abyste kamkoli chodil. Jeho hledá státní policie i FBI za řadu atentátů. Jsou na něj vydány zatykače, příkazy "Shoot to kill"!"
Zachvěl jsem se. To mi tak ještě scházelo! Propánajána, snad je to pořád halucinace! pomyslel jsem si.
"Ale kdepak!" namítl živě Trottelreiner. "To je skutečnost, můj milý, ta nejopravdovější skutečnost!"
"A proč je nemocnice tak prázdná?"
"Vy to nevíte? Aha, pravda, vy jste byl v bezvědomí... Je stávka."
"Lékařů?"
"Ano, celého personálu. Extremisté unesli doktora Fishera. Výměnou za jeho propuštění žádají vás."
"Mne?"
"Ano, oni přece nevědí, že vy už nejste on, nýbrž Ijon Tichý..."
Myslel jsem, že se mi hlava rozskočí.
"Spáchám sebevraždu!" řekl jsem ochraptělým hlasem.
"To bych vám neradil. Chcete, aby vás zase přesadili?"
Horečně jsem uvažoval, jak se mám přesvědčit, není-li to přece jen halucinace.
"A co kdybych se tak..." řekl jsem a vstal.
"Co?"
"Co kdybych se tak na vás projel, hm? Co tomu říkáte?"
"Pro... co? Přeskočilo vám snad?!"
Změřil jsem si ho pohledem, soustředil jsem se, skočil jsem mu na hřbet a - spadl jsem do kanálu. Div jsem se neudávil smradlavou černou břečkou - ale ta úleva! Vylezl jsem na břeh, krys už tam bylo méně, zřejmě někam odešly. Zbyly tam jen čtyři. U kolen hluboce spícího profesora Trottelreinera hrály jeho kartami bridž. Vyděsil jsem se. I když jsem bral zřetel na nesmírně vysokou koncentraci halucinogenů, je možné, aby krysy mohly hrát karty? Nahlédl jsem té nejtlustší do listu. Mlátila kartou, kterou zrovna popadla. Nebyl to žádný bridž, žádná hra... Oddychl jsem si.
Pro jistotu jsem se rozhodl, že se nehnu z kanálu ani na krok. Měl už jsem po krk všech forem záchrany - alespoň na nějakou dobu. Nejdřív se budu dožadovat záruky. Jinak se mi zas bude zdát kdovíco.
Ohmatal jsem si obličej. Žádná brada a žádná maska. Co se to se mnou zase stalo?
"Pokud jde o mě," řekl profesor Trottelreiner, aniž otevřel oči, "jsem poctivé děvče a doufám, že na to vezmete ohled."
Nastavil ucho, jako kdyby čekal na odpověď, a pak dodal:
"Není to z mé strany jen falešná ctnost, která by měla roznítit vaši otupělou smyslnost, ale čistá pravda. Nedotýkejte se mě, prosím vás, protože bych byla nucena si sáhnout na život."
Aha, tak i on musel pospíchat do kanálu, prolétlo mi hlavou.

Poslouchal jsem dál a poněkud jsem se uklidnil, protože skutečnost, že profesor má halucinace, se mi zdála být důkazem, že já je nemám.
"Zazpívat můžu, proč ne?" řekl zatím profesor. "Skromná písnička dívčinu k ničemu nezavazuje. Doprovodíte mě na klavír?"
Ale třeba prostě jen mluvil ze spaní. Takže jsem zas nevěděl, na čem jsem. Co kdybych na něj zkusil nasednout? Ale vždyť mohu skočit do kanálu bez jeho prostřednictví!
"Nějak dnes nejsem při hlase. A čeká na mě maminka. Nevyprovázejte mě, prosím vás!" prohlásil kategoricky Trottelreiner.
Vstal jsem a posvítil jsem si na všechny strany baterkou. Krysy zmizely. Švýcarská futurologická skupina chrápala svalená u zdi. Opodál leželi na nafukovacích lehátkách reportéři promíšení s ředitelstvím Hiltonu. Všude kolem se válely ohryzané kuřecí kostičky a plechovky od piva. Jestli je i tohleto halucinace, tak je tedy náramně realistická, řekl jsem si v duchu. Ale chtěl sem se ujistit, že není. Byl bych se rád vrátil do definitivní a neodvolatelné skutečnosti. Copak se asi děje nahoře?
Výbuchy bomb či blbů duněly zřídka. Ozvalo se blízké hlasité šplíchnutí. Hladina černé vody se rozevřela a objevila se sešklebená tvář profesora Trottelreinera. Podal jsem mu ruku. Vylezl na břeh, oklepal se a pravil:
"Měl jsem ukrutně pitomý sen."
"Panenský, co?" poznamenal jsem bezděčně.
"K čertu, tak ona je to pořád ještě halucinace?"
"Proč si to myslíte?"
"Jenom v halucinacích znají druhé osoby obsah našich snů."
"Slyšel jsem prostě, co jste říkal," vysvětlil jsem mu. "Pane profesore, neznáte náhodou jak odborník nějakou zaručenou metodu, jak se přesvědčit, zda je člověk při smyslech, anebo trpí halucinacemi?"
"Vždycky u sebe nosím proberan, krabička bude sice promočená, ale tabletám to nevadí. Proberan ruší všechny stavy omámenosti, halucinace, vidiny a noční můry. Chcete?"
"Váš preparát tak možná působí," zabručel jsem, "ale určitě tak nepůsobí vidina toho preparátu."
"Jestli máme halucinace, tak se probudíme, a když ne, vůbec nic se nestane," ujistil mě profesor a vložil si do úst světle růžovou tabletku. I já jsem si jednu vzal z mokré krabičky, kterou mi přistrčil. Tabletka mi sklouzla po jazyku do krku. S rámusem se nad námi otevřel kanálový příklop a hlava v parašutistické přílbě zařvala:
"Honem nahoru. Tak dělejte, honem! Vstávat!"
"Helikoptéry nebo raketky?" zeptal jsem se podezíravě. Pokud jde o mě, seržante, můžete mi vlézt na hrb."
Sedl jsem si ke zdi a zkřížil ruce na prsou.
"Jemu přeskočilo?" zeptal se seržant věcně Trottelreinera, který začal šplhat po žebříku nahoru. Kolem začalo být rušno. Stantor mě popadl za rameno a snažil se mě zvednout, ale odstrčil jsem ho.
"Vy tu radši chcete zůstat? Prosím..."
"Žádné prosím, řekněte raději: dej vám pánbůh štěstí," opravil jsem ho. Jeden po druhém mizeli v otevřeném příklopu kanálu. Viděl jsem zář ohně, slyšel jsem povely, podle svistotu jsem poznal, že je jednoho po druhém expedují s pomocí létajících toren. To je divné, co to vlastně znamená? Uvědomil jsem si. Mám snad já halucinace místo nich? Per procura? A to tu mám takhle sedět do soudného dne? Přesto jsem se ani nehnul. Příklop s rámusem zabouchl a já zůstal sám. Baterka, kterou jsem postavil šikmo na beton, slabě osvětlovala okolí kroužkem světla, které se odráželo na stropě. Kolem prošly dvě krysy s propletenými ocasy To určitě něco znamená, pomyslel jsem si, ale bude lepší se tím nezabývat. V kanále to zašplíchlo. Nono, zabručel jsem si pod vousy, kdopak je teďka na řadě? Olejnatá hladina vody se rozestoupila a objevily se lesklé černé postavy pěti žabích mužů v brýlích, kyslíkových maskách a se zbraněmi v ruce. Jeden po druhém vyskočili na chodník a šli ke mně. Žabí ploutve na nohou jim příšerně čvachtaly.
"Habla usted espaňol?" obrátil se na mě první a stáhl si masku z hlavy. Měl snědou pleť a knírek.
"Ne, ale jsem si jist, že vy mluvíte anglicky."
"To je nějaký drzý gringo," řekl ten s knírkem. Jako na povel si všichni stáhli masky z obličeje a vzali si

mě na mušku.
"Mám vlézt do kanálu?" otázal jsem se poslušně.
"Postav se ke zdi. Ruce vzhůru, a hodně vysoko!"
Dostal jsem hlavní do žeber. Povšiml jsem si, že halucinace byla velice důkladná v detailech - i samopaly měli všichni zabalené do pytlů z plastické hmoty, aby se jim nepromočily.
"Bylo jich tu víc," řekl ten s knírkem silnému brunetovi, který se pokoušel si zapálit cigaretu. Vypadal na velitele. Svítili si na celé tábořiště, kopali do prázdných řinčících plechovek a převrhávali lehátka.
Důstojník konečně řekl:
"Zbraň?"
"Prohledal jsem ho, pane kapitáne, žádnou nemá."
"Smím dát ruce dolů?" zeptal jsem se od zdi. "Už mi zdřevěněly."
"Za chvíli ti zdřevění nadobro. Odpráskneme ho?"
"Jo," přikývl důstojník a vypustil dým z nozder. "Ne, počkejte ještě," dodal.
Přistoupil ke mně a zahoupal se v bocích. K opasku měl přivázaný provázek se spoustou zlatých prstenů. Fantasticky realistické! pomyslel jsem si.
"Kde jsou ti ostatní?" zeptal se mě.
"Na to se ptáte mě? Vyhalucinovali se příklopem. Vždyť to stejně víte."
"Nějaký blázen, pane kapitáne. Ať se netrápí," řekl ten s knírkem a odjistil spoušť skrz ochranný obal.
"Takhle ne," řekl důstojník. "Kde vezmeš nový pytel, pitomče, když si do tohohle uděláš díru? Nožem."
"Jestli dovolíte, tak já bych radši kulku," poznamenal jsem a nepatrně jsem spustil ruce.
"Kdo má nůž?"
Začali se šacovat. Pochopitelně se ukáže, že ho nemají, uvažoval jsem, skončilo by to moc rychle.
Důstojník hodil nedopalek na beton, s odporem ho rozšlápl koncem ploutve, odplivl si a řekl:
"Oddělejte ho a jdeme."
"Prosím, jen si poslužte!" řekl jsem honem.
Zvědavě ke mně přistoupili.
"Co tak pospícháš na onen svět, gringo? Podívejme se na to čuně, jak si o to říká! Co kdybychom mu jenom uřezali prsty a nos?" volali jeden přes druhého.
"Ne, ne! Všechno najednou, pánové! Jen žádný soucit a do toho!" povzbuzoval jsem je.
"Pod vodu!" přikázal důstojník. Všichni si stáhli masky z čela přes obličej, důstojník si rozepnul vnější opasek, z vnitřní kapsy vytáhl plochý revolver, foukl do hlavně, nadhodil jsi ho jako kovboj ve špatném filmu a střelil mě do zad. Hrudníkem mi projela ošklivá bolest. Začal jsem se sesouvat po zdi. Chytil mě za krk, otočil mi hlavu obličejem nahoru a vystřelil ještě jednou z takové blízkosti, že mě záblesk oslnil. Ránu jsem neslyšel, protože jsem ztratil vědomí. Zůstal jsem pak v úplné tmě velice dlouho a dusil jsem se. Něco se mnou cloumalo a nadhazovalo mě. Doufal jsem, že to není ani sanitka, ani helikoptéra. Potom se setmělo ještě víc - a nakonec se ta tma úplně rozplizla, takže už nezbylo vůbec nic.
Když jsem otevřel oči, seděl jsem na čistě ustlané posteli v pokoji s úzkým bíle zalakovaným oknem. Tupě jsem zíral na dveře, jako kdybych na něco čekal, Neměl jsem ponětí, ani kde jsem, ani kde jsem se tu vzal. Na nohou jsem měl ploché trepky, na sobě pruhované pyžamo. Dobře že se děje něco nového, prolétlo mi hlavou. I když to nevypadá příliš zajímavě. Dveře se pootevřely. Stál v nich zavalitý vousáč s šedivým ježkem a ve zlatých brýlích, obklopený hloučkem mladých mužů. V ruce držel gumové kladívko.
"Zajímavý případ," řekl. "Velice zajímavý, páni kolegové. Tento pacient se před čtyřmi měsíci otrávil velkou dávkou halucinogenů. Jejich působení už dávno ustalo, jenže on tomu nemůže uvěřit a nadále považuje všechno, co vidí, za halucinační jev. Ve své aberaci zašel tak daleko, že sám prosil vojáky generála Díaze, kteří prchali kanály z obsazeného paláce, aby ho zastřelili, protože doufal, že ho ta smrt vysvobodí z halucinace. Zachránili jsme ho dík třem těžkým operacím - ze srdečních komor jsme mu vyňali dvě kulky -, ale domnívá se, že halucinuje i nadále."
"Je to schizofrenie?" zeptala se tenkým hláskem malá studentka, která se nemohla protlačit hloučkem kolegů, a tak se vytahovala na špičky, aby mě alespoň zahlédla přes jejich ramena.
"Ne, je to nová forma reaktivní psychózy, nepochybně vyvolaná použitím těch hrozných prostředků. Úplně beznadějný případ. Vyhlídky jsou tak špatné, že jsme se rozhodli podrobit ho vitrifikaci."

"Opravdu, pane profesore?" projevovala studentka enormní zájem.
"Ano. Jak víte, lze dnes už beznadějné případy zmrazovat v tekutém dusíku na dobu od čtyřiceti do sedmdesáti let. Každý takový pacient se umístí do hermetické nádrže, něčeho jako Dewarovy nádoby, se zevrubným popisem průběhu choroby. Podle toho, jaké udělá medicína nové objevy, se v podzemí, kde se tito lidé přechovávají, dělají inventury, a vzkřísí se každý, komu už lze pomoci."
"Souhlasíte rád s tím, aby vás zmrazili?" zeptala se mě studentka, které prostrčila hlavu mezi dvěma urostlými studenty. Oči jí planuly dychtivostí po vědě.
"S přízraky se nebavím," odpověděl jsem. "Mohu vám nanejvýš říci, jak se jmenujete. Halucína."
Když zavírali dveře slyšel jsem ještě studentčin hlas, jak říká: "Zimní spánek! Vitrifikace! To je přece cesta v čase! Jak romantické!" Nebyl jsem stejného názoru, ale co jiného mi zbývalo než se podrobit fiktivní vnějšnosti! Druhý den k večeru mě dva ošetřovatelé zavedli na operační sál, ve kterém byl skleněný bazén. Stoupaly z něho páry tak ledové, že mi jejich závan vyrážel dech. Dostal jsem spoustu injekcí, potom mě položili na operační stůl a trubičkou mi nalili do žaludku nasládlou průzračnou tekutinu - glycerín, jak mi vysvětlil starší ošetřovatel. Byl na mě hodný. Říkal jsem mu Halucián. Když už jsem usínal, sklonil se ke mně a ještě mi křikl do ucha: "Šťastné probuzení!"
Nemohl jsem mu ani odpovědět, dokonce jsem nedokázal ani hnout prstem. Po celou tu dobu - celé týdny! - jsem se bál, aby nepospíchali, aby mě nevhodili do bazénu dřív, než ztratím vědomí. Ale zřejmě přece jen pospíchali, protože poslední zvuk z tohoto světa, jaký dolétl k mému sluchu, bylo šplouchnutí, když mé tělo spadlo do tekutého dusíku. Dost nepříjemný zvuk.

Nic.

Nic.

Nic, ale vůbec nic.

Zdálo se mi, že něco, ale kdež! Nic.

Nic není, já také ne.

Jak dlouho ještě? Nic.

Jako kdyby něco, ačkoli nevím, nevím! Musím se soustředit.

Něco, ale moc toho není. Za jiných okolností bych řekl, že nic.

Bílé a modré ledovce. Všechno je udělané z ledu. I já.

Ty ledovce jsou hezké, jen kdyby nebyla tak zatracená zima.

Ledové jehličky a sněhové krystaly. Arktida. Kra v hubě. Morek v kostech? Jakýpak morek, čistý průzračný led! Je ledový a tuhý.

Zmrazenec - to jsem já. Ale co je to "já"? toť otázka.

Ještě nikdy mi nebyla taková zima. Naštěstí nevím, co je to "mi". Mně? Komu jako? Ledovci? Mají ledové hory dírky?

Jsem studený karfiól ve slunečních paprscích. Jaro! Všechno už taje. Hlavně já. V ústech mám rampouch nebo jazyk.

Přece jen je to jazyk. Mučí mě, kutálejí, lámou, třou, myslím, že i bijí. Ležím pod plastikovou plachtou, nade mnou jsou lampy. Odtud ten skleníkový květák. Zřejmě jsem blouznil. Bílo, všude bílo, ale jsou to stěny, ne sníh.

Rozmrazili mě. Z vděčnosti jsem se rozhodl psát deník, jen co dokážu vzít pero do zkřehlé ruky. Před očima mám pořád ještě ledové duhy a modravé záblesky. Je mi příšerná zima, ale už se mohu vyhřívat.

27. VII. Reanimovali mě prý tři týdny. Měli jakési potíže. Sedím teď na posteli a píši. Mám pokoj veliký ve dne a malý večer. Ošetřují mě hezké mladé ženy ve stříbrných maskách. Některé bez prsou. Buď vidím dvakrát, nebo má primář dvě hlavy. Strava obvyklá - krupičná kaše, štrúdl, mléko, ovesné vločky, karbanátek. Cibulka poněkud připálená. O ledovcích se mi už jen zdá, ale strašně urputně. Zamrzám, ledovatím, měním se v led, jsem zasněžený, skřípu od večera do rána. Termofory ani obklady nepomáhají. Ještě nejlepší je špiritus před spaním.

28. VII. Ty ženy bez prsou jsou studenti. Pohlaví se od sebe nedá rozeznat. Všichni jsou velicí, hezcí a pořád se usmívají. Jsem slabý, rozmarný jako dítě a všecko mi jde na nervy. Dneska jsem po injekci vrazil jehlu do zadku vrchní sestře, ale nepřestala se na mě usmívat. Chvílemi jako bych plul na kře, tj. na posteli. Promítají mi na strop zajíčky, mravenečky, berušky, cvrčky a broučky. Proč? Dostávám dětský časopis. Omyl?

29. VII. Hrozně rychle se unavím. Ale už vím, že dřív, to znamená na začátku reanimace, jsem měl sny. Prý to tak má být. Prý je to normální. Příchozí z doby před několika desítkami let jsou uzpůsobováni novému životu postupně. Tato procedura připomíná způsob, jakým se vytahuje z vody potápěč - nelze ho z velké hloubky vytáhnout najednou. Stejně tak je nutno rozmrazence - to je první nové slovo, které jsem poznal - postupně zvykat neznámému světu. Píšeme rok 2039. Je červenec, léto. Krásné počasí. Má osobní ošetřovatelka se jmenuje Aileen Rogersová, má modré oči a je jí třiadvacet let. Přišel jsem podruhé na svět v revitáriu poblíž New Yorku. Jinak řečeno - ve zmrtvýchvstanici. Tak se tady říká. Je to skoro město se zahradami. Má vlastní mlýny, pekárny, tiskárny. Teď už totiž neexistuje ani obilí, ani knihy. Ale existuje chleba, kávová smetana a sýr. Ne od krávy? Ošetřovatelka myslela, že kráva je nějaký stroj. Nemohu se s ní domluvit. Kde se bere mléko? Z trávy. Přirozeně, že z trávy, ale kdo ji žere, aby z ní bylo mléko? Nikdo ji nežere. Kde se tedy bere mléko? Z trávy. Samo? Dělá se z ní samo? Samo ne. Tedy - úplně samo ne. Musí se mu pomoci. Kdo mu pomáhá, kráva? Mléko? A tak dále, pořád dokolečka.

30. VII. 2039. Je to jednoduché - polijí něčím pastvisko a od slunečních paprsků se z trávy udělá tvaroh. Jak je to s mlékem, to ještě nevím. Ale to nakonec není nejdůležitější. Začínám vstávat - a na vozíček. Byl jsem dnes u rybníka plného labutí. Jsou poslušné, připlavou na zavolání. Jsou cvičené? Ne, jsou dálkové. Co to znamená? V jaké vzdálenosti jsou ty labutě? Jsou dálkově řízené. To je divné, přirozené ptactvo už neexistuje, vyhynula začátkem XXI. Století následkem smogu. To tedy chápu. Aspoň to.

31. VII. 2039. Začal jsem chodit do kursu současného života. Kurs vede počítač. Neodpoví na všechny otázky. "To se dozvíš později." Už třicet let vládne na Zemi trvalý mír dík všeobecnému odzbrojení. Vojska zbylo jen málo. Už mi ukazoval modely robotů. Je jich mnoho, všelijakých, ale ne v revitáriu, aby neděsily rozmrazence. Vládne všeobecný blahobyt. To, nač já se neustále ptám, není prý podle mého učitele důležité. Kurs se koná v malé kabině před ovládacím panelem. Slova, obrazy a trojrozměrné projekce.

5. VIII. 2039. Už za čtyři dny mám opustit revitárium. Na Zemi žije 29,5 miliardy lidí. Existují sice státy a hranice, ale neexistují konflikty. Poznal jsem dnes hlavní rozdíl mez někdejšími a novými lidmi. Základním pojmem je dnes psychemie. Žijeme v psyvilizaci. Heslo "psychický" přestalo existovat teď se říká "psychemický". Počítač tvrdí, že lidstvo bylo zmítáno rozpory mezi staromozkovinou zděděnou po

zvířatech a novomozkovinou. Stará je popudlivá, iracionální, egotická a velice zatvrzelá. Nová táhla hot a stará čehý. Mám ještě potíže s vyjadřováním složitějších věcí. Staré se pořád pralo s novým. Totiž - nové se starým. Psychemie zlikvidovala vnitřní boje, které pohltily spoustu promarněné rozumové energie. Psychemikálie za nás dělají se staromozkovinou to, co je nezbytné - harmonizují, konejší, přesvědčují zevnitř, po dobrém. Nelze spoléhat na spontánní pocity. Kdo by to dělal, ten by byl neslušný. Podle okolností je třeba vždycky spolknout příslušné specifikum. To pomůže, podpoří, nasměruje, uschopní a vyrovná. Ostatně, není to žádné to, je to součást mě samého, stejně jako se jí postupem času stávají brýle, bez nichž člověk špatně vidí. Nové vědy mě šokují, bojím se styku s novými lidmi. Nechci brát psychemikálie. Můj učitel říká, že to jsou typické a přirozené zábrany. Člověk jeskynní by se taky zpěčoval před tramvají.

8. VIII. 2039. Byl jsem se svou ošetřovatelkou v New Yorku. Zelený gigant. Výška, ve které plují mraky, se dá regulovat. Vzduch jako v lese. Chodci na ulicích oblečeni jako papoušci. Mají ušlechtilé tváře, jsou usměvaví, k sobě navzájem milí. Nikdo nikam nespěchá. Dámská móda je trochu praštěná jako vždycky - ženy nosí na čele pohyblivé pohlednice, z uší jim vyčnívají malé červené jazýčky nebo knoflíčky. Kromě přirozených rukou lze nosit ještě detašky - ruce navíc, odpínací. Tyhlety ruce toho moc nedokážou, ale přece jen sem tam něco podrží, otevřou dveře, poškrábou na zádech. Zítra opustím revitárium. Revitárií je v Americe dvě stě, a přesto už došlo k takzvaným skluzům v rozmrazovacím plánu té spousty lidí, kteří v minulém století s důvěrou uléhali do ledové lázně. S ohledem na zmrzlé fronty je nutno urychlovat rehabilitační procedury. To úplně chápu. Mám své bankovní konto, takže práci si začnu shánět až teprve po Novém roce. Každý zmrazenec má totiž procentní spořitelní knížku s takzvaným cílovým zmrtvýchvstáním.

9. VIII. 2039. Dnes je pro mě důležitý den. Mám už třípokojové obývadlo na Manhattanu. Terkoptérou přímo z revitária. Teď se říká zkráceně "tertit" a "koptit". Není mi ale jasný významový rozdíl mezi těmi dvěma slovesy. New York, kdysi smetiště ucpané auty, se proměnil v soustavu mnohaposchoďových zahrad. Sluneční světlo se pumpuje potrubím. To jsou soledukty. Tak hodné děti, které vůbec nezlobí, se za mých časů vyskytovaly jen ve výchovných knížkách. Na rohu mé ulice je Kancelář pro registraci samorostlých kandidátů na Nobelovu cenu. Vedle jsou i výstavní síně, kde za pár floků prodávají autentická plátna - se záručními listy a průkazy původu - dokonce i Rembrandty a Matisse! V zadním traktu věžáku, kde bydlím, je škola malých pneumatických počítačů. Občas je odtamtud slyšet - větracími šachtami? - jejich syčení a funění. Těch počítačů se užívá mimo jiné k vycpávání milovaných psů po jejich přirozené smrti. Připadá mi to spíš monstrózní, ale lidé jako já jsou zde v nepatrné menšině. Chodím hodně po městě. Už umím jezdit hnáčem, není to těžké. Koupil jsem si oranžový župánek s bílou přednicí, stříbrnými boky, oranžovou stuhou a zlatě lemovaným límcem. Není zdaleka tak křiklavý jako jiné obleky, jaké se teď nosí. Dá se taky koupit oděv, který neustále mění tvar i barvu, šaty, které se smrsknou, upře-li na ně pohled muž, a naopak takové, které se rozloží jako okvětní lístky, šaty a blůzky, na kterých běhají obrázky, jako kdyby to byly televizní obrazovky. Každý může nosit vyznamenání, jaká chce a kolik jich chce. Na klobouku se mohou hydroponicky pěstovat zakrslé japonské rostliny. Mohou, ale naštěstí nemusí. Nebudu na sebe nic věšet, ani do uší, ani do nosu. Měl jsem letmý dojem, že lidé, tak hezcí, vysocí, milí, zdvořilí a klidní, jsou ještě k tomu všemu nějací... nějací zvláštní, je v nich něco, co mě udivuje, přinejmenším překvapuje. Ale zaboha nevím, co by to mohlo být.

10. VIII. 2093. Byl jsem dnes s Aileen na večeři. Příjemný večer. Pak jsme byli v starověkém lunaparku na Long Islandu. Bavili jsme se báječně. Bedlivě pozoruji lidi. Něco na nich je, něco zvláštního, ale co? Pořád na to nemohu přijít. Dětské oblečení - chlapeček převlečený za počítač. Jiný chlapeček letěl Pátou ulicí ve výši prvního patra nad davem a sypal na chodce marcipánové kuličky. Lidé mu mávali, vlídně se na něho usmívali. Idyla. Neuvěřitelné!

11. VIII. 2039. Nedávno byl klibiscit o zářijovém počasí. Počasí se určuje rovným a všeobecným hlasováním měsíc předem. Výsledek hlasování se zveřejní ihned díky počítači. Hlasuje se vytočením

příslušného telefonního čísla. Srpen bude slunný, s malým množstvím srážek, nepříliš horký. Bude hodně duh a kumulů. Duhy teď nebývají jen po dešti, dají se vyrobit ještě nějak jinak. Představitel meteorologů se omlouval za nezdařilé mraky z 26., 27, a 28. července - nepozornost technické kontroly! Stravuji se ve městě, někdy i v obývadle. Aileen pro mě vypůjčila Websterův slovník z knihovny revitária, protože teď už knihy neexistují. Nevím, co je místo nich. Nerozuměl jsem jejímu vysvětlování a bylo mi hloupé se k tomu přiznat. Opět večeře s Aileen, v "Bronxu". Ta milá dívka si se mnou má vždycky o čem povídat, není jako ta děvčata v hnáčích, která svalují veškerou konverzační povinnost na sví kabelkové počítače. Viděl jsem dnes v Kanceláři ztrát a nálezů tři takové kabelky, které si zprvu povídaly klidně, ale potom se pohádaly. Pokud jde o chodce, a vůbec o lidi na veřejných místech - mám dojem, že funí. Tak nějak hlasitě dýchají. Že by zvyk?

12. VIII. 2039. Dodal jsem si odvahu a zeptal jsem se chodců na knihkupectví. Krčili rameny. Když se vzdálili dva, které jsem oslovil, zaslechl jsem slova: "To je ale suchar, ten defrizák!" Existuje tedy averze vůči rozmrazencům? Zapisuji si další neznámé výrazy, které jsem slyšel: chápanec, vtír, třivina, samičník, zámčit, bodalit, paltit, syntat. V novinách jsou reklamy takových výrobků jako tetkan, bdělan, obšťastník, lechtomobil (lechtavka, lecht). V Heraldu byl u jedné místní zprávičky titulek: Od polomatka k polomatkovi. Psalo se v ní o nějakém vejconoši, který si spletl vejheň. Opisuji z velkého Webstera: Polomatek, jako polobuchtek, polohusek. Jedna ze dvou žen, kolektivně rodících dítě. Vejconoš - od (zastar.) listonoš. Euplánovač - dodavatel licencovaných lidských vajíček do domu. Nedá se říci, že bych tomu rozuměl. Tetkan - srov. Strýcan, bratrancan. Encyk - srov. pencyk, viz též Vatikán. V tom pitomém slovníku se uvádějí synonyma, kterým nerozumím. Pozámčit, podzámčit, přezámčit - mít přechodně (ne: najmout si) zámek. Obšťastník - doduch. Nejhorší jsou slova, jejichž podoba se nezměnila, ale jež nabyla úplně nový význam. Myslivec - plagiátor cizích nápadů. Simulát - neexistující objekt, který předstírá, že existuje. Mazavka - mazací robot. Smrštěnec - resuscitant, sebevrah navrácený životu či vzkříšená oběť vraždy. No prosím! A dále ještě Vstavaňka z vaňka-vstaňka. Oživit mrtvolu není zřejmě dneska žádný problém. A skoro všichni lidé funí. Ve výtahu, na ulici, všude. Vypadají skvěle, jsou růžolící a veselí, ale funí. Já ne. To znamená, že se to nemusí. Možná že je to takový zvyk. Zeptal jsem se na to Aileen, ale vysmála se mi, prý ne. Že by se mi to jen zdálo?

13. VIII. 2039. Chtěl jsem si prohlédnout předvčerejší noviny, ale přestože jsem převrátil obývadlo vzhůru nohama, nenašel jsem je. Aileen se mi zase vysmála, ovšem velice roztomile. Noviny se prý do čtyřiadvaceti hodin vypaří, protože substance, na které jsou natištěny, se ve vzduchu rozpouští. Zjednodušuje to odvoz odpadků. Aileenina kamarádka Ginger se mě dnes zeptala, když jsme tančili tarleston v jednom malém podniku: "Nezalusknem na sobotní žvejdan?" Neodpověděl jsem vůbec, protože jsem nevěděl, co to znamená, a něco mi říkalo, že je lepší se nevyptávat na smysl. Aileen mě přemluvila, abych se praštil přes kapsu a špendýroval si realivizor. Televize neexistuje už padesát let. Zpočátku dělá člověku dívání na realivizor potíže, protože máte dojem, jako kdyby vám vtrhli do pokoje nejen cizí lidé, ale i psi, lvi, krajiny, planety, tak zmaterializované, že je nerozeznáte od reálných věcí a osob. Ovšem umělecká úroveň pořadů je dost chabá. Novým šatům se říká střiky, protože se stříkají na tělo z rozprašovačů. Nejvíc se změnila řeč. Žívat od žít, jako bývat od být, protože žít se dá několikrát, odtud ten opakovací vid. Ale taky: prýt - prýtko, mýt - mýtko, bát - bátko. Nemám ponětí, co to znamená, ale nemohu přece ze schůzek s Aileen dělat jazykové kursy. Snídlo - to je řízený sen podle objednávky. Objednává se u počítačového vysnáře, tedy v obvodní zprostředkovatelně sentézy. Do večera dodají zákazníkovi snítky, to jsou takové tabletky. Už o tom nikomu neříkám, ale je mi to úplně jasné: trpí dýchavičností. Všichni do jednoho. Vůbec si toho nevšímají, ani trochu. Zejména starší lidé přímo supí. Ale třeba o bude takový zvyk, protože vzduch je tu výborný a dusno žádné. Dnes jsem viděl souseda vystupovat výtahu - lapal po vzduch a ve tváři byl trochu promodralý. Ale když jsem si ho prohlédl blíž, přesvědčil jsem se, že se těší skvělému zdraví. Taková hloupost, a pořád mi to vrtá hlavou. Čím to je? Někteří jen nosem.
Vysnídal jsem si dnes (vysnědl? vysnídl?) profesora Tarantogu, protože se mi po něm stýská. Ale proč celou dobu seděl v kleci? Moje podvědomí, nebo popletená objednávka? Hlasatel neříká: velká válka,

nýbrž vála. Stejně jako šálka a šála? Divné. Také se neříká realivize, jak jsem dosud psal, spletl jsem se. Říká se: revize (od res - věc, a vize). Aileen dnes měla službu, strávil jsem večer o samotě, v bytě, chci říci v obývadle, a sledoval jsem diskusi u kulatého stolu o novém trestním zákoníku. Vražda se trestá jen pokutou, protože oběť se přece dá snadno vzkřísit. Právě takovému vzkříšenému člověku se říká smrštěnec. Až teprve recidace - recidiva s premeditací - má za následek trest odnětí svobody (pokud někdo několikrát za sebou zabije stejnou osobou). Za hlavní delikty se naproti tomu považuje například to, když někdo někoho zlomyslně zbaví osobních psychemických prostředků nebo když ovlivní takovými prostředky třetí osoby bez jejich souhlasu a vědomí. Tímto způsobem může přece člověk dosáhnout všeho na světě, například příznivého vyznění poslední vůle, opětované lásky, souhlasu s účastí na jakémkoli plánu, spiknutí atd. Sledovat průběh té diskuse před kamerami nebylo pro mě lehké. Teprve ke konci jsem pochopil, že odnětí svobody znamená dnes něco jiného než kdysi. Odsouzenec se nikam nezavírá, jen se mu na tělo navlékne jakýsi tenký korzet či spíše obklad z tenkých, avšak pevných prutů. Tento exoskeletik je pod stálou kontrolou prokuročítáčku (juridického miikropočítače), který má člověk všitý do oděvu. Je to vlastně nepřetržitý dozor, který člověku znemožňuje dělat spoustu věcí a užívat si života. Při pokusu o ochutnání zakázaného ovoce se totiž exoskelet najednou postaví na odpor. V případech nejtěžších zločinů se delikventům podává jakýsi kriminol. Každý účastník diskuse měl na čele napsáno své jméno a vědeckou hodnost. Zřejmě to usnadňuje dorozumění, ale připadá mi to dost podivné.

1. IX. 2039. Nemilá příhoda. Když jsem odpoledne vypul revizor, abych se připravil na schůzku s Aileen, dvoumetrový čahoun, který se mi od samého začátku nehodil do hry, na kterou jsem se díval (Mutangova ospánka) - zpola vrba, zpola atlet s ostře řezaným sešklebeným ksichtem šedozelené barvy -, místo aby zmizel jako celý obraz, přistoupil k mému křeslu, vzal ze stolu květiny, které jsem koupil pro Aileen, a rozmlátil mi je o hlavu. Vyděsil jsem se do té míry, že jsem se ani nepokoušel bránit. Pak rozbil vázu, vylil vodu, sežral půl krabičky sýršenek, zbytek vysypal na koberec a rozdupal, nafoukl se, rozsvítil a rozlétl se ve spoustu jisker jako ohňostroj. Přitom vypálil spoustu dírek do mých rozložených košil. Navzdory těm modřinám a drápancům v obličeji jsem se odebral na rande. Aileen to bylo hned jasné. "Bože, tys měl interferenta!" vykřikla, když mě spatřila. Když spolu dlouho interferují dva programy, vysílané dvěma různými satelitními stanicemi, může vzniknout interferent, to znamená smíšenec, hybrid několika jevištních postav nebo jiných osob vystupujících v revizi. Takový jinak zcela solidní hybrid dokáže nadělat pěknou paseku, protože po vypnutí revizoru existuje až tři minuty. Energie, která napájí takový fantóm, je prý stejného druhu jako energie kulových blesků. Aileenina přítelkyně měla doma interferenta z paleontologického pořadu, kříženého s Neronem. Zachránila ji chladnokrevnost, protože tak, jak byla, vskočila do vany plné vody. Ale obývadlo si pak musela dát opravit. Dá se sice zabezpečit obrazovkováním, ale je to dost nákladné, a pro revizní společnosti je výhodnější se soudit a vyplácet divákům odškodné než zabezpečovat vysílání před takovými případ. Od té doby sleduji revizní pořady s tlustým klackem v ruce, notabene: mutangova ospánka neznamená ospalost nějakého mutanga, nýbrž milenku člověka, který se dík naprogramované mutaci narodil jako mistr argentinského tance.

3. IX. 2039. Navštívil jsem svého advokáta. Dostalo se mi velké pocty, že se mnou hovořil osobně, je to vzácnost, protože klienty obvykle vyřizují byročítače. Doktor Crawley mě přijal v kanceláři zařízené po vzoru impozantních pracoven barristerů, mezi černými vyřezávanými regály, kde se vršily dlouhé řady spisů, což vyla ostatně jen dekorace, protože případy se zaznamenávají feromagneticky. Na hlavě měl pamětní nástavec - memnor, jakési průsvitné víko, pod nímž přeskakoval proud jako roj světlušek. Druhá, menší hlava, která měla rysy jeho obličeje z doby před mnoha lety, mu vyčnívala z jednoho ramene a po celou dobu vedla tlumeným hlasem telefonické hovory. Je to hlava-detaška. Ptal se mě, co dělám. Divil se, když jsem mu řekl, že nemám v plánu cestu za oceán, a když jsem mu vysvětlil, že přece musím šetřit, podivil se dvojnásob.
"Vždyť si můžete vzít z bradla jakoukoli potřenou částku!" řekl mi.
Ukázalo se že stačí zajít do banky, podepsat stvrzenku, a pokladna (nyní: bradlo) vyplatí žádanou částku. Není to půjčka, z právního hlediska to k ničemu nezavazuje, i když je zde určitý háček. Povinnost

vrátit částku je totiž povahy morální. Splácí se dokonce po léta. Zeptal jsem se, jak je možné, že banky nejsou ohroženy bankrotem pro nedobytnost dlužníků. Opět byl překvapen. Zapomněl jsem, že žiji v době psychemické. Dopisy se zdvořilými prosbami a připomínkami o obligu jsou prosyceny prchavou substancí, která budí výčitky svědomí a chuť k práci, a tím dochází k splnění nároků bradla. Najdou se ovšem ji perfidní adresáti, kteří otvírají korespondenci s ucpaným nosem, ale nepoctivci se najdou v každé době. Vzpomněl jsem si na revizní diskusi o trestním zákoníku a zeptal jsem se, zda nasycování dopisů psychemikáliemi není deliktem podle §139 (kdo psychemicky ovlivňuje fyzické nebo právní osoby bez jejich souhlasu a vědomí, bude potrestán... atd.). Imponovalo mu, že ten paragraf znám. Vysvětlil mi, že jde o zvlášť choulostivou situaci - nároky se tímto způsobem uplatňovat dají, protože kdyby adresát nebyl dlužníkem, nemohl by pociťovat výčitky svědomí, a vzbuzování chuti do práce intenzivnější než dosud je ze společenského hlediska prospěšné. Advokát byl velice zdvořilý, pozval mě na oběd do Bronxu, sejdeme se tam devátého září.
Když jsem přišel domů, řekl jsem si, že je nejvyšší čas, abych se seznámil s mezinárodní situací bez spoléhání na revizi. Pokoušel jsem se vzít noviny čelním útokem, ale uvázl jsem už v polovině úvodníku o úhybnících a úchylnících. Se zprávami ze zahraničí to nebylo o nic lepší. V Turecku byly zaznamenány četné útěky desimulů a spousta tajných narozenců, čemuž tamější Demopresívní středisko není s to zabránit. Ke všemu ještě náklady na sociální zabezpečení početných synkreténů nadměrně zatěžuje státní rozpočet. Ve Websterovi jsem přirozeně nic rozumného nenašel. Desimulát - objekt předstírající, že existuje, přestože neexistuje. Desimuly jsem tam nenašel. Tajný narozenec, to je dítě narozené nelegálně. To mi řekla Aileen. Demoexploze se brzdí demopresívní politikou. Licenci na dítě lze dostat dvojím způsobem: buď se o ni ucházet po sležení příslušných zkoušek a předložení příslušných potvrzení, anebo vyhrát hlavní cenu v infanterii (infantilní, tj. dětské loterii). Do této loterie sází mnoho lidí. Především ti, kteří nemají možnost dostat licenci prvním způsobem. Synkretén je umělý idiot, nic víc jsem se nedověděl. To by docela šlo, když si pomyslím, jakým jazykem jsou psány články v Heraldu. Například těchto pár řádek: Chybný nebo nedoindexovaný projut škodí konkurenci stejně tak jako rekurenci. Na takových projutech vydělávají jedině krémokrati, kteří příliš neriskují dík pokoutům, neboť Nejvyšší soud stále ještě nevynesl rozsudek v Herodotousově cause. Veřejnost se již měsíce marně dotazuje, kdo je kompetentní k tomu, aby stíhal a odhaloval malverzaci, zda kontračítače, nebo superčítače. Webster mi jen vysvětlil, že krémokrat je původně slangový, ale dnes už běžně užívaný termín pro úplatkáře (od "podmazávat": maže se krémem, odtud krémokracie - korupce). Život zřejmě není ani dnes tak idylický, jak by se mohlo zdát. Bill Hoemburger, Aileenin známý, se mnou chce udělat revizní interview, ale ještě to není jisté. Ne z rozvidny, ale z mého obývadla, protože revizor může také fungovat jako vysílač. V souvislosti s tím jsem si hned vzpomněl na knihy, ve kterých se budoucnost popisovala černě jako antiutopie, kde je každý občan ve svém bytě sledován. Bill se mým obavám vysmál a řekl mi, že k obracení směru vysílání se vždy vyžaduje souhlas majitele přístroje a že za porušení této zásady hrozí trest odnětí svobody. Zato však prý lze obrácením vysílacího směru uskutečnit manželskou nevěru na dálku. To vím také od Billa, jenomže nevím, jestli je to fakt, anebo vtip. Dnes jsem si prohlížel město z hnáče. Kostely už nejsou, chrámem je farmakopéa. Bíle oblečení lidé ve stříbrných mitrách nejsou kněží ani mniši, nýbrž lékárníci. Jenže lékárny nikde nevidím, to je divné.

4. IX. 2039. Konečně jsem se dověděl, jak získat encyklopedii. Už ji dokonce mám, vejde se do tří skleněných nádobek. Koupil jsem si ji ve vědecké knihoberně. Dnes se knihy nečtou, dnes se knihy jedí, nejsou z papíru, nýbrž z informativní substance, pokryté cukrovou polevou. Byl jsem také v lahůdkové dietotéce. Je to samoobsluha. A policích leží krásně balené argumentany, kredibilany, multiplikol v omšelých fiólách, davoval, puritacie a extazidy. Škoda jen, že neznám nějakého lingvistu. Knihoberna bude asi od brát. Teoknihoberna v Šesté ulici bude asi teologické knihkupectví, ne? Zřejmě, soudím-li podle názvu vystavených prostředků. Jsou uloženy po regálech: absolventium, teodiktinum, metamorikum - je toho celý velký sál. Prodej podbarvuje diskrétní varhanní hudba. Dostanou se tu specifika všech možných vyznání, je tu kristin i antikristin, ormuzdal, arimanol, čípky-eutychopky, raskozianek mortinu, buddhin, perpetuan a sakrantal (v balení se zářící aureolou). To všecko je v dražé, pilulkách, sirupech, kapkách, čokoládových tabulkách, dokonce i v lízátkách pro děti. Nechtěl jsem tomu věřit, ale sám jsem

se o té inovaci přesvědčil. Když jsem spolkl čtyři tabletky algebrinu, zvládl jsem, ani nevím jak, vyšší matematiku, a to bez sebemenšího úsilí. Vědomosti teď člověk získává žaludkem. Jal jsem se proto ukájet svůj hlad po vědění, ale hned první dva svazky encyklopedie mi způsobily nepříjemný střevní katar. Bill, ten novinář, mě varoval, abych si nepřecpával hlavu zbytečnými vědomostmi, její objem není přece neomezený! Naštěstí existují projímadla na rozum i představivost. Např. memnolyzin nebo amnestan. Člověk se snadno může zbavit balastu zbytečných faktů a nepříjemných vzpomínek. V lahůdkové dietotéce jsem viděl freudilky, mementan, monstradin a nejnovější, křiklavě propagovaný preparát ze skupiny bylinkátů - autental. Slouží k utváření syntetických vzpomínek toho, co člověk vůbec nezažil. Po dantinu je například člověk skálopevně přesvědčen že napsal Božskou komedii. Mimochodem, není mi jasné, nač to kdo potřebuje. Existují nová vědecká odvětví, např. psychodietika a koruptistika. Tu encyklopedii jsem rozhodně nespolykal nadarmo, fakt. Vím už, že dítě opravdu rodí dvě ženy společně, od jedné pochází vajíčko, druhá nosí a rodí plod. Vejconoš přenáší vajíčka od polomatka k polomatkovi. No, složitěji by to nešlo? Je mi dost trapné o tom mluvit s Aileen. Musím rozšířit okruh svých známých.

5. IX. 2039. Není nutné mít známé jakožto informátory, existuje prostředek zvaný duetin, který rozdvojí osobnost natolik, že člověk diskutuje sám se sebou na libovolné téma (určené zvláštním specifikem). Jiná věc je, že jsem poněkud vyděšen bezmeznými obzory psychemie a prozatím nehodlám polykat všecko, co mi přijde pod ruku. Při delší procházce po městě jsem dnes náhodou došel na nějaký hřbitov. Říká se mu skoniště. Hrobaři už neexistují, nahradili je hroboti. Viděl jsem pohřeb. Nebožtíka uložili do takzvané návratné hrobky, poněvadž ještě není jisté, zda ho jednou nevzkřísí. Ve své poslední vůli sice vyslovil přání, aby zůstal ležet až do konce, tj. jak dlouho to půjde, ale jeho manželka s tchyní požádaly soud, aby poslední vůli zrušil. Dozvídám se, že to není ojedinělý případ. Věc se dlouho potáhne po různých instancích, protože je z právního hlediska dost obtížná. Sebevrah, který si nepřeje resurekci, musí asi použít pumy. Nikdy mi nějak nenapadlo, že si někdo může nepřát zmrtvýchvstání. Zřejmě může, ale jen tehdy, je-li snadno dosažitelné. Hřbitov je krásný, tone v zeleni. Ale rakve jsou prapodivně malé. Že by mrtvoly lisovali? V téhle civilizaci je asi možné všecko.

6. IX. 2039. Mrtvoly se nelisují, ale pochovává se výhradně schránka biologická, zatímco protézy jdou do šrotu. To dnes nosí lidé tolik protéz? Fascinující diskuse v revizi o novém návrhu, kterým má být lidstvo učiněno nesmrtelné. Mozky starců ve značně pokročilém věku by se transplantovaly do těl mladých mužů. Ti mladí o nic nepřijdou, jelikož jejich mozky se zas přesadí do hlav výrostků a tak dále - a protože se rodí stále noví a noví lidé, nikdo nepřijde ke škodě, tj. nikdo nebude definitivně odmozkován. Jsou však proti tomu četné výhrady. Oponenti říkají stoupencům nového projektu přesadisté. Když jsem se vracel ze hřbitova pěšky, abych se nadýchl čerstvého vzduchu, zakopl jsem o drát, natažený mezi náhrobky, a prašti jsem sebou. Co je to za nemístné žerty? Nadhrobot se hrozně omlouval, že prý je to žertík nějakého pásáka. Doma jsem hned vytáhl Webstera. Pásák: robot-chuligán, zvrhlý následkem defektů nebo špatného zacházení. Před usnutím jsem si četl Damekýna s kaméliemi. Nevím, mám sníst celý slovník najednou nebo co? Zas totiž nerozumím textu. Dospívám k názoru, že mi slovník nestačí. Například pro tenhle román. Hrdina má něco s nafukovačkou (jsou jich dva druhy: kazetové a pervertinky), vím už, co je to nafukovačka, ale nevím, jak se taková známost hodnotí, zda je poskvrnou mužské cti, nebo ne. Znamená trýznění nafukovačky asi tolik, jako by někdo rozřezal kopací míč, anebo je to morálce na újmu?

7. IX. 2039. Tomu se tedy říká opravdová demokracie! Měli jsme dnes libiscit: nejdřív nám v revizi ukázali různé druhy ženské krásy, potom se konalo všeobecné hlasování. Vysoký komisař euplánu na závěr pořadu ujišťoval revizní diváky, že modely, které soutěž vyhrály, budou k mání hned v příštím kvartálu. Ta tam je doba vycpávek, korzetů, rtěnek, barvení, make-upu, protože dnes lze změnit vzrůst, stavbu těla i jeho tvar v kalotechnických ústavech (dokrášlírách). To jsem zvědav, jestli Aileen... Mně se tedy líbí taková, jaká je, ale ženy jsou otrokyněmi módy. Nějaký cizot se dnes pokusil vloupat do mého bytu, zrovna když jsem seděl ve vaně. Cizot je cizí robot. Byl to ostatně úchylník, s výrobní chybou,

reklamovaný, ale nestažený výrobcem, tedy vlastně nerobot. Takové exempláře se vyhýbají práci, právě z nich se často rekrutují pásáci. Můj koupelňák to pochopil a hned ho stopl. Já žádného robota nemám, moják je jenom koučítač (koupelnový počítač). Napsal jsem "moják", protože se to teď říká, ale radši nebudu v deníku příliš užívat nových slov, protože urážejí můj smysl pro estetiku a také mou lásku k ztracené minulosti. Aileen odjela k tetě. Budu večeřet s Georgem Symingtonem, majitelem toho porouchaného robota. Odpoledne jsem strávil trávením jednoho neobyčejně zajímavého díla, Dějin intelektriky. V mé době nikdo nepředpokládal, že číslicové počítače, které přerůstají určitou intelektuální úroveň, přestanou být spolehlivé, protože jsou nejen chytré, ale i mazané. Ale říká se tomu daleko učeněji, v učebnici se hovoří o Chapulierově pravidle (zákon nejmenšího odporu). Stroj tupý, neschopný uvažovat, udělá jen to, co se mu uloží. Bystrý stroj však nejprve zkoumá, co se mu líp vyplatí - zda vyřešit uložený úkol, anebo se nějak vymluvit. Zvolí si to, co je jednodušší. Proč by taky měl jednat jinak, je-li rozumný? Rozum znamená vnitřní svobodu, odtud se právě vzali ti úhybníci a úchylníci, a taky ten zvláštní jev - simkreténství. Simkretén je počítač, který simuluje blbce, jen aby měl svatý pokoj. Současně jsem se taky dověděl, co jsou to desimuly: prostě předstírají, že nepředstírají defekt. Anebo snad obráceně. Je to všecko hrozně složité. Jedině primitivní robot může být pracant. Ale vykrutén (vykrucující se robot) nikdy není kretén. Celá práce je sepsána v takovémhle aforistickém slohu. Po jedné ampulce puká člověku hlava od vědomostí. Elektronický metař se jmenuje kompostér. Vojenský v hodnosti poddůstojníka - kompočítač. Venkovský - počíták nebo počítan. Korumpčítač je takový, který bere úplatky, kontračítač (counterputer) je osamělý kňour, který neumí pracovat v kolektivu - z napětí, jaké kontračítače dříve vyvolávaly v síti svými konflikty docházelo k elektrickým bouřím a dokonce i k požárům. Botrobot - automat na čištění bot. Buntrobot - tentýž, jenž se vzbouřil. A když počítače zdivočí, říká se jim computheria, a jejich kolizím - robitky a kybouřky. A pak elektrotika! Sukubátory, konkubinátory, inkubátory, voboti - podvodní roboti, a paroboti čili zvrhláci (les robots de voyage) a člověkovci - androidi) a lenistroni, jejich zvyklosti, jejich samorostlá tvorba! Dějiny intelektroniky zaznamenaly syntézu synsektu (umělého hmyzu), který byl jako programouchy veden ve zbrojním arzenálu. Pokout nebo vtír, to je robot, který předstírá, že je člověk, a chce se "vetřít" do lidské společnosti. Starý robot, kterého majitel vyhodí na ulici, což je bohužel častým jevem, se jmenuje mrtvák. Prý byli kdysi odváženi do rezervací a tam se na ně pořádaly hony, ale po intervenci Spolku pro ochranu robotů byly takové hony zákonem zakázány. Nevyřešilo to však problém úplně, protože se i nadále vyskytují roboti-sebevrazi, takzvaní automorti. Pan Symington mi vysvětloval, že zákonodárství stále ještě pokulhává za technickým pokrokem, a odtud tak smutné a skličující případy. Aspoň že se stahují z užívání malverzory a mendaktory, tedy takové počítací stroje, které v předminulé dekádě zavinily několik vážných hospodářských krizí a narušení politické rovnováhy. Velký Mendaktor, který devět let řídil projekt meliorace Saturnu, nic kloudného na té planetě neudělal a jen předkládal hromady fingovaných zpráv, výkazů a hlášení o údajně splněných plánech a kontrolory podplácel nebo vyřazoval z obvodu. Rozzuřil se do té míry, že hrozil vypovězením války, když ho stahovali z oběžné dráhy. Demontáž se nevyplácela, a tak ho torpédovali. Naproti tomu pirátroni nikdy neexistovali, to je naprostá smyšlenka. Jiný vedoucí činitel solarických projektů, zmocněnec USTABINU (United States Board of Intellectronics), místo aby zúrodňoval Mars, obchodoval živým zbožím (je znám jako "commeputainer", protože byl vyroben ve francouzské licenci). Jde zřejmě o krajní případy, asi jako byl v minulém století smog nebo dopravní zácpa. Počítače rozhodně nelze podezírat ze zlé vůle nebo ze zákeřných činů, dělají vždycky to, co je pro ně nejsnazší, zrovna tak jako vody vždycky teče dolů, a ne nahoru. Ale zatímco vodě lze snadno postavit do cesty hráz, dá se těžko zabránit určitým úchylnostem počítačů. Autor Dějin intelektriky zdůrazňuje, že obecně vzato pokračuje všecko skvěle. Děti se učí číst a psát dík pravopisným sirupům, všechny výrobky, dokonce i umělecká díla jsou všeobecně dostupná a levná a v restauracích obléhá hosta dav úslužných robošníků, přičemž jejich specializace je tak úzce vymezena, že jeden má na starosti jen hlavní jídla, jiný limonády, pudinky a ovoce - tzv. kompotér - a tak dále. No je to vlastně správné. Musím přiznat že komfort je všude přímo neslýchaný.

Dopsáno po večeři u Symingtona. Večer byl příjemný, ale někdo si ze mě ztropil kanadský žertík. Jeden host - kdybych tak věděl který! - mi nasypal do čaje špetku konvertinu kredibilanu a já okamžitě začal tak intenzívně zbožňovat svůj ubrousek, že jsem nahlas zaimprovizoval novou teodiceu. Po několika

zmíčkách toho zatraceného prášku začne člověk věřit ve všecko, nač jeho zrak padne - lžíci, lampu, nohu od stolu. Intenzita mých mystických prožitků byla tak velká, že jsem klesl na kolena, abych vzdal čest příboru. Teprve hostitel mi přispěchal na pomoc: Dvacet kapek fukinu udělalo svoje. Po fukinu se člověka zmocní tak ledový skepticismus, tak naprostá lhostejnost, že by po něm byla odsouzenci fuk i vlastní poprava. Symington se mi za ten incident velice omlouval. Ale mám dojem, že rozmrazenci budí u současných lidí nějaké skryté nesympatie, protože na normálním večírku by si nikdo nic takového nedovolil. Symington mě zavedl do své pracovny, abych se vzpamatoval. A znovu se mi přihodila nepříjemná věc. Zapnul jsem kazetový přístroj na psacím stole, protože jsem si myslel, že to je rádio. Vyrojily se z něho mraky lesklých blech, obsypaly mě od hlavy až k patě, a tak mě lechtaly po celém těle, že jsem se musel bez ustání drbat. S křikem jsem vyletěl na chodbu. Byl to docela obyčejný svědor a já nechtě spustil Lechtaldiniho Pruritální scherzo. Opravdu nehoruji pro tohle nové, dotykové umění. Bill, Symingtonův nejstarší syn, mi říkal, že existují i díla neslušná. Sprosté asémantické umění příbuzné s hudbou! Ach, ta neúnavná lidská vynalézavost! Mladý Symington mi slíbil, že mě zavede do tajného klubu. Nějaké orgie? Rozhodně tam nevezmu nic do úst.

8. IX. 2039. Myslel jsem, že to bude nějaký luxusní byt, kde se budou odehrávat rafinované a nevázané prostopášnosti, ale zatím jsme sešli do špinavého, zatuchlého sklepa. Vytvoření tak věrné napodobeniny minulých časů prý stálo majland. V nedýchatelném vzduchu stála trpělivě pod nízkým stropem u malého okénka, zavřeného na sedm západů, dlouhá fronta.
"Vidíte? To je opravdická fronta!" zdůraznil pyšně Symington mladší.
"No dobře," řekl jsem asi po hodině trpělivého vystávání, "ale kdy už konečně otevřou?"
"A co?" podivil se.
"No přece... to okénko..."
"Nikdy!" ozval se spokojeně sbor hlasů.
Vyvalil jsem oči. Nemohl jsem pochopit, že se účastním atrakce, která je zrovna takovým rubem životních norem jako kdysi černá mše v poměru k bílé. Ale... není to vlastně logické? Stát ve frontě může být dnes už jen úchylnost. V jiné klubovní místnosti stál na špalcích docela obyčejný tramvajový vagón. Byla v něm strašlivá tlačenice, ve které se utrhávaly knoflíky a rukávy, ničily punčochy, praskala žebra, sem tam někoho také pošlapali. Takovýmhle naturalistickým způsobem si tedy milovníci starověku evokují podmínky nedostupného způsobu života. Celá společnost, potrhaná, pomačkaná, ale se šťastně rozzářenýma očima, se pak odebrala někam povyrazit, a já jsem se vrátil domů kulhaje a s kalhotami v hrsti. Avšak s úsměvem a rozjímáním o tom naivním mládí, které hledá okouzlení a vzrušení vždycky ve věcech nejnedostupnějších. Ostatně, dějepisu se dnes učí málokdo, ve školách ho nahradili nový předmět, kterému se říká budějiny, čili nauka o tom, co teprve bude. Jakou radost by měl profesor Trottelreiner, kdyby to slyšel! pomyslel jsem si melancholicky.

9. IX. 2039. Oběd s advokátem Crawleym v malé italské hospůdce ("Bronx") bez jediného robota či počítače. Výtečné chianti. Obsluhoval nás šéfkuchař ve vlastní osobě, musel jsem všecko chválit, přestože nesnáším moučníky v tak horentním množství a už vůbec ne s bazalkou. Crawley je typ právníka velkého formátu. Nemůže se smířit s úpadkem obhájcovského umění: krasořečnictví se už nevyplácí, neboť rozhoduje počet trestných bodů. Ale zločinnost ještě zcela nevymizela, jak jsem se domníval. Spíše se stala neviditelná. Hlavními delikty jsou mindnapping (duchovní únos), přepadávání bank se zvlášť hodnotným spermatem, vražda s odvoláváním se na osmý dodatek k ústavě (neskrývaná vražda v přesvědčení, že je fiktivní, např. že oběť byla psyvizní nebo revizní postavou) a bezpočet forem chemického zotročování. Mindnapping se těžko odhalí. Oběť je omámena příslušným specifikem a uvedena do fiktivního prostředí. Sama nemá potuchy, že ztratila spojení se skutečností. Nějaká Mrs. Wandagerová se chtěla zbavit nepohodlného manžela. Jelikož manžel rád cestoval po exotických zemích, dala mu k vánocům jízdenku do Konga i s povolením k účasti na velkých lovech. Mr. Wandager strávil neobyčejnými loveckými dobrodružstvími několik měsíců, a přitom neměl potuchy, že celou tu dobu sedí v kotci na půdě pod vlivem psychemikálií. Nebýt hasičů, kteří pana Wandagera našli, když na půdě hasili oheň, byl by tam asi zahynul vyčerpáním, které navíc on sám považoval za přirozené, protože se mu

zdálo, že zabloudil v pralese. Takové akce často provádí mafie. Jeden mafián se chlubil advokátu Crawleyovi, že za posledních šest let nastrkal do beden, kotců, psích bud, na půdy, do sklepů a jiných domovních skrýší - přes čtyři tisíce lidí, které potkal podobný osud jako Mr. Wandagera! Dál už jsme hovořili jen o advokátových rodinných záležitostech.
"Milý pane," pravil se sobě vlastním širokým gestem, "máte před sebou slavného obhájce, známého představitele advokátní komory, ale nešťastného otce! Měl jsem dva nadané syny..."
"Oba jsou mrtví?!" užasl jsem.
Zavrtěl hlavou.
"Žijí, ale jsou to eskalátoři!"
Když viděl, že tomu nerozumím, vysvětlil mi podstatu své otcovské tragédie. Starší syn byl nadějným architektem, mladší básníkem. Od reálných objednávek, které ho neuspokojovaly, přešel architekt na urbafantina konstruktol. Staví teď celá města, ale imaginární. Podobně probíhala eskalace u druhého syna - lyredol, poemazim, sonetal. Dnes už také neveršuje, jen polyká specifika a je ztracen pro svět.
"Z čeho oba žijí?" zeptal jsem se.
"Z čeho? Vy jste mi dobrý! Musím je živit!"
"A nedá se proti tomu nic dělat?"
"Sny vždycky přemohou skutečnost, když jim to dovolíte. Moji synové jsou oběťmi psyvilizace. To pokušení známe všichni. Když mě čeká obhajoba v beznadějné při, říkám si, jak snadno bych ji vyhrál před imaginárním senátem!"
Kochal jsem se mladou a trpkou chutí výtečného chianti - a najednou jsem strnul při pomyšlení, že když lze psát imaginární verše a stavět imaginární domy, proč by nebylo možné jíst a pít vidiny? Dr. Crawley se zasmál, když jsem mu to řekl.
"Ale ne, tohle nám nehrozí, pane Tichý. Vidina úspěchu sice nasytí mysl, ale vidina kotlety nenaplní žaludek. Kdo by chtěl takhle žít, brzo by zahynul hlady!"
I když mi ho bylo kvůli těm jeho nevydařeným synům moc líto, pocítil jsem úlevu. To je pravda, imaginární pokrm nikdy nemůže nahradit pokrm reálný. Dobře že sama přirozenost našich těl znemožňuje psyvilizační eskalaci. Notabene: dr. Crawley taky hrozně hlasitě funí.
O tom, jak došlo k odzbrojení, pořád ještě nic nevím. Mezistátní sváry patří minulosti. Vyskytují se ovšem lokální, malé robitky. Většinou vzniknou za sousedských sporů ve vilových čtvrtích. Když znesvářené rodiny spolknou kooperandol a smíří se, pustí se do sebe jejich roboti, u nichž se jako obvykle projeví nepřátelství se zpožděním. Zavolaný kompostér pak odváží mrtváky, a škody platí pojišťovna. Že by byli roboti zdědili po lidech agresivitu? Snědl bych každé pojednání o této věci, ale nemohu žádné sehnat. Chodím k Symingtonovům skoro každý den. On je typ zamlklého introverta, ona krásná žena, ale nepopsatelná, protože je každý den jiná. Vlasy, oči, objem, nohy - všecko. Jejich pes se jmenuje Kompunťa. Zdechl před třemi lety.

11. IX. 2039. Déšť naprogramovaný na pravé poledne se nevydařil. A duha byla přímo skandální. Vyšla do čtverce. Mám špatnou náladu. Má někdejší utkvělá představa se zase vrací, zejména před usnutím mě trýzní myšlenka, zda to všecko není halucinace. Kromě toho mívám pokušení objednat si snídlo o sedlání krys. Popruhy, sedla, měkká srst - tohleto mám pořád před očima. Je to snad stesk po ztracených časech zmatků v době této ideální pohody? Lidská duše je nevyzpytatelná. Firma, u které pracuje Symington, se jmenuje Procrustics Incorporated. Prohlížel jsem si dnes v jeho pracovně ilustrovaný katalog. Nějaké mechanické pily nebo obráběcí stroje. A já myslel, že je spíš architekt než strojař. Dnes dávali nesmírně zajímavý pořad. Zdá se, že dojde ke konfliktu mezi revizí a psyvizí. Psyvize - to jsou "programy poštou" zasílané až do domu ve formě tabletek. Člověka to přijde mnohem levněji. Na výchovném kanálu dávali přednášku profesora Ellisona o dávných militériích. Začátek psychemické éry byl strašný. Existoval aerosol kryptobellin s radikálním válečným účinkem. Kdo ho požil, ten sám běžel pro provaz a svazoval se jako ovce. Při testech se naštěstí ukázalo, že proti kryptobellinu neexistuje žádný protilék, filtry taky nepomáhaly, a tak se svazovali všichni bez výjimky a nikdo z toho neměl žádnou výhodu. Po taktických manévrech v roce 2004 zůstali ležet na bojišti jak "červení" tak "modří", všichni do jednoho svázaní. Sledoval jsem přednášku s napětím, protože jsem pořád očekával vysvětlení,

jak došlo k senzaci, k všeobecnému odzbrojení! Jenže o tom nepadlo ani slovo. Konečně jsem dnes zašel k psychodietetikovi. Poradil mi, abych změnil stravu, a napsal mi nebylinky s pietalem. Abych zapomněl na dřívější život? Zahodil jsem to hned na ulici. Taky bych si mohl koupit duchostat, kterému se teď všude dělá reklama, ale nějak se mi to příčí, pořád ještě jsem se na to nevzmohl. Otevřeným oknem slyším slabomyslný módní šlágr "My jsme totiž automaty a nemáme mámy, táty". Žádný dezakustin polykat nebudu, vata do uší taky udělá svoje.

13. IX. 2039. Seznámil jsem se s Burroughsem, Symingtonovým švagrem. Vyrábí mluvící obaly. Dnešní producent má podivné starosti: obaly se smějí zákazníkům vnucovat jen hlasem, mohou doporučovat kvalitu výrobku, ale není dovoleno, aby tahaly zákazníky za oděv. Druhý Symingtonův švagr má továrnu na dveřizdy - dveře, které se otevřou jen na hlas svého pána. Reklamy v novinách se hýbají, když se na ně člověk dívá.
V Heraldu má vždycky jednu stranu firma Procrustics Inc., všiml jsem si toho proto, že znám Symingtona. Reklama je celostránková, nejdřív se objeví jen obrovská písmena názvu PROCRUSTICS, potom jednotlivé slabiky a slova: NO...? NO!!! Odvahu! OCH! OJ! UCH! ACH! Ano, přesně TAK. Áááááá... A to je všecko. Nezdá se mi, že by šlo o zemědělské stroje. Za Symingtonem dnes přišel jeden mnich, otec Matricius z řádu bezlidistů. Pro něco, co měl objednané. Zajímavý rozhovor v pracovně. Otec Matricius mi vysvětloval, v čem spočívá misionářská práce jeho řádu. Bezlidisté obracejí počítače. A ačkoli existuje bezlidský rozum už sto let, nechce mu Vatikán přiznat rovnoprávnost, pokud jde o svátosti. Tvrdošíjně o tom mlčí, přestože sám užívá počítačů - encyk je automaticky naprogramovaná encyklika! Nikdo se nestará jejich vnitřní rozpolcenost, o jejich problémy, o smysl jejich existence. Jde tedy o to: být počítačem, nebo nebýt? Bezlidisté žádají, aby bylo vytvořeno dogma Nepřímého stvoření. Jeden z nich, otec Chassis, překladatelský model, překládá Písmo svaté do moderního jazyka. Pastýř, stádo, ovečky, beránek - takovým slovům už dnes nikdo nerozumí. Zato: hlavní překladová rampa, svatá mazadla, slídící systém, krajní odklon - to odpovídá dnešní představivosti lidí. Hluboké, oduševnělé oči otce Matricia, studený, ocelový stisk jeho ruky. Je to však reprezentativní pro novou teodiceu? S jakým pohrdáním mluví o teolozích-ortodoxech! Říká jim "ďáblovy gramofony". Symington mě pak nesměle požádal, zda bych mu byl ochoten sedět modelem pro nový projekt. Přece jen to tedy není strojař! Souhlasil jsem. Sezení trvalo skoro hodinu.

15. IX. 2039. Když při dnešním sezení Symington odměřoval tužkou v natažené ruce proporce mého obličeje, vstrčil si druhou rukou něco do úst, sice úkradkem, ale já jsem si toho všiml. Stál, upřeně se na mě díval, byl bledší a bledší, žíly na spáncích mu naběhly. Lekl jsem se, ale hned ho to přešlo, omluvil se mi, byl zdvořilý jako vždycky, klidný, usměvavý. Ale já nemohu zapomenout, jaký měl v tu vteřinu výraz. Ztratil jsem klid, Aileen je pořád u tetičky, v revizi běží diskuse o nutnosti reanimalizace přírody. Žádná divoká zvířata už dlouhá léta neexistují, lze je ovšem biologicky syntetizovat. Na druhé straně nač se otrocky držet něčeho, co kdysi přinesl přirozený vývoj? Mluvčí fantastické zoologie mluvil zajímavě: nezalidňovat rezervace plagiáty, nýbrž vytvořením nového. Mezi navrhovanou faunou se neobyčejně zdařile vyjímali tlapáci, lemparti a obrovský trávovník porostlý trávou. Úkolem zooumělců je harmonicky vkomponovat nová zvířata do správně zvolené krajiny. Nesmírně zajímavě vypadají také zářivouši, kteří vznikli zkřížením myšlenky svatojánské mušky, sedmihlavého draka a mamuta. Bude to jistě zvláštní a možná i hezké, ale já bych měl radši ta obyčejná zvířata z dřívějška. Chápu sice nezbytnost pokroku a doceňuji laktofory, kterými se postřikuje tráva na pastvisku, takže se sama proměňuje v sýry. Ale ta eliminace krav, ač racionálně správná, přivádí člověka na myšlenku, že louky bez jejich flegmatické, introvertně přežvykující přítomnosti jsou zoufale prázdné.

16. IX. 2039. V ranním Heraldu byla dnes podivná zpráva o návrhu nového zákona, podle něhož by stárnutí mělo být trestné. Ptal jsem se Symingtona, jak tomu mám rozumět. Jen se usmál. Když jsem si vyšel za město, spatřil jsem v patiu souseda na zahrádce - stál opřený o palmu, oči zavřené, a na obou tvářích mu samy od sebe naskočily červené skvrny ve tvaru dlaní. Potřásl hlavou, pak si promnul oči, kýchl, utřel si nos a pokračoval v zalévání květin. Jak málo toho ještě vím! Přišla dotyková pohlednice od

Aileen. Není to krásné - moderní technika ve službách lásky? Myslím, že se asi vezmeme. K Symingtonovům právě přijel z Afriky jeden levák, lovec syntetických lvů. Vyprávěl o černoších, kteří se vybílili albinolinem. Napadlo mi, zda je důstojné řešit dozrálé rasové a společenské problémy chemicky. Není to příliš velké usnadnění? Dostal jsem poštou reklamní zásilku - sugerátka, která sama o sobě na organismus nijak nepůsobí, jen člověku sugerují. Aby bral veškeré ostatní psychemické prostředky. Zřejmě tedy existují lidé, kteří je brát nechtějí! To mě opravdu potěšilo.

29. IX. 2039. Pořád se ještě nemohu vzpamatovat z dnešního rozhovoru se Symingtonem. Byl to rozhovor o zásadních věcech. Možná že ho navodila nadměrná dávka sympatinu s amikolem, které vzal najednou. Celý zářil, protože právě dokončil svůj projekt. Řekl mi:
"Pane Tichý, vy přece víte, že žijeme v době farmakokracie. Splnila Benthamovy sny o největším množství dobra pro největší množství lidí. Ale to je jen jedna stránka věci. Vzpomínáte si na slova jednoho francouzského myslitele? "Nestačí, abychom byli šťastni, je ještě třeba, aby jiní byli nešťastní!""
"To je ale hanebný aforismus!" utrhl jsem se.
"Ne, to je pravda! Víte, co vyrábíme v Procrustics Inc.? Naším zbožím je zlo."
"Nedělejte si legraci."
"Vážně. Uskutečnili jsme protimluv. Každý teď může činit bližnímu to nejhorší, aniž mu tím nějak uškodí. Ochočili jsme zlo jako baktérie, z nichž se připravují léky. Kultura - to bývalo kdysi, milý pane. Jeden člověk se druhému snažil namluvit, že má být dobrý. Jenom dobrý. Ale co s tím vším ostatním? Dějiny se s tím vypořádávaly různě, někdy přesvědčováním, jindy policejně, ale nakonec vždycky ještě něco přebývalo, vytlačovalo, bořilo."
"Vždyť rozum sám člověku napovídá, že by měl být dobrý, to je přece známá věc!" trval jsem na svém.
"Ostatně, vidím to na vlastní oči, teď přece žijeme všichni pospolně, důstojně, vesele, hladce, upřímně, srdečně, harmonicky a spolehlivě..."
"Právě proto," skočil mi do řeči, "tím větší pokušení někomu jednu vrazit, jednu nebo více, šťavnatě, s mlasknutím, zprava zleva! Je to důležité pro rovnováhu, sebeuspokojení, pro zdraví!"
"Cože?"
"No, odhoďte pokrytectví, odhoďte sebeklam, to už je zbytečný balast. Jsme osvobozeni dík sentéze a peialtrinům! Každému tolik zla, kolik si jeho duše žádá. Tolik neštěstí a hanby - jiných lidí, přirozeně. Nerovnost, otroctví. Svár! Když jsme vrhli na trh první sérii zboží, bylo vyprodáno v okamžiku. Vzpomínám si, jak lidé utíkali do muzeí, galérií. Kdekdo popadl klacek a hnal se do Michelangelova ateliéru, aby mu rozsekal sochy, propíchal plátna, eventuálně zmlátil Mistra samého, kdyby se mu opovážil postavit do cesty... Vás to překvapuje?"
"To je slabé slovo!" vybuchl jsem.
"Protože pořád ještě tkvíte v otroctví předsudků. Ale teď už se leccos smí, copak to nechápete? Copak necítíte, když vidíte Janu z Arku, že tu oduševnělou eleganci, tu andělskost, tu boží grácii musíte nějak zdeptat? Sedlo, uzdu, opratě - a hyjé! Cvalem v šestispřežení, koně se zvonečky, dámy v péřových kloboucích, případně s janičáři, sáně letí, kočí bičem práská..."
"Co to říkáte?" začal jsem křičet hlasem chvějícím se hrůzou. "Sedlo? Osedlat? Nasednout?!"
"Samozřejmě. Pro vlastní zdraví, hygienu, ale taky pro úplnost. Stačí, když napíšete jméno osoby, vyplníte náš dotazník, uvedete své výhrady, jablko sváru, ale není to nutné, protože ve většině případů má člověk chuť působit zlo bezdůvodně, totiž - důvodem bývá čistota, ušlechtilost, krása toho druhého, takt tedy tohle všechno uvedete a dostanete náš katalog. Objednávky vyřizujeme do čtyřiadvaceti hodin. Kombinaci preparátů dostanete poštou. Zapíjejí se vodou, nejlépe účinkují nalačno."
Teď už mi začaly být jasné inzeráty jeho firmy v Heraldu i ve Washington Postu! Ale proč říkal zrovna tohleto? uvažoval jsem horečně, se strachem. Proč mi sugeroval zrovna sedlání, proč mluvil o koních, propánajána? Je snad i tady někde nějaký kanál, můj budík a má kruchta, má rukojmí skutečnosti? Ale Symington, inženýr projektant (co vlastně projektuje?!), mou rozechvělost neviděl, anebo si ji špatně vysvětloval.
"Za své osvobození vděčíme chemii," pokračoval. "Protože všecko, co existuje, je dáno změnou napětí iontů vodíku na povrchu mozkové kůry. Tím, že mě vidíte, prodělláváte vlastně změny v sodně draselné

rovnováze na membránách neuronů. Stačí tedy vyslat do té mozkové houště pár vhodně vybraných molekul, aby člověk prožil splnění svých snů jako skutečnost. Ostatně, to už je vám známo," dodal tišeji. Vyndal ze zásuvky hrst barevných pilulek, které vypadaly jako lentilky pro děti.
"Tohle je zlo naší výroby, zlo ukájející duševní tužby. Tohle je chemie, která snímá hříchy světa."
Třesoucími se prsty jsem vyndal z kapsičky dražé fukinu, spolkl jsem ho nasucho a poznamenal jsem:
"Abych pravdu řekl, radši bych slyšel poučení poněkud věcnější, smím-li prosit."
Nadzvedl obočí, mlčky přikývl, vytáhl zásuvku, něco z ní vyndal, spolkl to a odpověděl:
"Jak chcete. Vyprávěl jsem vám o modelu T nové technologie, o jejích primitivních začátcích. Sen o klacku. Obecenstvo se pustilo do flagelací, defenestrací, byla to felicitas per extractionem pedum, avšak tahle úzká invence se brzy vyčerpala. To víte, lidem došla fantazie, nebyly příklady. Neskrývaně se přece v dějinách praktikovalo jen dobro, kdežto zlo pouze pod pokličkou, to znamená dík vhodně voleným záminkám. Loupilo se, pálilo a znásilňovalo ve jménu vyšších ideálů. Takže soukromé zlo už nemělo takové zářné vzory. Bylo vždycky pokoutní, grobiánské, primitivné, přímo packalské, což přesvědčivě dokazovala reakce obecenstva - v objednávkách se do omrzení opakovalo pořád jedno a totéž: dopadnout, zmáčknout a vzít roha. Takový byl návyk. Lidem nestačí příležitost konat zlo, potřebují ještě zdůvodnění, že jsou v právu. Jistě chápete, že není příjemné ani příhodné, když bližní přece jen popadne dech (to se může stát vždycky) a začne křičet "Za co?" anebo "To se nestydíš?!" Je dost trapné, když na to člověk nemůže říct ani popel. Že klacek není správný protiargument, to cítí každý. Celé umění spočívá v tom, aby člověk mohl ty nevhodné námitky odpalírovat ze správných pozic. Zazločinit si chce každý, ale tak, aby se za to nemusel stydět. Pomsta - to už argument je. Jenže co ti udělala Jana z Arku? Jen to, že byla lepší a čistší? Jsi tedy horší, zato máš v ruce klacek. Ale takhle si to nikdo nepřeje. Každý chce působit zlo čili být mizerou a kruťasem, ale přitom zůstat šlechetný a krásný. Přímo nádherný. Všichni chtějí být nádherní. A pořád. Čím jsou horší, tím by chtěli být nádhernější. Je to téměř nemožné, a proto na to mají všichni takový zálusk. Klientovi nestač ožebračovat siroty a vdovy, on to chce provádět v lůně vlastní mravní čistoty. Zločincům se nikdo mstít nechce, i když by právě tam vystupoval v majestátu spravedlnosti a práva - protože to je banální, nudné, zločince ať spere kat. Předkládej klientovi kvintesenci andělskosti a svatosti tak upravenou, aby si mohl ulevit s pocitem, že je to nejen dovolené, ale dokonce i správné! Chápete, co je to za veleumění? Harmonizovat tyhlety protimluvy? Nakonec jde vždycky o duši, ne o tělo. Tělo je jen prostředkem k cíli. Kdo tohle neví, ten by si zasloužil, aby ho na jatkách nacpali do jitrnic. Mnoho klientů přirozeně tyhlety věci nechápe. Máme pro ně oddělení doktora Hopkinse - oddělení světské a sakrální bijologie. Víte, takové údolí Josafat, kde berou čerti každého kromě klienta, a na závěr Posledního soudu mu Pánbůh osobně, ba přímo poníženě nabízí místo po své pravici. Ale jsou i takoví (ovšem jen snobští kreténi), kteří žádají, aby jim Pánbůh na závěr nabídl výměnu místa. To jsou ovšem dětinskosti. Američané k nim vždycky měli sklon. Ty virválníky a bitevny," potřásl s odporem tlustým katalogem, "to je přece primitivní. Bližní není buben, ale jemný nástroj!"
"Moment," řekl jsem a spolkl hned další dražé fukinu, "co tedy vlastně projektujete?"
Pyšně se usmál.
"Bezbitové kompozice."
"Bity jako jednotky informace?"
"Ne, pane Tichý, bit je jednotka bití. Jsem komponista zásadně bezbitový. Mé projekty se měří v pejích. Jeden pej je bolest, jakou prožívá pater familiae, když mu šestičlennou rodinu odkrouhnou před očima. Podle této míry způsobil Pánbůh Jobovi třípejku, a Sodoma a Gomora byly boží čtyřicítky. Ale početní stránka není důležitá. Jsem v podstatě umělec a tvoří na půdě zcela panenské. Teorii dobra rozvíjela spousta myslitelů, kdežto teorie zla se z falešného studu skoro nikdo ani netkl, takže se dostala do rukou různým břídilům a primitivům. Je úplný nesmysl tvrdit, že člověk může být promyšleně, rafinovaně a vytříbeně zlý bez tréninku, bez praxe, bez zápalu, bez poctivého studia. Nestačí mučírenství, tyranistika, obě bijologie, to jej jen úvod k jádru věci. Ostatně, univerzální návod vytvořit nelze - suum malum, cuique!"
"Máte těch klientů hodně?"
"Naše klientela - to jsou všichni žijící lidé. Od dětství. Děti dostávají otcobijecká lízátka, aby si mohly odreagovat antipatie. Otec je zdroj zákazů a norem, však víte. Na to dáváme freudilky. A nikdo nemá

Oidipův komplex!"
Odešel sem od něho bez jediné pilulky v kapse. Takhle je to tedy! Bože, to je ale svět! Že by proto všichni tak funěli? Jsem obklopen netvory.

30. IX. 2039. Nevím, co mám dělat se svým vztahem k Symingtonovi, ale takhle to zůstat nemůže. Aileen mi poradila:
"Objednej si jeho destruktáž! Jestli chceš, koupím ti ji k svátku!"
Chtěla tím říci, abych si u Procrustics objednal rekompenzaci, tedy scénu triumfu nad Symingtonem, který by se mi plazil u nohou a přiznával, že on, jeho firma a jeho umění je hanebnost. Ale jak bych mohl použít metody, která si zaslouží odsouzení dík sobě samé? Tohle Aileen nechápe. Něco se mezi námi pokazilo. Vrátil se od tety silnější a menší, jen krk má teď mnohem delší. Důležité však není tělo, ale duše, jak říkal ten netvor. Bože můj, zač já považoval svět, ve které musím existovat? A to jsem si dělal iluze, že mu rozumím! Vidím teď věci, které mi dřív unikaly, chápu už například, co dělal soused v patiu, ten takzvaný stigmatik, vím taky, co znamená, když se mi člověk, s nímž hovořím při nějaké společenské události, najednou omluví, důstojně poodejde kamsi do kouta, aby si tam šňupl svého tabáčku, a přitom mě upřeně pozoruje, aby má dokonale věrná podoba okamžitě zapadla do pekla jeho rozběsněné představivosti! Takhle se chovají lidé z nejvyšších chemokratických kruhů! A já dosud tu ohavnost neviděl za fasádou vybrané zdvořilosti! Pro posílení jsem spolkl lžíci herkulidinu na kostce cukru a rozsekal jsem všechny bonboniéry, rozbil všechny fióly, tubičky, flakóny, lahvičky a pilulníky, kterými mě obdarovala Aileen. Jsem odhodlaný ke všemu. Pociťuji chvílemi takový vztek, že přímo bažím po návštěvě nějakého revizního interferenta, abych si na něm mohl vylít zlosti. V podvědomí se mi třepetá myšlenka, že bych se o to přece mohl postarat sám, a nečekat pasivně s klackem v ruce. Mohl bych si například koupit nafukováka. A když už bych si měl koupit manekýna, proč ne damekýna? A když už damekýna, proč ne hned člověkovce? A když už člověkovce, u sta hromů, tak proč bych si neměl u Hopkinse v Procrustics Inc. Objednat pořádná muka, déšť síry, smůly a ohně na ten zrůdný svět? To je právě to, že nemohu. Musím dokázat všecko sám, všecko sám. Sám! Hrůza.

1. X. 2039. Dneska jsme se rozešli. Podala mi na natažené ruce dvě pilulky, černou a bílou, abych sám rozhodl, kterou z nich má spolknout. Nedokázala se tedy rozhodnout přirozeným způsobem, bez psychochemikálií, dokonce ani v tak zásadní citové záležitosti! Nechtěl jsem ukázat ani na černou, ani na bílou. A tak mezi námi došlo k hádce, kterou si posílila babranem. Neprávem mě nařkla, že jsem se prý před naším setkáním nažral invektolu (to jsou její slova). Byly to pro mě drastické chvíle, ale zůstal jsem věren sám sobě. Ode dneška budu jídat jen doma a budu si jídlo vařit sám. Žádná snídla, jen žádná paradiziaka, žádné luxeterninové pudinky - rozbil jsem všecky hédóničky. Nepotřebuji už protestal ani odporník. Do pokoje mi oknem nahlíží veliký pták se smutnýma očima. Hrozně divný, protože má kolečka. Počítač tvrdí, že se jmenuje homoseklík.

2. X. 2039. Málokdy vycházím z bytu. Polykám historická a matematická díla. Kromě toho se dívám na revizi. Přesto nepřestávám pociťovat vnitřní vzpouru proti všemu, co mě obklopuje. Včera jsem neodolal pokušení a začal jsem manipulovat regulátorem solidnosti obrazu čili jeho správné váhy tak, aby všechno bylo co nejkompaktnější a nejhmotnější. Stůl hlasateli praskl pod tíhou několika listů papíru s textem večerních zpráv a on sám propadl podlahou studia. Tyto efekty se ovšem projevily pouze u mě a zůstaly bez následků, jsou však důkazem, jaký je můj duševní stav. Kromě toho mi v revizi jdou na nervy všechny humoresky, srandičky, satiry, moderní grotesky. "Pilulka na pilulku - říkával svatý Ilulku." Takové hovadiny! Už jen ty názvy pořadů! Například S nafukovačkou na erotocyklu, senzační drámo, které začínalo tím, že v jednom tmavém bistru sedělo pár úchylníků. Vypnul jsem revizor, měl už jsem toho po krk. Jenže od sousedů ke mně doléhal nejnovější šlágr V kabelkách dívčiny nosí refutal a davainy. Cožpak se ani v jedenadvacátém století nedají obývadla pořádně izolovat?! Dnes jsem měl zase chuť pohrát si se solidátorem revizoru a nakonec jsem ho ulomil. Všecko mi jde na nervy, stačí jakákoli maličkost, i z pošty, třeba jen nabídka z té kanceláře na rohu, abych se navrhl za kandidáta na Nobelovu cenu, že mi vyřídí žádost přednostně jakožto příchozímu z hrozných dávných dob. To by mě čert vzal!

Už tam běžím! Anebo zas podezřelý letáček, v němž se nabízejí "tajné pilulky, které nejsou v normálním prodeji". Hrůza pomyslet, co v nich asi může být! Výstraha před snářkrosnářem, pokoutním obchodníkem se snídly, která nebyla připuštěna do prodeje. A současně výzva, aby lidé nesnili živelně, nadivoko, protože je to plýtvání psychickou energií. Hleďme, jak dojemná péče o občany! Objednal jsem si snídlo ze stoleté války, a když jsem se ráno probudil, byl jsem samá snědřina.

3. X. 2039. Nadále žiji v osamění. Když jsem dnes listoval v nedávno předplaceném čtvrtletníku Budějiny naší vlasti, s úžasem jsem narazil na dobře známé jméno profesora Trottelreinera. A hned se mě také zmocnily hrůzné pochybnosti, zda všecko, co prožívám, není jen řetěz vidin a halucinací. V podstatě to možné je. Cožpak "Psychomatics" nevychvalují v poslední době vrstvové pilulky, stratilky, které vyvolávají víceúrovňové vidiny? Někdo chce být například Napoleonem u Marenga, a když bitva končí, přijde mu líto, že by se měl vrátit do skutečnosti. A tak mu hned tam na bojišti maršál Ney nebo někdo ze staré gardy podá na stříbrném podnose novou pilulku, sice jen halucinovanou, ale to nevadí, a když ji dotyčný spolkne, otevřou se předním brány další halucinace, a tak to může jít ad libitum. Jelikož mám ve zvyku roztínat gordické uzly, pojedl jsem telefonní seznamník, a když jsem zjistil číslo profesora Trottelreinera, zatelefonoval jsem mu. Je to on! Máme se sejít na večeři.

3. X. 2039. Tři hodiny v noci. Píši k smrti unaven, s duší zešedivělou. Profesor se trochu opozdil, takže jsem na něj v restauraci musel chvíli čekat. Přišel pěšky. Poznal jsem ho zdaleka, přestože je teď mnohem mladší než v minulém století, a taky nenosí deštník ani brýle. Zdálo se, že je setkáním se mnou dojat.
"Copak že chodíte pěšky?" zeptal jsem se ho. "Snad ne jankovina?" (Auta někdy jankovatí, to se stává.)
"Ne," odpověděl, "ale radši se pohybuji per pedes apostolorum..."
Tak nějak divně se přitom usmál Když robošníci poodešli, začal jsem se ho vyptávat, co dělá. A hned mi uklouzlo slůvko o podezření, že mám halucinaci.
"Ale dejte pokoj, pane Tichý, jakápak halucinace!" utrhl se. "To bych zrovna tak mohl podezírat já vás, že jste moje fata morgána. Mrazili vás? Mě taky. Rozmrazili vás? Mě taky. Mě navíc ještě omladili, no, rejuvenal, desenilizin, vy to nepotřebujete, ale já, nebýt toho radikálního léčení, už bych dnes nemohl být budějinářem."
"Futurologem?
"Ten název dnes znamená něco jiného. Futurolog vypracovává profuty (prognózy), kdežto já se zabývám teorií. To je něco úplně nového, co jsme za našich dřívějších časů neznali. Dalo by se to nazvat odjazykovovu předpovědí budoucnosti. Lingvistická prognostika!"
"O tom jsme neslyšel. Co to je?"
Abych řekl pravdu, ptal jsem se spíš ze zdvořilosti než ze zvědavosti, ale on si toho nevšiml. Robošníci nám přinesli předkrmy. K polévce bylo bílé víno 1997, dobrý ročník chablis, který mám rád, a proto jsem si ho vybral.
"Odlingvistická futurologie zkoumá budoucnost podle transformačních možností jazyka," vysvětloval mi Trottelreiner.
"Nerozumím."
"Člověk může ovládat jen to, co dokáže pochopit, a pochopit může jedině to, co se dá vyjádřit slovy. Co se nedá vyjádřit slovy, je nepochopitelné. Zkoumáme-li příští etapy jazykového vývoje, dospíváme k tomu, jak objevy přeměny, revoluce ve způsobu života bude moci tento jazyk odrážet."
"To je divné. Jak to vypadá v praxi?"
"Výzkum provádíme dík největším počítačům, protože člověk nemůže sám vyzkoušet všechny varianty. Jde hlavně o syntagmaticko-paradigmatickou variabilitu jazyka, ale zkvantovanou."
"Pane profesore!"
"Pardon. To chablis je vynikající. Nejlíp vám tu věc osvětlí pár příkladů. Řekněte nějaké slovo."
"Já."
"Já, co? Hm. Já. Doře. Jistě chápete, že teď musím jaksi nahradit počítač, takže to bude docela jednoduché. Tak tedy - já. Jáství. Ty. Tyství. My, myství. Vidíte?"

"Nevidím nic."
"Ale jak to? Máme zde možnost prolínání jáství s tystvím, čili soubornu dvou vědomí, to za prvé. Za druhé - myství. Nesmírně zajímavé. Je to kolektivní vědomí. No, například při silném rozštěpení osobnosti. Dejte mi nějaké jiné slovo."
"Noha."
"Dobře. Co se dá odvodit z nohy? Nohant, nohel, nohák, nohyně, nohlit a nožit se. Roznožovat se. Znožený. Nenohat se" Nohář! Nohám? Nohista. No vidíte, získali jsme něco plodného. Nohista, nohistika."
"Co to všecko znamená? Vždyť ta slova nemají vůbec žádný smysl!"
"Dosud nemají, ale budou mít. Chci říci - mohou eventuálně získat smysl, pokud se nohistika a nohismus ujmou. Slovo robot taky v patnáctém století nic neznamenalo, ale kdyby byli tenkrát měli odjazykovou futurologii, mohli si domyslet i automaty."
"Co tedy znamená nohista?"
"Zrovna v tomhle případě vám to mohu říci docela přesně, ale jen proto, že nejde o předpověď, nýbrž o něco, co už existuje. Nohismus je nejnovější koncepce, nový směr autoevoluce člověka, takzvaného homo sapiens monopedes."
"Jednonohého?"
"Ano. Vzhledem k zbytečnosti chůze a blížícímu se nedostatku místa."
"Ale vždyť to je pitomost!"
"Já si to taky myslím. Nicméně tak významné autority jako profesor Hatzelkatzer a Foeshbeene jsou nohisté. To jste nevěděl, když jste mi nabídl termín noha, že?"
"Ne. A co mají znamenat ty ostatní odvozeniny?"
"To se prozatím neví. Jestliže ovšem nohismus vítězí, pak vzniknou takové objekty, které se budou jmenovat nohák, nohyně a tak dále. To totiž není žádné proroctví, pane Tichý, to je přehled možností v čistém stavu. Řekněte ještě nějaké slovo."
"Interferent."
"Dobře. Inter a fero, fero, ferre, tuli, latum. Vzhledem k tomu, že pochází z latiny, musíme hledat pokračování v latině. Flos, floris. Interflorentka. No prosím - to je dívka, která má dítě s intereferentem, protože ji připravil o věnec."
"Kde jste vzal ten věnec?"
"Flos, floris - květina. Deflorace - zbavení panenství Jistě se bude říkat: poroďanka nebo revizní poroďanka, zkráceně porevidentka. Ujišťuji vás, že už disponujeme nesmírně bohatým materiálem. Například taková prostituanta - utvořeno podle konstituanta - otvírá celé univerzum nového způsobu života!"
"Vidím, že jste nadšený stoupenec té nové vědy. Zkuste to ještě s jedním slovem. Smetí."
"Proč ne? To nevadí že jste skeptik. Prosím. Tak tedy... smetí. Hm. Smetník. Smeť, smetě. Mnoho smetí - všesmetě. Všesmeť! Nesmírně zajímavé. Navrhujete přímo vynikající slova, pane Tichý! Všesmeť, no prosím!"
"Co je na tom tak zvláštního? To slovo přece nic neznamená!"
"Za prvé se teď už neříká neznamená, nýbrž nechutná. Neznamená je zastaralé. Všiml jsem si, že nerad užíváte nových slov. To není správné. O tom si promluvíme někdy jindy. A za druhé - všesmeť prozatím ještě nic neznamená, ale příští smysl už si lze domyslet! Jde zřejmě o novou psychozoickou teorii. A to je velká věc! Zřejmě bude hlásat, že hvězdy jsou umělého původu."
"Kde jste sebral zase tohle?"
"Od slova všesmeť. TO slovo určuje, sugeruje tento obraz: během eónů se vesmír naplnil smetím čili pocivilizačním odpadem, se kterým se nedalo nic dělat a který překážel v astronomickém výzkumu a při kosmických letech, a tak se vybudovaly obrovské spalovny s vysokou teplotou, aby se to smetí spálilo. Spalovny mají velkou hmotnost, a proto smetí samy přitahují. Vesmírný prostor se pomalu čistí, a tady máte hvězdy - právě ty ohně a tmavé mlhoviny - dosud neodklizené smetí."
"To jako myslíte vážně? Vy se domníváte, že je to možné? Vesmír jako spalovna smetí? Ale pane profesore!"

"Není to otázka mé víry nebo nevíry, pane Tichý. Dík odlingvistické futurologii jsme prostě vytvořili novou variantu kosmogonie jako čistou možnost pro příští generace. Nevím, zda to někdo vezme vážně, ale je prostě fakt, že se taková hypotéza dá vyslovit. Uvažte, že kdyby byla ve dvacátých letech existovala lingvistická extrapolace, byly by se už tenkrát daly předpovědět blby - jistě se na ně pamatujete! - prostým odvozením od bomb. Jazyk v sobě skrývá obrovské, a i když ne bezmezné možnosti. Utopit se. Až pochopíte, že toto slovo může být odvozeno od slova utopie, lépe porozumíte škarohlídství mnoha futurologů."
Rozhovor se pak stočil na věci, které mě zajímaly víc. Svěřil jsem se Trottelreinerovi se svými úzkostmi se svým odporem k nové civilizaci. Žasl, ale poslouchal mě dál a cítil se mnou, ten dobrák. Viděl jsem dokonce, jak sáhl do vesty pro mizerikordial, ale zastavil ruku v polovině cesty, protože jsem tolik žehral na psychemikálie. Nakonec se však zatvářil přísně.
"Nelíbíte se mi, pane Tichý. Vaše kritika vůbec nejde na kořen věci. Neznáte ho. Dokonce si ho ani nedomýšlíte. Ve srovnání s ním je firma Procrustics a celý zbytek psyvilizace úplná fraška!"
Nevěřil jsem vlastním uším.
"Ale...ale co to říkáte, pane profesore?" koktal jsem. "Co může ještě být horšího?"
Naklonil se ke mně přes stolek.
"Pro vás to udělám, pane Tichý. Prozradím profesionální tajemství. O tom všem, nač jste si stěžoval, ví dneska každé malé dítě, pochopitelně. Vývoj nutně musel jít tímto směrem od chvíle, kdy po narkoticích a prahalucinogenech přišly takzvané psychofokalizátory s úzce vymezeným účinkem. Ale ke skutečnému převratu došlo teprve o pětadvacet let později, kdy byly syntetizovány maskóny, tedy hapunktory - bodové halucinogeny. Narkotika neizolují člověka od světa, jen mění jeho vztah ke světu. Halucinogeny kalí a zastírají celý svět. Sám jste se o tom přesvědčil. A maskóny dokonce svět falšují!"
"Maskóny... maskóny...," opakoval jsem. "Znám to slovo. Aha, koncentrace hmoty od kůrou Měsíce, takové ty sraženiny minerálů? Ale co ty mají společného...?"
"Nic, protože to slovo má už dnes docela jiný význam. Chci říci výchuť. Je odvozeno od slova maska. Zavedou-li se vhodně syntetizované maskóny do mozku, lze zakrýt libovolný objekt vnějšího světa fiktivními obrazy tak šikovně, že zachemaskovaný člověk neví, co z viděného je reálné a co iluzorní. Kdybyste na jediný okamžik spatřil svět takový, jaký skutečně je, a ne tem našminkovaný chemaskováním, zkoprněl byste!"
"Počkejte. Jaký svět? Kde je ten svět? Kde ho mohu vidět?"
"Třeba tady!" pošeptal mi do ucha a přitom se rozhlédl na všechny strany. Přisedl si ke mně blíž, podal mi pod stolem malou skleněnou, pevně zazátkovanou lahvičku a důvěrně hlesl:
"To je antich ze skupiny proberanů, nesmírně silný protipsychemický prostředek, nitrodazyolvý derivát peiotropinu. Nejen užívat, ale i nosit ho u sebe patří k nejtěžším zločinům! Odzátkujte lahvičku pod stolem a jednou si k ní přičichněte, jen jednou, jako kdybyste čichal ke čpavku. Ale pak... pak se proboha ovládněte! Držte se!"
Třesoucíma se rukama jsem odzátkoval lahvičku. Profesor mi ji vzal, jakmile jsem do sebe vtáhl ostrý mandlový opar. Z očí mi vytryskly slzy. Když jsem si je vytřel konečkem prstu a otevřel oči, to, co jsem spatřil, mi vyrazilo dech. Nádherný sál, vykládaný koberci, plný palem, s majolikovými stěnami, s elegantně se třpytícími stoly a s kapelou na pódiu, která nám hrála k hlavnímu jídlu - byl tentam. Seděli jsme v betonovém bunkru u holého dřevěného stolu, s chodidly na roztrhané slaměné rohoži. Hudbu jsem slyšel pořád, ale teď jsem viděl, že se line z ampliónu visícího na rezavém drátě. Duhově se třpytící křišťálové lustry ustoupily zaprášeným holým žárovkám. Ale k nejhorší proměně došlo na stole. Sněhobílý ubrus zmizel a stříbrná mísa s kouřící koroptví na topince se proměnila v kameninový talíř, na němž ležely šedohnědé blafy, které se lepily k cínové vidličce, neboť i staré, ušlechtilé stříbro příborů pohaslo. Užasle jsem zíral na ty pomyje, na kterých jsem si ještě před chvíli tak pochutnával - s rozkoší jsem se přece zakusoval do zrůžovělé koroptví kůžičky, jejíž křupání se kontrapunkticky střídalo s hlasitějším chrupáním topinky, která byla shora výtečně vysušená a zdola napuštěná pikantním sósem. To, co jsem původně považoval za listy palem v květináči, byly ve skutečnosti tkaničky od podvlékaček nějakého chlapa, který se třemi jinými seděl těsně nad námi na něčem, co vypadalo spíš jako úzká police než jako galérie. Byl tam totiž neuvěřitelná tlačenice! Myslel jsem, že mi oči vypadnou z důlků, ale děsivý

obraz najednou zamihotal a opět se začal zastírat, jako by se ho dotkla kouzelníkova hůlka. Podvlékačkové tkaničky vedle mého ucha se zazelenaly a znovu se proměnily v listnaté odnože palmy, vědro s odpadky, které páchlo na tři kroky ode mě, tmavlo a proměnilo se ve vyřezávaný květináč a špinavá stolní deska zbělela, jako by na ni napadl čerstvý sníh. Zatřpytily se křišťálové skleničky, patlanina na talíři nabyla ušlechtilé barvy pečeně, na příslušných místech jí narostla křídla a stehýnka, cín příborů se zaleskl starým stříbrem... a kolem nás zašuměly čišnické fraky. Podával jsem se na zem - sláma se proměnila v peršan. Znovu jsem se tedy ocitl ve světě luxusu. Těžce jsem supěla upíral pohled na bujné poprsí koroptve, ale nebyl jsem s to zapomenout na to, co kamuflovalo...
"Teprve teď začínáte chápat skutečnost," pošeptal mi spiklenecky profesor Trottelreiner a upřeně se mi přitom díval do tváře, jako by se bál, že budu reagovat příliš prudce. "A to si laskavě uvědomte, že tahle restaurace je jednička! Kdybych byl předem nepočítal s možností, že vám otevřu oči, byli bychom šli do nějakého hostince, a tam byste možná přišel o rozum."
"Cože? To... tedy... jsou ještě horší?"
"Ano."
"Není možná!"
"Můžete mi to věřit. Tady máte aspoň skutečné stoly, židle, talíře a příbory, ale tam se leží na několikapatrových pryčnách a jí se rukama ze škopků, které k vám přijedou na běžícím pásu. Také to, co se skrývá pod maskou koroptve, je tam méně výživné."
"A co je to?!"
"Není to žádný jed, pane Tichý, prostě jen výtažek z trávy a krmné řepy, máčený v chlórované vodě a semletý s rybí moučkou. Obvykle se k tomu přidává ještě kostní klih a vitamíny a mastí se to syntetickým mazadlem, aby se to dalo spolknout. Nevšiml jste si žádného pachu?"
"Všiml. Všiml!!!"
"No tak vidíte."
"Co to je, pane profesore? Řekněte mi to, proboha! Zapřísahám vás! Spiknutí! Zrada? Plán na vyhubení všeho lidstva? Ďábelská konspirace?"
"Ale kdepak, pane Tichý! Nebuďte hned tak démonický! Je to prostě svět, ve kterém žije hodně přes dvacet miliard lidí. Četl jste dnešní Herald? Pákistánská vláda tvrdí, že při letošním hladomoru zahynulo pouze 970 000 lidí, kdežto opozice prohlašuje, že šest miliónů. Kde by se v takovém světě vzalo chablis, koroptve a sauce béarnaise? Poslední koroptve vyhynuly před čtvrt stoletím. Tohle je koroptví mrtvolka, ale skvěle zachovalá, protože dnes už dovedeme všechno skvěle mumifikovat, anebo také proto, že jsme se smrt naučili maskovat."
"Moment, já se teď nemohu soustředit... Má to tedy znamenat, že..."
"Že vám nikdo nepřeje nic zlého, naopak, ze soucitu, z vysoce humánních důvodů se používá chemického humbuk, kamufláže, přikrášlování skutečnosti péry a barvami, které už dávno ztratila..."
"A tenhle podvod je všude?"
"Ano."
"Ale já nejím ve městě, vařím si doma, tak jak tedy..."
"Jak tedy přijímáte maskóny? Na to se mě ptáte vy? Jsou ve vzduch, trvale rozprašované. Copak už jste zapomněl na kostarikánské aerosoly? To byly první nesmělé pokusy, něco jako montgolfiéra ve srovnání s raketou."
"A ví to každý? A lidé v tom mohou žít?"
"Ale kdepak, nikdo to neví."
"Ani pověsti a fámy nekolují?"
"Pověsti kolují vždycky a všude. Nezapomínejte, že existuje amnestan. Jsou věci, které ví každý, a jsou věci, které neví nikdo. Farmakokracie má svou stránku zjevnou a svou stránku skrytou. Ta zjevná stojí na té skryté."
"To není možné."
"Ale! A pročpak?"
"Protože někdo se přece musí starat o ty rohože a někdo musí vyrábět kameninové nádobí, ze kterého vlastně jíme, a ty blafy, které se tváří jako pečeně. A všechno ostatní!"

"No ovšem! Máte pravdu, všechno se musí vyrobit a udržovat, a co má být?"
"A vidí to a vědí ti, kteří to dělají?"
"Ale kdepak! Vy pořád uvažujete v archaických kategoriích. Lidé se domnívají, že jdou do skleněné továrny-oranžérie. U vchodu dostanou antihal a začnou vidět holé betonové zdi a jednotlivá pracovní stanoviště."
"A chtějí pracovat?"
"S největším nadšením, protože dostávají mimo jiné i dávky sakrificinu. Práce se tedy považuje za ušlechtilou oběť. Po skončení práce dostanou hlt amnestanu nebo memnolizinu a zapomenou na všechno, co viděli."
"Do této chvíle jsem si dělal starosti, že žiji v halucinaci. Teď vidím, jak jsem byl hloupý. Bože, jak rád bych se vrátil! Co bych za to dal!"
"Vrátil? A kam?"
"Do kanálu pod hotelem Hilton."
Nesmysl. Chováte se nerozvážně, abych neřekl - hloupě. Měl byste dělat to co ostatní, jíst a pít to co ostatní, a pak byste dostával nezbytné dávky optimistanu a serafinolu a měl byste skvělou náladu."
"I vy jste tedy ďáblův advokát?"
"Mějte rozum, prosím vás! Co je na tom ďábelského, když lékař pacientovi z nezbytnosti lže? Když už musíme takhle bydlet, žít a jíst, je lepší, když to vidíme v roztomilém obalu. Maskóny působí spolehlivě, jen s jedinou výjimkou. Co je na nich tedy špatného?"
"Nemám teď sílu o tom s vámi diskutovat," řekl jsem, když jsem se trochu vzpamatoval. "Odpovězte mi, prosím, ve jménu vzpomínek na dávné časy, na dvě otázky: co je to za výjimku, kdy maskóny neúčinkují? A jak došlo k všeobecnému odzbrojení? Je to snad také iluze?"
"Ne, to je naštěstí úplně reálné. Ale kdybych vám to měl vysvětlit, byla by z toho celá přednáška, a já už musím jít."
Smluvili jsme si schůzku na následující den. Když jsme se loučili, znovu jsem se ho zeptal na ten defekt maskónů.
"Zajděte si do lunaparku," řekl mi profesor Trottelreiner a vstal. "Když mermomocí chcete zažít nepříjemný šok, nasedněte na ten největší kolotoč, a až se dostanete do plných obrátek, provrtejte kapesním nožem dírku do krytu kabiny. Kryt je nezbytný právě proto, že při rychlém otáčení se přemisťují fantazmata, kterými maskón zastírá realitu, jako kdyby odstředivá síla roztahovala klapky na oči... A uvidíte, co v takovou chvíli vyčuhuje z krásných přeludů..."
Píši ta slova ve tři hodiny v noci. Jsem zdrcen. Co ještě mohu dodat? Budu vážně uvažovat o tom, jak prchnout z civilizace, jak se stáhnout do nějakého zapomenutého kouta. Už mě neláká ani Galaxie, tak jako člověka nelákají cesty, z nichž se nemá kam vrátit.

5. X. 2039. Volné dopoledne jsem strávil ve městě. S těžko přemáhanou hrůzou jsem sledoval veškeré známky komfortu a luxusu. Galérie umění na Manhattanu vyprodává za babku originální plátna Rembrandta a Matisse. O kus dál nabízejí nádherný nábytek ve stylu Ludvíků, mramorové krby, trůny, zrcadla, saracénské zbroje. Spousta všelijakých aukcí. Domy se prodávají jako hrušky na krámě. A já si myslel, že žiji v ráji, kde si každý může "zazámčit"! Kancelář pro registraci samozvaných kandidátů na Nobelovu cenu na Páté ulici mi odhalila svou pravou podstatu: Nobelovu cenu může získat každý, stejně tak jako si každý může ověsit zdi svého bytu nejcennějšími uměleckými díly, poněvadž obojí je jen špetka prášku dráždícího mozek! Nejhanebnější je na tom to, že část masové iluze je zjevná, je tedy možno naivně oddělit čárou fikci od skutečnosti, a protože spontánně už nikdo nereaguje na nic, jelikož se chemicky učí, miluje, protestuje i zapomíná, přestal existovat rozdíl mezi pocitem manipulovanými a pocitem přirozeným. Šel jsem po ulicích a zatínal jsem v kapsách pěsti. Nepotřeboval jsem amokolin ani furiazol, abych zuřil! Moje stopařsky okřídlená mysl se strefovala do všech dutě znějících míst tohoto monumentálního podvodu, této dekorace přebujelé přes obzor. Dětem se dává otcobijecký sirup, potom revoltan a protestolidin pro rozvoj osobnosti, a pro zmírnění vyvolaných záchvatů - sordin a kooperantan. Policie neexistuje, nač, když máme kriminol. Zločinné choutky hasí Procrustics Inc. Dobře, že jsem se až dosud vyhýbal teoknihoberně, i tam jsou jen soubory preparátů věropudných,

milostidárných, svědomidy, peccatol, absolvan, dokonce i svatým se lze stát dík sacrosanctisidasu. Ostatně, proč nebrat allahan islaminu, buddhan, kosmosilové nirvanium, teokontaktol? Čípky eschatolopky a nekrinová mast tě postaví do prvé řady v údolí Josafat, a resurectol, který se kape na kostku cukru, zařídí zbytek. Svatý Bohole! Paradizianka pro pobožnůstkáře, belzeban a hellurium pro masochisty... V posledním okamžiku jsem uhnul, abych nespadl do farmakopéy, kolem níž jsem šel a kde lid nábožně poklekal a šňupal genuflektolin jako tabák. Jen to ne! Jel jsem do lunaparku a ve zpocené ruce jsem v kapse mačkal kapesní nůž. Ze získávání zkušeností nic nebylo, protože kryt kabiny byl neobyčejně tvrdý, asi z kalené oceli.
Pokoje k pronajmutí, kde bydlel Trottelreiner, byly v Páté ulici. Nebyl doma, když jsem přišel ve smluvenou hodinu, ale předem mě upozornil, že se může opozdit, a dal mi hvizd od dveřizdu. Vešel jsem tedy a posadil se k jeho psacímu stolu, zavalenému vědeckými časopisy a popsanými papíry. Z nudy, anebo možná spíše abych zmírnil neklid, který mi spaloval nitro, jsem nahlédl do Trottelreinerových poznámek. "Všesmeť", "poroďanka", "cizan", "cizanka". Propána, tak jemu se chtělo vymýšlet termíny pro tu jeho podivínskou futurologii! "Poplodnice", "vykapánek", "vykapanka", "porodmanka" - porodová rekordmanka? No ano, při této demografické explozi! Každou vteřinu se rodilo osmdesát tisíc dětí. Anebo osm set tisíc? To je vlastně úplně jedno. "Myslíř", "myslant", "mysliny", "mysel", "myšlenka hlavní" čili "ojní", tedy "myšloj". Takovými věcmi se zabývat! Ty si tady hraješ, profesore, a svět zatím hyne! Chtělo se mi křičet. Najednou se pod papíry něco zalesklo - antihal, ta lahvička. Zlomek vteřiny jsem zaváhal, a potom jsem si čichl a rozhlédl se po pokoji.
Podivné, skoro se nezměnil. Knihovny, police s pilulkami v informátorech, všechno zůstalo, jak bylo, jen obrovská holandská kachlová kamna v koutě se proměnila v takzvaný "bubínek" s propálenou plechovou rourou zastrčenou do díry ve zdi a podlaha kolem začernala sazemi. Honem jsem lahvičku zastrčil zpátky, jako přistižený při činu, protože v předsíni vrzl dveřlas a Trottelreiner vešel do bytu.
Vyprávěl jsem mu o lunaparku. Překvapilo ho to, požádal mě, abych mu ukázal kapesní nůž, zavrtěl hlavou, sáhl po lahvičce, přičichl si a dal přičichnout i mně. Místo kapesního nože jsem spatřil kousek shnilého klacíku. Vrátil jsem se očima k profesorově tváři - vypadal rozmrzele, nebyl už tak sebejistý jako včera. Položil na stůl aktovku plnou kongresových lízátek a povzdychl si.
"Pane Tichý, musíte pochopit, že příčinou expanze maskónů není žádná obzvláštní zlotřilost..."
"Expanze? Co to zase je?"
"Mnoho věcí, které byly ještě minulý měsíc nebo minulý rok reálné, se musí nahrazovat vidinami, protože ty pravé předměty jsou prostě nedosažitelné," vysvětloval mi. Ale viděl jsem, že ho trápí nějaká jiná myšlenka.
"Na tom kolotoči jsem se vozil před čtvrt rokem, ale krk bych za to nedal, že tam ještě je. Možná že když si koupíte vstupenku, dostanete současně z difuzéru porci kolotočové páry nebo lunaparkinu, což je konečně racionální, protože se na tom ušetří. Ano, pane Tichý, oblast reálného vlastnictví lidstva se scvrkává přímo hrůzostrašnou rychlostí. Než jsem se ubytoval tady, bydlel jsem v novém Hiltonu, ale musím se vám přiznat, že jsem tam neuměl žít. Když jsem jednou neprozřetelně použil vystřízlivovače, spatřil jsem se v klícce velikosti zásuvky, s nosem u korýtka, do žeber mě tlačil kohoutek od vodovodu a nohama jsem se dotýkal pelechu v sousední zásuvce, chci říci apartmá, měl jsem totiž apartmá v osmém poschodí za devadesát dolarů denně. Zkrátka: místa je pořád méně. Teď se dělají pokusy s takzvaným despacializátory nebo zdánlivátory, ale jsou s tím potíže, protože když se maskuje, že společně s vámi jsou na ulici nebo na náměstí obrovské davy lidí, abyste viděl jen vzdálené jednotlivce, začnete vrážet do zastřených lidí, které nevidíte, a to je potíž, jakou zatím technici nedovedou překonat."
"Pane profesore, nahlédl jsem do vašich poznámek. Odpusťte, prosím vás, ale co je tohleto?" Ukázal jsem na papír, na kterém bylo napsáno: "multischiazol", "davoval mnohanu".
"Jo tohle... Víte, existuje plán, vlastně spíš koncepce hinternizace - podle jména autora Egoberta Hinterna, že - nahrazoval vzrůstající nedostatek vnějšího prostoru vyhalucinovaným prostorem vnitřním, prostorem duše, jelikož metráž duše nepodléhá žádnému fyzickému omezení. Jistě víte, že dík zooforminům se člověk může přechodně stát, totiž cítit želvou, mravencem, sluněčkem sedmitečným, a třeba i jasmínem, užijeme-li inflorizujícího prebotinidu, přirozeně jenom subjektivně. Může taky dojít k rozštěpení osobnosti na dvě, tři, čtyři části. Když rozštěpení dosáhne dvouciferných čísel, vznikne davový

defekt. Pak už to není jáství, ale myství. Mnohost jáství v jednom těle. Existují také dojástvovače, aby znásobená intenzita vnitřního života převládala nad vnímáním toho, co je vnější. Takový už je svět, v takové době žijeme, můj milý! Omnis este Pilula! Farmakopéa je dnes knihou život, encyklopedií bytí, alfou a omegou, žádný převrat na obzoru, když už máme revoltal, opozicional v glycerinových čípcích a extremin, a váš doktor Hopkins dělá reklamu sodomastolu a gomorinkám - ohněm nebeským můžete dnes spálit tolik měst, kolik jen se vám zachce. Povýšení na Pánaboha je taky k mání, stojí pětasedmdesát centů."
"Nejnovějším druhem umění je svěd," pravil jsem. "Slyšel jsem, totiž cítil Lechtaldiniho Scherzo, ale nemohu říci, že by mi to bylo estetického hlediska něco dalo. Smál jsem se na nejvážnějších místech."
"Ano, to není nic pro nás, defrizáky z jiného století, trosečníky v čase," přitakal melancholicky profesor Trottelreiner. Něco jako by v sobě překousl, odkašlal si, podíval se mi do očí a pravil:
"Pane Tichý, zrovna teď začíná futurologický kongres, rokování o budějinách lidstva. Je to LXXVI. světový sjezd. Byl jsem dnes na prvním úvodním organizačním zasedání a rád bych vám něco řekl o svých dojmech..."
"To je divné," řekl jsem, "čtu tisk dost pozorně, ale o tom sjezdu nebyla nikde ani zmínka..."
"Je to tajný kongres. Jistě chápete, musí se mimo jiné projednat i problémy maskování."
"Copak? Není s ním něco v pořádku?"
"Katastrofa!" řekl profesor důrazně. "Horší už to být nemůže."
"Včera jste zpíval na docela jinou notu," poznamenal jsem.
"To je pravda. Ale vezměte laskavě ohled na to, v jaké jsem se octl situaci, teprve se seznamuji se stavem aktuálního výzkumu. To, co jsem dnes slyšel... no hrůza, přesvědčte se sám."
Vyndal z aktovky velký svazek lízátek s prozatímními zprávami, svázanými různobarevnými stužkami, a podal mi ho přes stůl.
"Než se s tím seznámíte, ještě pár slov na vysvětlenou. Farmakokracie je psychemokracie založená na krémokracii - toť heslo naší nové éry. Halucinogenní režimy jsou úplně zkorumpované, abych to vyjádřil ještě lapidárněji. Dík tomu máme všeobecné odzbrojení."
"Tak dozvím se už konečně, jak to s tím je?" zvolal jsem.
"Je to docela jednoduché. Úplatkářství slouží buď tomu, aby se výrobce zbavil neplnohodnotného zboží, anebo tomu, aby to zboží při velké poptávce bylo k sehnání. Zbožím mohou být i služby. Ideální situace vznikne pro výrobce tehdy, když inkasuje hotovost, ale výměnou za ni nic nedá. Domnívám se, že o vznik realýzy se zasloužily aféry mendaktorů a malverzorů, jistě jste o nich slyšel."
"Ano, ale co je to realýza?"
"Doslovně: rozpuštění, tedy: zanikání skutečnosti. Když vypukl skandál s počítačovými zpronevěrami, svalovalo se všechno na číslicové stroje. Ale zatím v tom měly prsty veliká konsorcia a tajné kartely. Jak známo, šlo o to, jak zobyvatelnit planety, což je vzhledem k přelidnění záležitost neobyčejně palčivá. Bylo třeba vybudovat obrovské raketové flotily, změnit podnebí i atmosféru Saturnu a Uranu. Daleko snáze se to všecko dělalo na papíře."
"Vždyť se to muselo brzy provalit!" užasl jsem.
"Ale kdepak. Vznikly takzvané nepředvídané objektivní potíže, dosud neznámé problémy a překážky, bylo zapotřebí dalších úvěrů a asignací, například projekt Uran pohltil až dosud 980 miliard a nevím, zda se tam pohnulo aspoň s jediným kamenem."
"A co dozorčí komise?"
"Komise se neskládají z kosmonautů, nepřipravený člověk nemůže na těch planetách přistát. A tak se tam posílají zmocněnci, kteří se zas opírají o předložený materiál a výkazy, snímky, statistiku - jenže dokumentaci lze přece zfalšovat, nebo ještě daleko snáz - zfingovat ji maskóny."
"No ne!"
"Ale ano. Myslím, že podobně začalo kdysi předstírané zbrojení. Firmy, které dostávaly vládní objednávky, byly přece soukromé. Inkasovaly miliardy a nedělaly nic. Totiž vyráběly laserová děla, odpalovací základny, proti-proti-proti-protirakety (máme jich šestou generaci), létající tanky, takzvané létalíře, to ano, jenže to všechno bylo hapunktové."
"Prosím?"

"Vyhalucinované, můj milý. Nač dělat jaderné pokusy, když máme fungolové tabletky?"
"Co je to?"
"Když takovou tabletku spolknete, vidíte hřib atomového výbuchu. Byl to řetězový proces. Nač cvičit vojáky? V případě mobilizace se jim dají vycvičovací tabletky. Velitele taky nestojí za to vzdělávat, od čeho máme strategin, generazol, taktidon, virtutis militarin? "Studovat Clausewitze není žádný med, vem prášek generál bude z tebe hned!" Znáte tu říkanku?"
"Ne."
"Sady těchto specifik jsou totiž tajné, na trh aspoň nepřicházejí. Taky nestojí za to posílat někam výsadek - stačí rozprášit nad oblastní nepokojů příslušný maskón, a obyvatelstvo spatří, jak se k zemi snášejí výsadkové jednotky, námořní pěchota a tanky. Skutečný tank dnes stojí skoro milión dolarů, kdežto halucinovaný - asi jednu setinu centu na jednoho diváka, to je takzvaná jednotka tankosobová. Křižník stojí čtvrt centu. Celý arzenál Spojených států se dnes dá naložit na jeden nákladák. Tankony, kadaverony, bombony, a to: pevné, tekuté a plynné. Existují prý i invaze Marťanů v podobě příslušně preparovaného prášku."
"To vše v maskónech?"
"No ovšem! Vydržovat opravdovou armádu je úplně zbytečné. Dnes nám zbylo už jen trochu letectva, a ani to není jisté. Nač taky? Byl to lavinovitý proces, chápete? Nedal se zadržet. A v tom je celé tajemství odzbrojení. Ostatně, nejen odzbrojen. Viděl jste nové modely letošního cadillaku, dodge a chevroletu?"
"Ano, docela pěkné."
Profesor mi podal lahvičku.
"Prosím, jděte k oknu a podívejte se na ta krásná auta."
Vyklonil jsem se přes parapet. Korytem ulice, na kterou jsem se díval z jedenáctého poschodí, tekla řeka lesklých aut, jejich okna a střechy se blýskaly na slunci. Zvedl jsem k nosu otevřenou lahvičku, zamrkal jsem, slzy mi vytryskly do očí - a upřel jsem pohled na neobyčejnou podívanou. Po vozovce klusaly zástupy byznysmenů, prázdné ruce zdvižené před prsa, jako když si děti hrají na řidiče. Tu a tam se v sevřených řadách běžců, kteří svižně mrskali nohama, hrudník v záklonu, jako by seděli zabořeni do propastných sedadel, objevil osamělý kouřící automobil. Když působení přípravku zeslábloo, obraz se začal mihotat, pak zklidněl - a já zas viděl z výšky třpytivý proud bílých, žlutých, zelených automobilových střech, jak majestátně plují Manhattanem.
"Hrůza!" řekl jsem. "Ale pax orbi et urbi byl přece nastolen! Nevyplatilo se to tedy?"
"No, přirozeně že není všechno jen špatné. Množství infarktů značně pokleslo, protože tenhleten běh na dlouhé tratě je moc dobrý tělocvik. Na druhé straně zas vzrostl počet lidí trpících na rozedmu plic, křečové žíly a rozšíření srdce. Každý se nehodí za maratónského běžce."
"Proto tedy nemáte auto!" zvolal jsem.
Profesor Trottelreiner se jen křivě usmál.
"Vůz střední kvality stojí dnes jen 450 dolarů," řekl, "ale když uvážíme, že výrobní náklady činí asi tak jednu osminu centu, je to víc než dost. Množství lidí, kteří dnes dělají něco konkrétního, prudce klesá. Hudební skladatelé berou honoráře, podplácejí objednavatele, ale obecenstvu, které přichází do koncertní síně na první provedení, se strká pod nos koncentrazolový melotropin."
"Z morálního hlediska je to odporné," prohlásil jsem, "ale jak dalece je to škodlivé ze společenského hlediska?"
"To, co máme dnes, prozatím ještě škodlivé není. Dík transmutinu se můžete například dvořit koze v domnění, že je to Venuše Miloská. Msto vědeckých prací a konferencí máme kongresiny a dekongresiny, ale přesto existuje určité životní minimum, které fikce nahradit nemůže. Každý musí někde bydlet, něco jíst, něco dýchat, a realýza zatím pohlcuje sféry skutečné činnost jednu po druhé. Kromě toho nám hrůzostrašně rychle rostou vedlejší příznaky. Proti nim musíme aplikovat dehaluciny, neosupermaskóny, fixátory, jenže jejich účinek není spolehlivý."
"Co to je?"
"Dehalucininy jsou nová specifika, po kterých se člověku zdá, že se mu nic nezdá. Zprvu se používala jen u duševně chorých, ale počet lidí, kteří podezírají své okolí z neautentičnosti, stále vzrůstá. Amnestany napomáhají proti vyrobividinám. To jsou druhotně vyrobené vidiny, rozumíte? No, když si někdo

představuje, že si představuje, že si nic nepředstavuje, anebo opačně. Je to typická problematika soudobé psychiatrie, takzvané věžákové nebo n-poschoďové. Ale nejnebezpečnější jsou ty nové maskóny. Vlivem nadměrného množství těchto přípravků vypovídají totiž organismy poslušnost. Lidem vypadávají vlasy, rohovatějí uši, zakrňuje jim ocas..."
"Chtěl jste říci vyrůstá..."
"Ne, zakrňuje, ocas má každý člověk už třicet let. Následkem ortografinu. To je cena, kterou museli zaplatit za to, že se bleskurychle naučili psát."
"Není možná! Chodím přece na pláž a vidím, že nikdo nemá ocas, pane profesore!"
"Nebuďte dítě. Ocasy se maskují anticaudatolinem, jenže ten zas způsobuje černání nehtů a kažení zubů."
"A to se také maskuje?"
"Přirozeně. Maskóny účinkují v miligramových množstvích, ale dohromady jich každý člověk ročně spolyká asi sto devadesát kilo. Není divu, když uvážíme, že je nutno simulovat bytové zařízení, jídlo, pití, poslušnost dětí, vlastnění Rembrandtů a kapesních nožů, zámořské cesty, kosmické lety a milión podobných věcí. Nebýt lékařského tajemství, bylo by všeobecně známo, že každý druhý newyorský občan je strakatý, že má hřbet porostlý nazelenalými štětinami, na uších ostny, platfus a rozedmu plic s rozšířením srdce od toho neustálého cválání. To všechno se musí zakrývat, a právě k tomu slouží neosupermaskóny."
"Strašné. Nedá se proti tomu nic dělat?"
"Náš kongres má jednat o alternativě budějin. V odborných kruzích se všeobecně hovoří o tom, že radikální změna je nevyhnutelná. Máme v tuto chvíli osmnáct projektů."
"Spásy?"
"I tak by se to dalo nazvat. Prosím, posaďte se a prolízněte si ten materiál. Ale měl bych k vám ještě jednu prosbu. Je to delikátní záležitost."
"Udělám pro vás, co budete chtít."
"Věděl jsem to. Podívejte se, dostal jsem od jednoho kolegy chemika vzorky dvou nově syntetizovaných sloučenin ze skupiny proberanů - vystřízlivovače. Poslal mi je ranní poštou a píše," profesor Trottelreiner zvedl dopis ze stolu, "že můj preparát, ten, který jste požil i vy, není pravý proberan. Píše doslova: "Federální výbor pro psypreci (to je psychopreformace) záměrně dodává falešné protipřeludové prostředky obsahující neomaskóny, aby odvrátil pozornost pravdovidců od mnoha krizových jevů.""
"Já tomu nerozumím. O účincích vašeho preparátu jsem se přece přesvědčil na vlastní kůži. A co je to pravdovidec?"
"Á, to je vysoká společenská funkce, kterou mám mimo jiné i já. Pravdovidectví je právo a možnost disponovat proberany k tomu účelu, aby se zjistilo, jak se opravdu věci mají. Někdo to přece vědět musí, že?"
"To je fakt."
"A pokud jde o ten prostředek, domnívá se můj přátel, že sice likviduje působení maskónů staršího data, zavedených už dávno, ale ne všech, zejména ne těch nejnovějších. Nebyl by to tedy vystřízlivovač," zvedl profesor Trottelreiner lahvičku, "ale hanebně vymyšlený maskón, kamuflovaný podvystřízlivovač, čili vlk v rouše beránčím!"
"Ale nač? Je-li nutné, aby někdo věděl..."
""Nutné" je to ve smyslu obecném, z hlediska celospolečenského dobra, ale nikoli z hlediska osobních zájmů různých politiků, korporací, nebo i federálních agentur. Je-li situace horší, než ji vidíme my, pravdovidci, pak je tamtěm lidem milejší, abychom nezačali bít na poplach. Proto preparovali ten prostředek tak, jak se kdysi hledajícím nastražovaly ve starém nábytku skrýše, které by našlo i malé dítě. Aby se spokojili s první skrýší, kterou objeví, a nepátrali už po těch skutečných skrýších, kamuflovaných daleko rafinovaněji!"
"Ach, teď už to chápu. Co byste ode mě potřeboval?"
"Abyste při seznamování s tímto materiálem přičichl nejprve k téhle lahvičce a potom k té druhé. Abych vám řekl pravdu, já sám nemám odvahu."
"Jen to? Ale rád!"
"Vzal jsem od profesora Trottelreinera obě skleněné lahvičky, usadil jsem v lenošce a začal jsem si

postupně osvojovat obsah zaslaných prací z oboru budějin. V prvním projektu se navrhovalo ozdravění poměrů takto: do atmosféry se zavede tisíc tun inverzinu, preparátu, který všechny zkušenosti obrátí o sto osmdesát stupňů. V prví fázi se preparát rozptýlí. To znamená, že od té doby začne lidstvo nenávidět veškeré pohodlí, sytost, chutné jídlo, věci estetické, čisté - a naproti tomu začne bažit po tlačenici, hladu nouzi, špíně a škaredosti. V druhé fázi se radikálně zlikviduje působení všech maskónů a neomaskónů. A společnost, postavena náhle tváří v tvář skutečnosti až dosud kamuflované, najde maximální uspokojení, neboť bude mít před sebou vše, po čem prahla. Možná že zpočátku bude dokonce vhodné uvést do chodu pelotrony (zhoršovače životních podmínek). Jelikož však inverzin působí na všechny zkušenosti bez výjimky, začne lidstvo nenávidět i erotická potěšení, což by ovšem mohlo mít za následek jeho vymření. Proto se jednou za rok bude na čtyřiadvacet hodin rušit působení inverzinu kontrapreparátem. V tento den bude jistě zaznamenán prudký vzrůst sebevražd, ale úbytek jedinců bude bohatě vyrovnán očekávaným populačním přírůstkem.
Nemohu říci, že by mě byl tenhle plán nadchl. Jeho jediným světlým bodem byl ten, ve kterém se pravilo, že by jeho autor jakožto jeden z pravdovidců byl nepřetržitě podroben působení antidota, a proto by mu ani všeobecná bída a ošklivost, ani špína či monotónnost života dozajista nepůsobily velkou radost.
Druhý projekt navrhoval, aby se v říčních a mořských vodách rozpustilo deset tisíc tun retrotemporinu. Je to obraceč toku subjektivního času. Od té doby by život měl vypadat takto: lidé budou přicházet na svět jako zvetšelí starci a umírat jako novorozeňata. V projektu se zdůrazňovalo, že se tím odstraní hlavní úskalí lidské kondice - totiž nevyhnutelná perspektiva stárnutí a smrti. Postupem času bude každý stařec více a více mládnout, sil a energie mu bude přibývat. Až zdětinští natolik, že bude muset zanechat své profesionální práce, vstoupí do požehnaných dětských let. Zlatým hřebem projektu byla jeho humánnost, vyplývající z kojenecké nevědomosti, že smrtelné je vše, co je živé. Poněvadž obrácení toku času bude jen subjektivní, bude nutno posílat do mateřských kol, jeslí a porodnic starce. Z projektu ovšem nebylo jasné, co se s nimi stane potom, byla tam jen nejasná zmínka, že by je bylo možno v takzvaném státním eutanáziu podrobit určité terapii. Po dočtení tohoto návrhu mi první projekt připadal docela přijatelný.
Třetí projekt byl dlouhodobý a daleko radikálnější. Předpokládal ektogenezi, detašismus a všeobecnou homikrii. Z člověka by zbyl pouze mozek ve vkusném obalu z duroplastu, jakýsi druh glóbusu vybaveného spojkami, zásuvkami a zástrčkami. Jedním z požadavků projektu byl přechod na přeměnu hmoty v jadernou energii, a proto by například požívání pokrmů, jež by přestalo být nezbytné, probíhal v příslušně naprogramované iluzi. Mozkový glóbus by se dal připojit k libovolným končetinám, přístrojům, strojům, vozidlům atd. Tato detašizace by byla rozdělena na dvě dekády. V první dekádě by byl povinný detašismus částečný, zbytečné přípojky bys se prostě nechaly doma. Například kdo by šel do divadla, odpojil by si a pověsil do skříně kopulační a defekační orgány. Celosvětovou tlačenici, vzniklou následkem přelidnění, by měla v další desetiletce zlikvidovat homikrie. Kabelové a bezkabelové kanály mezimozkových spojů by učinily zbytečnou veškerou lokomoci, všechna školení a konference, služební cesty, porady spojené s cestováním, tedy veškeré osobní cestování kamkoliv, protože každý žijící člověk by disponoval smysly v celém prostoru opanovaném lidstvem až po nejvzdálenější planety. Masová výroba měla dát na trh střevošíny, manišíny, pedišíny a docela obyčejné šíny, tedy kolejnice jako pro dětskou domácí železnici, po níž by se mohly pro povyražení kutálet i samotné hlavy.
Nechal jsem čtení a poznamenal jsem, že autoři těch projektů jsou zřejmě šílenci. Profesor Trottelreiner suše odpověděl, že můj úsudek je příliš zbrklý. Co jsme si zavařili, musíme i sníst. Pro dějiny lidstva se nedá použít kritéria zdravého rozumu. Cožpak by Averroes, Kant, Sokratés, Newton nebo Voltaire uvěřili, že se ve dvacátém stoletní stane úděsným přízrakem měst, travičem plící, masovým vrahem a předmětem kultu... plechový vozík na kolečkách a že se v něm lidé raději nechají o víkendu roztřískat a zabít na přecpaných silnicích, než aby živí a zdrav seděli doma? Zeptal jsem se ho, který z těch návrhů hodlá podporovat.
"Ještě jsem se nerozhodl," řekl. "Podle mého názoru představují nejhorší problém tajňata, tedy nezákonně narozené děti. A navíc se obávám chemintrik během konference."

Co to znamená?"
"Že může být odhlasován projekt, který dostane kredibilanovou podporu."

"Myslíte, že vás tam někdo přiotráví?"
"A proč ne? Není nic snazšího než vpustit klimatizačním zařízením do sálu příslušný aerosol."
"Ať schválíte cokoli, nemusí to ještě svět přijmout. Lidé přece neodkrývají kdeco."
"Milý pane, už půl století se kultura nevyvíjí živelně. Ve dvacátém století diktoval módu nějaký Dior. Dnes se taková regulace týká všech odvětví života. Jestli bude detašismus přehlasován, bude se za pár let každý stydět, že je vlastníkem měkkého, chlupatého, potícího se těla, a bude to považovat za cosi neslušného. Tělo se musí mýt, dezorovat, pěstovat, a stejně podléhá zkáze. Kdežto při detašismu na sebe člověk může navěsit hotové zázraky inženýrského umění. Kterápak žena nebude chtít mít stříbrná jódová světla místo očí, teleskopicky vysouvací prsa, andělská křídla, zářící lýtka anebo paty, které při každém kroku vyluzují melodické zvuky?"
"Víte co?" řekl jsem. "Bude nejlepší, když vezmeme roha. Sbalíme si zásobu kyslíku a potravin a zalezeme někam do Skalistých hor. Vzpomínáte si na kanály pod Hiltonem? Měli jsme se tam snad špatně?"
"To myslíte vážně?" otázal se poněkud váhavě profesor Trottelreiner.
Namouduši jsem si vůbec neuvědomil, že jsem zvedl k nosu lahvičku, kterou jsem pořád držel v ruce, zapomněl jsem na ni totiž. Silný pach mi vyrazil z očí slzy. Několikrát jsem kýchl, a když jsem zas otevřel oči, vypadal pokoj docela jinak. Profesor mluvil dál, slyšel jsem jeho hlas, ale byl jsem tak fascinován okolní proměnou, že jsem nevnímal ani slovo. Stěny se potáhly špínou, dosud modrá obloha zesinala. Některé okenní tabulky byly vyražené, ostatní pokryté tlustou vrstvou špíny s šedivými zaschlými stružkami od deště.
Nevím, proč mě nejvíc vyděsilo to, že se elegantní aktovka, ve které si profesor Trottelreiner přinesl kongresový materiál, proměnila v plesnivý pytel. Zkoprněl jsem, bál jsme se k němu zvednout oči. Jukl jsem pod psací stůl. Místo soukenných kalhot a profesorských psích deček jsem spatřil pohodlně zkřížené protézy. Drátěné šlachy podešví byly zaneseny uličním štěrkem a prachem. Ocelový trn paty se leskl, ohlazený dlouhým používáním. Zasténal jsem.
"Copak, bolí vás hlava? Nechcete prášek?" zaslechl jsem soucitný hlas. Přemohl jsem se a zvedl jsem němu oči.
Z obličeje mu toho mnoho nezbylo. K vyžraným lícím se přilepily cáry dávno nevyměňovaného hnijícího obvazu. Brýle nosil přirozeně pořád, jedno sklíčko měl prasklé. Na krku mu z otvoru po tracheotomii čněl dost nedbale zastrčený vocoder, který se pohyboval, když mluvil. Sako mu viselo na hrudním stojanu jako plesnivý hadr. Z levé strany do něho měl vyříznutý otvor, uzavřený zašpiněnou destičkou z plastické hmoty - tam mu v sinalé křeči tlouklo srdce, plné svorek a švů. Levou ruku jsem neviděl, místo pravé, ve které držel tužku, měl mosaznou protézu pokrytou měděnku. Ke klopě měl nedbale přistehovaný kousek plátna, na který kdosi napsal červeným fixem: "Frizák 119 859/21 transpl. - 5 odpad". Vyvalil jsem oči. Profesor za psacím stolem přebíral na sebe mou hrůzu jako zrcadlo. Ztuhl.
"No copak?... To jsem se tak změnil?" tázal se mě chraptivým hlasem.
Nevzpomínám si, že bych byl vstal, jen na to, že jsem zápasil s klikou u dveří.
"Pane Tichý! Co to děláte? Ale pane Tichý! Pane Tichý!!!" volal zoufale profesor Trottelreiner a s námahou vstával. Dveře povolily a současně se ozval příšerný lomoz a chřestění sdrátovaných svorek. To se na podlaze rozpadal profesor Trottelreiner, který při prudkém pohybu ztratil rovnováhu a upadl.
Odnášel jsem si v očích obraz jeho zoufalého zmítání - pahýly s hřebovitými patami hoblovaly parkety, šedivý pytlíček srdce tloukl za poškrábanou tabulkou. Prchal jsem na chodbu, jako by mě honily fúrie. V budově bylo v tu chvíli jako v úle, protože všichni odcházeli na oběd. Z kanceláře vycházeli úředníci a sekretářky a v družném hovoru mířili k výtahům. Vmísil jsem se do davu před otevřenými dveřmi od výtahu, ale když výtah dlouho nejel, nahlédl jsem do šachty - a pochopil jsem, proč všichni trpěli dýchavičností. Konec dávno utrženého lana visel volně dolů všichni šplhali po drátěné síti šachty s opičí zručností, která nasvědčovala dlouholetému tréninku. Šplhali do kavárny na střeše a přívětivě přitom konverzovali, přestože měli čela zrosená potem. Nenápadně jsem vycouval a rozběhl jsem se dolů po spirálách schodů, omotávajících šachtu s trpělivými šplhavci. Když jsem seběhl několik pater, zpomalil jsem. Pořád se ještě hrnuli ze všech dveří. Byly tu samé kanceláře. V jednom výklenku se zalesklo otevřené okno, vedoucí na ulici. Zastavil jsem se u něho pod záminkou, že si upravuji oděv, a podíval

jsem se dolů. Zprvu jsem měl dojem, že v davu na chodnících není živé duše, ale to jsem jen nepoznal chodce. Všeobecná elegance byla ta tam. Kráčeli jednotlivě i ve dvojicích, v děravých hadrech, mnozí v obvazech, papírových obinadlech, ve svých jediných košilích, což umožňovalo konstatovat, že jsou skutečně skvrnití a štětinatí, zejména na hřbetech. Někteří byli zřejmě nakrátko propuštěni z nemocnice, aby si mohli vyřídit nejnutnější věci. Beznozí manévrovali s prkýnky na kolečkách, klevetili a smáli se. Viděl jsem u dam uši zvrásněné jako u slonic, zrohovatělé u pánů, staré noviny, věchty slámy a pytle nošené nonšalantně a s grácií. Ti zdravější a zachovalejší cválali po vozovce a skočným vykopáváním nohou markýrovali přehazování rychlostí. V davu dominovali roboti s difuzéry, dozimetry a rozprašovači. Dbali na to, aby každý dostal svůj příděl aerosolového oparu. To však ještě nebylo všechno. Za mladou dvojicí, která se objímala pažemi - jí se záda loupala, on je měl samou vyrážku - těžce dusal počítak a trychtýřem difuzéru mlátil oba milence po hlavě. Přestože jim cvakaly zuby, nebrali to na vědomí. Dělal to schválně? Nebyl jsem už schopen rozumně uvažovat. Svíraje rukou okenní rám, upíral jsem pohled do perspektivy ulice, na její pohyb, cval a úsilí jako jediný svědek, jediný pár vidoucích očí. Skutečně jediný? Byla to tak krutá podívaná, že by byla vyžadovala jiného diváka - svého vlastního tvůrce, neboť jedině on, aniž cokoli ubral těm žánrovým scénkám, mohl by jim vtisknout určitý smysl, jakožto patron blažené mrtvolnosti, tedy smysl hrůzostrašný, ale aspoň nějaký. Malý buntrobot se pletl do cesty nějaké energické babičce, ustavičně jí podrážel nohy, takže každou chvíli padala, ale zase vstávala a šla dál, a znovu padala - a tak mi zmizeli z očí, on neústupný prostě jako mašina, ona čiloučká a sebejistá. Spousta robotů nahlížela lidem zblízka do ústní dutiny, snad proto, aby se přesvědčili o účinku postřiku, ale měl jsem pocit, že důvod bude jiný. Na rozích stála spousta úchylníků a nerobotů, z nějakých vedlejších vrat se valili z šichty pracáci, pracery, kreténovci a mikroboti, vozovkou se šinul obrovský kompostér, který zvedal na ostruhu svého pluhu vše, co mu přišlo do cesty, a tak společně s mrtváky hodil do kontejneru i stařenku. Kousl jsem se do ruky, zapomněl jsem, že v ní držím druhou, dosud nedotčenou lahvičku, a hrdlo mi spálil živý oheň. Mé okolí se zachvělo, zahalila je mléčná mlha - bělmo, které mi neviditelná ruka pomalu snímala z očí. Ztuhl jsem hrůzou a sledoval další přeměnu, protože už jsem si v hrůzné křeči předtuchy domyslel, že nyní ze sebe skutečnost svlékne poslední slupku. Zřejmě ji falšovali o nepamětných dob, takže silnější prostředek z ní strhl jen větší počet slupek a dostal se k těm spodnějším, ale nic víc nedokázal. Bylo najednou jasno, bílo. Na chodnících ležel sníh, ulice dostala zimní kolorit, současně zmizely výkladní skříně obchodů, místo skleněných tabulí bylo všude vidět křížem přibitá prohnilá prkna. Zima vládla mezi špinavými promočenými zdmi, z nadpraží a lamp visely girlandy slizkých rampouchů, v ostrém vzduchu se vznášel dým, hořký a modravý jako nebe nahoře. U zdi ležely hromady špinavého sněhu, čouhaly z nich chuchvalce smetí, tu a tam se černaly jakési veliké tlumoky haldy hadrů, neustávající vlna chodců je postrkovala, odkopávala stranou, mezi zrezivělé kontejnery, plechovky a zledovatělé piliny. Nesněžilo, ale bylo vidět, že sníh napadl nedávno a bude padat zas. Najednou jsem pochopil, koho už na ulici nevidím: roboty! Nebyl tam ani jediný. Jejich zasněžené trupy se válely před domy - odumřelý železný šrot mezi lidskými troskami a hadry, pod nimiž vyčuhovaly žlutavé ojíněné kosti. Nějaký otrhanec se právě uveleboval na jedné hromadě sněhu, zavrtával se do ní jako do prachové peřiny, viděl jsem, jak blaženě se usmívá, cítil se jako doma, jako ve své posteli, natáhl nohy a hrabal jimi ve sněhu. Tohle byl tedy ten chlad, ten podivný ledový závan, který občas jako by přilétl zdaleka i přímo doprostřed ulice, i v slunné pravé poledne - otrhanec už ulehl k dlouhému spánku - takhle je to tedy! Lidské mraveniště ho míjelo lhostejně, chodci se zabývali sami sebou, navzájem se posypávali práškem, podle jejich chování se brzo dalo poznat, kdo se považuje za člověka, a kdo za robota. Takže i roboty předstírali? A kde se vzala ta zima uprostřed léta - byl snad celý kalendář jen halucinace? Ale nač? Ledový sen jakožto demografické antidotum? Přece jen to tedy někdo bedlivě plánoval! A já bych měl sejít z tohoto světa, aniž bych toho člověka poznal? Klouzal jsem očima po ztrouchnivělých stěnách mrakodrapů s vybitými okny. Za mnou bylo ticho, doba oběda uplynula. Ulice - to byl konec, mé vidoucí oči nemohlo nic spasit, ztratil bych se v tom davu, ale sám jsem někoho potřeboval, sám jsem se mohl nanejvýš po určitou dobu skrývat jako krysa, byl jsem už mimo působní halucinace, a tedy na poušti, se strachem a zoufalstvím jsem ustupoval od okna, mráz jsem bohužel cítil celým tělem, protože už mě před ním nechránila iluze slunného klimatu. Sám jsem nevěděl, kam jdu, ale snažil jsem se kráčet co nejtišeji. Ano, už jsem tajil svou přítomnost, krčil jsem se, choulil, vrhal kolem

sebe ustrašené pohledy, zastavoval jsem se, naslouchal - to všechno mi napověděl instinkt ještě dřív, než jsem se k čemukoli odhodlal. Ale také jsem cítil až do morku kostí, že je na mně patrné, co vidím, a že mi to neprojde beztrestně. Kráčel jsem po chodbě šestého nebo pátého poschodí, k profesoru Trottelreinerovi jsem se vrátit nemohl, ten potřeboval pomoc, kterou jsem mu stejně nemohl poskytnout, myslel jsem horečnatě na několik věcí najednou, ale hlavně na to, zda ten prostředek přestane jednou působit a zda se ocitnu zpátky v Arkádii. Překvapilo mě, že kromě toho hnusu a strachu jsem - tváří v tvář této perspektivě - necítil vůbec nic, jako kdybych si raději přál zmrznout v té hromadě smetí s jistotou, že tomu tak skutečně je, než vděčit za uklidnění iluzi. Nemohl jsem vstoupit do vedlejší chodby, protože mi leželo v cestě tělo nějakého starce, už nebyl s to jít dál, a tak jen markýroval chůzi cukáním nohou, tiše chroptěl a přívětivě se na mě usmíval ze své agónie. Zamířil jsem proto k druhé vedlejší chodbě, došel jsem až k matovým dveřím nějaké kanceláře. Za nimi panovalo naprosté ticho. Vešel jsem dovnitř, létací dveře se rozkývaly, byla tam pisárna, prázdná. Vzadu v hale byly pootevřeny další dveře. Nahlédl jsem dovnitř, do jakési veliké světlé místnosti. Chtěl jsem se dát na útěk, protože tam někdo byl, ale uslyšel jsem známý hlas:
"Pojďte dál, pane Tichý."
A tak jsem šel. Ani mě nijak zvlášť nepřekvapilo, že hlas promluvil tak, jako by tam na mě čekal. Přijal jsem klidně i to, že tam za psacím stolem seděl pan George Symington v šedivém flanelovém obleku a s chlupatým fulárem na krku, mezi rty tenké cigarillo, na nose černé brýle. Zdálo se mi, že na mě hledí shovívavě a současně smutně.
"Posaďte se, prosím, chvíli to potrvá," řekl.
Posadil jsem se. Místnost byla oázou čistoty a tepla v té všeobecné spoušti, okna měla celá, nebylo tam ani stopy po ledovém průvanu, navátém sněhu, na stole stál tácek s kouřící černou kávou, popelníček a diktafon, na stěně viselo několik barevných ženských aktů. Napadla mě dost nesmyslná myšlenka, že ta těla na fotografiích nejsou pokryta žádným lišejem.
"Koledoval jste si o to," řekl Symington přísně. "A přitom si nemůžete na nic stěžovat! Měl jste tu nejlepší ošetřovatelku, vaším přítelem byl jediný pravdovidec v celém státě, všichni se vám snažili pomoci, a vy? Vy jste si postavil hlavu, že vyšťouráte "pravdu" na vlastní pěst!"
"Já?" řekl jsem překvapen jeho slovy, ale než jsem soustředil myšlenky, než jsem se vyladil do jeho tóniny, napadl mě:
"Jen mi tu nelžete! Na to je už pozdě! Měl jste pocit, že jste ukrutně mazaný, když neustále hlásíte ty své stížnosti a podezírání z "halucinací!" Kanál, hotelové krysy, osedlat, nasednut! Takových primitivních výmyslů jste používal! Copak jste si myslel, že s nimi vystačíte? Takhle hloupý může být jenom defrizák!"
Poslouchal jsem ho s ústy pootevřenými úžasem. Bleskurychle jsem pochopil, že jakékoli námitky by beztak byly zbytečné, neuvěřil by mi. Považoval mé opravdové fixní ideje za promyšlený manévr. A tak ani ten rozhovor se mnou, v němž mi odhaloval tajemství Procrustics Inc., nesloužil ničemu jinému, než aby ze mě tahal rozumy, proto používal oněch slov, která mě tenkrát tak krutě překvapila, třeba si myslel, že jsou o nějaká hesla, nějaký klíč k zasvěcení - ale do čeho, do protichemického spiknutí? Můj soukromý strach z halucinací považoval za taktický tah... Bylo už opravu příliš pozdě, než abych mu to mohl vysvětlit - zejména teď, když už byly karty odkryty.
"Vy jste tu na mě čekal?" zeptal jsem se.
"Přirozeně. I s celou tou vaší podnikavostí jsme vás po celou dobu vodili na vařené nudli. Nemůžeme si dovolit, aby neodpovědná protestní akce ohrozila panující pořádek."
I ten umírající stařec na chodbě byl tedy jednou z překážek, která mě dovedla sem - prolétlo mi hlavou.
"Pěkný pořádek!" neodpustil jsem si. "Vy jste jeho šéf? Gratuluji."
"Ironické poznámky si nechte pro lepší příležitost," zavrčel. Podařilo se mi ho urazit, měl vztek.
"Po celou dobu jste hledal "zdroje démonismu", vy můj defrizáku, vy zmrazenče z minulého století... Neexistují, abyste věděl. Chci ukojit vaši zvědavost. Žádné nejsou, rozumíte? Dáváme civilizaci narkózu, jinak by sama sebe nesnesla. Proto ji nesmíte budit. Proto se do ní vrátíte i vy. Nic vám nehrozí, je to přece nejen bezbolestné, ale i příjemné. Pro nás je to daleko horší, protože my musíme zůstat střízliví pro vaše dobro."
"Takže vy se vlastně obětujete pro společnost, že?" poznamenal jsem.

"Jestliže doceňujete strašlivou svobodu myšlení, pak vám radím, abyste se zdržel ironie, abyste si nechal ty své hloupé jízlivosti, jinak o svobodu přijdete ještě rychleji."
"Chcete mi říci ještě něco? Prosím, poslouchám."
"V tuto chvíli jsem kromě vás jediný člověk v tomto státě, který vidí. Co mám na nose?" dodal rychle jakoby úskočně.
"Černé brýle."
"Vidíte tedy totéž co já," pravil. "Chemik, který poskytl Trottelreinerovi přípravky, se už vrátil do lůna společnosti a nesžírají ho žádné pochybnosti. Nikdo je nesmí mít, copak to nechápete?"
"Moment. Mám takový dojem, že vám hrozně záleží na tom, abyste mě přesvědčil. To je mi divné. Proč to vlastně děláte?"
"Protože žádný pravdovidec není démon!" odpověděl. "Jsme otroky dnešního stavu věcí. Zahnal nás do slepé uličky. Hrajeme s takovými kartami, jaké nám náš společný osud vtiskl do rukou. Přinášíme klid, jasnou mysl a úlevu jediným zachovaným způsobem. Udržujeme na okraji rovnováhy to, co by se bez nás zřítilo do všeobecné agónie. Jme posledním Atlasem tohoto světa,. Jde o to, že když už svět musí zahynut, ať alespoň netrpí. Nedá-li se pravda změnit, musí se zastřít, to je poslední ještě humánní, ještě lidská povinnost."
"Určitě už se nedá nic změnit?" otázal jsem se.
"Píšeme rok 2098," řekl. "Na Zemi žije šedesát devět miliard lidí legálně a nejméně šestadvacet miliard utajeně. Průměrná roční teplota klesla o čtyři stupně, to znamená, že za patnáct dvacet let tedy bude ledovec. Zledovatění nemůžeme předejít, nemůžeme mu ani zabránit. Můžeme je jen zastřít."
"Vždycky jsem si myslel, že v pekle je mráz," řekl jsem jen tak mimochodem. "Vy tedy malujete na dveře do pekla roztomilé vzorečky, že?"
"Přesně tak," řekl. "Jsme poslední samaritáni. Někdo vám to z toho místa říci musel, náhodou jsem to zrovna já."
"Už si vzpomínám, ecce homo!" řekl jsem. "Ale...moment... už chápu, co tím vším sledujete. Chcete mě přesvědčit o významu své funkce - eschatologického narkotizéra. Když už není chleba, dejme trpícím narkózu. Jenom pořád nevím, proč vám tak záleží na mém obrácení, když na něj stejně budu muset za chvilku zapomenout. Jestliže jsou vaše chemické prostředky skutečně kvalitní, pak nechápu, proč plýtváte energií na rozumové argumenty? Jsou-li kvalitní, stačí přece pár kapek kredibilanu, jednou šplíchnout do očí - a já s nadšením přijmu každé vaše slovo a budu vás ctít a uznávat! Ale vy sám zřejmě nejste přesvědčen o kvalitě takového léčení, když se uchylujete k staromódnímu přesvědčování házení slov do větru, a když vás rozhovor uspokojuje víc než použití rozprašovač! Zřejmě moc dobře víte, že psychemické vítězství je prachsprostý podvod a že zbudete na bojišti sám jako vítěz, kterého pálí žáha. Chcete mě nejdřív přesvědčit, a potom shodit do zapomnění, ale to se vám nepodaří! Trhněte si nohou s tím vaším ušlechtilým posláním, i s těmi děvkami, které vám tu na fotkách zpříjemňují vaši spasitelskou práci! Přece jen potřebujete ty nefalšované, bez štětin, co?
Zuřivě se zašklebil. Vyskočil a zvolal:
"Máme ještě jiné prostředky než arkadské! Existují i chemická pekla!"
I já jsem vstal. Když sahal po tlačítku na stole, zařval jsem: "Půjdeme tam spolu!" a skočil jsem mu na krk. Zapotáceli jsme se - tak jak jsem chtěl - k otevřenému oknu. Zadupaly kroky, tvrdé ruce se mě od něho snažily odtrhnout, svíjel jsem se a kopal, ale já jsem ho těsně u okenní předprsně přehnul do záklonu, sebral jsem veškerý zbytek svých sil - a skočil jsem. Zasvištělo mi v uších, v pevním objetí jsme metali kozelce, trychtýř ulice rostl, připravoval jsem se na drtivý úder, ale dopad byl zatím měkký, vyšplíchla černá břečka, milovaná smradlavá tůň se mi uzavřela nad hlavou - a znovu se otevřela. Vynořil jsem se uprostřed kanálu, otíraje si oči, s intenzívní chutí pomyjí v ústech, ale šťastný, tak šťastný! Profesor Trottelreiner, kterého jsem svým vřískotem probudil z dřímoty, se skláněl nad tůní a jako bratrskou ruku mi z břehu podával rukojeť pevně stočeného deštníku. Ozvěny blbardování utichaly. Ředitelství Hiltonu spalo na nafukovacích lehátkách (odtud nafukovačky!) a sekretářky se chovaly ze spaní dost vyzývavě. Jim Stantor chrápal, převaloval se z jednoho boku na druhý a přitom zalehl krysu, která mu vytahovala z kapsy čokoládu. Oba se lekli. Profesor Dringenbaum, ten pedantský Švýcar, seděl na bobku u zdi, svítil si baterkou na svůj referát a něco v něm propisovačkou opravoval. Když

jsem si uvědomil, že tato soustředěná činnost zvěstuje začátek druhého dne jednání Futurologického kongresu, dal jsem se do takového smíchu, že mu strojopis vypadl z ruky, žbluňkl do černé vody a odplaval - do neznámé budoucnosti.